

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

SIYASİ

DERGİ

SAYI: 9

100.000 TL

ARALIK '96

❑ İnşaa Süreci
Umut ŞENGÜL

❑ "YDD" Açmazı ve
radikal sosyalistler
Temel DEMİRER

❑ İlerlemeci tarihte
Hegel-Marks ilişkisi -1
Mustafa TOPAL

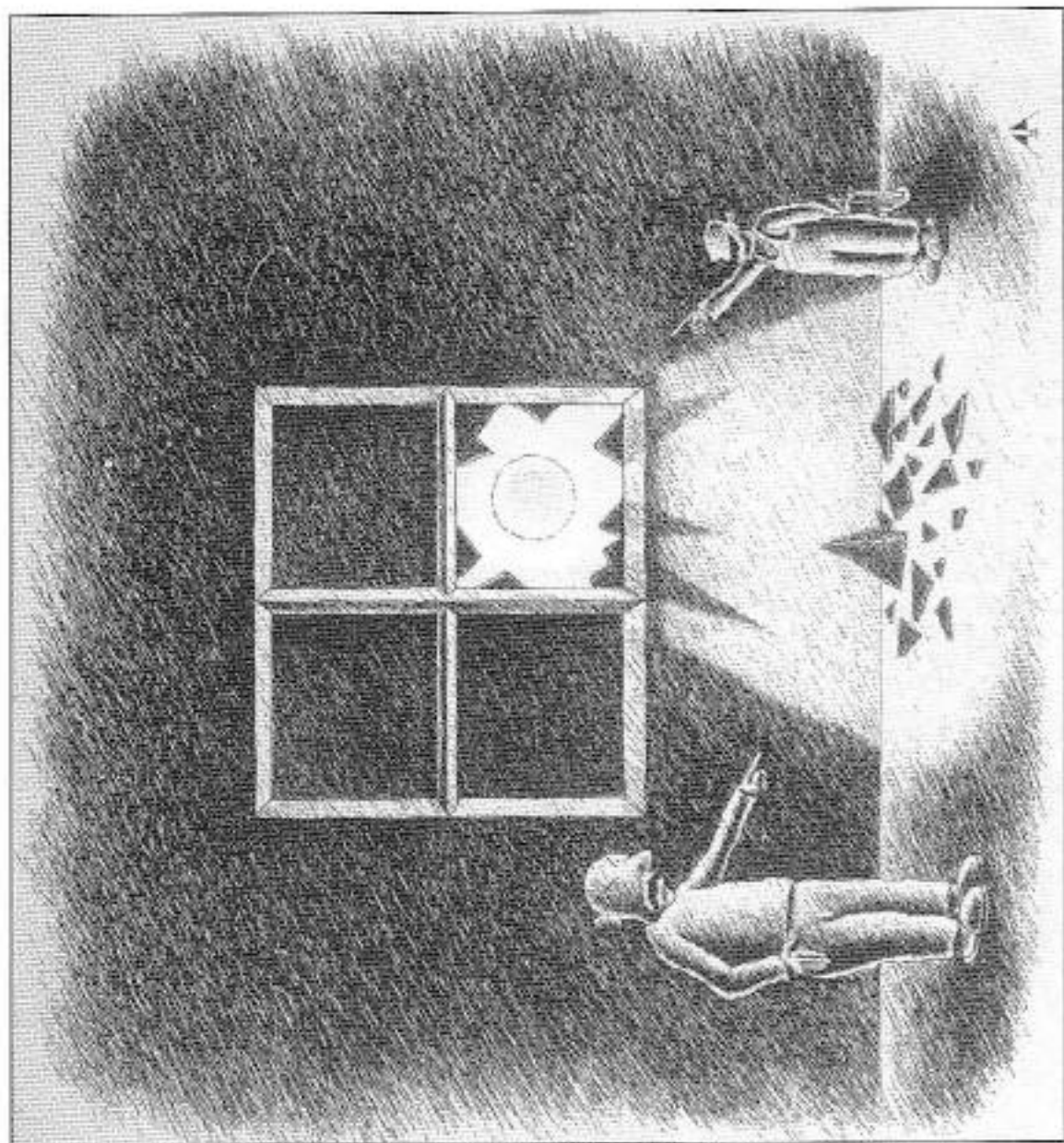
❑ Karduk-2
Muzaffer ORUÇOĞLU

❑ Devlet üzerine
güncel tartışmalar
Bayram KAYA

❑ Aşkın ve devrimin
yeni baştan doğuran
pratiği
Erkan UĞUR

BİR "HAYIR" YETER

Aşkın AYRANCIOĞLU / SİNOP

Merhaba,

Küçük adımlar, küçük ilerleyişlerle, yarı geldiğinde iğneyle kuyu kazma sabır ve ıstıklığını, çalışkanlığını göstererek çalışmamıza daha gelişkin bir yön kazandırma çabasıdayız.

Okurlarımızın siyasal-kültürel çalışmalarıyla dergimize olan desteği, bu noktada gördüğümüz ilgi ve dayanışma olumlu bir seyrde ilerliyor. Yeni sokuklar, yeni dinamiklerle tanışıyoruz. Her sayımızda yeni birkaç abone, yeni birkaç okur ve yeni birkaç siyasal-kültürel katkı sunumunun olması çabamızın milim ilerlediğini, yürünecek yolun katedilmesinin doğrultusu olarak görülüyor, hissediliyor.

Her yeni çıkan sayımızda bir öncekine oranla ne ölçüde mesafe aldığımızı kontrol ediyoruz ve her yeni sayımızı eksikliklerimizin neler olduğuna yeniden bir göz atma vesilesi olarak kabul ediyoruz. Bu noktada sunu bölümünde belirttiğimiz bazı ihtiyaçlara tekrar vurgu yapma zorunluluğu

görüldüğü.

Özellikle ekonomik alanda istediğimiz derleniş sağlama ve disiplini oturtabilmede başarılı olamıyoruz.

Ekonomik alandaki sınırlılıklarımız özellikle yurtdışındaki okurlarımızın dergi dağıtımı ve ücretlerinin toplanmasında düzenli ve disiplinli bir tarz şekillendirememeleri zaten kısıtlı olan imkanlarımızın iyice daralmasını ve önemli zorlamalarla dergimizi çıkarabilmemize neden oluyor. Bu zorlamalar biraz daha sürdüğünde dergimizin periyodu aksatma durumuyla karşı karşıya kalma tehlikesi ortaya çıkmaktadır. Ekonomik destek, abone sistemi ve dergi ücretlerinin düzenli toplanması bu açıdan oldukça önemlidir.

Bu noktadaki duyarlılık, disiplinlilik ve üretkenlik bir *Uzun Yürüyüş* okurunun farkını farketmelidir. Umuyoruz ki 10. sayımızda bu noktalara bir daha vurgu yapma gereksinimi duymayalım...

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON
LTD. ŞTİ. ADINA Sahibi: Güvenç ŞAR

Yazışmaları Müdürü
Filiz TEPELİ

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han
No:21/3

Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaa

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	Altı aylık
Yurtiçi: 1.200.000 TL	Yurtiçi: 600.000 TL
Yurtdışı: 60 DM	Yurtdışı: 30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub.: 71160
Mark Hesabı/ Parmakkapı şub.: 73887

UZUN
YÜRÜYÜŞ

ARALIK 1996 SAYI: 9 (Ayda bir çıkar)

Fiyat: 100.000 TL (KDV Dahil)

İÇİNDEKİLER

BİR "HAYIR" YETER!	2
İnşaa süreci UMUT ŞENGÜL	4
Kurtuluş dergisinde değişen bir şey yok! ERKAN UĞUR	6
Kamu emekçileri hareketi ve KESK SEVİNÇ İLDAN	7
Öğrenci gençlik hareketi ve sorunları ÇETİN KOZCU	9
Devlet üzerine güncel tartışmalar BAYRAM KAYA	11
İlerlemeci tarihçi Hegel-Marks ilişkisi -1 MUSTAFA TOPAL	15
Dogmatizm TONGUÇ GÜLEÇ	19
Nitelik meselesi üzerine -2 OZAN VELİ	23
Kendimizle konuşma(ma) ya da düşünme(me) EMRE DOĞAN	27
Schrödinger Kedisinin gizini açığa çıkarma ÇEVİRİ	29
Doğu'da n'oldü -2 CENGİZ GÜNDOĞDU	32
Doğrulamaların OZAN VELİ	36
Kardük -2 MUZAFFER ORUÇOĞLU	37
"YÖD" açmazı ve radikal sosyalistler TEMEL DEMİRER	39
"Sınırları Yıkma" ERHAN MEYDAN	47
Silik fotokopiler MUSTAFA ÖZ	49
Aşkın ve devrimin yeni baştan yaratan pratiği ERKAN UĞUR	51
Yanıtlar SERDAR ÇAKMAK	53
Okur mektupları	58
Karikatür GURAY YALINCAK	64

ÇARKIN DIŞLISI OLMA,

Bir "hayır" yeter!

Yaşanan toplumsal ve siyasal kirlenmenin kaynağı, mevcut rejim ve o rejimin baskı aracı olarak devlet kurumudur. Yaşanan yüzlerce olayla tanıtılmış bu gerçeği göremeyen gözlere daha çıplak bir şekilde meydana gelen kimi gelişmeler açıklayıcı olmaktadır.

Yaşanan bu kirlenmeye kuşkusuz önemli bir çoğunluk karşı olsa da bu çoğunluğun kendi gücünü ve yapabileceklerinin asgari düzeyde de olsa bilincinde olmaması öfke, memnuniyetsizlik ve mücadele etme isteğinin zamanla sönümlendiği kadereci yada ne "yapabilirim ki" tarzıyla herşeyin oluruna bırakıldığı bir tabloya dönüşebilmektedir.

Egemen sınıfların toplumu köleleştirme çabalarını ideolojik ve zora dayalı metodlarla alabildiğine sürdürdüğü, muhaliflerinin ve devrimci cephenin ise ciddi bir karşı duruş ve örgütlenmenin temellerini yaratabilmişlikten uzak oluşu yaşanan tüm çirkinliklerin, halka rağmenliklerin ve yozlaşmanın önüne geçilememesine neden olmakta, zaten belleksizleştirilmiş olan toplumun başka bir gündem ardına takılarak yaşananları unutulmasına dönüşebilmektedir.

Her yapılanın yanına kar kaldığı süreçte egemen sınıfların gerek kendi iç hesaplaşmaları, gerekse yürüttükleri kirli işlerinden açığa çıkanla-

rın açıkça kamuoyunun önünde cereyan etmesine rağmen ortamın rahatlığıyla, kendi burjuva normları çerçevesinde dahi görünürde de olsa hesap verme işlemine bile tabi tutulmamaktadırlar.

Üstelik tüm bu yaşananlardan sonra "devlet hesap soruyor", "sonuna kadar gidilecek" vb. rüzgarı estirirerek yine kendilerini aklayacak bir tablo yaratmaya çalışıyorlar. Aşiret reislerinin, mafyacılarn, çetecilerin varolan sistemin kendisi olduğunu gözlerden saklayacak kandırmacalarla halkı enayi yerine koyuyorlar.

Hem geleceğimizi çalıp, insanca yaşama koşullarını dahi halka fazla gören bu gayri insani sistemin temsilcileri hem de kendilerini kahraman ilan ederek ne kadar vatansever olduklarını, ne yaptılarsa bunu vatana ve millete, birlik ve beraberlik aşkına yaptığını anlatıp, türlü çeteciliklerinin (faili meçhullerin, gözaltında kayıpların, eroin kaçakçılığı, insanları kaçırpı fideye alma, haraç toplama, adam öldürme vb.) üzerini örtme aymazlığı çabalarına dahi girebiliyorlar.

Kuşkusuz bu aymazlığı, bu cüreti onlara veren halkın örgütsüzlüğü, bilincinin esir alınmışlığı/satın alınmışlığıdır.

Öfkelerini, tepkilerini, beklentilerini ifade etmek, kendi dışındaki in-

sanlara taşımak, kendisi gibi düşünenlerle biraraya gelerek haksızlıklara, soygunculuğa karşı durabilmek yerine, gidilen her yere bu bilinç ve azimle mücadele etme kimliğini taşımak yerine bir kurtarıcı bekleme-yi, yada sıkıldım artık deyip unutmayı tercih ediyoruz.

Hayır, bunları istemiyorum! deyip harekete geçmenin, hakkını aramanın, daha güzel ve insana yaraşır bir gelecek yaratma uğruna kavga yürütmenin sorumluluğunu yakalamak, insanlaşmayı bu halkadan da güçlendirerek yarının sorgulayıcı, denetleyici, eleştirel kimliğini bugünden oluşturmaya başlamak istediğimiz şeyler değil mi?

Devlet vb tüm mekanizmaların halkın direkt inisiyatifıyla şekillen-nen, halkın üzerinde bir güç değil de, halkın denetiminde ve hizmetinde olan bir araç olarak şekillenmeye uğratılması, zorunlu değil mi? Kavga içerisinde kimi değerleri tekrar üretmenin, yeşertmenin zemini burası değil mi?

Bir "hayır" yeter!

Geleceğimizi karartanları, gözle-rimizin içine batır hale gelen çirkinlikleri sergileyenleri ortadan kaldırma kavgasını kuşanmak, onları tarihte utanç ve soysuzluk abidesi olarak yer verecek güçlü bir isyana atılmak gerçek insan olmak değil de nedir?

Bir "hayır" yeter!

Laik, şeriatçı, dinci, liberal ne olursa olsunlar iktidarın yumuşak koltuğuna oturduklarında birbirlerinden hiçbir farkı olmadığını gördüğümüz, vahşice ve pervasızca işledikleri cinayetleri, uyguladıkları baskı ve işkenceleri vatanseverlik, ülkenin kutsal bütünlüğü adına nasıl da yutturmaya çalıştıklarını bildiğimiz bu çıkar düşkünlerinin hükimranlığına insan olan hiç kimse layık değildir.

Bir "hayır" yeter!

Emperyalist efendilerinin önünde el pençe divan duran, ulusal ve insani onurunun ne olduğunu ülkeyi sattığı oranda gösterenlere dur demek için

Bir "hayır" yeter!

"Hayır" demek, mücadele et-

mek, ısrar ve kararlılıkla hiraraya gelmekten, egemen sınıfların soygunlarını, cinayetlerini teşhir etmekten, karşı durmaktan geçmektedir.

İnsanı insan yapan ve bugün devrimci sosyalist mücadelenin başat erdemleri olan dürüstlük, eşitlik, paylaşma ve dayanışmayı kuşanmak; bu bilinçle güçlü bir hayır demenin zeminini yaratmak için işe koyulmak, sosyal bir varlık olarak insanın insan olarak anlam bulmasında vazgeçemeyeceği bir yoldur.

Yoksa kokuşan ve çürüyen sistemin bütün benliğimizi sarması bizi de beraber yokoluşa götürmesi kaçınılmaz son olarak bizi de içine alacaktır. Çarkın dişlisi olmamak ve çürümeye aşmak için "hayır" demek şarttır, zorunludur.

uhakkak söylemeli ve belirtmeliyiz ki bu çürüme pansuman tedbirlerle giderilecek bir çürümeye değildir.

Bu çürümeyi kökünden bir alt üst oluşla aşmak yıkımın içinden yeni ve insana layık olanı hep beraber yapmak insanı bir yaşam için zorunludur.

Bu yüzdendir ki, bu çürümeyi güçlü bir halk hareketi, radikal devrimci bir kalkışmayla temizler.

Bu yeteneğin gösterilmesi, bu ihtiyacın hissedilebilmesi tutarlı, ilkel, ahlakını ve demokrasisini yerleştirmiş, kurumlaşmış bir örgütlenme ile mümkündür.

Sosyalistlerin bu noktada katetmesi gereken uzun bir mesafe olduğunda doğrudur. Çürümeye ve yozlaşmaya karşı yürütülecek mücadele bu mesafenin katedilmesinde önemli bir köşetaşıdır.

Boğazına kadar çirkefe batmış bu düzeni yerle bir edecek olan, insanlığın beşbinyıllık mücadelesiyle şekillendirdiği değerleri omuzlayan, eşitlik, özgürlük, kardeşlik şiarını, sömürden ve baskıdan arındırılmış bir dünya ütopyasıyla taçlandıran, bu kavganın omuzlayıcısı yeni insanı yaratacak olan temel perspektif sosyalizmdir.

Sosyalizm, öldüğüne dair yürütülen tüm demagojilere rağmen "hayır" demenin güçlü bir temsilcisidir ve sosyalizm kendi eksik ve zaafalarını aşarak insanlığı daha güzel ve özgür günlere taşıyacak yeteneğe sahiptir.

Bu tabii ki biraz da önemli bir sorunsal olan yetmezlik ve zaafaların görülebilmesine ve aşma için kavgayı bu yönde de yükseltme bilinciyle ilgilidir.

Özgür bir dünyaya giden yolda coğrafyamızı küçük bir basamak haline getirmek ve tüm kirlenmişlikleri aşmak için çarkın dişlisi olma, bir "hayır" yeter!

YAŞAMIN DEVRİMCİ DEVİNİMİNDE
BİR ZORUNLU MENZİL;

İnşaa süreci

Umut ŞENGÜL

Realitenin zaman ve mekan dahilinde aşkar edilen fırtınalı gelişmelerini yorumlayarak bir sonuca varmak; aynı zamanda yeni bir fırtınalı dönemi başlatmak olacaktır. Çok büyük konuşmalara geçmeden önce, öğrenmemiz gereken yığınca şeyin olduğunu anımsayarak; daha derin düşünmek zorundayız.

Bulunduğumuz kesitte, işin kilit noktalarını doğru tespit edebilmek önemlidir. Bu hiç bir zaman yadsınamaz bir gerekliliktir. Atılan her adımdan sonra, yolun ötesi daha da yakınlaşmış olacak ve yanyana konuşulanan bu adımlar birliği, koskoca bir güzergahı var edecektir.

Gerçekliğimizi görebilen herkes; bir dağınıklığın yaşandığını kolayca ifade edebilmektedir. Her ne kadar bazı tozpembe bakışlı arkadaşlar hala, keskin ajtasyon lapaları pişirip sofraya sunmaya devam ediyorsa da; gerçekliklerin kendisine göz kapayamayacak önemli bir duyarlı kesimin olduğu inkardan gelinebilir.

İçinde bulunduğumuz sürecin kendisi, amansız bir yargılama cenderesinin merkezine çekti çoktan bizi. Ya uslandıracak pervasızlığımızı ya da usandıracak sorgunun ateşten dilini.

İNŞAA DENİLİNCE

Her bir belirleme, koşulların nesnellğine uyumu ve öznel yetilerin gün ışığına koşumu ile doğruluğunu tanıtlama imkanı bulacaktır. Sürecin dayattığı en temel ödevin; bir yıkımı inşaaya dönüştürmek olduğunu görebilmek zor olmasa gerek. Çoğu kereler "parti biziz", "tek temsil hakkı bizdedir", "en iyi biz temsil ediyoruz" gibi, bir avunu söylemi olmaktan öteye gitmeyecek olan belirlemelerin anlamsızlaştığını bir çoğumuz kabul görürüz. Tabi ki, kabul görmek sorunu çözmez. Anlamlı, doğru bir çıkış noktası, sorunları çözmede doğru yöntemi saptayamadığımız durumda iş sadece yakıma düzeyinde kalacaktır, kalmaktadır.

Bilinmelidir ki, her örgütsel yıkım ve dağılmanın öz nedenlerinde bir çok ideolojik ve siyasi problemin olduğu ve bu bağlamda bir inşaa, bir düzeltme hareketinin gerekli görülmediği, uygulanmadığı durumda, örgütsel inşaada sağlıklı olmayacaktır. Kendi gelişim seyrinde yenilenmenin devrimci tarza büründüğü koşullarda; kapsamlı ideolojik siyasi cebelleşmelerin, kıran kırana tartışmaların ufkuunda somutlaşan kuramların patlamalı gelişlerinin olması mümkündür. Onlarca yılı bulan öncü gerçeğinde

bu gelişmelerin yaşanmamış olması, başından itibaren böyle bir görevi koşullamaktadır. "Söylenecek her şey söylenmiştir, hatta fazlasıyla söylenmiştir" diyenlerin, elbetteki böyle bir gereksinimi kabul görmeleri de beklenemez.

İdeolojik-siyasi inşaa, örgütsel inşaaya nitelik kazandıracağı, onu gerçek öz varlığına ulaştıracağı gibi, örgütsel inşaa adımları da, ideolojik-siyasi gelişimin yaşam zeminini yaratacaktır. Bu yanlar birbirinden bağımsız, kendi başlarına değillerdir. Örgütsel bir birlik temel alınmadan, farklı düşüncelerin birbiriyle hesaplaşıp ayrışmalarının sağlıklı zemini elde edilemez.

Gelenen bu aşamada, "hiçbir tartışmaya gerek yoktur. İşler yolunda" diyemiyoruz. Aksine, işlerin yeterince yolunda olmadığı gerçeğinin, köklü ideolojik, siyasi nedenlerinin mevcut olduğu ve bunların mutlaka ama mutlaka tespit edilmesinin şart olduğunu düşünüyoruz. Bizden, önermelerden, koşulların kendisinden kaynaklı tüm sebepleri tespit etmek; sağlıklı bir yönelimi ortaya çıkarabilmek için gereklidir.

Öncelikle herkes içinde bulunduğu koşulları kavramaya, gerçekliğimizi abartısız ele almaya çalışmalıdır.

Toplumsal pratik aksiyondan ay-

rı ele alınacak bir inşaa düşünülemez. Elbetteki her siyasal çalışmanın bir eylem biçimi olacaktır. Fakat bu eylemin niteliğinin de siyasi öze uygun olacağı yadsınmaz. Bizim siyasi gerçekliğimizin ortaya çıkardığı yönelimin ne olacağı gayet açıktır. Ortaya sürülen kimi spekülâtif ve karalamacı yaklaşımlara en doğru cevabın toplumsal pratikte ortaya çıkacağıdır. Hatırlatacağımız bir başka şey de somut verilere dayanmayıp, niyetler üzerinden yapılan siyasetin kimseye yarar sağlayamayacağıdır. Didismeyi dostluk zemininde anlamlı kılmak gerekmektedir.

Konumuzun kendisi de bu türden yaklaşımlara cevap niteliği taşıyacaktır. İnşaa süreci halk savaşı eyleminin alt evrelerine, ön çalışma planlarına yayılarak devam edecektir. En azından bunu böyle ele almayı doğru buluyoruz. Ve yaşamın gerçekliği kendi şekillendirmesini gösterecektir.

Örgütsel anlamda yapılanma, kurumlaşma anlamına gelecek olan inşaa, siyasi ve ideolojik anlamıyla daha da kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Aciliyetini hissettiren kurumlaşma, aynı zamanda ciddi ve tutarlı bir ideolojik ve siyasi saflaşmanın, nitelikli bir gelişmenin koşullarından birini hazırlamış olacaktır. Kurumlaşma, yukarıdan aşağıya, temel mekanizmalardan en geniş birimlere doğru bir oluşumu yaratmak olacaktır. Ve bu, kolektif yönelim ekseninde, onun dağıtıcığında somutlaşacak faaliyetin madde güce bürünmesini yaratacaktır.

İdeolojik ve siyasi inşaadaki temel itici güç, karşıtların aynı zemin üzerindeki mücadelesidir. Birliği çıkış noktası olarak kabul eden her türden karşıtlık bir olumlu gelişmeye kaynaklık edebilir, gelişmelerin devinimini daha nitelikli hale getirebilir.

Uluslararası toplumsal koşullar dikkate alındığında, iki tehlikeli

yöne özenle dikkat kesilmenin yararlı olacağı kanısındayız. Bunlardan biri, koşulların gevşeyen, liberalleşen, reformize olan genel durumunun öncü bünyesini etkileme ve giderek, onu, bir öncü çekirdek olmaktan çıkarmak tehlikesine karşı aşırı merkezileşme ve birleşilebilecek güçler karşısında sekte bir konuma düşme; diğeri ise, geçmişin de cezası olabilecek şekilde, belirttiğimiz birinci duruma düşmemek için aşırı bir esneklik, aşırı liberalizm ve giderek öncü çekirdeği bir kitle partisine dönüştürme tehlikesidir ki; bunlar her ikisi de doğru gelişmeleri dumura uğrattacak ve inşaa tehlikeye sokacaktır.

Bu bağlamda doğru bir yaklaşımın elde edilebildiği durumda, siyasi ve ideolojik gelişmelerin olgunlaşmaya hizmet edeceği yadsınmaz. Siyasi ve ideolojik şekilleniş, istikrar kazanmış, kendisini üretilen örgütsel kurumlaşmalar dahilinde anlamlı hale gelebilir. Ya da bizim ideolojik-siyasi gelişimimiz salt teorik betimlemeler çerçevesinde sayfa sayfa yazınlarla sınırlı olmayacaktır. Ete kemiğe bürünen her siyasi-ideolojik gelişme; bir kurumsal etkinlik içinde oluşacak ve kendi araçlarını en nitel seviyede yönlendirme cüreti kazanarak varlığını cisimleştirecektir.

En nitel çalışmalar, koşulların en zor olduğu anda ortaya çıkarılabilirler olacaktır. Bilimsel sosyalizmin devrimci aydınlanmacı kimliğini kuşanmış her ferdi; örgütün bittiği yerde örgüt yaratması, siyasetin tıkağında gedik açması zorunlu hale gelince, daha kapsamlı bir çalışma seyrinde, daha çok gözlemleyerek yaratıcılığını harlamak, gelişme devinimlerini ateşin kendisine uyarlamak zorundadır. Çünkü bu aşamada kendi gücünü esas almaktan başka seçenek yoktur.

İnşaa sürecinin dayatıcılığı, yeni ve zor görevleri hazırlamaktadır.

Bir çok şeyin ertelenerek günümüze kadar geldiği açıkken, elbette ki bunların tümünün bir çırpıda halledilemeyeceği bilinen bir durum olmalıdır. İnşaa sürecinin yördüğünde onlarca siyasi problem dönüp duracak, çözüm önerileri ve yöntem uygunlukları isteyecektir. Ve çözümlerin en seviyeli olanları kolektif bir mekanizmanın ayakları üzerine dikildiği andan itibaren kendisini var edecektir.

İnşaa sürecinin önündeki en temel görevlerinden biri de, devrimci, sosyalist aydınlanmacı insan vasıflarını nitelikli kılma, dağınıklık ve yenilgi dönemlerinin tahribatlarını kavram düzeyine çıkararak yeniden şekillendirme, devrimci yaşam tarzını istenir, arzulanır duruma getirmedir. Yığınlarla bütünleşebilen özverili kadrolara, eylem adamlarına, tabulardan ve ön yargılardan arınmış düşünce dehalarına olan ihtiyacı gidermenin tek ve biricik yolu, inşaa olayını kendi bünyemizde başlatabilmemizdir. Hata ve zaafıların yakıcı gerçeğinden öğrenmek, ateş tanrıalarının menziliğini yakın etmek olacaktır. Bunu başarmak, kolektif bir yekünme hareketinin kalıcı deviniminde sebat göstermeyi öğrenmekle olasıdır. Devrimci, sosyalist bir organizma ancak, toplumsal yaşamın keskin çatışmaları dahilinde, doğru olanın eğriye galebe çalmasıyla olanaklı olacaktır ki, bunu da yine ancak, elleri toprağın, demirin ve ateşin narında pışmış, yüreği ve bilinciyle halkın çıkarma tabii olmuş ateş tanrıaları yaratacaktır.

Bütün eğrilerin ömrü, kendisini var eden doğruların birbirine küskünlüğü kadardır. Birbirine küskün doğrular barışık hale geldiğinde, ortaya bükülmesi zor bir doğrultu çıkacaktır.

Kurtuluş dergisinde değişen bir şey yok!

Erkan UĞUR

Halk için Kurtuluş dergisinin 12 ekim 1996 tarihli 1. sayısında, son dönemlerde çokça işledikleri ve bolca dargrupçuluk ve rakabetçilikten bahseden "birlikçi" yazarlarından birinde dergimiz **Uzun Yürüyüş**'ünde bir çırpıda etiketlenip, işlerine geldiği biçimde lanse edildiğini gördük. "*Birliklerden uzak durmanın kaynağı*" başlıklı yazılarında dergimizden ve kimi sosyalist yayınlardan cimbızladıkları bir kaç cümleyle kendilerini olumlamaya çalışan bu arkadaşlara yöntemlerinin yanlışlığı ve devrimcilere yakışmayan düzeysizliğini göstermenin, bu vesileyle kendi gerçekliklerine dair görüşlerimizi kısaca ifade etmenin iyi olacağını düşündük.

Devrimci hareketin genel olarak tüm kesimlerinde oldukça etkili olan grup ruhu, kendi üstünlüğünü kanıtlama sevdası ve narsistlik **Kurtuluş** dergisi sonumunda bariz bir örnek olarak kendisini ortaya koyuyor. Tam da kendisini biçimlendiren, siyasal-ideolojik şekillenişinin omurgasını oluşturan rakabetçilik, dargrupçuluk ve reklamcılık üzerine tımtıraklı eleştiriler yapan **Kurtuluş** dergisinin kendi gerçekliğinden bu kadar uzak oluşturma devrimci hareketin biniyesini cısrı alan subjektivizm hastalığının ne boyutta seyrettiğini gösteriyor.

Yazarımız **Serdar Çakmak**'ın gelecekte gerçekliğine dair sunduğu ve tartıştığı, dergimizin 6. sayısı 51. sayfasında (fikir tartışmaları bölümü olarak açtığı) "**Yüz Fikir**" köşesinde yayınlanan "**Alevi Şavkı**" başlıklı yazısından alınan bölümler dergimizin yaklaşımlarınımış gibi yansıtılarak, yazarın ismi ve **Yüz Fikir** bölümünde yayınlandığı dahi belirtilmeyerek küçük hesaplar peşinde hareket ediliyor.

İşte size **Kurtuluş** dergisinin sözkonusu yazısından bir paragraf: "*Her siyasetin yayın organına bakarsanız, kimse 'komünistlikten', 'öncülükten' bir gram olsun taviz vermiyor. Ama kimse ne kör, ne sağır. Azçok gelişmeleri izleyenler kimin ne yaptığını, yapmadığını görüyorlar. İddiaların sahipleri de iddialarının pratikteki karşılığının ne kadar*

olup ne kadar olmadığını biliyorlar. Ve aslında iddialarıyla, ajitasyonlarıyla kendi gerçek durumları arasındaki farklılığın, kimileri açısından uçuşunun baskılanması altındadırlar."

Alın bu sözleri vurun **Kurtuluş** dergisinin gerçekliğine adeta bir kalıp gibi tamı tamına oturacağını göreceksiniz. Buna rağmen bu sözleri büyük bir eleştirelilik ve sorgulayıcılık adına kendi dışındaki gruplara atfetmesi nasıl bir kayrayıştır anlaşılabilir bir şey değil.

Kaldı ki bizim ölçeğimizde, birçok okurumuzunda üzerine basarak belirttiği; "*herşeyin doğrusu bende*", "*ben sütün çıkışı ak kağıtım*", "*ben bilirim, benim peşinden gelin*" vb. "öncülük" paronayası taşımadığımız; ölçülü, mütevazı, olgun, kendimizi ve toplumsal gerçekliği nesnel şekilde tahlil etmeye özen gösteren, devrimci aydınlanmacı bir tarz oluşturma perspektifinde azimle çaba sarfettiğimizde çok açık bir gerçekliktir. Mütevazı, planlı, kendi gücümüzü ve gerçekliğimizi olduğu gibi kavrama noktasında olgun ve objektif olan uzun vadeli bir devrimci özgürleşme inşaa hatını yükseltme ve bu temelde devrimci bir örgütlenme mücadelesini kökleştirme perspektifindeyiz.

Bu perspektif yarının devrimci toplumu/bu toplum projesini bugünden yaratmaya soyunan, siyasal iktidar mücadelesini bu yönelimle yürüten; klasik şabloncu, kuyrukçu, ortodoks yaklaşımları devrimci yenilemeci tarzda (bilimin tahlilci yönü referans alınarak) aşmaya, geliştirmeye özen gösteren bilinçli bir donanımdır.

Kurtuluş dergisi geleneğinin, ödeden beri yaptığı ve terketmemede ısrarlı gözüktüğü tarz, alabileceği tepki ve eleştirileri hesabederek o temelde yavaş hızlı evsahibini bastırır masalı önceden, gelebilecek eleştirileri karşısındakine yönelmesidir. Yaptığı bariz dargrupçuluk, karalamacılık ve saldırganlıklar sonrası yazdıklarına bakın tam da uğradığı eleştirileri (kendisini eleştirenlerden olabildiğince erken) sıralamak aymazlığı olmuştur.

Öncülük edebiyatında hurcun bir küçük burjuva mülkiyetçiliğiyle şekillenen, devrime ramak kalkı subjektiviz-

miyle saman alevi gibi parlayıp sönen bu yaklaşımın devrimci sosyalist hareketi zedelediği ortadayken bu yaklaşımın bir erdem derekesine yükselip popüler bir edayla sürdürenlerin izledikleri yolda tökezledikleri/hökeziyecekleri açıktır.

Uzducu olan devrimci hareketin genelinde bu hastalıklarla çevrilmiş olması ve bu noktada ciddi, sorgulayıcı bir sükunetin gösterilememesidir. Esasta bu tür noktalar üzerinde durmamızın nedeni kendimizde de çeşitli yansımaları gördüğümüz bu olumsuz kültürle cepheden hesaplaşma ve aşma isteğidir. Bu sorgulama ve muhasebe kültürünü devrimci harekete taşıma, yaygınlaştırma arzusudur. Gerçekten koşulları kavrayan ve onları örtüşen radikal devrimci sosyalist tarzın yakalanmasının yolu buradan geçmektedir.

Kendi gücünü, niteliğini gerçekliğiyle taban tabana zıt biçimde empoze eden, kuru-tekerleme ajitasyonla yoğunlaşan ve yarın devrim olacağını özneliliğiyle şekillenen **Kurtuluş** dergisi bu yönleriyle solda olumsuzluklara sembolü olacak derecede zafı bir pozisyonadadır. Anti demokratik şekillenışı, siyasal-ideolojik gelişkinlikten uzaklığı ve mülkiyetçi kimliğiyle yarının özgür kültürünü yaratmaktan çok ıktıdar burjuva bezenmiş burjuva "ben" kültürünü yaygınlaştırmaktadır.

Kurtuluş dergisinin yöntemi çarpıtıcı, cimbızlayıcı ve dürtüldükten uzaktır. Böylesi yöntem ve yönelimlerin hiçbir şeyi çözümlemeyeceği, olumlu bir kültür yaratmayacağı bilinciyle tartışılmak yada fikir alınmak istenen birşey varsa devrimci sosyalist dürtüldük ve açıklık gereği direk muhatabına ulaşip açılımların alınması en doğru yaklaşımdır.

Bu yöntem terkedilmeli ve özleştirilmesi verilmelidir. İyimsen bir ifadeyle, yapılan yanlış düzeltilmelidir. Gerçi özleştirme kültürünün olmadığını bildiğimiz **Kurtuluş** açısından bu pek mümkün gözükmemektedir. Fakat biz yine de bu istemi ifade etmekten kaçınmıyoruz.

Tutarlı, samimi ve dürüst eleştiri/özleştirilerin geleceğin sosyalist toplumu bugünden biçimlendirmedeki önemi-nin görülmesi içtenliğile...

Kamu emekçileri hareketi ve KESK

Sevinç İLDAN

Yaşadığımız çağ, insana dair değerlerin yerle bir edildiği emeğin ve yarancılarının azıncıca sömürüldüğü, emperyalizmin dünya halkları üzerinde etkisini en yoğun şekilde gösterdiği bir çağ.

Ülkemizde de dünyadaki genel gelişmelerin bir yansıması yaşanıyor. 12 Eylül askeri darbesinin üzerimizdeki etkileri hala sürmekte. Daha çok korku, daha çok şiddet, kimliksizleştirilen, kişileşsizleştirilen bir toplum...

Bugün işçisi, kamu emekçisi, aydını, bilim adamı, öğrencisi özcesi düşünün, hakkını arayan bütün kesimlere büyük bir tahammülsüzlük özkonusu. En temel hak ve özgürlükler, yaşama hakkı, sağlıklı yaşama hakkı hasta olmak üzere tüm bunlar istemli olarak ihlal edilmektedir. Gazî ve Sivas katliamları, Kürt halkına yönelik saldırı ve katliamlar, faili meçhul(belirli) cinayetler, son süreçte cezaevlerinde yaşanan vahşet ise güncelliğini hala koruyor. Cezaevleri hala yeni katliam provalarına gebe.

Tüm bu gerçeklikler yaşadığımız toprakların, küçük bir panoraması sadece. Bizim burada ele alacağımız konu ise, ülkemizde gelişen sınıf mücadelesinin en önemli dinamiklerinden biri haline gelen kamu emekçileri. Kamu emekçileri bugünkü aşamada sendikal mücadelenin neresindedir, KESK süreci ile kendini ifade eden bu süreçten nasıl bir mücadele perspektifi ile çıkabilir?

Kamu emekçilerinin sendikalaşma çabaları (geçmiş dönemi ele almazsek, 1961-1970-1980) 1990 yılında meşru ve fiili mücadele hattı ile ken-

dini ortaya koydu. Demokratik ve bağımsız örgütlenme çizgisinde sürdürülen sendikal çalışma büyük bir kitleselliğe ulaşarak, ülkenin en önemli sınıf dinamiklerinden biri haline geldi. Bu gelişimde 87 yılında cezaevlerinde yaşanan direnişler, o dönem içindeki öğrenci hareketinin ve 89 işçi sınıfının bahar eylemliliklerinin büyük oranda etkisi olmuştur.

Bu etkilenmelerle 1990 yılında ivme kazanan kamu emekçileri sendikalarını tek tek kurdular. Bu dönem

Bu çok yeni olan sınıf dinamiği hergün daha çok gelişmekte, bilinçlenmekte, devlet ile olan çelişkileri daha çok keskinleşmekteydi. Artık memur kavramı tarihin çöplüğüne atılmış, "devletin kapıkulu" imajı, yerini emekçi sınıflar gerçekliği içersinde ki özüne uygun yeni bir kavrama bırakmıştı.

içersinde, 12 Eylül'ün ölü toprağını üzerinden atmak isteyen bir demokratik halk hareketi söz konusu idi. Haklı ve meşru olduklarının bilinciyle memur artık sokağa çıkıyor, taleplerini haykırıyordu.

Fiili ve meşru mücadele zemini üzerinden yükselen kamu emekçileri hareketi, grevli-toplu sözleşmeli sendikal hak'ta ısrarcılığı, sınıf sendika-

cılığının en önemli halkalarından biri olan işyeri komitelerinin hayata geçirilmesi noktasındaki çabaları ile 92-93 yılına kadar ki süreç içerisinde önemli kazanımlar elde ederek büyük oranda kitleselliğe ulaşmışlardır.

Toplumsal planda meşruluklarını kabul ettirmiş, yasalık zemininde belli kazanımlar elde etmişlerdir.

Fakat kazanılan bu iki nokta süreç içersinde iyi kullanılamamış, elde edilen hakların fiilen kullanılmasına önderlik yapmak yerine kitleye egemen olan yasa beklentisi gibi geri eğilimler beslenmiştir. Sendika yönetimleri mücadeleyi, uluslararası sözleşmelerle var olan hakların iç hukuk düzenlemesine kilitleyerek olması gereken mücadele hattının gerisine düştüler. Günebirlik ve programsız eylem biçimi, varolan dinamiği de yavaş yavaş yok eritiyordu.

Kamu emekçileri hareketi, devrimci dinamikleri içinde barındıran, onları sınıf mücadelesine kazandıran nitelikler taşımaktaydı. Bu çok yeni olan sınıf dinamiği hergün daha çok gelişmekte, bilinçlenmekte, devlet ile olan çelişkileri daha çok keskinleşmekteydi. Artık memur kavramı tarihin çöplüğüne atılmış, "devletin kapıkulu" imajı, yerini emekçi sınıflar gerçekliği içersinde ki özüne uygun yeni bir kavrama bırakmıştı.

5 Nisan ekonomik terör kararlarıyla kamu emekçileri ve emekçi sınıflar için yeni bir dönem başlamıştı. Bu kararlarla sömürü daha çok yoğunlaştırılmış, sermayenin kasası iyice doldurulmuştur. Özelleştirme, taşeronlaştırma, sendikasılaştırma planı daha fazla uygulanmaya çalışıldı, bizzat devlet eliyle ideolojik bir sal-

Kamu Emekçileri Kızılay Meydanı'nda

darı başlatılmıştır. Bunun için medya en geniş olanaklarıyla kullanılmış, seferber edilmiştir. SSK'nin, Emekli Sandığı'nın, Bağ-Kur'un tasfiyesi, mezarda emeklilik yasası bu dönemde gündeme oturmuştur.

Geleneksel noktada %150'lere varan (1994 yılı enflasyon oranı) enflasyonla halkı ezerek, örgütsüzleştirilerek oluşturulan sermaye birikimi büyük tekellerin, patronların, bankaların kârlarına kâr katmaktadır. Örneğin, 94 yılı devalüasyonunu önceden haber alan Türk Boston Bank, trilyonlarca lirayı bir gecede kar hanesine katmıştır. Yine Toprak Bank da 1995 yılında karını %123 oranında arttırmıştır. 11 bankanın 1995 yılı için açıklanan bilançolarına göre ise; bir önceki yıl elde ettikleri toplam yıllık net karlarını %230 arttırmışlardır. 1995 yılının net karları 35 trilyon olmuştur.

Bugün Türkiye'nin dış borçları 70 milyar dolar, iç borçları da 1 katrilyon lirayı aşmış bulunmaktadır. 1996 bütçesinin yarısından fazlası faiz ve borç gideri olarak ayrılmıştır. Türkiye ekonomisi her geçen gün daha da kötüleşmektedir. Çünkü ekonomi aynı zamanda bir savaş ekonomisidir.

Yıllardır yaşanan kirli savaş her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da büyük tahribatlar yaratmış, ülke bütçesini bir savaş bütçesi haline getirmiştir.

Vergi adaletsizliği de işin bir başka boyutunu oluşturuyor. Sermayenin kendisinden hiç vergi alınmazken, ücretliler ise adeta vergi yoluyla zorunlu haraca bağlanmaktadır. Asgari ücretle geçinenler ise en büyük vergi diliminde yer alıyorlar. Kayıt dışı ekonominin vergilendirilmesinde ise hiçbir adım atılmamaktadır. Bugün kayıt dışı ekonomi denilen devletin resmi kurumlarının denetleyemediği ekonomik faaliyetler bütününün Türkiye'nin gayri-safi milli hasılası kadar olduğu söylenmektedir.

20 Aralık eylemi de böyle bir süreç sonucunda ortaya çıkan, son dönemlerdeki en büyük kitleselliği yakalayan eylemlerden biri oldu. 20 Aralık eylemi kamu emekçileri hareketi için bir dönemeç olabilirdi. Fakat sendika yönetimlerinin günü kurtarma mantıkları, programsız hareket etmeleri, ve nitelik olarak eylemi bir üst aşamaya çıkartmamaları varolan tepkilerin doğru bir şekilde kanalizasyonuna neden oldu.

20 Aralık sonrasında gerçekleşen eylemliliklerde de, sonuç alıcı eylemlerden ziyade hala "kamuoyu yaratmaya" yönelik anlayışlar hakimdi. 95 yılının 17-18 Haziran oturma eylemi de böylesi heba edilen bir eylem olmuştur. Ankara'nın merkezini 2 gün işgal etmek, diğer eylemliliklere göre daha ileri ve daha militan bir nitelik taşıyorsa da yeterli etkiyi sağlayamamış, hedefine ulaşmada istenilen başarı elde edilememiştir.

Kitleselliğini ve niteliğini gittikçe yitiren eylemliliklerin sürdüğü dönem içerisinde, kamu emekçileri konfederasyonlaşma tartışmalarını başlattı.

Konfederasyonlaşma ya da herhangi bir üst birlik, dağıntı olan örgütlülüklerin, daha rahat çalışma, örgütlenme ve mücadele için bir tüzüğün, programın olması anlamına ge-

lir. Aynı zamanda bu durum altlarda yürütülen tartışmaların, kararların bu üst oluşuma yansıdığı oranda geçerliliğini, işlerliğini kurar. KÇSP, KÇSKK ile kendini gösteren oluşumlar ise, harekete önderlik etme, politikalar belirleme yerine hantal, bürokrat tavırlar sergileyen, bu tutumlar yüzünden mücadelenin gerisine düşen bir hat izlemiştir.

Sendikalar uzun bir süre konfederasyonlaşma gündeminin etkisi altında kaldılar. Fakat bu etki "Nasıl bir konfederasyon" sorusuna yanıt bulmaktan ziyade, olsun da nasıl olursa olsun mantığı ile bir kalemde kuruverdi. Tartışmalar ise yalnızca sendika merkez yönetimleri düzeyinde kalıp, tabana yansımada. Bu tartışmanın kamu emekçileri sendikalarının gündeminde birinci sıraya oturmasının nedenlerinin başında, devletin kamu emekçileri sendikalarıyla, hazırladığı tasarılar için görüşmeye, en çok üyeye sahip konfederasyonu ile yapacağı ibaresinin yer alması ile başlamıştır. Bu üzerinde düşünülmesi gereken bir noktadır.

Bu süreçten sonra kamu emekçileri sendikaları adına yaşananlar ve izlenen politikalar örgütsüzlük, programsızlık, bürokratlama eğilimi olarak bugüne kadar geldi.

KESK'in kurulması ve ardından gerçekleşen sendika genel kurulları sürecinde ortaya çıkan bu politik tarz, kendi iradelerini kitlelerin karar verme süreçleri yerine ikame etme anlayışlarının ürünü olmuştur. Bu ortamın yol açtığı en önemli sonuç, kitleler adına politikalar yaparak, kitleleri politikadan uzaklaştırma ve yabancılaştırma. Bu politik tarz kitlelerin politik mücadeleye çekmede başarısız olmuştur.

Kamu emekçileri hareketinin sorunlarını irdelemek, çözümler aramak ve bu noktalarda devrimci-demokratik ortaklıklar kurmak yaşanan tikanlıklar ve yetersizliklerin aşılmasında en önemli yönü teşkil etmektedir.

Öğrenci gençlik hareketi ve sorunları

Çetin KÖZCÜ

Egemenlerin, ideolojik-politik olarak kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirdiği mevcut üniversiteler yeni bir "öğretim" dönemine başlarken sürecin ortaya çıkardığı talep ve ihtiyaçları kavramak ve bu bağlamda müdahalelerimizi yaşamsal kılmak için mevcut durumun bir panoramasını yapmak gerekiyor. Bu minvalde geliştirilecek politik belirleme ve önemlerle yeni yönelimlere girilebilir, etki alanımızı genişletebiliriz.

Bugün egemenler cephesine haklarımızda özellikle yurtsever devrimci mücadelenin boyutlandığı siyasi ve ekonomik kriz, sistemi saran çürümeye ve yozlaşmanın yaşamın her alanında kendisini çarpıcı bir şekilde hissettirdiğini görüyoruz. Sistemin tepe noktalarında patlak veren yolsuzluk, rüşvet dosyaları, üniformalı çeteler devlete duyulan güven (!) konusunda geniş yığınlar içerisinde kuşku yaratarak, yaşanan "siyasi kirlenme" aynı zamanda varolan huzursuzluğun da kaynağı olmaktadır.

Gelir dağılımındaki adaletsizlik, artan işsizlik, ülke nüfusu içinde yoksulluk sınırı altında yaşayanların sayısının hızla artmasına neden olmakta bu da kendiliğindenci tepkileri beslemektedir. Kendiliğindenci tarzda da olsa gelişme ve yayılma olasılığı taşıyan bu beklenti ve taleplere cevap verebilecek yeterliliğe (siyasi ve ekonomik anlamda) sahip olamama, sistemin geliştirdiği "zor" yöntemlerine zemin oluşturmaktadır. Ve önümüzdeki dönemde sertleşme eğilimi taşıyan bu siyasalar, sistemin krizine koşut olarak toplumun bütün kesimlerine yönelik yoğunlaştırılacaktır.

Bu noktada, öğrenci gençlikte toplumun diğer kesimlerine nazaran bu

sahiplardan fazlasıyla payını alacaktır. Bu "özel ilgiye mazhar" olmanın bir takım politik, ekonomik ve tarihsel nedenleri var. Bu nedenleri biraz sonraya bırakarak bu saldırıların biçimi ve içerdiği hedeflere ilişkin bazı şeyler söylemek gerekiyor.

Her şeyden önce, üniversitelerin anti-bilimsel, genici, şoven eğitim müfredatı ve anti-demokratik, anti-kamusal idari yapısı bu saldırıların ilk ve en önemli ayağını oluşturur. Üniversitelere yönelik yeni saldırı politikalarına olabirlik kazandırmayı amaçlayan bu şekillendirme çabaları apolitik, kendi sorunlarına toplumun sorunlarına duyarsız bir gençlik yaratmayı sürekli kılmaya da çalışmaktadır.

Öğrenin eğitimde özelleştirme politikasının yaşamda karşılık bulabilmesi tam da bu hedefli saldırının başarı şansına bağlıdır. Ancak, sistemin üniversiteleri kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirme ve dikenli gül bahçesi yaratma siyasaları, öğrenci gençliğin aydın olma misyonu ve dinamizmiyle biçimlenen karakterinden kaynaklı olarak tepkilerini örgütlü bir tarzda dile getirme kararlılığı sonucunda yaşama geçirememiştir. Bu da yeni saldırılara zemin hazırlarken, özellikle öğrenci gençliğin devrimci, demokrat unsurlarının varolan huzursuzları hedefe yöneltme noktasındaki çaba ve kısmi başarıları onları bu saldırıların merkezine oturtmuştur. Birbirleriyle eşgüdümli olarak yürütülen bu saldırı politikalarından ilki, resmi/sivil militarist aygıtlarını devreye sokarak yürütülen "zor" yöntemidir. esasta gençliği sindirmek, geniş yığınlar nezdinde korku yaratmak ve öğrenci gençliğin en ileri unsurlarının izolasyonunu hedefleyen bu saldırıların somuttaki karşılığı gözaltılar, cezaevleri, disiplin kovuşturmalardır. Bir diğeri ise ideolojik saldırı ve demagogidir.

Öğrenci gençlik mücadelesinin haklılığını ve meşruluğunu özellikle toplumun diğer kesimleri nezdinde karartmak ve kendi terörü saldırılarına haklılık kazandırmayı hedefleyen bu politikanın yaşamdaki izdüşümleri, üniversitelerin "terör yuvası" öğrencilerin ise potansiyel "suçlu" olarak gösterilmesi çabaları, devrimci gençliğin "bir avuç", "kandırılmış", "çapulcu" olduğu söylemleriyle örtüşmektedir.

Geçmişten bugüne, taşınan bu saldırı politikaları, ülkenin siyasi konjiktörüne, politik iklime, sınıf karşıtlığına bağlı olarak uygulanması noktasında farklılık göstermektedir. Ancak bu farklılaşma kendisini yöntem sorununda göstermektedir.

Bugün sistemin yaşadığı çürümeye ve yozlaşma, geniş öğrenci yığınlarının sistem içinde yer edinme uğraşısı ve güzel gelecek düşlerinde (!) büyük bir tahribata neden olurken, bu durum kısa vadede kendiliğinden tepki ve yönelimleri de beraberinde getirecektir. Bu anlamıyla örgütlü bir karşı duruşun ön koşullarını kendi bağrında taşıyan bu potansiyel tehlikenin bertaraf edilmesi egemenlerin bundan sonraki yönelimlerinin içeriğini oluşturacaktır. Ayrıca öğrenci gençliğin yukarıda da değindiğimiz aydın olma misyonu ve dinamizmiyle biçimlenen karakterinin sorunlar karşısında kendiliğindenci de olsa harekete geçirici etkisi, on yıllar bulan bir devrimci geleneğinin olması, ve her dönem toplumsal muhalefet oluşum ve gelişiminde motor olma işlevi gömesi öğrenci gençliğin önümüzdeki dönemde çok merkezli, yoğunlaştırılmış saldırıların merkezine oturmasında yeterli sebepleri teşkil ediyor.

Geçen sene harçlara yapılan % 300-400 oranındaki zamlarla ilk adımları atılmaya çalışılan eğitimde özelleştirme çabalarına karşı öğrenci gençliğin

gösterdiği karşı duruşun toplumun geneline yayılan etkisi, bunun egemenler cephesinde yarattığı etki, egemenleri varolan tepkileri törpüleme ve bu politikanın yaşama geçirilmesi noktasında daha da saldırganlaştırıcaktır.

Bu sene 6 kasım'da, parasız, bilimsel eğitim, özerk-demokratik üniversite talebi ile örtüşen YÖK'ü protesto eylemliliklerinde yaşanan saldırılar, sistemin öğrenci gençlik mücadelesine ilişkin sertleşme eğilimi taşıyan politik tutumunun da ipuçlarını vermektedir. Şüphesiz, egemenlerin bu derece pervasızca saldırmasında, kitlelerin örgütsüzlüğü, güçlü bir muhalefet cephesinin olmaması/oluşturulamaması ve sorun genel dağılımının da payı vardır.

Kısaca aktarmaya çalıştığımız bu gelişmelerin **Uludağ Üniversitesi**'ndeki gençlik mücadelesi açısından ifade ettiği anlam, geçen seneden bu seneye taşınan resmi/sivil faşist saldırıların daha da yoğunlaşacağıdır. Nedenlerini yukarıda anlatmaya çalıştığımız bu saldırıların pervasızlaşarak artmasında örgütümüzdeki gelişmelerin de önemli bir yeri vardır.

Öncelikle, geçen sene **Koordinasyon** süreci ile birlikte varolan dağılım ve örgütsüzlük kısmen giderilmiş, bu da aşınmaya uğrayan güven ve meşruluk sorununa nötrleştirilmiştir. Özellikle de harçlar özgünlüğüne örgütlenen faaliyetler ve gelişen saldırılara karşı okuldaki varlığını kalıcılaştırma noktasındaki ısrarcılık 4 yıldır resmi/sivil işgal altında bulunan **Uludağ Üniversitesi** devrimci gençlik mücadelesi açısından anlamlı ve önemli bir kazanımdır. Bu noktada önümüzdeki dönem bu kazanımların kalıcılaştırılması ve daha da zenginleştirilerek etkenliğe büründürülmesi gibi bir hedef öne koyulmalıdır.

Öte yandan geçen seneki eylemlilik sürecinin açığa çıkardığı ama bir türlü harekete geçirilemeyen bir potansiyele varlığı da önemlidir. Bu durum süregelen saldırıların daha da yoğunlaşmasına neden olacaktır. Örneğin bu sene 6 kasım'da sivil-faşistlerin yarattığı provokasyon ve jandarmaların saldırısı sonucu gözaltına alınan 4 arkadaşımızdan 3'ünün tutuklanması bu seneki yoğunlaştırılacak saldırıların ilk belirtisidir.

Bu nedenle gelinen aşamada açığa çıkan bu potansiyele öğrenci gençliğin en ileri, devrimci unsurlarıyla kucaqlaşmasının önüne geçmek, yaşam alanını daraltmak ve kazanımlarını yok etmek amacıyla sistemin yedekte beklettiği sivil-faşistleri devreye sokarak ortamı terörize etmek, hedefleri karartmak için provokasyonlara girişeceğini, her türlü akademik, demokratik meşru eylemin jandarma saldırılarıyla sonuçlandıracağı görülmelidir. Bu saldırıların bertaraf edilmesi ve kazanımların pekiştirilmesinin yolu öncelikle geniş, birleşik devrimci-demokrat bir cephenin yaratılmasına aciliyet kazandırıyor.

Uludağ Üniversitesi, devrimci gençlik mücadelesinin genel değerlendirmesine bu açıdan baktığımızda ortaya çıkan tablo herkes açısından pek olumlu değil. Öğrenci gençlik hareketinin de genel sorunları olan dağılım, kitleleşilememe vb. bu tablonun en çok göze çarpan yanları olarak görülüyor. Bugün yaşanan bu dağılımın en büyük sorumlusu gençlik mücadelesinin politik öznelidir.

Bir araya gelmenin gerekliliğini sadece bir dizi pratik soruna indirgeyen, bunun dışında bu sorunu gör(ç)meyen ya da soruna dargrupçu şekillenişle dayatmacı bir tarzda yaklaşan benmerkezi tavırlar bu zemini dinamitlemiştir. Ortaya çıkan bazı fırsatlar da kısır tartışmalar, soyut genellemeler, "merkezi politikaları" duyulan "aşın" hasasiyetten kaynaklı olarak heba edilmiş, biriken sorunlar kronik bir hale bürünmeye başlamıştır.

Sürecin bir araya gelmeyi zorunlu kıldığı bu tarihsel anda bu ihtiyacı gerekli kılan nedenler nelerdir ve bunun nesnel zemini nasıl tanımlanacak? Bu nedenlerin genel ve özgül yanlarını yukarıda aktarmaya çalıştık. Bunun dışında; bugün hiçbir politik öznenin nitelik ve nicelik itibarıyla tek başına bu sürecin önünü açabilme yetkinliğine sahip olamaması da önemlidir.

Geçen seneki kazanımları kalıcılaştırmak ve zenginleştirmek, yıllardır kendi gündemini yaratamamış gençliğin bu bilinçle hareket ederek yaşamın her alanında hak arama ve elde etme hedefi ile daha güçlü, daha etkin bir hareket yeteneği sergileyebilmesi gerekliliği bu sorunun giderilmesine daha

da bir anlam katmaktadır. Bununla ilintili olarak; merkezileşmesini tamamlamış, kurumsallaşmış yığınsal bir hareketin yaratılması gibi referanslarımız da bu ihtiyacın en önemli maddi zemini oluşturuyor.

Bu bağlamda **Uludağ Üniversitesi**'ne baktığımızda; sürecin önünü açmak noktasında çözüm önerilerinin neler olduğunu kitlelere aktarmak amacıyla bir dizi toplantının yapıldığını görüyoruz. Bir takım iyiniyetli kaygıların ifadesi olan bu toplantılar varolan dağılımı daha da artırmış, pratikte işlevsiz ve etkisiz kalmıştır. Örneğin sene başında yürürlüğe sokulan çift otobüs uygulaması büyük tepki almasına rağmen bu konuda sistemli ve merkezi bir faaliyet örgütlenememiş, atılan adımlarda çok geç kalmıştır. İhtiyacı cevap vermekten uzak, dar-grupçu duruşlardan vazgeçilmesi zorunludur. Doğruları kendinden menkul gören benmerkezi tavırlar yerine mülevazi adamlara ihtiyacımız var. Çabalarımızın sorunlara cevap bulma anlayışıyla ortaklıklar yakalamaya özen göstererek biçimlenmesi gerekiyor.

Sene başında yapılan **Koordinasyon** kitle toplantısında "nasıl bir program ve örgütlülük" sorununa cevap bulabilmek amacıyla bir komisyon oluşturulmuştur. Ancak benmerkezi şekillenişin aşılabilmesi yüzünden bu çalışmanın gerçek anlam ve önemini kavrayamadık ve "vuslat bir başka bahara kaldı."

Şüphesiz sorun alanlarının kapsamlı ve kamaşık oluşu, her politik öznenin buna yüklediği anlam ve önemin farklılıklar taşımasından dolayı bu zemini tanımlayabilmek zordur. Ancak öğrenci gençliğin genel çıkarları, genel durumumuz ve ortaya çıkan somut talep ve ihtiyaçlara cevap verme gerekliliği bu konuda ilk adım olabilir. Bunun özgünlüğümüzdeki en önemli karşılığı ise geçen seneki kısmi kazanımlarımızı kalıcılaştırma ve pekiştirme sorunsalında yatıyor.

Bu anlamda yaşamın, bir araya gelmenin gerekliliğini her zamankinden daha yakıcı bir şekilde hissettirdiği böylesi bir dönemde yüklediğimiz misyonun gereği olarak bu soruna önem vermeli ve çabalarımızı ortaklaştırmak için adımlar atmamızdır.

Devlet üzerine güncel tartışmalar

Bayram KAYA

Son yıllarda devlet kavramı her görüşen yazarlar arasında yoğun tartışmalara sahne olmaktadır. Özellikle Marksistler bu tartışmayı burjuvazinin temsilcisi yazarlar kadar hararetle olmasa bile, daha derinden sürdürmektedirler.

Bu tartışmaların nedeni toplum yaşamında devletin özünün değişmesi değildir; tersine toplumsal gerçekliğin bir tezahürü olarak devletin rolünün artması, devlet üzerine yaratılan yanılsamaların güçlenmesidir. Tartışmada asıl ağırlığı "Marksist Burjuva Devlet Eleştirisi" oluşturuyor. Farklı farklı burjuva anlayışlar Marksizm'e vermaye, oradan kopardıkları parçalarla kendilerini beslemeyi gelenek haline getirmişlerdir. Yapısalcılar, yeni pozitivistler, çoğulcular, yeni solcular... devlete olan yaklaşımlarını bu şekilde çalınlarla oluşturmuşlardır. Sermayenin çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı bu akımlar, özel mülkiyet dışındaki düşüncelerini tamamen Marksizm'i revize ederek toplamışlardır. Dolayısıyla Marksistler bu tartışmalara devlet kavramı üzerine, mevcut toplumsal bilincin bir ürünü olarak, yaratılmak istenen önyargı ve yanılsamalara karşı siyasal ve ideolojik-tecrik bir mücadele aracı olarak bakarlardı.

Dünyada bu çerçevede süren tartışmalar ülkemize de yansımıyor değil. Devleti "herşeye kadir gören" anlayışlardan devleti bir garsona benzeten yaklaşımlara kadar, dünyadaki devlet tartışmalarının bir tezahürü biçiminde, farklı düşünceler ortaya konmaktadır. Sabah Gazetesi'ndeki köşesinde **Mehmet Altan**: "Ulus-devletin yerini kireselleşme, savaşın yerini barış, silahın yerini de uzlaşma alıyor... Sermaye

globalleşti, ulusal sınırlar sermaye için bırakın avantaj olmaya, tam anlamıyla ayakbağı olmaya başladı... İletişim devrimi ile birlikte, sanayi devriminin tüm kavramları gibi ulus-devlet anlayışı da yok oluyor. Yeryüzünün tek bir pazara dönüşmesi ve bilginin sermayenin yerini almasıyla, tartışmalar birer birer bitiyor, silah tekelini nal topluyor", diyor ve ekliyor: "Yeni Dünya Düzeni'nin ayrı sanayi devrimi gibi, belki de ondan çok daha köklü derin ve geniş bir dönüşümün simgesi olduğunu anlamadan bugünkü yeryüzünün okuma imkanı yok". M. Altan, bilimsel Teknik Devrimin günümüzdeki biçiminden oldukça etkilenmiş, yanlış sonuçlara varmıştır. Günümüz devletlerinin nasıl bir devlet olduğunu çözümlayemediği için de, Yeni Dünya Düzeni zemininde emperyalizm ile buluşmaktadır. **Cengiz Çandar** ise 5 Kasım 95 tarihli yazısında, "Devlet, vatandaşların çıkarlarını yansıttığı, koruduğu, temsil ettiği, onların kültürel kimliğiyle barışık olduğu ölçüde bir demokratik devlettir" görüşüyle devletin asıl tanımına uzak dururken, devlet üzerine yanılsama yaratan Amerikan "Yeni sağ"ının içimizdeki izdüşümü olmaktadır. **Mustafa Erdoğan**, Yeni Yüzyıl'da, 30 Nisan 96 tarihli makalesinde "eğer devlet toplumun örgütlü bir kurumuyorsa ve onun toplumdan bağımsız bir varlığı, bir başka meşruluk temeli yoksa... o zaman toplum çıkarından ayrı bir devlet çıkarından söz edilemez" demektedir. Ve Yeni Sol'un ıy bir temsilcisi olduğunu karıtlamaktadır, 3 Mayıs 96'da **Altanur Kılıç** ise demokrasinin değil, milli çıkarların daha önemli olduğunu belirtiyor, aynı gazetede. Yine **Gölay Gökçürk**, soyut bir demokrasiyi, soyut bir ulusal çıkara yeğ tutarak soyut, ayakları yere bas-

mayan, yalnızca "biling"te olan bir devlet anlayışı getiriyor. Bu örnekleri uzatmak mümkün, ancak dışarıdaki tartışmalar içerideki izdüşümünde, çok çarpık, kendinden menkul bir anlayışla yansımaktadır.

Bu tartışmalar, günümüzde, çoğulcu devlet, araççı devlet, yapısalcı devlet ve refah devleti anlayışı gibi eksenslerde sürmektedir. E.H. Carr'ın Sovyet Tarihi üzerine yaptığı çalışmalarında, Marks'i eleştiren Anthony Giddens'in "Sosyoloji" gibi eserlerinde bunlara daha derli-toplu rastlamak mümkündür.

Giddens eserinde Marks'i çoğulculuk anlayışına yakın duran Dahrendorff yapısalcı N. Poulantzas ve araççı devlet anlayışını savunan R. Miliband gibi düşünürlerin eleştirisiyle mahkum etmeye çalışır. Komünist Manifesto'da "Modern devlet yönetimi, tüm burjuvazinin ortak işlerini yöneten bir komiteden başka bir şey değildir", sözünü parçalar olarak ele alan Giddens burada: "devlet burjuvazinin yönetim komitesi" ve "devlet kapitalist üretimin sürekliliğini sağladığı..." gibi iki ayrı yaklaşım ve farklılık keşfeder. İkinci tanıma bir itirazları yoktur ama birinci tanım daha "ihtilacı"dır. Giddens'e göre çoğulcular bunu haklı olarak eleştirmektedirler. Burada Marks'in revize edilmesi bir yana, devlet tartışması da yanlış bir zemine çekilmektedir. Öncelikle, bir devletin ne olduğu anlaşılmasından onun işlevini tartışmak kimin işine yarayabilir ki...

Çoğulcuların Marksizm'e yönelik eleştirileri, özel mülkiyetin ortadan kalkışıyla iktidarın devlet bürokrasisinin ele geçip diktatörlüğe dönüşeceği şeklinde olup, özel mülkiyeti demokrasinin temeli saymalarıdır. Çoğulcular özel mülkiyet ile devlet ara-

sındaki bağı göremediklerinden, toplumu derinden etkileyen sınıfsal çatışma yerine, toplumu yüzeysel etkileyen ırk, inanç, ulus gibi olguları öne çıkararak devleti farklı gruplar arasındaki rekabeti dengelemeyi amaçlayan bir güç olarak kavramışlardır. Bundan dolayı en iyi yönetim olarak çoğulculuğu savunurlar. Ancak liberal devletin bireylere eşit davranmadığı, seçkin olduğu, kötü durumda olanlara baskıcı davrandığını gören çoğulcular, özel mülkiyet çıkarına sıkı sıkıya bağlı "yeni solcu"lara yaklaşırlar. Bu yönüyle Max Weber ve ardıllarını (çoğulcular ve yeni çoğulcular) devlete, Hegelci-Marksist bir yaklaşım içinde görürüz. Dahrendorf bu çoğulcu yaklaşım ile uyuşur. Ama kapitalist sistemin bir parçası olan endüstri toplumunu sistemden ayırarak "sanayi toplumu" kavramını savunurken çoğulculuğa uzak ve soğuktur.

Yapısalcı devlet yaklaşımının temsilcisi Poulantzas'a göre, devletin kapitalist sınıf içinde onun deyimleriyle bir tür "göreceli özerkliği" vardır. Bu sınıf kendi içinde bir birlik meydana getirmez. Devletin bir yere kadar sınıflardan bağımsız gücü vardır. Bu gücü sistemin yapısına destek vermede kullanır. Devlet, düzenin uzun vadeli çıkarlarını gözetir, kapitalist grupların kısa vadeli çıkarına ters düşen uygulamalar yapabilir. Kapitalist sınıf içindeki ilişkiler gayet normaldir, bu sınıfın egemenliğini tehdit eden bir unsur değildir. Önemli olan bir şey varsa, "kapitalist üretimin kurumsal mekanizmalarının kalıcılığıdır." Poulantzas, günümüzde devletin değişimini, "ekonomi ve siyasal yönteminin birleşiminin derin yer değiştirmelerinde" görür.

Araççı devlet anlayışının temsilcisi Ralph Miliband ise, yönetici sınıfın özelliği sınıf ile devlet arasındaki ilişkilerin değişimi, sınıf çıkarı ile devlet politikası arasındaki bağın işleyişini ön plana çıkarır. Miliband, Poulantzas gibi, nesnel ilişkilere vurgu yapmak yerine, seçkin, imtiyazlı kesimin doğası ve karakterinin, devlet sınıf ilişkisinde önemli bir fonksiyonu olduğu kanısındadır. Poulantzas'ı, devletin yaptıklarını salt bu nesnel ilişkilerce belirlediği görüşünü fetişleştirmekle eleştirir. Ayrıca, bir devlet biçimi olan faşizmde

özerkliğin uç noktaya varmasından bahseder.

Tartışmanın en hararetli yeri, Miliband'ın insan unsurunu toplumsal nedenlerle açıklayan ve özneyi nesnellik içinde eriten Poulantzas'ı "yapısalcı determinizm"e kendini kaptırmakla eleştirdiği ve Poulantzas'ında Miliband'ı devleti "kapitalistlerin yürütme komitesi" görmekle suçladığında başlar. Giddens ise bu tartışmayı yapıcı ve verimli bulmaz. Çünkü, "tartışmanın ardı arkası kesilmemiştir".

Devlet nisbi bir özerkliğe nasıl ulaşır? Poulantzas, bunun yanıtını yeterince açıklamaz. Her anlayışı gibi bu yaklaşımı da net değildir. Tıpkı düşüncelerinden etkilendiği Althusser'in politikalarıyla sisteminin örtüşmemesi gibi. Althusser'in, politikaları toplumsal ilişkileri yeni toplumsal ilişkilere dönüştüreceği anlayışı ile K. Kautsky'nin moda deyimleriyle, kapitalizmde "egemen sınıfın yönetiminde görünmediği" anlayışı, yapısalcı Poulantzas üzerinde oldukça derin iz bırakmıştır ve devletin özerkliği savunusuna Marks'tan saparak Kautsky'e uğrayarak gelmiştir. Giddens ise "Poulantzas'ın çıkış noktası genelde Marksist olsa da" kendisinin ifade etmek istediklerini dile getirdiğini söyler.

Giddens'e göre, kapitalizmde devlet, gelirleri bakımından işletmelerin yürütülmesiyle bağıntılıdır. "Endüstri girişimcileri zenginleşmez ve gelişmezse devlet de varlığını sürdürmez". Devlet bu girişimciliği doğrudan yönetip, denetleyemez, çünkü bu denetim kapitalist sınıfın kendi alanına girer. Bu yüzden devlet görevlileri yolumdan hareket özerkliği kapitalist girişime bağımlı olması nedeniyle son derece sınırlı kalır. Bunu devletin sınırlı özerkliğinin kaynağı görür. Böylece Giddens'in devletin, günümüzde nasıl bir devlet olduğu sorusuna yanıt aramadığı ortaya çıkıyor. Daha çok devletin nasıl ve kimlerin çıkarı doğrultusunda işlediği sorusuna eğiliyor. Devletin asıl tanımı ve anlamına uzak ve soğuk bakıyor. Kendi içinde birbirinden farklı düşünceler butünü olarak gördüğü Marksizm ile burjuva sosyolojisini uzlaştırmaya çalışırken, "sanayi toplumu" nosyonunu Marksizm'den yararlanarak eleştirmektedir.

Ralf Dahrendorf, günümüzü kapitalist toplumun değil, endüstriyel toplum kavramının daha kapsayıcı olduğunu, sanayi toplumunun ise endüstrileşmenin egemen bir ekonomik kurumlaşma biçimine dönüştüğü toplum olarak tanımlıyor. Ona göre, kapitalist toplum fabrikaların mülkiyetini elinde bulunduranların çalışanlar üzerinde otorite kurduğu bir toplumdur. Ve kapitalist toplum uzun ömürlü olamaz çünkü, sanayinin mülkiyeti ve yönetimi aynı elde değildir. Üretimi elinde bulunduranlar yalnızca yürütme yetkisine sahip yöneticilerdir. Dahrendorf'a göre, endüstrinin çapının genişlemesi, sermaye sahibinin yönetim mekanizmasında yer alması, tarihte sanayi toplumunun ölümsüzlüğünü kapitalizmin ise günü birlik misafirliğini gösterir. Kapitalist toplum bir aşaması olduğu sanayi toplumu tarafından, devrimle değil, "evrimci bir şekilde alaşağı edilir" temel anlayışını şöyle formüle eder: "Sosyal hareketlilik tayin edici öğelerin biridir. Bu süreç engellenerek olursa bu yapının çökmesini beklemekten başka çare yoktur." Onun evrimciliği de diğer görüşleri gibi, böyle sine koldan bir ipliğe tutunmuş gibidir. Dahrendorf, Marks'ın temel düşüncelerinin geçersizliğinin ortaya çıktığına da sık sık vurgu yapar.

Ralph Miliband ise Marks'ın düşüncelerinin çözümleyici ve aydınlatıcı gücünden çok şey kaybetmediği, yaklaşımlarının temelde doğru olduğunu söyler. Miliband devrimci değildir ancak toplumun dönüşmesi için temel prensip olarak gördüğü "parlamentar sosyalizmin" etkisiz kalma ihtimaline karşı parlamento dışı bir halk hareketinin "ek desteği"ne vurgu yapar. Aynı şekilde devletin hükümetin dışını elinde tutan sıkı dayanışma içindeki varlıklı bir sınıfın aleti olduğu düşüncesinde de ısrar eder.

Refah devleti anlayışına sahip T.H. Marshall ise, refahı kapitalizm sonrası bir endüstriyel kurumlaşmanın sağlandığı sanayi toplumunda gören Dahrendorf'a yakın düşünceler taşır. Endüstri sonrası toplumcular içinse Dahrendorf bir postulatıdır. Onlar, bilişim teknolojisinin egemen olacağı, bilgisayarın ve mikro-chip teknolojisinin yaygınlaşmasıyla sosyal düzen yönünden çok

önemli sonuçlar doğacağını söylemektedirler. Bu grubun tezlerinde tarih, kültür ve devrim yoktur. Çok farklı söylemlerden yakın sonuçlar çıkaran bu akımlar, futurologlardan post-modernistlere kadar geniş bir cepheyi kapsar. Örneğin Poul Kenndy, Peter Drucker, Alvin Toffler, F. Fukuyama'nın benzerlikleri, tarih yaratan olguları bir çıpıda silip atıp, dünyanın sorunlarını, kapitalizmin ölümsüzlüğünü ilan ederek çözmektedirler.

Bilimsel Teknik Devrim'in yeni biçimlerini, yalnız son yirmi yılı veri olarak değerlendirenler, "Enformasyon çağı", "Bilgi Toplumu" söylemlerini güçlendirdi. Hatta postmodernizme kapıyı sonuna kadar araladılar. Yeni teknolojiye bağlı olarak, el emeğine dayalı emek gücünün, el emeğine dayanmayan iç gücü karşısında genleşmesi ve işçi ile kapitalistler arasında, büro işlerinde yoğunlaşan orta sınıfı gelişmesi devlet üzerine yapılan tartışmaları doğrudan etkiledi. "Bilgi toplum"cular bu durumun insanlarda yeni değer yargıları ve yeni tutumlar geliştirdiğini, işçi sınıfının, orta sınıf içinde eridiğini söylediler. Bunu Marksizm'i çürüten bir olgu olarak gördüler. E. O. Wright, "yeni orta sınıf" çözümler için formüller geliştirme çabası içine girerken, Alvin Toffler, yeni toplum nosyonunu "beyin, bilgi herşeye egemen olacak", "bilgisayara bağlanacak toplumda, işçinin yeri robot olacak", tezine sarılıyordu. Aynı Toffler, kapitalizmin ölümsüzlüğünü ilan ederken demokrasi ile yönetilen ülkelerin "hiçbir zaman halk tarafından denetlenmediğini" itiraf etmek zorunda kalır. Kısaca, Marksizm karşıtı akımlar birbirlerini koşullayarak, aşama aşama gelişmektedirler.

Yakın çağ siyasi tarihini bilenler, burjuvazinin Marksizm'e dönük ardı arkası kesilmeyen eleştirilerini ve Marksizm'in bittiğinin ilan edildiği dönemleri de iyi bilirler. Bu eleştiriler günümüzde de artarak sürmektedir. Marksizm, hiç bir zaman sancısız, sıkıntısız, krizsiz bir dönem geçirmedi. Gelişen yeni duruma özgü, yeni biçimleri doğuruyor olmanın, yani diyalektik materyalizmin yeni biçimlerini yaratmanın sancısızını her dönem yaşadı. Lenin dönemi ve sonrası böyledir. Marksizm niyellere göre açıklanamaz. Toplumun en

genel yasalarını içerir. Marksizm değişmez bir bilgi teorisi değildir, tersine "hayatın yeni gerçekleri karşısında kendi kendini aşan bir doktrindir".

1950'li ve 60'lı yıllardan sonra burjuva araştırmacıların "II. sanayi devrimi", Marksist araştırmacıların ise "bilim ve teknik devrim" çağı dedikleri bir döneme girildi. "İnsanlığın atom enerjisini kullanmasına, evrenin fethine, kırmayın gelişmesine, üretimin otomatikleşmesi ve bilimle teknolojinin diğer muazzam başarılarına bağlı olan bir bilimsel ve teknik devrim çağına girdiğinden kimsenin şüphesi yoktur". Emperyalizm, bilimsel teknik ve keşifleri kullanarak, üretimi artırarak dev gelişmeler sağladı. Bilimsel teknik devrim günümüzde emperyalizmin işine yarayabilir ancak bilimin durdurulamaz ve engellenemez ilerleyişi, sürgit emperyalizmin üretim ilişkileriyle örtüşmez. Bilimsel teknik devrimin bugünkü biçiminden hareketle emperyalizmin özünün değiştiğini, devrimlerin ve tarihin bittiğini iddia etmek, emperyalizmin, emperyalist devletlerin yeni ilişkiler ve ilişkilerinden bihaber olmak demektir. "Değişen öz değil biçimdir".

Günümüz devlet tartışmaları Marksizm eksenli fakat Marksizm'i eleştiren düzlemde ilerlemektedir. Bu yüzden ulus-devlet anlayışından emperyalist devlet anlayışına doğru günümüz devletlerin nasıl bir devlet olduğu üzerine yapılması gereken tartışma, devletin kimin çıkarına hizmet ettiği üzerine yoğunlaşmıştır. Ve tartışmalarda liberal siyaset kuramı ağır bastığından devletin genelde toplumun çıkarları konusunda hakem rolü oynadığı liberal anlayışı ön plana çıkmıştır.

Marksizm, devleti insan toplumunun sınıflara bölünmesinin kesin siyasal biçimler kazanması şeklinde ifade edilen görüşün doruğudur. İdealleri değil, "güç" kavramını öne çıkaran İbn-i Haldun'dan Marks'a uzanan çizgide devletin bir "zor aygıtı" olduğu anlayışına ulaşan düşünürler olmuştur. Ama Marksizm, devletin maddi temelinin sınıfların tarih sahnesine çıkışıyla doğduğunu ve sınıfların ortadan kalkışıyla bu maddi temel yok olup devletin söneceği bilimsel yaklaşımını getirmiştir. Devleti doğal, ilahi ve meşru sayan görüşlere karşı tarihin bir sınıf mücade-

leri tarihi olduğunu, sınıf mücadelesinin proletarya devrimine yol açacağını göstermiştir. "Ailemin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı eserinde Engels: "Kan bağına dayalı örgütlenme, işbölümü ve toplumların sınıflara bölünmesi ile çözülür, yerine devlet geçer." demektedir. Engels'e göre: Toplum engellenemez şekilde karşı sınıflara bölündüğünden çelişki içine girer. Bu çelişkinin savaşa dönüşüp toplumu eritmemesi ve çelişkiyi yumuşatması temelinde bir güç oluşur. İşte toplumdan doğan ve gitgide onun üstünde, ona yabancılaşan bu güç devlettir. Kısaca devlet, sınıf karşıtlıklarının başladığı ilk duraklarda, "sınıfların çatışması ortasında doğar" ve ekonomik bakımdan güçlü olan, siyasal bakımdan hakim duruma geçen sınıfın, ezilen sınıflar üzerinde "baskı aracı"na dönüşür.

Devletin, sınıf savaşları içinde doğması ve bir sınıfın diğer bir sınıf üzerindeki baskı aracı olması burjuva ideologların kabul etmediği, çarpıttığı bir olgudur. Onlar toplumun belli bir aşamasında sınıfların ortaya çıktığını kabul ederler ancak devleti bu sınıfların bir uzlaşma organı olarak görürler. Hatta isteyen her siyasi gücün demokratik bir seçimle devleti ele geçirebileceği yalanını da buna eklerler. Devletin sınıflar arasında "hakem rolü" oynadığını ya da devletin "nisbi özerkliği" görüşünü savunan tüm liberal çevreler böyledir. Sınıflar savaşının ileri boyutlar aldığı ezen ve ezilen sınıfların pata-pat duruma geldiği dönem ve mekanlarda devletin bağımsızlığı, dengeli bir güç olduğu görüşü öne çıkabilir ancak bu devletin genel karakterini yansıtmaz. Devlet tanımında aslolan onun bir zor aygıtı olduğudur. Günümüzde, sınıf savaşları sonucu ezilen sınıfların çok iyi bir konum elde ettiği devletler vardır. Türkiye gibi, ezilen sınıfların, geçmişten bu yana yenildikleri, katledildikleri, örgütsüz bırakıldığı ülkelerde vardır. Devletleri karşılaştırırken ilk başvurulacak olgu sınıf mücadelesi olgusudur. Kuşkusuz bunun da temelinde ekonomik olgunun varlığı atlanamaz.

Marks, "insan nasıl yaşarsa öyle düşünür", der. Yaşamın bilinci belirlemesi gibi, toplumun ekonomik ilişkileri de sosyal ve siyasal kurumları belirler. Devlet bir üstyapı kurumu olarak, siya-

si yapının, ekonomiye hakim sınıf tarafından ekle tutulmasının ifadesidir. Her toplum (tez) kökleri geçmişte olan bir devamlılığın üzerine yükselir ve kendi karşısını (anti-tez) yaratarak yeni biçime (sentez) girer. Her toplum eninde sonunda bu diyalektik çizgiye uyar. Bu anlayışla devlet ezeli ve ebedi değildir, değiştirilebilir ve ortadan kaldırılabilir.

"Ülke ve özgürlük" filmi izlemiş olanlar faşizme karşı savaşan bir milletin şu sözlerini anımsar: "Ben bir komünist değilim ama sonuçta aynı şeyi karşıyız". 1940'lı yılların mücadele biçimi ve ittifaklarını belirleyen anlamlı bir sözdür. Ancak bu dönemin devlet tartışmaları Marksizm'in liberalce içdiş edilişine de iyi bir örnektir. Faşizmin ne olduğu, onun bir yönetim biçimi mi yoksa devlet biçimi mi olduğu tartışması, burjuva diktatörlüklerini aklamaya döndü. Devletin niteliği sınıf savaşmalarına göre değerlendirilmesi gerekirken, burjuvaziye karşı mücadele salt faşizme karşı mücadeleye indirildi. Bu boşluktan doğan "liberal sol" devletin sınıflar üstü olduğunu keşfetti. Böylece devlet politikalarının ezilenleri de koruduğu anlayışı güç kazandı. Devletin, egemen sınıfın bir zor aygıtı olduğu üzerine ise yanlışlamalar arttı.

"Burjuva devletler, biçim bakımından çok çeşitlidir, ama öz bakımından hepsi birdir: biçimleri ne olursa olsun bütün bu devletler, son tahlilde kaçınılmaz olarak burjuva diktatörlüğüdür" (Lenin). Burjuvazinin Marksizm'e karşı soyut bir demokrasi söylemine sarılmasına Lenin, "kimin için demokrasi" sorusu ile karşılık verir. Burjuva demokrasisinin yığınlar için bir diktatörlük olduğunu ifade eder, ve ekler: "Demokrasi azınlığın çoğunluğa bağlı olmasını kabul eden bir devlettir. Başka bir deyişle bir sınıfın başka bir sınıfa karşı, nüfusun bir bölümünün başka bir bölümüne karşı sistemli bir biçimde zor kullanmasını sağlayan bir örgütlenmedir... Ama demokrasi azınlığın çoğunluğa bağlı olmasıyla aynı şey değildir. Biz, azınlığın çoğunluğa bağlı olması ilkesine uymayan bir toplum düzeninin gerçekleşmesini beklemiyoruz... İnsanlar toplumsal hayatın temel koşullarına zor olmaksızın ve bağımlı olmaksızın uymaya alışacaklarına, nüfusun bir kesiminin başka bir kesimine bağımlılığına

dayanan ihtiyacın tümüyle yok olacağına inanıyoruz" (Lenin). Ayrıca devletin, halkın "genel oy"una değil, polis, ordu gibi militarist güçlerle ve bürokrasiye dayandığını da söylemek gerekir.

Her toplum diinden miras kalan bir devamlılığın üzerine şekillenir. Devlet de, tarihte egemen sınıfların çıkarma olan tüm deney ve tecrübeleri hakim sınıf adına kendinde biriktirerek bir devlet geleneği yaratır. Türk devleti bunun iyi bir örneğidir. Köklü bir devlet geleneğine sahiptir. "Biz çobanlar halk bizim sürtünmüzdür", diyen İsmail Gazi, altmış yıllık istibdat bir saatlik anarşiden daha iyidir" diyen Nizam-ı Mülk günümüz Türk devletine yön verir gibidir sanki. "...yalnızca kapitalist üretimin gelişmesinin değil, bu gelişmenin tamamlanmamış olmasının da acısını çekiyoruz. Modern könlüklerin yanı sıra, dinin mirası olan bir sürü kötülüklerin, çok eski üretim biçimlerinin alttan alta hala sürüp gitmelerinden doğan ve bunların kaçınılmaz olarak beraberinde getirdikleri çağdışı toplumsal ve siyasal ilişkilerin altında eziliyoruz. Yalnızca yaşayanlardan değil, ölümlerden de acı çekiyoruz." (Marks, Kapital, önsöz)

Türk toplumu gibi ciddi bir ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kriz içinde, çözülüşü özgün bir karmaşıklık içinde yaşayan, kendini aşağı çeken etkenler kadar yukarı çeken etkenlere de sahip olan bir devlet de bu acı daha keskin hissedilmektedir.

Türk devleti de her toplumsal, siyasal kurum gibi kökleri derinlerde yatan bir sürekliliğin üzerinde yükselir. Devletin yaşadığımız zeminde doğru tanımlayabilmek herşeyden evvel, onun tarihsel evrimini diyalektik bütünlük içinde incelemekten geçer.

Türk toplumu tarihiyle hesaplanmış bir toplum değildir. Tersine Osmanlı mirasının sürdürücüsü olmuştur. Ulusal devletler ortaya çıkarken geçmişin feodal devletleriyle hesaplaşan, gerektiğinde tavır alan burjuva sınıfı, Avrupa'da demokratik hayatın oluşumunda öncü olmuştur. Türkiye'de ise demokratik hayatın oluşumunda tarihsel bir gecikmişlik söz konusudur. Avrupa'da, fırtınalı devrimler ardında, gerici diktatörlüklerin egemen olduğu, aydınlanma düşüncesinin de bu gerichliğin baskısını

da olduğu bir dönemde Osmanlı devleti Batı'ya açıldı. Tanzimat aydını batıdan bir gerici bürokratik diktatörlüklerin ideologları olan, A. Comte, E. Durkheim, Gobmeau gibi düşünürlerden beslenerek, aydınlanma kavramlarıyla ve onun ardılı Marksist düşünce ile tanıştı. Böylece batılılaşma politikası, demokratik değerlerden arındırılmış soyut bir modernleşme olarak yansıdı Osmanlı'ya... Dolayısıyla batılılaşma en gerici, ırkçı ve pozitivist biçimiyle devletin varlığını uzatmaktan halkların üzerinde uygulanan tehcir, kıyım ve güçertme politikalarının şiddetini arttırmaktan başka bir sonuç vermedi. Daha sonra batılılaşma politikası kendi tarihsel evrimini yaşayarak yeni Osmanlılar, Jön Türkler düzleminden geçerek Kemalistlerle anlam kazandı. Bu süreçte, Y. Akçura'nın 1904'te ortaya attığı üç tarz-ı siyaset (Osmanlılık, İslamcılık, Türkçülük) ve 1915'te devşirme Z. Gökalep'in ortaya çıkardığı Türkçülük bütünüyle ideolojik temelini "pozitif" anlayıştan alan, oryantalist tarih anlayışının Osmanlı'daki Türko-loji kolu gibi çıkmıştı. Bu topraklarda temeli olmadığı içinde çok "kanlı" ve "kirlili" bir ulus gerçekliğine tekabül etti.

Şimdi ayaklar yere değmeli devlet tanınmalıdır. Devlet sisteminin görünen yüzü, ve gerisindeki güçler iyi bilinmelidir. Türk devlet sisteminin sosyo-ekonomik yapısı, sınıflar mücadelesi, devletin halk kitleleri üzerinde yarattığı olumsuz zihinsel ve kültürel ilişkiler, ahlaki yargılar tanınmalıdır. Bu da siyasal, ideolojik ve teorik bir mücadeleyi zorunlu kılmaktadır.

KAYNAKLAR

- 1- Lenin, Devlet ve Devrim
- 2- F. Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni
- 3- Marks-Engels, Komünist Parti Manifestosu
- 4- A. Giddens, Sosyoloji, Eleştirel bir yaklaşım
- 5- E. H. Carr, J. Fonkana, Tarih Yazımında Nesnellik ve Yanlılık
- 6- N. Poulantzas, Kapitalist Devlet Sorunu.

İlerlemeci tarihte Hegel-Marks ilişkisi- 1

Mustafa TOPAL

(1)

Batı felsefesinde tarihle ilgilenen filozofların oluşturdukları farklı gelenekler içinde etkisi günümüzde de güçlü bir biçimde süren ilerlemeci anlayış oldukça önemli.

Voltaire, Herder, Kant, Schelling, Fichte, Hegel, Marks... belli başlı adları arasında bu düşünürlerin yer aldığı ilerlemeci tarih anlayışı görmezden gelinerek tarihle ilgili kuramsal tartışmaları sağlıklı bir zeminde sürdürmek olanaklı değil.

20. yüzyıla damgasını vuran, 20. yüzyıl tarihinin devindirici olduğu kadar etkin bir parçası konumundaki çeşitli toplumsal oluşumların (sosyalist devletler, enternasyonal-ler, sosyalist halk hareketleri, devrimler...) mayasındaki Marksçılığın bu anlayışın zirvesinde yer alması, konunun önemini daha da artırıyor.

Öte yandan, 20. yüzyıl tarihinde Marksçılığın oynadığı rolün belirlenmesi kadar, 21. yüzyılda Marksçılığın oynayacağı- yada oynama- yacağı- rolün sınırlarının kestirilmesi, bir bakıma, ilerlemeci tarih anlayışın doğru çözümlenmesine bağlı.

(2)

Oldukça geniş bir alana yayılan, zorlu bir araştırma gerektiren bu çözümleme açısından Hegel önemli bir düğüm noktası.

Hegel'i bunca önemli kılan iki

neden var.

Birincisi; Hegel, ilerlemeci anlayışı oluşturan düşünce akıntılarını güçlü bir ırmak yatağında birleştiren bir düşündür. Hegel'in tarih anlayışı, işin aslında, Voltaire, Herder, Kant, Schelling ve Fichte'nin belli düşüncelerinin ustalıklı bir birleşimi. Konuya bu açıdan bakıldıkta, Hegel'in "Tarih Felsefesi"de yepyeni düşünceler aramak boşuna bir çaba olacaktır.

İkincisi; öncellerine çok şey borçlu olsa da Hegel'in tarih anlayışı kendine özgü bir bütünlüktür. Bu nedenle Hegel öncellerinin basit bir izleyicisi olarak görülemez. Düşüncesinin güçlü yapısı nedeniyle Hegel, bazen doğrudan bazen dolaylı bir biçimde, kendisinden sonraki düşünceleri öylesine etkiledi ki, bu etki günümüzde gücünden bir şey yitirmiş değil. Hegel'i bilmeyen bazı Marksçıların, Marks'tan bazı Hegelci düşünceleri, Marks'ın öngöremeyeceği bir hevesle alıp benimsemeleri... abartımları, bu etkiye somut bir örnektir. Bugün birçok Marksçı, Marksçılık adına, Hegelci bir eylemce sürdürmektedir.

(3)

Hegel, Voltaire'in "tarih felsefesi" deyimi önerisini benimseyerek deneysel, olayanlatıcı tarihten farklı yeni bir tarih anlayışı ortaya attı.

Hegel'e göre önemli olan tarihi olguların, olayların, saptanması değildi. Asıl önemlisi olayların neden gerçekleştikleri biçimde olup bitti-

ğini, bunun nedenlerini, kavramaktı. Olayları yalnızca dışsalıkları içinde, belli bir zamanda, belli bir yerde gerçekleşen insan eylemleri olarak ele aldığımız sürece kavramamız olanaksızdı.

Tarihi olayları kavramada can alıcı nokta, belli eylemleri gerçekleştiren insanların ne düşünceler, hangi erekları kovalayarak o biçimde eylemleri bütünlüklerini anlamaktı. Kısacası, Hegel'e göre her tarih, düşünce tarihi idi.

Hegelci tarih felsefesi; tarih üzerine felsefi düşünce değil, tarihin kendisinin, insanlık tarihi biçiminde düşüncede sergilenmesiydi.

(4)

Hegel'in tarih felsefesi ilk çağlardan bugüne doğru süren bir ilerlemeyi sergileyen insanlığın evrensel bir tarihiydi. (Bu düşünceler Herder'den alınmaydı...)

Bu gelişimin konusu, gerçek bir toplumsal ilişkiler dizgesi içinde sergilenen ahlaki insan aklıyla özdeş özgürlüğün gelişmesidir; öyle ki, felsefi tarihin yanıtlaması gereken soru devletin nasıl ortaya çıktığı sorusudur. (Bunlar Kant'tan alınma...)

Tarihçi geleceğe ilişkin hiçbir şey bilmez; tarih gelecekteki bir ütopyada değil, gerçek olan şimdiye sona erer. (Bunlar Schiller'den...)

İnsanın özgürlüğü, özgürlüğünün bilinciyle aynı şeydir. Özgürlüğün gelişmesi bilinçliliğin gelişmesidir, kavramın çeşitli zorunlu aşamalarının birbiri ardından tamam-

landığı bir düşünce ya da mantıksal gelişme sürecidir. (Fichte'den...)

Felsefi tarih yalnızca insan sürecini değil, evrensel bir süreci, dünyanın kendinin bilinci içerisinde tin olarak kendini gerçekleştirdiği bir süreci de sergiler (Schelling'den...)

(5)

Hegel'in tarih felsefesi felsefi düşüncesinden bağımsız değil, Hegel felsefesinden kopuk bir biçimde ele alındığında Hegel'in tarihle ilgili düşüncelerinden çok farklı anlamlar çıkartmak olası. Bu nedenle dikkatli olmak gerekiyor.

Hristiyanlığın tanrısının Hegel felsefesindeki karşılığı konumundaki Saltık Tin (Absoluter Geist) kavramı Hegel düşüncesinin kilit kavramıdır. Öncesiz, sonsuz varlığı dile getirilen Saltık Tin doğayla özdeşleşmiş bir çeşit doğa tanrıdan başka bir şey değildir. Hegelci heptanariciliğin dinbilimle içiçe geçmesinin nedeni budur.

Öncesiz, sonsuz bir kendilik olarak Saltık Tin evrendeki her varlığın yaratıcı nedenidir; varolan her şey ondan türemiştir.

(6)

Bilindiği gibi Hristiyanların yüce tanrısı insanlara doğru yolu göstermek ereğiyle doğalaşmış, Hz. İsa'nın bedeninde nesneleşerek (cisimleşerek) Kutsal Bakire'den doğarak dünyaya gelmiş, insanların Hz. İsa'yı öldürmek istemeleri karşısında tekrar göğe yükselmişti.

Hegel'in Saltık Tin'i de benzer bir yol izler. Saltık Tin, yeniden kendisine dönmek üzere, devinine geçer. Önce kendisine yabancılaşarak, Hegelci dille dışsallaşarak, doğalarır. Bu nesneleşmeden evren, yıldızlar, güneş dünya vb... oluşur. Daha sonra dünya üzerinde canlı varlıklar, en sonunda en yetkin, düşünen biricik varlık olarak insan

ortaya çıkar.

Bütün varlıklar nesneleşmiş Saltık Tin'in görüntüleri, belirlenimleridir. Her varlık; Saltık Tin'den türemiş, onun kendisini ortaya koyduğu, açılıp serpiştiği basamakların biri konumundadır. Saltık Tin'in gelişimi diyalektik üçlemlerle süren kavramsal bir dizindir. Hegelci mantığın görevi Saltık Tin'in kavramsal gelişimini ortaya sermektir. Bu nedenle Hegel'de diyalektik yöntem onun felsefesinin içten, zorunlu bir parçasıdır. Diyalektik gelişme Hegel felsefesinin özünü açığa vurur.

(7)

Saltık Tin en yetkin canlı olan insan bilincinde kendisini yansıtmak aynaya kavuşur. İnsan anlığı Saltık Tin'i yansıtarak onun kendi kendisinin bilincine ulaşmasına, böylelikle daha yetkin bir duruma gelmesine aracılık eder. Dolayısıyla Saltık Tin'in açılıp gelişmesi salt doğalaşmayla tamamlanamaz, insan anlığında, insan bilincinde, bu açılıp gelişme sürer.

Saltık Tin; ilkin, en saf, en ilkel düşünce biçimlerinde, inançlarında, söylencelerde, efsanelerde belirir. Daha sonra dizgesel inanç biçimleri, dinler, sonunda felsefi düşünceler ortaya çıkar. Saltık Tin'in kendini tanıması, içinde bulunduğu yabancılaşmayı aşarak kendisine dönmesi için, insan bilincindeki gelişmenin tamamlanması gerekir. Bu tamalanma felsefede sağlanabilir, çünkü felsefe insan düşüncesinin en yetkin, en üstün biçimidir.

Felsefede varlığın saltık bilgisine ulaşan Saltık Tin böylece içinde bulunduğu yabancılaşmadan kurtularak, başladığı yere, kendisine döner; özgürlüğüne kavuşur.

(8)

Saltık Tin'in doğalaşmasıyla in-

sanın, insan düşüncesinin, ortaya çıkması birbirinden tümüyle farklı iki dünya yaratır.

"Doğanın yaratılmasından sonra insan ortaya çıkar ve doğal dünyaya karşıtlık oluşturur; varlığıyla ikinci dünyayı kurar. Genel bilincimize göre iki dünyayız: Doğa dünyası ve tinsel dünya. Tin dünyası insanın meydana getirdiği dünyadır" (Hegel)

Tin dünyası yalnızca insandan oluşur, çünkü düşünen biricik varlık insandır. İnsanı diğer varlıklardan ayıran düşüncedir.

"İnsanca olan her şeyde, insanca olduğu ve hayvanca olmadığı süreci, düşünme vardır." (Hegel)

Saltık Tin'in kendisini seyrettiği ayna olan insan düşüncesinin alçaktan yükseğe gelişimi, aynı zamanda Saltık Tin'in kendi ereğine ulaşmak için harcadığı çabanın da bir serimidir.

(9)

Hegel'e göre doğa dünyası sürekli aynı şeylerin yineleniği çevrimsel bir döngüdür. Tomurcuklar gelişir, düşer, yerlerine yenileri gelir. Ağaç filizlenir, yapraklanır, çiçek açar, meyve verir, ama bu süreçte hep aynı kalır. Bir yıllık bitki, meyvelerinden sonra yaşamaz; ağaç yıllarca yaşar, ama bir gün o da ölür.

Doğadaki yeniden canlanma yalnızca aynı şeyin yinelenmesidir, hep aynı döngüyle yinelenen can sıkıcı bir gelişme... Doğa dünyasında "güneşin altında yeni bir şey doğmaz."

Oysa tin dünyasında durum farklıdır. Tinin güneşi sozkonusu oldukça, tinin devinimi, bir kendini yineme değildir. Tinin gelişimi, her zaman başka başka biçimlere girmesiyle değişen görünüşüyle, gerçek bir ilerleme oluşturur.

(10)

Belli bir tinsel oluşum doğal bir

şey gibi zamanla geçip gitmez. Yani tinsel oluşum, kısmen koruyan, kısmen yükselten bir ilkenin sonucu olarak aynı zamanda daha yüksek bir oluşumdur. Belli bir tinsel oluşum kendinin bilincini kendisi gerçekleştiren, kendini bilen bir etkinliklerle kaldırır.

Bir düşünce etkinliği olarak gerçekleşen bu kaldırma, aynı zamanda, hem saklama, hem yükseltmedir. Tin bir yandan gerçekliği, kendisi olduğu şeyi kaldırırken, aynı zamanda, olmuş olduğu şeyin özünü, düşüncesini, genel yanını, kendisine kazanıp saklar.

Doğal biçimlerdeki gelişme tek-düzelğin ötesine geçmez. Doğada hep aynı bir belirlenim, her zaman için durağan bir nitelik olarak ortaya çıkar. Tüm "değişmeler" bu niteliğin sınırları içinde gündeme gelen ikincil türden gerçekte değişme olmayan "değişmeler"dir. Oysa insan; gerçek bir değişme yetisiyle, hem de daha iyiye, daha yetkine yönelme güdülenmesiyle belirlendiği için, tin dünyasında her şey farklıdır.

Tin dünyasında değişme, sözcüğün gerçek anlamıyla bir değişmedir. Bu dünyada değişme, ilerleme, bir kuraldır.

(II)

Doğadaki "gelişme" dingin bir gidis gösterir, çünkü doğa, ürünlerinde, kendisine eşit, kendi içinde kalır. Doğadaki bu dingin "gelişme" tin dünyasında tinin kendi kendisine karşı yaptığı çetin, sonu gelmez bir kavgaya dönüşür.

Tin dünyasındaki gelişme örgen-sel yaşamda olduğu gibi zararsız, çatışmasız bir gelişme değil tersine kendi kendisiyle sert, zorlu bir uğraşmadır.

Doğada, ölümden doğan yaşam, yine bireysel yaşamdır. Türlü, bu değişme içinde töz olarak karşımıza çıkar, bireyin yok olması, türlü ye-

nden bireyselliğe dönüşü demektir. Türlü korunumu, yalnızca aynı varlık biçiminin tekdüze yinelenmesiyle olur.

Tinsel değişmeye yalnızca yüzeyde değil, fakat kavramdadır da. Düzenlenen, kavramın ta kendisidir. Doğada, tür, hiçbir ilerleme yapmaz, tindeyse her değişme ilerlemedir.

"Doğa kendi kendisini kavramaz, bunun için de oluşturduklarının olumsuzlanması diye bir şey onun için söz konusu değildir. Tinsel alanda ise daha yüksekteki oluşum, daha önceki, daha aşağı basamak-takinin yeniden işlenmesiyle görünüş alanına girer. Bir önceki oluşum bu nedenle sona erer. Bir sonrakinin bir öncekini aydınlatarak görünüş alanına girmesi nedeniyle ki, tinsel oluşumlar zaman içinde görünür. Bu da şunu gösterir: Dünya tarihi tinin zamandaki açınımdır." (Hegel)

(12)

Saltık Tin'in ürünü doğa dünyasını tarihin dışında bırakan Hegel için tarihin sahnesi yalnızca tin dünyasıdır.

Tarihi süreçler, deyim yerindeyse, zamana yayılmış mantıki geçmişlerdir. Tarih bir çeşit mantıktan başka bir şey değildir. Zamanda gelişmiş mantıki bir süreç olarak tarihte önem taşıyan kavramsal sıranın, kavramsal gelişimin kavranmasıdır. Böylece Hegel'e göre tarih hakkındaki bilgimiz önsel, kavramsal bir bilgidir.

Evet... Tarihi olaylar, eylemler vardır, bunlar incelenmelidir. Ama bu eylemleri incelemek, öncelikle bu eylemleri gerçekleştiren insanların tutkularını, ereklilerini... kısacası düşüncelerini incelemektir. Her tarihin düşünce tarihi olmasının anlamı budur. Dolayısıyla dünya tarihi Saltık Tin'in tarihi süreçteki diyalektik kavramsal gelişiminden başka bir

şey olamaz.

(13)

Tarihi ele alacak düşünce için kendisine sonradan bir de olayların ekleneceği yazgılar, tutkular, halkların enerjisi... birinci derecede önem taşıyan araştırma konuları değildir. İncelenecek asıl şey tindir, tinin gelişimi, kavramsal ilerleyişidir.

"Olayları götüren tındır, ilk-olan, halkların önderi, merkür, tındır" (Hegel)

Tarihi olaylara dayanan açıklama, kavramsal açıklamaya çoğu kez uygun gelmez. Ama bunu sorun yapmamak gerekir; çünkü tarihi gerçekler, bilgiler, eksiktir çoğu zaman. Uygunsuzluğun nedeni bu bilgi eksikliğidir.

Hegel'e göre tarih ele alınacaksa önce anlık açıdan ele alınmalı, nedeni, etkisi, öncelikle açıklanmalıdır.

Dünya tarihinde önem taşıyan özsel (kavramsal) ele almaktır. Bireylerin, grupların, devletlerin çok çeşitli çabaları, tutkuları, ereklere olabilir; ama tarihçi bunlarda kalmamalı, öze yönelmelidir.

(14)

"Tözsel ve fiziksel dünya, tinsel dünyaya bağlı olduğundan, ya da fizik dünyanın tinsel dünyanın karşısına çıkaracağı hiçbir doğru olmadıgından, tinsel dünyanın belirleniminin ve dünyanın genel son ereğinin tinin kendi özgürlüğünün gerçekliği olduğunu varsayıyoruz".

Hegel'in bu sözlerinde dile gelen "dünyanın genel son ereği" Saltık Tin'in kendi yabancılaşmasına son vererek kendisine döndüğü, özgürlüğü kazandığı sonul erektir.

"Tin'in özü özgürlüktür" diyen Hegel'e göre tinin tarih sürecindeki ereği özgürlüğünü kazanmaktır. Buysa tinin kendisinin bilincine varması demektir, çünkü kavramı

gereği özgürlük, kendini bilmedir.

(15)

Hegel'e göre özgürlük, dolaysız, doğal bir şey değil, ilkin kazanılması gereken bir şeydir. Bu kazanılma; bilmenin, istemenin eğitimden geçişini sağlayacak sonsuz bir dolayım yoluyla olur. Bu nedenle bazı düşüncülerin tasarımıyla, insanın doğal durumunun özgürlük olduğu düşüncesi tümüyle yanlıştır. Tam tersine, doğal durum, bir haksızlık, şiddet, dizginlenmemiş içgüdü, insanlık dışı eylemler, duygulanımlar durumudur.

Hegel'e göre, kavramının gereği olarak, özgürlüğü özgürlük yapan şeyler haktır, törelliktir. Bunlar da kendinde ve kendisi için genel özsellikler, nesneler, ereklere. Özgürlüğü yalnız biçimsel, öznel anlamda, onun asıl özünü oluşturan nesnelerden, ereklere soyutlayarak ele almak, hep yapılan bir yanlışlıktır. Özgürlüğe yaklaşımın bu öznel biçiminde, tek kişi olarak bireyin içeriği neyse onun yalnızca bir varını oluşturan içgüdü, istek, tutku, istediğini yapma, keyfe kalmışlığı... özgürlük olarak kabul edilir, bunların sınırlandırılması ise özgürlüğün sınırlandırılması.

Bu öznel özgürlük anlayışının tersine, Hegel, böylesi sınırlamaların özgürlüğün koşulu olduğunu düşünür. İnsanın gerçek insan durumuna gelmesi doğal durumdan kurtulmayla olanaklıdır diyen Hegel duygulanımlar, içgüdüler, keyfilikler... toplumca, devletçe sınırlandırılmalı özgürlük gelişir der.

Hegel'e göre "devlet özgürlüktür."

(16)

Devleti devlet yapan yasalardır. Yasada, töre, düpedüz dolaysız bir biçimde değil, asıl genelliğiyle, bu genelliğin bilinmesiyle vardır. Ge-

nelin bilinmesi, devletin tinsel yönünün oluşur. Birey yasalara boyun eğer, bu boyun eğme ile özgür olduğunu bilir, böylelikle kendi istenci ile karşılaşır. Öyleyse yasada, bilme ve isteme birleşir. Bundan dolayı devlette bireylerin bağımsızlığı söz konusudur. Çünkü onlar bilen kişilerdir; bildikleri genelin karşısına kendi benlerini koyarlar.

Devlette, bireylerin karşısında duran genelle birlikte, bu bireylerin bağımsızlığı belirlenmeye başlar. Birey, genelle bir ilişkiye girerek, buna aklıyla karar vererek, aklıyla verdiği karar önünde istencini ortaya koyarak bağımsız bir kişi olur. Dolayısıyla devleti kendinde somut bir varlık yapan akıl ögesidir.

İnsan yalnızca devlette akılcı bir varlığa kavuşur. Eğitimin tüm amacı bireyi öznelikten kurtarıp ona devlet içinde nesnellik kazandırmaktır. Doğal olarak bir birey, devleti şu yada bu isteğine erişmek için araç diye kullanabilir. Ancak asılan herkesin bir şeyi kendisi istemesi, o şeyle ilgisiz bir yana atmasıdır.

Sonuç olarak; Hegel'e göre, insan, bütün insanlığını devlete borçludur. İnsanın özü yalnızca devlette belirir. İnsandaki bütün değerler, insandaki tüm tinsel gerçeklik, devlet aracılığıyla ortaya çıkar; çünkü doğru olan genel ve öznel istencin birliği ancak devlette olasıdır. Geneli ortaya çıkarırsa yasalarıyla devlettir.

(17)

Devlet, birey ve özgürlük arasındaki ilişkilerle ilgili görüşlerinde Hegel'in çıkış noktası 18. yüzyıl hukuk felsefesidir. Montesquieu ve Rousseau'ya göre yasa bireylerin istencinin değil, genel istencin ürünüdür. Bu anlayıştan genel istenc (volonté générale) kavramı ortaya çıkar. Ancak bu genel istenc toplumu oluşturan bireylerin istencileri-

nin basit bir toplamı değildir.

İstenc tek başına kalmayıp genel istence katılırsa ahlaki (törel) bir değer kazanır. Bu katılım aracılığıyla bireysel istenc genel istencle aynılaşır. Bu yüzden yasalar bireyin özgürlüğünü sınırlamazlar, çünkü birey genel istence katılmakla, bağımlı olmaktan çıkıp yasayı birlikte koyan durumuna gelir. Bu nedenle yasalar bireyin istencine uygundur.

Bireysel istenc ile genel istenc her zaman birlikte bulunur, bunlar birbirlerinden ayrılmazlar. Genel istenc bireyin varlığının derinliklerinde saklıdır; o, aynı bir varlık olmayıp bireyin eylemlerinde somutluğunu kazanır. Ama ortaya çıkması için devlet zorunludur.

(18)

Hegel'e göre bireyin dışında tinsel, genelin, ayrı bir gerçekliği yoktur. Tinsel bireyde somutluk kazanır. Nitekim yalnız başına, toplum dışı birey de, bir gerçeklik değildir, yalnızca bir soyutlamadır. İnsan, topluluk içinde yaşamaya yazgılıdır.

İnsan gerçekliğini, nesnel anlamdaki ahlaki değerini, ancak bir topluluğun örgütsel bir parçası olmakla elde eder. Bunun için Hegel "birey her şeyini devlete borçludur. Bireyin bütün değeri, bütün tinsel gerçekliği, yalnız devlet yüzündendir" der. Bireyin derinliğinde duran genel istenc ancak devlette gerçeklik kazanır. Dolayısıyla "devlet, genel istencin gerçekliğidir."

Bireyselle genel istencilerin birleşmesi olan devleti, yurttaş, özünün derinliklerinden benimser, onar. Gerçek özgürlüğün kökü bireysel, genel istencilerin bu birliğindedir. Hegel'in "özgürlük ahlaki bir bütün olan devlette gerçekleşir" demesinin nedeni budur.

(Devam edecek)

DEVİRİMCİ HAREKETİN ÇIKMAZ SOKAĞI:

Dogmatizm

Tonguç GÜLEÇ

12 Eylül ve ardından yaşanan süreç, Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketlerinin nesnel gerçeklikle olan uyumsuzluklarını bütün yönleriyle açığa çıkardı. Birbirinin ardı sıra çeşitli boyutlarda yenilgiye uğrayan örgütlerin hemen tümü, bu durumun ciddi ve kapsamlı bir değerlendirmesinden yana olduğunu söylerken, bugün hiç de buna uygun davranmamaktadırlar. Bazıları, sanki bu görev kendisinin dışındaymış gibi hiç alakadar olmazken, bazıları da işi bir kaç taktik hata ile geçiştirmektedir. İdeolojik ve siyasal hatın bir bütün olarak yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesini bırakalım yapmayı, ağızına alan dahi yok. Tersine, herkes 12 Eylül ve ardından yaşanan sürecin kendilerini doğruladığını ve kendilerinin "komünist" ideri görüşlülükleri sayesinde bu sorunu çok önceden gördüklerini yazmaya başladılar.

İçinde bulunduğumuz dönem hemen, hemen bütün örgütler birçok konferans yaptılar. İşin bazı demagogik ve ajitatif yanlarını bir yana bırakıldığında hepsindeki ortak öğe, geçmişin, olduğu gibi bir kez daha onaylanmasıdır. İşin bir diğer ilginç yanı ise, konferansın yarattığı etkiyle eski sempanizan çevresini biraz da olsa toparlayabilen ve örgütsel olarak biraz ıy bir duruma kavuşan örgütlerin giderek burununu büyüdüğü ve içine kapanmaya doğru gittiğidir. Fakat unutulmamalıdır ki var olan siyasal ve ideolojik sorunlar aşılmadığı sürece örgütsel düzenlemeler bir anlam ifade etmeyecektir.

1970'li yıllardan bu yana geçen sürede politik deneyim kazanma ve iki

ağır yenilgiyi tadan Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketlerinin, ne pahasına olursa olsun, eskiyi olduğu gibi muhafaza etme tavırları bize, ilkel insanları ve putperestleri anımsatmaktadır.

Bileceğiniz gibi ilk çağlarda insanlar, çözemediği doğa olayları karşısında işi, onu kutsama, yani dokunulmaz kılıp Tanrı ilan etmekle yetinirdi. Yer tanrısı, Gök tanrısı, Rüzgar tanrısı v.b gibi tanrılar bu dönemin ürünleridir. Daha sonraları ise bazı kabileler kendi elleriyle yaptığı putlara tapmaya başladılar. Onu kendileri yaratıyor, ama onu kutsuyor, dokunulmaz kılıyor ve onun esiri oluyorlardı.

Günümüzün modern putperestleri olan dogmatiklerimiz de aynen bunlar gibi kendi elleriyle yarattığı teorinin ve örgütün esindiler. Var olan teori ve örgüt, bunlar için dokunulmazdır. Ona yan gözle bakanlar, hele "inancını yitirip" onun hakkında konuşmaya cesaret edenler, kırk katırı, yada kırk satırı tercih etmek zorundadırlar.

DOGMATİZMİN FELSEFİ KÖKLERİ

Diyalektik materyalist felsefenin kurucularından olan Marks ve Engels daha önceki felsefi akımlarla girişikleri mücadelede, idealist ve kaba devrimci teorileri yerle bir etmiş, ve kendi diyalektik materyalist felsefeleri karşısında hiçbir şeyin, kesin, mutlak ve kutsal bir şekilde varlığını sürdürmeyeceğini özellikle belirtmişlerdi. Onların, gerçeğin mutlaklığı ve görelliliği bağlamında Hegel'e, Feuerbach'a ve Dühring'e karşı yürüttüğü mücadele, dogmatizmi ve onun geçmişten günümüze uzanan kökenlerini kavramamız

açısından oldukça önemlidir.

Hegel'in idealist sistemini bütün yönleriyle eleştiren Engels onun sistemindeki dogmatizmi şöyle ifade ediyordu:

"Hegel'in sisteminin, bütün dogmatik içeriği mutlak gerçek olarak ilan edilmiş olur, bu dogmatik içerik, Hegel'in dogmatik olan ve varsa hepsini geçersizleştiren diyalektik yöntemi ile çelişki halindedir. Bu yüzden Hegel'in öğretisinin devrimci yana onun tutucu yanının ağırlığı altında ezilip boğulmuştur."(1)

Hegel'in diyalektiği ve manâğı arasındaki çelişki, onun sisteminin en zayıf halkalarından biridir. Ona göre, nesnel dış dünya üzerine olan bilgimiz "bir kere keşfedildikten sonra artık ezbere öğrenilebilecek" olan şeylerdir. Onun diyalektiği, sadece şeyler hakkında bazı bilgilerin keşfedilmesi sürecinde bir işleve sahiptir. Ve bundan ötürü de, Hegel'e göre keşfedilen şeyler göreceli değil, mutlaktır.

Aslında, "Felsefede kabul edilmesi sözkonusu olan gerçek, Hegel'de, bir kere keşfedildikten sonra artık ezbere öğrenilmesinden başka bir şey kalmayan bir dogmatik ülkeler dermesi değildir artık; gerçek bundan böyle, bizzat bilgi sürecinin içinde, hiçbir zaman sözde bir mutlak gerçeğin bulunması ile artık daha öteye gidilmeyen, ulaşılan mutlak gerçek karşısında kolları kavuşturup ağız açık seyrepmekten başka yapacak bir şey bulunmayan bir noktaya varmaksızın, bilginin alt basamaklarından gittikçe daha üst basamaklarına yükselen bilimin uzun tarihsel gelişmesinde yatıyordu. Ve bu, bütün öteki bilgi ve pratik eylem alanında olduğu gibi felsefi bilgi alanında da böyleydi. Bilgi kadar tarih de

insanlığın *ülküsel* olarak eksiksiz bir durumu içinde son' ve kesin tamamlanışa varamaz; eksiksiz bir toplum, eksiksiz bir 'devlet', ancak incelemede (muhayyilede) var olabilen şeylerdir; tam tersine, tarih içinde ardarda birbirini izleyen durumlar, insan toplumunun aşağıdan yukarıya doğru giden sonsuz gelişmesi içinde ancak geçici birer aşamadırlar. Her aşama zorunludur ve bu yüzden de çağına göre ve kökenini borçlu olduğu koşullara göre meşrudur; ama bu aşamanın kendi bağrında yavaş yavaş gelişen daha üst düzeydeki yeni koşulların karşısında hükümsüz ve haksız olur; daha üst düzeyde bir aşamaya yer vermesi gerekir ki, bu yeni aşama da sırası gelince gerileme ve ölme devresine girer. Nasıl burjuvazi, büyük sanayi, rekabet ve dünya pazarı aracılığıyla, pratik içinde bütün eski, dayanıklı ve saygın kurumları bozup yokederse, aynı şekilde, bu diyalektik felsefe de bütün en sonuncu mutlak gerçek kavramlarını ve bu gerçeğe uygun düşen insanlığın mutlak durumları kavramlarını geçersizleştirir. Bu diyalektik felsefe karşısında kesin, mutlak, kutsal hiçbir şey varlığını sürdüremez; bu felsefe her şeyin dayanıksızlığını ve her şeydeki dayanıksızlığı gösterir ve onun karşısında, kesintisiz olmak ve yok olmak sürecinden, daha aşağıdakinden daha yukarıdakine sonsuz çıkış sürecinden başka hiçbir şey yürürlükte kalmaz, o kendisi de bu sürecin düşünen beyindeki yansısından başka bir şey değildir." (2)

Şeyler hakkındaki bilgimizin, doğa ve toplumdaki gelişmeye bağlı olarak sürekli değişikliğe uğraması, bundan dolayı da kesin ve mutlak olan bütün şeylerin hükümsüzleşmesi, materyalist diyalektiğin gereçliliğine indirgenmesi şeklinde anlaşılmamalıdır. Şüpheciler ve Bilinmezçiler de sözüm ona Mutlak Gerçek kavramına karşı çıkarlar ama onlar, boradan hareketle nesnel gerçeği ve onun beynimizdeki yansımaları olan bütün şeyleri inkar ederler.

Şüpheciler ve bilinmezçiler ile arasındaki bütün ayrımı çizgilerini belirle-

yen materyalist diyalektik dünya görüşünün bundan dolayı "bir de tutucu yanı vardır; o bilginin ve toplumun gelişmesinin belli aşamalarının kendi çağlarına ve kendi koşullarına göre meşruduluğunu kabul eder; ama daha ileri gitmez. Bu görüş tarzının tutuculuğu görelidir, onun devrimci niteliği ise, mutlaktır- zaten hüküm sürmesine izin verdiği tek mutlak olan da budur." (3)

Aynı konuda Mach, Avenarius, Bogdanov ve benzerleriyle polemik yürüten Lenin ise sorunu şöyle koyuyordu: "Marks ve Engels'in diyalektik materyalizmi elbetteki gereçliliği kapsar, ama ona indirgenemez; yani diyalektik materyalizm, bütün bilgilerimizin görelliğini nesnel gerçeğin yadsınması anlamında değil, ama bilgilerimizin bu gerçeğe yakınlaşmasının sınırlarının tarihsel görelliği anlamında kabul eder." (4)

(...)

Yine Engels'in Dühring'e ve onun dogmatizmine karşı yürüttüğü mücadeleye oldukça önemlidir. Engels, ünlü yapıtı olan Anti-Dühring'in "Ölümsüz Doğruluklar" adlı bölümünde Dühring'in dogmatizmiyle alay etmektedir. Bu noktada Engels ile Dühring arasındaki çatışmanın ana konusu diyalektiğin, Mutlak Gerçek ile görecelik gerçeği arasındaki ilişkiyi, uygulanması sorunuydu. Dühring bu yetenekten yoksundu ve onun dogmatizmi tam da bu noktada yakayı ele veriyordu.

Dühring'in ileri sürdüğü kesin ve ölümsüz doğruluklar savı hakkında bakın Engels ne diyordu:

"Ama, gene de en küçük bir kuşku- nun bize delilik gibi görünebileceği kadar sağlam doğruluklar da yok mudur? İki kere ikinin dört etmesi bir üçgenin üç açısının iki dik açya eşit olması, Paris'in Fransa'da bulunması, yiyecek bir şey bulamayan adamın ölmesi vb. gibi. Yani ölümsüz doğruluklar, son çözümlemede kesin doğruluklar yok mudur?"

Vardır elbette. Bütün bilgi alanının, eski ünlü yöntemlere göre üç büyük kesime bölebiliriz. Birincisi cansız doğa

ile uğraşan ve matematik olarak işlenmeye az çok elverişli bütün bilimleri kapsar. Matematik, astronomi, mekanik, fizik, kimya. Eğer biri çok yalın nesnelere büyük sözcükler uygulamakta zevk bulursa, bu bilimlerin bazı sonuçları ölümsüz doğruluklardır...

Bilimlerin ikinci sınıfı, canlı organizmaların irdelenmesini içine alan sınıftır. Bu alanda karşılıklı ilişkiler ve nedenselliklerin öylesine bir çeşitliliği gelişir ki, sadece çözülmüş her sorun, ortaya, sayılmaz bir miktarda yeni sorunlar çıkarmakla kalmaz, ama her teklil sorun da, ancak çoğu kez yüzyıllar isteyen bir dizi araştırmalar aracılığıyla ve çoğu zaman parça parça, çözümlenebilir. Kan yuvalarının kökeni üzerine ne kadar az şey biliyoruz ve bugün bile, örneğin bir hastalığın belirtileri ile nedenleri arasında ussal bir ilişki kurmak için, ne kadar çok aracı halkadan yoksun bulunuyoruz? Üstelik, sık sık bizi biyoloji alanında o zamana kadar yürürlükte olan tüm son çözümlemede kesin doğrulukları tam bir gözden geçirmeye ve bunlardan birçoğundan vazgeçmeye zorlayan, hücrenin bulunması gibi bulgular ortaya çıkıyor. Öyleyse, bu alanda ortaya gerçekten gerçek ve değişmez doğruluklar koymak isteyen biri, bütün insanlar ölümlüdür, bütün dişi memeli hayvanların süt bezleri vardır vb. gibi yavanlıklarla yetinmek zorunda kalacaktır...

Ama ölümsüz doğruluklar için, 19. yüzyılın bilimlerin üçüncü grubunda yani insanların yaşama koşullarını, toplumsal ilişkileri hukuk ve devlet biçimlerini, felsefeden, dinden, sanattan vb. meydana gelen ideal üstyapıları ile birlikte, tarihsel ardarda gelişleri ve o günkü sonuçları içinde inceleyen tarihsel bilimlerde daha kötü gider... Demek ki, ancak belirli bir zamanda ve belirli halklar için varolan ve özü gereği geçici bir nitelik taşıyan bazı toplum ve devlet biçimlerinin bağlarını ve sonuçlarını kavramakla yetinmesi sonucu, bu alandaki bilgi, esas olarak görelidir. Öyleyse bu alanda son çözümlemede kesin doğruluklar, mutlak olarak değişmez kaçınılmaz doğruluklar

TEORİ-PRAKİK İLİŞKİSİ
VE DOGMATİZM

Engels, F. Sorge'ye yazdığı 29 Kasım 1886 tarihli mektubunda teorilerin bir dogma değil, eylem kılavuzu olduğu gerçeğini özellikle belirtiyordu. O, kendi döneminde, dogmatizme karşı mücadele yürütüp bilimsel teorisini oluştururken, bunun pratikle olan ilişkisine özel bir dikkat çekiyordu.

Lenin ise, Materyalizm ve Amprikritisizm adlı yapıtında bilgi teorisini tartışırken bunun pratikle olan bağı üzerinde önemle duruyor ve "pratik başka bir şeydir, bilgi teorisi bundan oldukça farklı başka bir şeydir." diyen Mach'ı eleştiriyordu. Lenin'e göre, teori ile pratik arasındaki ilişkide temel olan öge pratiğin öncülüğüdür. O, "yaşamın, pratiğin görüş açısı bilgi teorisinin ilk ve temel görüşü olmalıdır" diyordu. Yine O: "pratiğin ölçütü bilgi teorisinin tabanına oturtuldu mu kaçınılmaz olarak materyalizme varırız" demekle idi.

Marks, Engels ve Lenin'de genel yönleriyle ortaya konulan bu anlayış, daha sonra Mao zedong tarafından genişçe ele alındı. Mao'nun 1937 yılında kaleme aldığı "Pratik Üzerine" başlıklı makale, hem materyalist bilgi teorisini, hem de teori ve pratik arasındaki ilişkide dogmatizmin mantığını kavramamız açısından oldukça önemlidir. Makalenin dipnotunda aynen şöyle denmektedir:

"Bir zamanlar partimizde bazı dogmacı yoldaşlar vardı. Bunlar uzun bir zaman 'Marksizm bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur' şeklindeki gerçeği inkar ederek ve insanları Marksist eserlerden yerli yersiz aktardıkları sözler ve cümlelerle yıldırarak, Çin devriminin tecrübesini reddettiler. Bir zamanlar bazı deneyci yoldaşlar da vardı. Bunlar uzun bir zaman kendileri, kendi bölük pörçük tecrübeleriyle sınırladılar, teorisinin devrimci pratik için ne kadar önemli olduğunu kavramadılar yada devrimi bir bütün olarak görmediler. Vargüçleriyle ama önelerini görmeden çalıştılar, bu iki türden yol-

rup zenginleştiren Lenin, dönemin dogmatik ve metafizikçileriyle, tam da Marks ve Engels'in tartıştığı noktalarda yeniden taşır. Onun, Materyalizm ve Amprikritisizm adlı eserinin bilgi teorisine ilgili bölümleri Marksist bilime kazandırılmış olunan önemli bir hazinedir.

Aynı eserinde gerçeğin mutlaklığı ve göreliliği bağlamında Bogdanov'la polemik yürüten Lenin, Onun Engels'e yönelttiği seçmencilik suçlamasına değinir ve yine onun metafizik düşünce tarzını bütün yönleriyle ortaya koyar. Mach, Avenarius, Petzoldt, Çernov ve daha bir dizi Rus Mach'çılarının Mutlak gerçek kavramına karşı çıkarken, diğer yandan nasıl nesnel gerçeği reddedip bilinmezciliğe düştüklerini ve bilgi teorilerini görecelik üzerine kurduklarını eleştirir ve şöyle der:

"Mach, Avenarius ve Petzoldt biz görece'yiz diyorlar. Ve hay Çernov ve daha bazı Marksist geçinen Rus Mach'çıları, biz görece'yiz diye onları yankılıyor. Evet hay Çernov ve Mach'çı yoldaşlar, sizin yanlışınız işte burada, çünkü bilgi teorisini görecelik üzerine kurmak, kendini kaçınılmaz olarak mutlak şüpheciliğe, bilenemezciliğe ya da öznelciliğe mahkum etmek demektir. Bilgi teorisinin temeli olarak görecelik, yalnız bilgilerimizin göreliliğinin kabul edilmesi demek değildir, aynı zamanda her türlü ölçünün, insandan bağımsız olarak var olan ve bizim görelî bilgilerimizin gittikçe daha çok yaklaştığı her türlü nesnel modelin de yadsınması demektir"(7)

Çünkü, materyalist bilgi teorisi açısından en önemli temel ilkesel sorun "yansıtılanın, yansıtandan bağımsız olarak var oluşu"dur. Daha değişik bir şekilde ifade edecek olursak bu sorun Madde ile Bilinç arasındaki ilişkide hangisinin esas olduğu sorundur. Bize rağmen nesnel gerçeğin var olduğunu kabul etmeyenler idealizm kampında yer alırlar. Çünkü bunlara göre bilinci yaratan madde değil, tersine maddeyi yaratan bilinçtir. Bogdanov ve benzerlerinin bilinmezcilikleri ve nesnel gerçeği reddetmeleri onları idealizm kampında konaklattırmaştır.

avına çıkan biri, örneğin insanların genellikle çalışmadan yaşayamayacakları, şimdiye kadar çoğu kez yönetenler ve yönetilenler olarak bölünmüş bulundukları, Napoleon'un 5 Mayıs 1821'de öldüğü gibi, en kötü cinsten yavanlık ve beylik düşünceler dışında, çok az avla dönecektir"(5)

Yukarıdaki uzunca alıntıdan da anlaşıldığı gibi Dühring, cansız doğa ve buradaki bazı değişmez sonuçları, canlı organizma ve toplumsal yaşamda da aramaktadır. Onun ölümsüz doğruluklar şeklindeki savı olguları değişmez ve durağan gören metafizik bakış tarzıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Dühring, Diyalektiği Mutlak gerçek ve Görelî gerçek arasındaki ilişkiye uygulamaz ve bu metafizik düşünce tarzı onu dogmatizme götürür.

Materyalist diyalektik felsefenin ustası Lenin'e gelince: O, Marks ve Engels'ten devraldığı zengin ve sağlam miras üzerine basarak bilimi değişen yeni koşullara dehaca uygulamış ve başarılı bir diyalektikçi olduğunu kanıtlamıştır. Şüphesiz bu başarı öyle kolayca ve çatışmasızca kazanılmamıştır. Metafizik bakış açısına sahip olanlar, hayatın bütün dinamiklerde uğradığı değişkenliği göremeyenler ve mevcut teoriyi dokunulmaz kılıp Lenin'i Marksist olmamakla suçlayanlar bolca çıkmıştır. Ama, gerçek Marksist olan ve diyalektiği bilgi teorisinde de uygulamak gerektiğinin bilen Lenin'in bunlara cevabı şöyle olmuştur:

"Biz Marks'ın teorisini, bitirilmiş ve dokunulmaz bir şey olarak asla görmüyoruz; tersine bizim inancımıza göre, bu teori yalnızca, sosyalistlerin, yaşamın gerisinde kalmak istemiyorlarsa, her yönde daha da geliştirmek zorunda oldukları bilimin temelini atmıştır. Bizim kanımıza, Marks'ın teorisini bağımsız olarak daha çok geliştirmek, özellikle Rus sosyalistleri için zorunludur, çünkü bu teori yalnız ayrı ayrı İngiltere'de Fransa'da olduğundan başka türlü, Almanya'da Rusya'da olduğundan başka türlü uygulanan genel ilkeleri verir."(6)

Marksist bilimi bütün diğer alanlarda olduğu gibi felsefi alanda da gelişt-

dağların özellikle de dogmacıların hatalı fikirleri 1931-1934 yıllarında Çin devrimini ağır kayıplara uğrattı. Ama gene de Marksist kısvesine bürünen dogmacılar epeyce yoldaşın kafasını bulandırmaya devam ettiler. "Pratik Üzerine" yazısı parti içindeki dogmacılığın ve deneyciliğin öznelci hatalarını, özellikle de dogmacılık hatasını Marksist bilgi teorisinin bakiç açısından gözler önüne sermek amacıyla yazılmıştı. Bu yazıya "Pratik Üzerine" adının verilmesinin nedeni yazıda pratiği küçümseyen öznelliliğin dogmacı türün açığa çıkarılmasına ağırlık tanınmasıdır."(8)

Teori ve pratik arasındaki ilişki sorununun ilk etapta kavranması, yada açığa çıkarılması gereken şey, doğru fikirlerin nereden geldiğidir. Eğer madde ile bilinç arasındaki ilişkide, maddeyi temel alıp, bilincin ancak bunun bir yansıması olarak var olabileceğini söylüyorsak, yani maddesiz bilincin nasıl bahsedemiyorsak, teori ve pratik arasındaki ilişkide de bu böyledir. Toplumsal pratiğin (maddi üretim, bilimsel deney ve sınıf mücadelesi) dışında oluşmuş olan bir teoriden bahsetmek saçmadır ve idealistçe yaklaşımdır.

"Bir şeyi öğrenmek isteyen bir kimse, o şeyle bağ kurmaktan, yani o şeyin çevresinde yaymaktan (uygulamada bulunmaktan) başka çaresi yoktur. Feodal toplumdaki kapitalist toplumun yasalarını önceden bilmek olanaksızdı, çünkü kapitalizm henüz doğmamıştı ve bununla ilgili pratik henüz yoktu. Marksizm ancak kapitalist toplumun ürünü olabildi. Marks laissez-faire kapitalizmi döneminde, emperyalizm çağına özgü belirli yasaları önceden somut olarak bilemezdi, çünkü kapitalizmin son aşaması olan emperyalizm henüz doğmamıştı ve bununla ilgili pratik henüz yoktu. Bu görevi ancak Lenin ve Stalin yerine getirebildi. Dehaları bir yana, Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in teorilerini yaratabilmelerinin temel nedeni, kendi zamanlarının sınıf mücadelesi ve bilimsel deney pratiğine doğrudan doğruya katıl-

ması olmalarıydı. Bu pratiğe katılmayan hiçbir dahi başarıya ulaşamaz."(9)

Materyalist bilgi teorisini ve pratiğin bu süreçte oynadığı rolü kavrayamayan bazı çok teori savunucuları, Lenin'in "devrimci teori olmadan devrimci hareket olmaz" şeklindeki önermesini bittirici bir şekilde ama ne olduğunu kavramadan tekrarlayıp dururlar. Ustaları birbirleriyle ya da kendi kendileriyle mantığın koparıp tokturma anlayışına sahip olsaydık, yine Lenin'e kendi sözü olan "Pratik, (teorik) bilgiden daha yüksektir", ya da "yüzmeyi öğrenmek için suya atlamak gerekir" biçimindeki önermelerle cevap verir geçerdik. Peki bu durum bize Lenin'in kendi kendisiyle çeliştiğini mi göstermektedir? Elbette değil, problem Lenin'de değil bizde aranmalıdır. Sözler mantığın koparılarak aktarılsa böyle durumlar haliyle ortaya çıkar.

Lenin'in, devrimci hareket için, teorisinin taşıdığı can alıcı önemi vurgulaması, dardeneycilerin teoriye karşı gösterdikleri küçümseyici tavrıdır. Lenin, alabildiğine bir teorik karmaşanın olduğu dönemde Raboçeye Dye-lo'nun Marks'tan yaptığı "İleriye doğru atılan her adım, her gerçek ilerleme, bir düzine programdan daha ileridir" biçimindeki aktarması için şöyle demektedir. "Teorik kargaşalık döneminde bu sözcükleri yinelemek tıpkı bir cenazede yastılara 'gözünüz aydın!' demeye benzer"(10)

Materyalist bilgi teorisinde dikkat edilmesi gereken önemli bir diğer sorun ise, pratikle başlayan ve algısal bilgiden, akla uygun bilgiye dönüşen teorisinin, buradan yeniden devrimci pratiğe dönmesi ve ona yol göstermesidir. Mao, bu sorunu şöyle izah eder.

"Gerçeği pratik içinde keşfetkin ve gene pratik içinde kanıtlayıp geliştirin. Algısal bilgiden yola çıkın ve onu etkin bir biçimde ussal bilgiye varıdırın; sonra ussal bilgiden yola çıkın ve hem öznel, hem de nesnel dünyayı değiştir-mek üzere devrimci pratiğe etkin bir biçimde rehberlik edin. Pratik, bilgi,

gene pratik ve gene bilgi. Bu süreç sonsuz döngüler içinde tekrarlanır ve her döngüyle birlikte pratiğin ve bilginin içeriği bir üst düzeye yükselir. Bütün bir diyalektik materyalist bilgi teorisidir budur."(11)

Bu mantığı kavrayamayan dar deneyiciler ve dogmatikler bir döngüden, diğer bir döngüye geçemezler, onlar hep alışkanlıklarının yarattığı şeyleri yapmakla yetinir ve bundan dolayı da bilgi teorisini yarıda keserler. Pratiğin, kendileri için çok önemli olduğunu lafta da olsa söyleyen dogmatikler, kendi pratiğinden bile öğrenmesini bilemez. Zaten ondan öğrenip gerekli dersleri çıkartsa, teorisini ve pratiğini bir üst aşamaya ulaştırmış olacaktır.

İçinden geçtiğimiz şu karmaşık süreçte, gerek UKH'nın, gerekse de ülkemiz devrimci hareketinin güçleri önemli ölçüde dağınıktır. Bu bağlamda teori sorunun önemi bütün yakıcılığıyla kendini hissettirmektedir.

Var olan sorunların üstesinden gelebilmenin ve hareketi hem teoride, hem de pratikte bir üst noktaya sıçratabilmenin de yolu buradan geçmektedir. Fakat bütün bu görevler dogmatizme karşı amansız bir mücadele yürütülmeden başarılamaz. Taklitçiliğe son vermeli ve ML'nin evrensel ilkelerini Türkiye ve Kürdistan'ın somut özellikleriyle birleştirmesini bilmeliyiz. Yoksa gelişen hareket yeniden çıkmaz bir sokağa sokulacaktır.

DİPNOTLAR

- 1- Lud. Feuerbach, Klasik Alm. Fel. So-nu, sf.17
- 2- Age, sf. 15-16
- 3- Age, sf. 16
- 4- Materyalizm ve Amprükritizm, Le-nin sf.145
- 5- Anti-Dühring, Engels, sf.167,168, 169, 170
- 6- İşçi sınıfı partisi üzerine, M-E-L, sf.165
- 7- Materyalizm ve Amprükritizm, Le-nin sf.144
- 8- Seçme Eserler, Cilt I, Mao, sf. 376, 377
- 9- age, sf.381, 382
- 10- Ne Yapmalı, Lenin, sf.34
- 11- Seçme Eserler, Cilt I Mao, sf. 392

Nitelik meselesi üzerine- 2

Ozan VELİ

ÖNCÜ BİLİNCİNİ YOĞURAN İDEOLOJİ VE SİYASETİN KIVAMI; PROLETER KÜLTÜR

Kültür; sanatın, edebiyatın, estetiğin, inceliğin, çok yönlü insan yetilerinin, siyasetin, ideolojinin kıvamında seyiren bilincin yansımasıdır. Kültür olayı hiç bir zaman tek başına bir yanı ifade etmez.

Salt bir entellektüel bilgi birikimi olmadığı gibi, tek başına herhangi bir davranışın yansıması da değildir. Bir yaşayış tarzının maddi temelleri ve onun üst yapısı bağlamında ele alınabilecek bir bütünselliktir. Ve sonuçta, toplumsal alt yapısı bir sınıf gerçeğine dayanan ve dönem dönem üst yapının belirleyiciliği bağlamında kendi maddi koşulu üzerinde yönlendirici etkide bulunan bilinç ve ruh zenginliği düşüncesi dinamizmdir.

Üretim koşullarının estetiği içinde ileri ya da geri olan üst kurumu, onun düşünsel yansımasıdır.

Statükocu, evrimci, devrimci, yansımaların tümü, iktisadi koşullar bağlamında ilerleyen, çirri-

yen, sıçramalı devinimler gösteren, her hangi bir sınıfın, üretim araçları karşısındaki pozisyonu ekseninde şekillenen, üst yapı bütününe oluşturduğu ruhi şekillenmelerdir. Devrim orduları aynı zamanda devrimin güçlü kültür ordularıdır ve öncü kültür, yeni demokratik halk kültürünü yoğuran ve onu yönlendiren ve giderek de onu, devrimi en ilerde temsil eden sınıf özüne kavuşturan proleter kültür olacaktır.

Üst yapıda geri olana yönelmek, onu ilerleyen maddi koşullara uyarlayabilmek iradi müdahaleyi ister; tabulara ve statükoculuğa meydan okumak, cesaretli adımlar kuşanmayı gerektirir. İleri ile geri olanın en kızgın çatışmaları, en amansız karşıtlıkları bu alanda gündemlenir. Proleter kültür emeğe ve üretkenliğe, onun üretim araçlarına, var olan gerçeğine dayanır. Sınıf bilinciyle, (siyaseti ve ideolojisiyle) aydınlanan kültürel bütünsellik en yetkin seviyeye ulaşmaya adaydır.

Öncü kurmayı özelinde, üst yapının belirleyiciliği tamamen bilinçli bir yönlendirmeyi şart koşar. Her meselede olduğu gibi bu sorunda da politik açılımları, tabusuz, önyargısız tartışma or-

tamlarını gerekli kılar.

Alt yapıda önemli yarı-feodal ilişkilerin yer edindiği bir ülkenin egemen olan kültürü bu gerici öz ve emperyalist yoz burjuva şekillenişle iç içe yürürken, bunun güçlü yansımalarının kaçınılmazlığı karşısında bilinçli politik yönlendirmeler zorunluluk olarak belirginleşir.

Gelişmiş kapitalist ülke komünist öncüleri ile geri ülkelerin komünist öncüleri kıyaslandığında dahi, toplumsal şekillenmelerin yarattığı büyük farklılaşmalar kendisini çok açık biçimde ifade eder.

Egemen kültürün saltanatına bağlanmaya çalışılan halkın ilercisi ve devrimci kültürü sancılı ve çarpık bir gelişme seyriden geçerken, geri olanla kıyasıya bir çatışma içinde olacaktır.

Bu gerçeklik öncü bünyesinde dahi, en belirgin çatışkılarla yer edinecektir. Yaşanan güncelerimiz içinde bunun deneyimleri oldukça zengindir.

Öncünün, politik yönlendirmesi, kültürel alanın çok çeşitli yansımalarına, insan yaşamını ileriye taşıyan maddi yansımalarına dair olan sanatsal, edebi vb. yanlara dair açılımları içermek zorundadır.

Halk kültürünün ilerici ve devrimci özünü temsil eden yeni demokratik kültür, devrimin kendi özgün sürecine yayılan karakterine tekabül eden ve proletaryanın öncü kültürüyle yönlendirilme ayrımını gözeterek, her ateş siperini güçlü kültür siperleri durumuna getirmek olanaklıdır. Yenilenme her daim, her birey, her alana ilişkin olacaktır.

Komünal toplumun çok ileri-deki kültür gerçeğine ancak, dinamiği, sıçramalı ve sürekli olan bir ilerleme ile ulaşmak olanaklıdır. Gelişimin evrimi sınırsız, kuralsız ve tabusuz olacaktır.

Her gelişme bir sonuç ortaya çıkarabilir. Aşışlageldiği gibi, bir sonuca çok farklı cephelerden yönelmek ve onu da her kesitten, her renkten cilalarla süslemek değil, gelişmelerin, aykırılıkların maddi toplumsal temellerine inerek, nedenleri üzerine yoğunlaşabilmek; eğitimi ve öğretimi sorunların derinliğini kavrayarak süreklileştirmek ve birey bilincine hükmetmek; kural ve kararları geçici araçlar olarak ele almak öncünün temel meselelerindendir.

İnsana sınıf penceresinden eğilerek, her özgün meseleye dair çok yönlü yetkin kadrolar yetiştirmeyi hedeflemek bir kültür devriminin ateşini süreklileştirerek olanaklı olacaktır.

Her ayınlık sonrası çeşitli aykırılıklara karşı durma pozisyonunu kültür devrimi yaftası altında sunmanın pek gerçekçi olmadığını görme şansına erişmiş bulunuyoruz.

Elimizi yakan, gözlerimizi sızlatan süreçlerimizde iyi bir öğretici güç edinmedikçe, doğru bir yönelime girme şansından yoksun kalacağız demektir.

Yeni demokratik halk kültürünün kanılmasında, çeşitli sınıf ça-

tışmalarının at başı gideceği bilinmelidir. Köy tabuları, öğrenci dinamiğine çatacak, aydın edası lümpen ara akımları yenecek ve hepsinin en önünde proletaryanın sınıf bilinci yüklenmiş kültür söleni olmadıkça bu çatışmalı durumlar doğru yönelime giremeyecektir.

Bu seçimler içinde en devrimci öğeler ilk sıralamayı ve en güçlü etkiyi elde tutmak zorundadır. Savunuların geri ve tabucu, yoz olana tekabül edeni yine ancak, öncünün somut ve sade perspektifleri ile bir birinden ayrıştırılabilir. Kendi bünyesinde ileri ile gerinin çatışması noktasında gerinin çok acılarını çekmiş bir yapının bu sorununa daha çok eğilmesi zorunludur.

Elden ele dolaşan afaroz bayraklarının beyaz görüngüsüne dolanan çehreler az zarar vermiş değildir.

Komünal kültür seviyesini yakalamak, günün nesnel gerçekleri içinde kitlelerden kopmayı getirecek olduğu gibi, sürecin özgün düşünce dinamikleri içinde bu seviyeye ulaşabilmek oldukça da zordur.

Fakat durum böyle diye, var olanla veya var olanın kendi evrimci gelişme seyriyle yetinmek asla doğru görülemez. En tepeden başta öncü bilincinin somut kuramsal dinamiklerinden başlayarak, en ileri olana tutunma ve en ileri olanı nihai hedef olarak belirlemek ve tüm aykırılıkları bu bağlamda törpülemek ve yine giderek en gelişkin kültürel seviyeye doğru ilerlemek aslolanıdır/ aslolan zorundadır.

Devrimin temel güçleri açısından köylü dinamiklerinin önem arz ettiği ülkelerimizde, halkın yeni demokratik kültürüne çengel takan, ortaçağ gericiliğinin

önemsenmesi önem arz eden etkili yansımalarla öncü bünyesine taşınmaktadır.

Bunun yanında, bir küçük barjuvalar yığını ile karşı karşıya olan gerçeklikler, ara sınıf yaşam tarzını da etkili kılmaktadır. Bütün bu durumların nesnel bir tahli ve üst yapıda edindikleri yerin gerçekliği ve öncü bilince yansıyan etkilerini somutlamak gerekmektedir.

Devrim salt silah patlatma olayı değil, insan bilincinin eşelenmesi devrimler zincirinin bu bilinçlere kazınması ve ezilen insanın (halkın) örgütlenmesidir. Silahın esas işlevi de, yığınları bir hedefe kanalizasyon eden etkili bir güç, bilinçlerin sıçrama dürtüsü olabilecek bir araç ve yığınların varlığını teminat altına alan bir savunma misyonu olacaktır.

Devrim stratejileri uzun süreli halk savaşına dayanan / dayanacak olan ülkelerde, yeni demokratik bilincin sürekli bir kültür devrimiyle bir arada, onunla aynı güzergahta ve en zor badiyelerde dahi ondan bir an olsun dahi kopmayacağını bilmek, anlamak ve ona uygun davranmak önem arz etmektedir. İleri ile gerinin, gerekli olan ile gereksiz olanın ayrıştırılamadığı ve bunun sürekli bir yönlendirme altında tutulamadığı bir bünyede, aykırılıklar çok erken boy verecektir. Çünkü devrimin yabancı olanın, geri olanın önemli maddi zeminleri söz konusudur.

Kendi bünyesinde aykırılıkları öğütebilen ve her an uyarı ve sonsuz ereklere seyrine adanabilen bilinçlerin hareketini devrimci kılabilmek önemlidir. Yenilgi dönemlerini ve çeşitli karanlık günlerin bu kalemlerleriyle yol alabilmek mümkün olabilir, ama onun sürekliliğini kanıksamak ve

devrime damgasını vuracak güç durumuna getirilecek yabansımalar karşı durmamak zararlı olandır.

Yaşam tarzının kaynaklık ettiği duygu ve düşüncelerin somut ifadesi olan sanatsal yaşamda, kendi özgün gerçekliği içinde somut perspektifleri ister. Sanat ve edebiyat, halkın devrimci gelişiminde önemli bir yere sahiptir ve kültür sorununun belirgin, görülebilir aynası oluşturmaktadır. Bunun öncülüğünde de proletaryanın yaşam tarzı belirleyici iken, halkın çok geniş kesimlerini dışalamadan, öncü sanat ile ardılları arasındaki bağ da doğru kurabilmek önemlidir.

Çok yönlü yetkin unsurlar yetiştirmek devrimin faaliyetinin en önde marifeti olmak zorundadır. Bu nedenledir ki, her savaş siperini bir kültürel etkinlik siperi durumuna getirmeyi hedeflemek gerekir. Devrimci sanat ve edebiyatın da en iyi yeşereceği yer, en tavan da meyveya duracağı yer yine bu savaş siperlerinin kendisi olacaktır.

Devrimin pratisyenleri aynı zamanda, kendi duygu ve düşüncelerinin ifadecileri, kendi yaşamının öz teorisyenleri olmak zorundadırlar. Bunun koşulları oldukça da olgunlaşmış, ürün çağına gelmiştir. Her türden gericiğe karşı, devrimci faaliyetin aktif duyuları olmayı istemek ve bu yönde bir alternatif etki olabilmeyi hedeflemek gereklidir.

Yaşamın her kesiti ilerici ve devrimci olan bir yığın zenginliği içerir. Komünal çalışmalar ve yaratıcı komünal güç, bu alanda da nitel sunular yaratma kudretine sahiptir.

Bu da hepsinden önce öncünün kendi somut perspektifleriyle ken-

di bünyesini yenilemesi, yol göstermesi ve yetkinleştirilmesi demek olacaktır. Bu alanda başından beri önemli bir boşluğun olduğu yadsınamayacak kadar açıktır ve bunun en görülebilir nedeni, öncülük sorunu noktasındadır.

Sınıf kültürü, sınıf alışkanlıklarının bütünselliğini, çok yönlü komünal insan motiflerini, ideolojik ve siyasi enginliğin kıvamını yansıtabilir. Devrim, iktisadi koşulların değişiminden önce, insan bilincinin değişimiyle başlar.

Ve bu değişim, kendi alt yapısının evrimci gelişimini hızlandıracak ve onun içinden sıçramalı devrimlere dayanarak yol alacaktır. Her bir ayrı tavrın, her bir davranışın bir sınıf karakteri taşıyacağı ve sonuçta bir sınıfın siyasi tasarruflarına tekabül edeceği unutulmamalıdır. Belli dönemler moda haline getirilen sınıf üstü etkinlikler gibi safsatalar da sonuçta ege-men sistemin soysuzlaştırma siyasetinin somut ifadesi onun yaşam bulması demek olacaktır.

YETKİN KADROLAR VE KOLLEKTİF ÖRGÜT

"Kadrolar gerçek olgunluklarını, pratik çalışmada, okul dışında, zorluklarla savaşmada, zorlukları yenmede kazanırlar. Yoldaşlar, yalnızca zorluklardan kaçmayan zorluklardan korkmayan, tersine yenmek ve ortadan kaldırmak amacıyla zorlukların karşısına çıkan kadroların bir işe yaradığını hatırlayın" (Stalin, Örgüt Üzerine sf.19)

Bu cümlelerle başlamayı, sürecin özgünlüğünde gerçekliklerimize iyi bir cevap olduğundan tercih ettim. Öncü bilinci ve öğretileri bizim çok açık seçik olan bu öner-

meleri usumuzun bir kenarına kalın harflerle kaydetmemizi ve asla unutmamamızı emrediyor/edecek.

Profesyonel bir örgüt yaratmak, yetkin ve nitel kadro yaratmak demektir.

Bir kadrolar topluluğunun oluşturulmadığı bir yerde hiç bir zaman kollektif profesyonel bir örgüt var edilemez. Mesele böyle konulunca sorun, yetkin ve nitel kadro yaratma işini çözmek oluyor en başından. Bu nokta öncü sorunlarının en başında yer edinmektedir ve bu konuya değin de, somut politik perspektifleri şart koşar. Yukarıda aktardığımız öğretmen öğretilerinin iki cümlesindeki özcü, temel yol göstericimiz olduğunda, çözümleyici olmak da kolaylaşmaktadır.

Devrimleri kağıt üzerinde hal- ledilemeyecek ülkelerin devrim işçileri, en zor badirelerin aktif taşıyıcıları olmak zorundadırlar. Bu durum hiç bir şekilde, iyi bir teorisyen olmanın önünde engel değildir, aksine tutarlı, derin, yetkin ve yaşamın nesnelliğine paralel bir siyasileşme ve oturmuş bir önderlik ancak bu maddi koşulların en önde işçisi olmayla elde edilebilir. Yetkinlik olayı her şeyden önce bireyin, yaşadığı koşulların nesnelliğini olduğu gibi kavrayabilmeyi öğrenmesidir. Bu da yine bizzat yaşamın kendi öğretici gerçekliği ile yüzleşmekle olanaklı olacaktır. Bu noktada da kendi süreçlerimizin deneyimlerinden kopmazsak, öğrenecek çok şey bulabiliriz.

Öncü pratiğinin orta yerinde olmak işin aslı iken, bu yalnız başına yeterli olmayacaktır.

Öncü perspektifleri ile iradi yönlendirmelerin, ideolojik ve siyasi öğretilerin süreklileştirilemediği durumlarda kendiliğinden ge-

lismeler, bireylerin kendi öğrenme kabiliyetine endekslenecektir. Tabii ki bu, bireysel belli yetileri var edebilir, ama esaslı bir kolektif gelişme seyri tutturamaz. Teori ve pratik bütünselliği dahilinde yönlendirmelerde bulunmak mutlak gerekli olanıdır. Zorluklar karşısında dökülen iyi gün "kahramanları"nın azımsanamayacağı süreçler yaşadık.

Politik yönelimin emrettiği gibi konumlanmak başlangıç için ilk basamak olmak zorundadır. Devrimci bir pratiğin ve bu pratiğin başından sonuna kadar şiddeti içeren kızılığı içinde kadro deneyimleri yaşamak çok daha bariz imarelerle mümkündür.

En zor koşulda, tek başına kalırken bile baş direyerek yürümek için aslı ve elemenin en geniş delikli süzgeci olacaktır.

Bu demek oluyorki bizim kadrolarımız, ateş siperleri içinde yetiştirilecektir. Hata ve zaafılarından, yetersizliklerinden arınacakları en etkili yer de yine bu ateş siperleri olacaktır.

Kendi politik perspektiflerinin gerçekliğini anlaması sıçramalı bilinç devinimlerine ulaşması da bu yolla mümkün olacaktır. Neyi, nasıl çözeceğini öğretecek pratik, politik yönelimin emrettiği, yani bizim açımızdan halk savaşı pratiğinin kendisidir.

Pratik deneyim ve işçilik, siyasileşmede doğru bir yöntemle bütünleştirilebilirse etkili bilinç sıçramaları yaratmak olanaklı olacak ve her yönüyle gelişmiş nitel kadrolarla, bir kolektif örgüt oluşturmak olanaklı olacaktır. Bağimsız siyasal kişilikleri, her türden aykırılığa karşı durmada tek seçenek olacaktır ve başından sonuna kadar, doğru bir ideolojik bakış açısına sahip yetkin ve ba-

ğımsız siyasal kişilikler oluşturmak kadro yetiştirme noktasında esas olmak zorundadır.

Öncü kimliği edinmek kolay elde edilebilir bir sinema bileti olmamalıdır. Geçmiş süreçlere bakıldığında sinema bileti dağıtır gibi dağıtılan öncü ünvanlarının, gerçekte hizmet ettiği amaç çok açıktır.

Doğruyu ve yanlış ideolojinin bilimsel süzgeciyle geçiremeyen, yamanmacı ve kuyrukçu dal-kavuk tipler yetiştirerek, aykırılaşan saltanatların devamı sağlanmaya çalışılıyordu.

Bunun çok/çeşitli örneklerini sıralamak mümkün iken, bunun yerinin burası olmadığını düşün-düğümüzden geçiyoruz.

En zor, en can alıcı dönemlerde öncü direktiflerine bağlı kalabilmek, hiçbir biçimde mücadelesini pazarlık konusu yapamayacak sorumluluk bilincine erişmiş kadroların, siyasal ve ideolojik derinliğini önemsemek için en başında gelmektedir.

Yaşadığımız zor sürecin bu-ka-lemunlarını anımsamamız bu sorunun önemini anlamak için yeterlidir.

Düşülen yanlışların ya da gösterilen zaafıların öğretici olduğunu bilmek kadar, önderlik misyonu ile şekillendirmek de -daha doğru- su şekillendirememek de -işin asıl öğretici yanısıdır.

Uzun yürüyüşün büyük kayıp ve dökülmelerinden sonra, Zanyı toplantısında Başkan Mao'nun yönetime geçmesi ile gerçekleştirdiği şekillendirmeleri, yarattığı feragat tutkularını, feda ruhunu, önderlik yetilerinin devasa gücünü özümsemek, ondan öğrenmek ve ondaki insan psikolojisini ve mücadele yöntemlerini incelemek. Kendi güncemizin sorunlarına va-

kıf olabilmeye açısından önemlidir. Kadro olayı da sonuçta, en güdücü hedeflerle yüklenmiş insan bilincinin kaynaklık ettiği bireysel faaliyetin örgüt kolektivizmine çekilmesidir.

Örgütün kendisi, bireysel yetilerin en uyumlu, en verimli, en reel şekilde kolektifleştirilmesidir. Kolektif emeğin en nitel ve en somut ifadesi örgüt/ örgütlü faaliyetin kendisidir.

Devrimin öncülüğü, en gelişmiş işçi emeğinin kolektifleşmiş ve sınıf bilinciyle en üst niteliğe erişmiş örgütlü faaliyetin sorunu olacaktır.

Örgütsel çerçevede cereyan eden her türden hastalığı, her türden yozlaşmaya -ki bunların başında, örgüt işlerliğini zorunlu, maddi temel oluşturduğu bürokratizme karşı- etkili mücadele yürütebilmek, gelişmeci ve değişkenliği elde edebilmek için kadro meselesindeki siyasal ve ideolojik nitelik yine sorunun can alıcı noktasını oluşturmaktadır. Örgüt sorunu, örgütlenme sorunu da sonuçta bir politik perspektif aydınlığı ile sadeleştirilmeyi gerektirir.

Günün en temel meselesi, öncü bilincinin kurumlaşmasını zorunlu kılan gerçeği kavramak ve en gerekli temel çekirdekleri oluşturarak faal yönlendirmelere geçmektir.

Zor ve dağınık koşulların içinde öncü fidelerin dirayetli gücüne erişmek, koşulların dağınıklığını ters yüz ederek kolektif öncünün kurumlaşmasını sağlamak her devrim işçisi komünistin öne çıkan görevidir. Bu gün, temel yönetime bağlı olarak girilecek esas uğraş da kendi tali bağıntıları ve özgün politikaları ile birlikte gelişecektir.

Kendimizle konuşma(ma) ya da düşünme(me)

Emre DOĞAN

Uzun Yürüyüş'ün Eylül sayısında Cengiz Gündoğdu'nun yazısını okuyunca "İşte tam da bu" dedim. Gündoğdu'nun dikkat çektiği nokta "insanın kendisiyle konuşması"ydı. Benim "düşünme" olarak ifadeledirdiğim durumu, Gündoğdu "insanın kendisiyle konuşma(ma)"sı olarak anlatmış. Arada fark yok. Çünkü insan düşündüğü zaman; sessizce kendisiyle konuşur. Kafanın içindeki "ben", "ötekiler"le konuşur, tartışır, kavga eder. Bir durumu karşısında düündüz bir şekilde şu veya bu demez, insan bilinci. Dayandığı temellere, sarmalayan koşullara, varacağı sonuçlara dikkatle göz gezdirir. Ve bunu yaparken hep, olguları farklı farklı değerlendiren yanlarıyla tartışma içinde olur. Bir sonuca ulaştığımızda ise bize "yanlış yoldasın" diyen yanlarımız hala vardır. Ama bu karşıt yanlar azınlıkta kaldıkları için davranışımıza genellikle fazla etkileri olmaz. Davranışımızı birlik içinde gerçekleştiririz. Tabi bunların gerçekleştirilmesi için "kendimizle konuşma" ya da "düşünme" yetimizin körelmemiş olması gerekir. Kendimize, insanımıza, insanlığa bakınca bu yetinin pek fazla kaldığını söylemek zorlaşıyor.

Soyut düşünce ya da nesnel gerçekliğin soyutlanması, insana özgü bir davranıştır. İnsanı insan yapan en önemli özellik bence. İnsan, günü, geçmiş ve gelecek bağlantısıyla ancak soyut düşünmeyle anlayabiliyor. Yaşamına anlam verebilmesi, amaçlı bir yaşama sahip olması düşünceyle olanaklı hale geliyor.

Fakat insanın gerçekliği anlaması egemen sınıfların işine gelmiyor. Egemenlerin egemenliklerini sürdürübilmesi için; gerçekliğin çarpıtılması, ezilenlerin gerçekliği kavramamış gerekiyor. Bunun için de her yol, her araç kullanılıyor. Egemenler, kültür, medya, din, hu-

kuksal kurumlar, eğitim, siyaset, bilim, felsefe ile hep gerçekliği çarpıtmak, ezilenleri yanılsamalı bir gerçek ile koşullandırarak, sömürü ve baskı sisteminin devamını sağlayamaya çalışıyorlar. Bunda ne kadar başarılı olduklarını, özgürleşme mücadelesinin boyutlarına bakarak anlayabiliriz.

Egemenler gerçekliği çarpıtıyor ve ezilen yığınların kavramasını engelliyor. Ama bunu özgürleşme mücadelesi içindeki bizler de yapıyoruz. Ve işin en tehlikeli yanı da burası. Zaten özgürleşme mücadelesinin güdükleşmesinin en önemli nedeni de bu. Egemence düşünen bir kafadan kurtulamadığımız için, egemenlere karşı geliştirmiyoruz. Peki nasıl yapıyoruz bunu?

İşte bir örnek: Devlet tarafından devrimci olmaları nedeniyle; evlerden sokaklardan, işyerlerinden gözaltına alınıp, işkencelerle katledilen ve çoğunluğunun ölü bedenleri dahi kaybedilen insanların yakınlarının, dostlarının, yoldaşlarının, demokrat, devrimci insanların oluşturduğu ve her cumartesi eylem yapan devrimci kayıp yakınlarına ne diyoruz? "Cumartesi Anaları". Cumartesi Anaları sözcükleri nedir? bir kavramdır. İnsan kavramları aracılığıyla düşünür. Peki kavram nedir? Nesnel gerçekliğin insan beyninde yansıma biçimi. Daha da açarsak; "sözcüklere gerçek anlamını vermek ve bunlar aracılığıyla düşünmek, olayların ve süreçlerin özünü kavrayıp temel yanlarını ve özelliklerine ilişkin genellemeler elde etmek olanağını sağlayan nesnel çevrenin insan düşüncesindeki yansıma biçimi?"

Peki, "Cumartesi Anaları" kavramı bu tanımla uyuyor mu? Bu tanım ile devrimci olduklarından katledilen, kaybedilen insanlar için yapılan eylemlerin kapsamı ve amacı belirsizleşiyor. Bu insanların ve eylemlerinin niteliğinin karartılması, çarpıtılmasından kimin çıkarı var? Elbette devletin, egemenlerin. Çünkü bu insanlar eylemlerini devlete

karşı yapıyorlar. Yakınlarının katinden, kaybindan devlet sorumlu.

Peki bu kavram nereden çıktı. Kavramın nereden ve kim tarafından ileri sürüldüğünden çok, kavramın yansıttığından kimin çıkarı olduğunu tespit ettiğimizde bu sorunun cevabı veriliyor. Egemenler tarafından üretilmiş veya egemence düşünen, bir kafanın ürünü, bu kavram. Nesnel gerçekliği çarpıtıp kitlelerin algıyı kavraması engelleniyor. Sıradan bir insan bu kavramdan yola çıkarak kaybedilen insanların ve yakınlarının amaçlarını, niteliklerini anlayamaz. Anlayamayınca da eylemlerine anlam veremez. Ve alışık tavrıyla umursamaz ya da yasadışı davranışlarını düşün(dürül)erek devletin yanında yer alır.

Milyonlarca ezilenin sorunlarına, çıkarlarına sahip çıkmamasının nedenlerinden biri de bu şekilde bilinçlerin çarpıtılmasıdır. Yoksa aptal veya gerizekâli olmaları değildi.

Egemenler egemenliklerini sürdürmek için bilinçleri çarpıtmaya, nesnel gerçekliği çarpık yansıtmaya zorunlular. Özgürleşme mücadelesi safında olanların ise egemenlerin aksine, ezilenlere gerçekleri anlatmaları, yaymaları gerekiyor. Fakat bakıyoruz özgürleşme mücadelesi içindeki insanların egemenlerin kavramlarıyla düşünüyor, yazıyor, konuşuyor. "Cumartesi Anaları" kavramı yazılarda kullanılıyor, bu isimle kitaplar çıkarılıyor. Egemenlerin kavramlarıyla düşünen, konuşan, yazan bir insan bilinçli olmadan egemenlere hizmet eder. Varlıklarını korumalarına farında olmadan destek verir.

"Cumartesi Anaları" kavramını çarpıcı ve gündemde olduğu için örnek verdim. Bu tür kavramlar hayli fazla. İlk elden aklıma gelenler; "yargısız infaz", "kiri savaş". Bir de bugünlerde çokça kullanılan, "zafer" kavramı var. Devrimci tutsaklar ölüm orucu eyleminin sonucunu hem "zafer" olarak değer-

lendirip, "zafer" olmadığını ileri sürenleri "zaferimize saldırıyorlar" (!) diye "eleştiri"yorlar, hem de gazetelere verdikleri ilanlarla yapılan anlaşmanın gereklerinin yerine getirilmesi için burjuva demokrat aydınlarından oluşan "Cezaevleri İzleme komitesi"ni göreve çağırıyorlar. Bu nasıl "zafer"dür ki, güvencesi burjuva demokratları oluyor?

Kavramların üzerinde bunca durmanın asıl nedeni; yaşama amaçlı yaklaşmadığımızı göstermektir. Kendimizle konuşmadan, düşünmeden, neden ve sonuç bağlantılarını kurmadan, kendiliğinden davranıyoruz. Aslında kendiliğinden davranışta değiliz. Egemenlerin yönlendiriciliğinde davranıyoruz. Farkında bile olmadan egemenlerin değişimine su taşıyoruz. Neden yapıyoruz bunu? Çünkü kullandığımız kavramlara, yaptığımız işlere, olgulara soru sorup, kendimizle konuşmuyoruz. Özcesi düşünmüyoruz. A kavramını duyuyoruz, ne anlatıldığını, kaynağını, sonuçlarını düşünmeden kullanıyoruz. Bir işle karşı karşıya kaldığımızda neden-sonuç ilişkisi, hangi yol ve yöntemi kullanmamız gerektiği üzerine düşünmek yerine alışıldık davranış sergiliyoruz. Davranışımıza kendi düşüncelerimiz yerine dışımızda oluşmuş düşünceler yön verdiği zaman da egemen sınıfın düşünceleriyle davranmaktan kurtulamıyoruz.

Düşünmeden davranmanın en yaygın olduğu alan gündelik yaşam. Gündelik yaşamdaki davranışlarımızı daha çok alışkanlıklar belirliyor. Bir işi yaparken karşılaştığımız, "neden öyle yapıyorsun?" sorusuna; "işte", "canım öyle istiyor", "Bu şekilde yapmayı seviyorum" gibi hiç bir anlamı olmayan cevaplar veriyoruz. Çünkü, biz de neden öyle yaptığımızı bilmiyoruz. Öncesinde düşünmediğimiz gibi o anda düşünme gereği duymuyoruz. Düşünme gibi bizi insanlaştıran özelliğimizi kullanmıyor, geçiştiriyoruz. Bu koşullarda bizleri hayvanlardan ayıran çizgi de giderek inceliyor. Kolayca yönetilen sürüler haline geliyoruz.

Ömekleme, "çok uç", "nadir karşılaşılan" olarak değerlendirilebilir. Ama böyle davrandığımız zamanların olmadığına sayılabilirceğini sanmıyorum. Anlatmaya çalıştığımızı genelleştirip yaşamımıza uygulayalım: Çalıştığımız iş işi nasıl yaptığımız, ilişkilerimiz olan in-

sanlarla neden ilişki sürdürdüğümüz? Okuduğumuz kitaptan ne öğrenmek istediğimiz? Ve en temeli yaşama, amaçlı yaklaşım yaklaşmadığımız. Bu sorulara cevap verebiliyor muyuz? bu konularda hiç düşündük mü?

Yaşandan bir örnek daha; futbol ve televizyon. Tanıdığım devrimci insanlar içinde futbol konusunda o kadar fanatik insanlar var ki, bu arkadaşların yayımlarında yayınlanan futbolun olumsuz özellikleriyle ilgili yazılar ne için yazılıyor, merak ediyorum.

Futbol sporunun, amacından sapınlararak, kitleleri uyuşturmak, sistemden kaynaklanan sorunları unutturmak, yenen-yenilen takımlar, sporcuların yaşamı nezdinde sisteme bağlama aracı olduğu bilinen şeyler. Diktatör Franco'nun "halkımı 3F (fiesta, fado, futbol) ile yönetiyorum" dediği de biliniyor. Fakat buna rağmen devrimciler arasındaki futbol tartışmalarını, karşılaşmaları izlemek için çalışmalarını iptal etmelerini her gördüğümde "bu insanlar kendi yazdıklarının gereklerini yerine getirmedikten sonra kitleleri nasıl inandıracaklar?" diye soruyorum kendime.

Aynı şey yaygın adıyla aptal kutusu olarak değerlendirilen televizyon için de geçerli. İnsanların ne kadar çok izlediklerini duyduğunda şaşkınlığım kaçınılmaz oluyor.

Okuma, yazma, araştırmalara yönelme, sosyal etkinliklere katılma, ilişkilerimizi geliştirme, gereğinden söz edildiklerinde "koşturmaktan zaman kalmıyor" diyoruz. Ama televizyon izleyerek geçirdiğimiz zamanın farkına bile varmıyoruz. Katı bir anlamda izlemeye tamamen karşı olduğum sanılmamalı. İzlenmesi gerekli birçok haber programları, sinema, müzik ve belgesel yayınlar izlenmeli de. Fakat zamanın önemini bilerek, günde yapılması gerekenleri önem sırasına koyarak, yani zorunlulukları belirleyip, yaşamı bunlara uygun programlayarak.

Yaşam bir bütünsellik. Fakat bütün içindekileri ağırlıklarına bağlı olarak önem vermek, bütünü oluşturan parçaların hiçbirini önemsiz görmemek, dolaşısıyla önemince zaman ayırmak gerekiyor. Herhangi bir konuda tek yönlü gelişim de insanı mekanikleştiren bir durum.

Kendiliğinden davranmamak, tek-

yanlı olmamak için öncelikle kendimizle konuşmalı, düşünmeliyiz. Dışımızda oluşmuş belirsizlikler sorgulanmaz kabul etme yerine, neden-sonuç ilişkisi düzleminde kavramaya ve yanlışlığı-doğruluğu temelinde, yaklaşım geliştirmeye çalışmalıyız. Olgulara, içinde bulunduğumuz durumlara sorular sorarak amacı ve araçları, izlenmesi gereken yolları netleştirmeliyiz. Ama bunun için de bilgiye gereksinimimiz olacak, her soru beraberinde yeni soruları gerektirecektir. Gerçek anlamdaki bilgilenmede önümüzdeki somut sorunları çözmek için bilgilenme ve bilgisizliği pratiğe uygulayarak sonuçlarını görme yoluyla olacaktır. İnsan ancak yaşamındaki somut sorunların çözümü için bilgilendiğinde, bilgisi kalıcı, kavranmış bilgiye dönüşür. Bunun yolu da; içinde bulunduğu koşullara, karşısına çıkan sorunlara soru sorup kendisiyle konuşmaktan, düşünmekten geçiyor.

Ve biz kendimizle konuşmadığımız, düşünmediğimiz sürece ayıncı yaşamız olan soyut düşünme yeteneğimizin de hiçbir anlamı kalmayacak, egemenlerin tahakkümü altında tutulmaktan da kurtulamayacağız. İnsanlaşmanın, özgürleşmenin yolu en başta insanı yetileri-mize işlerlik kazandırmaktan geçiyor.

Ezilenlerin egemence düşünme ve davranmaları burjuva toplumsal ilişkilerde doğal. Fakat bu olumsuz doğallığı tersine çevirebilmek için öncelikle ezen-ezilen ilişkisinin farkında olanlar egemence düşünme ve davranmadan kurtulabilmeli. Kullanılan kavramlar, ilişkiler, araçlar, izlenen yol ve yöntemler özgürleşme amacına bağlı olarak ele alınmadığı, üzerinde düşünülüp neden-sonuç ilişkisi kurulmadığı ve tüm bunların sonucunda ortaya çıkan düşüncenin gereksinliği davranış gerçekleştirilmediği sürece varolan durumdan yakınmaya da hakkımız olmayacak.

(*) Dr. Özer Ozankaya, Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları.

BİAN SİZU'NUN MAKALESİNİN GÜNÜMÜZLE İLİŞKİSİ

Schrödinger Kedisi'nin gizini açığa çıkarma

ABD Devrimci Komünist Partisi kitle yayın organı haftalık "Revolutionary Worker" (Devrimci İşçi) gazetesinin 23 Haziran 1996 tarihli sayısından aldığımız ve Uzun Yürüyüş'ün 6, 7 ve 8. sayılarında yayınlanan "Madde sonsuzca bölünebilir" başlıklı makaleye dair "Revolutionary Worker" 'ın aynı sayıda yayınladığı değerlerdir yazısını aynen yayınlıyoruz.

İng' den çeviren: **Mustafa TOPAL**

Bian Sizu'nun yayınlanan makalesi Colorado (ABD)'da Ulusal Ölçütler ve Teknoloji Kurumu (UOTK)'ndaki fizikçiler tarafından yürütülen bir deneye gerekçe oldu. UOTK fizikçileri Chris Monroe ve David Wineland öncülüğünde tek bir berilyum atomuna lazer ışınlarını yönelttiler. Bilim gazetesinin (24 Mayıs) bildirdiğine göre "atom aynı anda iki farklı fiziksel yerde görülebiliyor."

Fizikçiler atomaltı parçacıkların -elektron, foton, quark, nötrino ve diğer atom altı parçacıklar- tuhaf davranışlarına benzer bir biçimde bir atomun davranıp davranamayacağını araştırmak için deneyler yaptılar. Kuantum dünyası olarak bilinen maddenin atom altı düzeyinde küçük parçacıkların davranışları, makroskopik (büyük dünya) madde düzeyindeki çok daha büyük nesneler için geçerli "klasik fizik yasalarından" çok farklıdır.

Örneğin Bian SIZU'nun "Wavicles" dediği atomaltı parçacıklar, onları gözlemleyenin kullan-

dığı yöntemle bağlı olarak hem dalga hem de ayrı parçacıklar gibi davranırlar. Çağcıl fizikçilerin önde gelen kuramları atomaltı parçacıkların makroskopik maddelerde olduğu gibi bir "yer"lerinin olmadığını öne sürer.

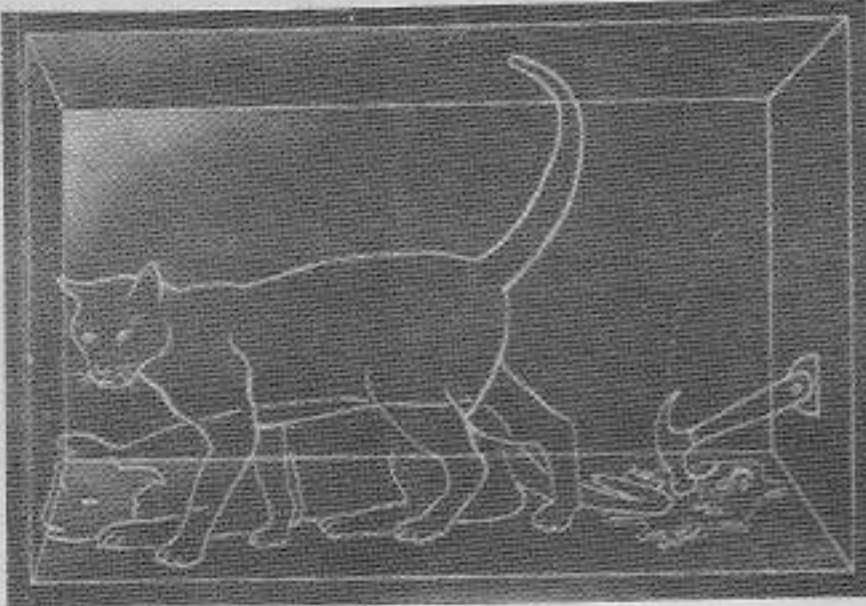
Kuantum fiziğinin tarihinde atomaltı parçacıkların neden mikro düzeydeki nesneler gibi davranmadıklarına ilişkin bir çok tartışma yaşandı. Atomaltı parçacıklarla ilgili kuantum fiziği yasalarının, içlerinde moleküllerin ve günlük yaşamda gözle görülebilir nesnelerin bulunduğu makroskopik nesnelerle uygulanıp uygulanmayacağı konusunda bir dizi tartışma yaşandı.

UOTK deneyinde fizikçiler "acaba kuantumun üstüste binme ilkesini klasik fizikçilerce tanımlanan makroskopik dizgeye uyguladığımızda ne olur" sorusunun yanıtını aradılar.

Bilim gazetesinin bildirdiğine göre, fizikçiler, tek bir berilyum atomunu elektromanyetik bir kafes içine kapattılar. Daha sonra bu atomun elektronlarından birisini ayırarak, bu elektrona elektrik şoku yönelttiler. "Ortaya çıkan iyon (elektrik yüklü atoma-

yon denir) birdenbire elektromanyetik kafesin içinde ve dışında algılanmaya başladı. Bir sonraki adımda, diyor fizikçi Monroe, lazer ışını kullanılarak bu iyon kafesin merkezinde devinimsiz bir duruma getirildi. Şimdi bu iyon yerinden kıpırdamıyor. Fizikçiler bir çift lazer ışının farklı dalga boylarını kullanarak onu kuantum durumunun içinde üstüste binmiş durumda tutabiliyorlar. Berilyum iyonu aynı anda iki farklı durumda olabiliyor. Buna "üstüste binme" durumu deniyor.

Bu noktaya kadar deney alışılmadık bir durum. Ancak daha sonra Monroe ve ekibi lazer ışınları kullanarak bir dalga yaratıyorlar. Bu durumda iyon kafes içindeki doğal titreme salınımına denk bir salınımla titremeye başlıyor. İyonu devindirmek için uygulayacağınız güç salıncakta sallanan bir çocuğu devindirmek için harcayacağınız güç gibi. Lazer öylesine duyarlı bir ayar olmalı ki bu aşırı duyarlı salınım dışında hiçbir salınımda sonuç alamıyorsunuz" diyor Monroe. Lazerin ayarını değiştirerek UOTK gurubu ilkin aşırı duyarlı

bir devinim durumu belirliyor, sonra ilkinden çıkan yeni bir fazda bir diğerini belirliyor. İki durum arasındaki uzaklığı ölçmek için UÖTK fizikçileri onları birbirleriyle örtüşecek ve girişim yapacakları ilk duruma geri getiriyorlar.

Bir başka deyişle, Monroe ve Wineland bu tek bir atomun iki ayrı duruma getirilebileceğini öne sürüyorlar. Yani bu atom aynı anda iki yerde birden oluyor. Bu iki "iyon dalga paketi" farklı yerlerde görüldüğü için, atomun kendisi artık makroskopik maddenin bildik durumundaki tek bir yerde değildir.

Fizikçiler iki durumda aradaki uzaklığın 80 nanometre (*) olduğunu öne sürüyorlar. Bu atom ölçülerinde bir hayli büyük bir uzunluktur (**). Bilim gazetesi bu uzaklığın "dalga paketlerinin kendisinden ve gerçek iyondan daha büyük olduğunu" bildiriyor.

SCHRÖDINGER KEDİSİ

Schrödinger kedisi paradoksu tartışmasıyla ilgili bir çok deney vardır. Avusturyalı bilim insanı Erwin Schrödinger atomaltı par-

çacıkların davranışlarının öngörülemediğini öne süren bazı biliminsanlarıyla alay etmek için bir şaka yapmıştır.

Schrödinger'in öyküsü bize içinde zehir olan bir şişeyle bir kutuya kapatılmış bir kedi düşünmemizi söyler. Kutunun içinde uranyum gibi radioaktif bir madde parçası vardır (***). Eğer bir uranyum atomu bozunmaya uğrarsa şişenin üzerine kurulmuş olan bir çekici harekete geçirecek olan elektronik alımlayıcıyı devindirir. Böylece şişe kırılır ve zehir kediyi öldürür. Atomaltı düzeydeki parçacıkların davranışları öngörülemediği için (Uranyumun çekirdeğindeki radyoaktif bozunmada olduğu gibi) atomun bozunma olasılığını bilebilirsiniz ama bu bozunmanın tam olarak ne zaman olacağını bilemezsiniz. Bir diğer deyişle, eğer kedi ölmüşse bunu öngörecektir atomaltı fiziğin yasalarından yararlanamazsınız. O halde sonucu öğrenmenin tek yolu kutunun içine bakmaktır. Bazı biliminsanları şöyle diyorlar: Mademki atomaltı parçacığın **tam olarak** ne yaptığını öngöremiyorsunuz, bu gerçekte olanları siz gözleyene dek, hiç birşeyin olma-

dığı anlamına gelir. Parçacık sanki bir çeşit kuantum *arafındadır*(****) ve sanki belirsizliği sona erdirecek olan **sizin gözlemi-**nizdir.

Schrödinger alaylı bir dille şöyle diyordu. Mademki kutuyu açana dek kedi ölü mü, canlı mı söyleyemiyoruz, o halde bazı insanların mantığına göre, kutu açılana dek kedi hem ölüdür hem de canlı. Bir uranyum atomu bozunmuş olabilir, fakat gerçekte kediyi öldüren **bizim gözlemimiz** olacaktır.

Schrödinger bu öyküye inanmıyordu. Onun düşüncesine göre atomaltı maddedeki yasalar makroskopik maddelere (kedi gibi) uygulanamazdı. Yine de hem ölü hem canlı kedi öyküsü, makro dünyadaki ve atom altı dünyadaki maddenin davranışı arasındaki farklılığın sembolik bir ifadesi olmayı sürdürdüğü geldi.

UÖTK fizikçileri makroskopik bir olayın kuantum fiziği yasalarına göre davrandığı anlamına gelecek, gerçek bir Schrödinger kedisi olduğunu öne sürmüyorlar. Berilyum atomu diğer atomlarla karşılaştırıldığında bile çok küçüktür. Yalnızca 4 elektron, 4 proton ve 5 nötrondan oluşmuştur. Bir diğer deyişle, diğer atomlar gibi berilyum atomu da atomaltı dünyaya oldukça uzaktır. Bu nedenle **tek bir berilyum atomunun** yer aldığı bir deney makroskopik düzeyde maddenin ele alınması olarak pek görülemez. Olsa olsa iki dünya arasındaki "orta" (mesoskopik) düzey olarak görülebilir. Bir biliminsanı UÖTK fizikçilerinin bir "Schrödinger kedisi" yani makro dünya ile atomaltı dünya arasında bir köprü bulduklarını öne sürmek için, berilyum iyonunun iki durumu fiziksel olarak 80 nanometre uzaklıkla değil makroskopik ölçülerle ayırt edilmelidir diyor.

Bilim gazetesi, iki iyon dalga

paketinin makroskopik ölçüde ayrılmasının daha büyük (ve daha klasik) ayrılma olarak pekettekin yaşam süresini "sonsuzcasına kısaltacağını" bildiriyor. Bir diğer deyişle biliminsanları iki dalga paketini daha fazla ayırdıklarında iki ayrı kararlı durumu sürdürmeyi başaramıyorlar.

Fizikçiler bu çizgide sürdürülecek daha gelişmiş deneylerin "klasik dünya" ile kuantum dünyası arasındaki çelişkilere ilişkin daha fazla bilgi sağlayacağını ümit ediyorlar. UÖTK deneyinin "Schrödinger kedisini" üretmesi iddiaları kısaca bundan ibaret.

BİLİM VE SINIF MÜCADELESİ

Tarihsel olarak bilimdeki yeni buluşlar maddenin davranışlarıyla ilgili düşünceci ve metafizik görüşleri ilerletme yönünde adımlara yol açarlar.

Örneğin radyum atomunun ısıma ile bozunmasının bulunuşu bazı insanlar, "madde ne yaratılabilir ne de yokedilebilir" biçimindeki klasik fiziğin önceki bir yasasını sorgulamaya yöneltti. Kimileri "maddenin yokolduğunu" bildirerek, insanlığın nesnel olarak varolan maddi gerçekliği bilemeyeceğini öne süren görüşü canlandırmaya çalıştı. Ernest Mach gibi kimi insanlar ise şeyler hakkında "duyumlarımız" olduğunu, fakat gerçekte şeylerin kendilerinin ne olduklarını bilemediğimizi söylediler. Bu düşüncelere Lenin'in halkın dünyayı bilme ve değiştirmesini yadsıyan Mahçı kuramlara karşı çıktığı Rus Devrimi öncesi dönemde sınıf mücadelesi üzerinde önemli bir etki yaratmıştı.

19. yüzyılda ışığın elektromanyetik bir dalga olduğuna inanılıyordu. Ancak daha sonra ışığın foton denilen parçacıklardan oluş-

tuğu bulundu. Böylece ışığın yalnızca bir dalga değil, aynı zamanda bir parçacık da olduğu anlaşıldı. 20. yüzyıldaki daha ileri buluşlarla atomların çok daha küçük parçacıklardan oluştuğunun bulunması ise atomaltı düzeydeki maddenin yasalarıyla ilgili bir çok tartışmaya yol açtı. Daha küçük parçalara bölünemeyen ve evrenin temel yapıtaşını oluşturan "sonul" atomaltı bir parçacığın olup olmadığı tartışması bugün gündemdedir. Bian SIZU'nun makalesi bu tartışmanın tarihini ortaya koyuyor ve "madde sonsuzca bölünebilir" savını ortaya atıyor.

Lenin'den 90 yıl, Bian SIZU'dan 20 yıl sonra, "Bilgilenim Çağı", "Sanayi sonrası toplum" ve dahası (yine) "maddenin yok olduğu" üzerine bir yığın görüş ortalarında dolaşıyor. Popüler "politik kimlikler", toplumsal deneyimlerine bağlı olarak, farklı insanların öne sürdükleri farklı gerçekleri dile getiren kavramlar öne sürerler. Bu nedenle nesnel bir gerçekliğin varlığını tartışmak bir kez daha gerekiyor.

İlk bilimsel deneyler gibi, UÖTK'nın son berilyum deneyi de maddenin yasalarıyla ilgili yaygın anlayışa karşı çıkan yeni bilimsel buluşları ortaya koyuyor. New York Times'ın kapak sayfasında şöyle bir başlık var: "Fizikçiler aynı anda atomu iki yere konumlandırıldılar". Ayrılmış iyonların durumlarıyla ilgilenen Times'daki makale aynı zamanda kapitalizmin uluslararası bankacılık sistemiyle de ilgileniyor. Eğer "şeyler aynı anda iki yerde birden bulunabilirlerse" diye akıl yürütüyor makale, o zaman üretilecek süper hızlı yeni kuantum bilgisayarları uluslararası yüksek finans çevrelerinde kullanılan bütün gizli şifreleri kolaylıkla çözebilir. (kimilerinin yeni süper hızlı bilgisayar olasılıklarını tartıştıklarını

düşünün. Onların üzerinde durdukları biricik sosyal sonuç bu buluşun bankacılık sırları üzerindeki etkileri oluyor?). Times'daki bu ilk makaleyi, daha ciddi bir ikinci makale izledi. UÖTK deneyiminin yanlış yorumlanması konusunda tedbirli olan bu makale "ikili evren" olasılığı üzerinde duruyordu. Bu kavram, herhangi birisinin "diğer" evrene gidip gözlem yapmadığı sürece birbirlerinden habersiz bir biçimde bir arada yaşadıkları yıldız yolculukları kurgularının gözde kavramıdır.

UÖTK deneyinde bir diğer sıcak tartışma konusu toplum ve bilim arasındaki ilişki konusudur. Bilimsel kuramlarla sınıf mücadelesi arasında bir ilişki var mıdır? Bazı biliminsanları uğraşlarını, gözlemlerini, ulaştıkları sonuçları ve kuramlarını etkileyen kültürel, toplumsal ve sınıfsal bir ortamda yürüttüklerini kabul etmiyorlar. Bazı biliminsanları ise uzman olmayanların çağcıl bilimsel tartışmalara entelektüel olarak katılamayacaklarını düşünüyorlar. Bu biliminsanları uzman olmayanların biliminsanlarınca ortaya konan kuramlara ya da bilimsel kuramların geçerlilik ve nesnelliğine karşı çıkmaya haklarının olmadığını düşünüyorlar.

Türkçe'ye çevirenin notları:

(*)Nanometre: 0,00070000001 metreye denk uzunluk birimi.

(**) Bir atomun yarıçapı: 0,000.000.000.01 metredir.

(***) Radyoaktif bir element belli zaman aralıkları ile atomundan elektron yitirerek bozunur.

(****) Dinsel inanışta cennetle cehennem arasındaki bölmeye *araf* denir. Burada geçici, kararsız bir durumu dile getiriyor.

Doğu'da n'oldu- 2

Cengiz GÜNDOĞDU

HÜRMÜZ KAZANACAK MI?

Simdi Doğu'da eyleyen... düşünen insanın serüvenine Zerdüşt'le başlıyorum. Türlü söylentiler var Zerdüşt üstüne. Belki böyle biri yaşamadı. O, ezilen... horlanan insanın özlemiydi. İnsan, özlemlerini Zerdüşt diye birinde somutluyordu. Bir de şu var. Söndürülen... horlayan insan yaşayan birini de ülküleştirir. Buna bir örnek "Hazreti Ali." Çocukluğunda kasaba pazarlarında kitap da satırdı. Ben de gider "Hz. Ali'nin serüvenlerini anlatan kitapları alırdım. "Hz. Ali'nin öldürüldüğünü... hem de müslümanlarca öldürüldüğünü duyunca pek şaşmıştım. Peki Zülfikar ne işe yarıyordu.

Koskoca orduları tekbaşına dağıtan bir kahramanı kim öldürebilirdi. Ya Zaloğlu Rüstem.

Anneannem anlatırmıştı. Nesimi'nin derisini yüzmüşler. Nesimi, derisini sırtına almış, çıkmış gitmiş kentten. Kentin yedi kapısı varmış. Bir bakmışlar, yedi kapıda da kan izleri. Nesimi, aynı gün, aynı anda yedi kapıdan geçmiş, böyle çıkmış kentten.

Zerdüşt de insanın düşsel bir kahramanı mı derken Cemil Sena'nın şu saptamasına rastladım. Cemil Sena, Zerdüşt için şöyle diyor. "Bugün onun gerçekten yaşamış bir devrim adamı olduğu kabul ediliyor".(10)

Zerdüşt, M.O. 7. yüzyılda yaşamış. İran'da. Dönem insan için acılı... korkulu bir dönem. Persler, Asurlular egemenlik için... bir karış toprak için vuruşup duruyorlar. Sömürü... talan... İnsan şaşkın. Nereden geliyor... nereye gidecek... N'olup ne bitiyor... Kime... nasıl sanılmay. Gerçi yüzyıl önce Musa çıkmış ama, müsevilik evrensel değil... bütün insanlara seslenmiyor. Musa

kendi "kavmi"ni kurtarmak istiyor. İşte bu karmaşa döneminde çıkıyor Zerdüşt. "Dileğim şudur" diyor. "İyi düşünülün, söz yerinde söylensin. İş uygun yapılsın." Zerdüşt, dünyaya... hayata açık bir insan. Oyle bir yere kapanıp tapınma yok. Çalışacaksınız... büyük baş hayvanlara iyi bakacaksınız.

Bütün bunlar iyi de, bu acılı dönem... bu kargaşa nasıl... ne zaman bitecek. Zerdüşt'ün bu konuda düşüncesi şöyle. Dünya eskiden esenlikliydi. İnsan mutluydu. Ancak kötülük tanrısı Ahrimen her şeyi bozdu. Ahrimen'in karşısında Hürmüz var. Hürmüz, iyiliğin... güzelliğin tanrısı. Bu iki tanrı savaşır dururlar. İnsan da bu savaşa katılmalı. Tabii iyilik tanrısı Hürmüz'ün yanında.

Hürmüz'ün yanında yer alırsan ruhun cennete gider. "Zerdüşt'e göre ruh, bu alemde çıkar çıkmaz Simvâd Köprüsü yakınında bekleyen Mitra tarafından yargılanır. Eger iyi eylemler kötülüklerine galip gelirse, bir ustura gibi keskin ve ince olan bu köprüden geçer ve seçkinlerin durduğu olan Behiş'e (Cennet'e) gider".(11)

Zerdüşt'ün bu düşüncesine... iyilikle kötülüğün mücadelesine bakıldıkta şu görülür. İnsanlığın eşitlikçi bir dönem geçirdiği biliniyor. Bu dönemin dilden dile... süslene süslene binlerce yıl anlatıldığını düşünüyorum. Zerdüşt, bu anlatılanlara... duyduklarına bakarak, dünya eskiden mutluydu, insan esenlikliydi diyor. Daha sonra bu eşitlik bozuluyor. Zerdüşt'e göre kötülük tanrısı yapıyor bütün bunları... Ahrimen.

Childe şöyle açıklıyor bu durumu. "Yeni artık iktidarın en büyük payı, bir avuç insan-krallar, rahipler, bunların akrabaları ve yakınları tarafından alınıyor. Toplum, sınıflara ayrılmıştır. Krallar, rahipler ve memurlardan oluşan 'yönetici sınıf' a karşılık köylüler ve işçilerden oluşan bir 'aşağı

sınıf' vardır." (12)

Zerdüşt işte bu aşağı sınıfın sözcüğü. Kendini tanrı ilan eden... halkın korkularını sömüren... bu korku üstüne sömürsünül kuran sınıfa karşı... Ahrimen'e karşı Hürmüz'ü çıkarıyor.

Zerdüştükte ateş önemli. Ateş... iyiliğin... ışığın simesi. Her tapmakta ateş var. Şuna inanıyor Zerdüştler. Ateş aydınlatır. Bir yerde aydınlık varsa, oraya kötülük gelmez. Ateş yakılan yere ateşgede deniyor.

Bütün insanları iyiliğe çağırır Zerdüşt, çevresinde rahatsızlık yaratıyor. Harzem'e kaçıyor Zerdüşt. Aşağı sınıflar için yollara düşen bu güzel insan bugünkü Afganistan'da hançerle katlediliyor.

Ne tuhaf değil mi. Bugün Afgan halkı daha karanlık için birbirini katlediyor.

Zerdüşt öldürülüyor ama Zerdüşt'ün ışığı yayılıyor. Bu ışığa ilk vuruşu, tarihte büyük denen İskender vuruyor. İkinci büyük vuruş müslümanlardan. Cihat için yollara düşen Araplar ateş-zedelen yerlebilir ediyor. Zerdüştleri kılıçtan geçiriyor. Cihat için yollara düşen... Zerdüştleri kılıçtan geçiren Arap ordularının komutanı Saad İbn-i Vakkas.

Tam barda cihadın ne olup n'olduğunu bilmek gerekiyor. Turgut Akpınar doğubilimci Rudi Paret'den aktarıyor. "Bedeviler için zorunlu ve tamamen şerefli bir iş kabul edilen ve yerle-göçlere veya diğer bedevilere ait mal ve mülkün gasbedilmesine dayanan yağma seferleri, 'gazve' ler konğu olan kavimlerin İslamiyet'i kabul etmeleri üzerine (artık onlara karşı yapılamadığından) daha ötedeki kavimlere yönelmiş ve bu medeni memleketlere karşı 'cihat' ilanına yani Allah'ın dinini oralarına yaymak ve ahalinin İslamiyet'i kabul etmelerini sağlamak gayesini güden din savaşları haline dönüşmüştür"

(13)

Zerdüşter kılıktan geçirildi. Ateşçeler yerlebilir edildi. Ama bugün bile az sayıda Zerdüş, iyilik tanrısı Hümmüz'ün ergeç savaşı kazanacağı günü bekliyor.

Soru. Hümmüz kazanacak mı?

ÜÇ DÜŞÜNCE

Biz Çin dendiğinde, Çinlilerin kağıdı, barutu bulduklarını, bir de Çin Seddi'ni biliyoruz. Sonra Mao çıktı, Mao okundu. Mao, bir çok insanı etkiledi. **Talip Çakmak**'da Mao'dan etkilenenlerden. Bakın ne diyor. "Devrim için saflaşmanın zorunluluğu ortada olmasına rağmen, saflaşması gereken güçlerin dağınıklığı da ortada olan yadsınamaz bir gerçekliktir. Saflaşması gereken güçlerden kimleri kastediyorum? Elbette Maoistleri! Neden Maoistler'in saflaşması gerekir? Çünkü devrime ve sosyalizme rehberlik edecek olan biricik ideoloji *Maoizm*'dir." (14)

Şimdi burda şunu söylemek gerekiyor. **Talip Çakmak**'ın söyledikleri doğru mu, değil mi, buna bakmıyorum. Baktığım şu. Böyle akıl yürütme olmaz. **Talip Çakmak**'ın yöntemiyle şöyle de denebilir. "Devrim için saflaşmanın zorunluluğu ortada olmasına rağmen, saflaşması gereken güçlerin dağınıklığı da ortada olan yadsınamaz bir gerçekliktir. Saflaşması gereken güçlerden kimleri kastediyorum. Elbette 30 yaşında olanları. Neden 30 yaşındakilerin birleşmesi gerekir. Çünkü devrime ve sosyalizme rehberlik edecek biricik ideoloji 30 yaş ideolojisidir."

Talip Çakmak'ın kalıbına ne koyarsanız uyar. Tabii buna akıl yürütme denmez. Kalıp denir... ezber denir.

Ben devam ediyorum. Çin'de üç düşünür var. Konfüçyüs... Lao-Tsi... Mo-Ti. Bu üç düşünürü bilmek gerekiyor. Şunun için. Bu üç düşünürde bugün bile tartışılan üç düşüncenin... üç davranışın temel özellikleri var. Şimdi bu düşünürlerin yaşadığı binlerce yıl öncesine baktıkta şunu söylemek gerekiyor. O dönemde Çin'de varuşma var, çekişme var, siyasi iktidar kavgası var. İnsan mutsuz. Bundan ötürü düşünürler "Bu evren nasıl oluştu" sorusuyla uğraşmıyor. Düşünürlerin temel sorunu

şu. Bu kargaşayı nasıl durdururuz. İnsan bu kargaşada n'apmalı.

* Konfüçyüs M.Ö. 551-479 yıllarında yaşamış. Düşünürümüz, kargaşada her şeyden önce insanın erdemli olmasını öneriyor. Erdemli olmak insanın ödevi Konfüçyüs'a göre. "Kendine yapılmasını istemediğin şeyi, başkasına yapma. İyiye iyilikle, kötüye adaletle davran. Birbirinizi seviniz. Kötülük yapmak yetmez, iyilik de yapacaksınız" diyor Konfüçyüs.

İnsan... İşte Konfüçyüs'ün sorunu. Kardeşinin, savaşın, çekişmenin bitmesi... toplumun esenlikli yaşamasını istiyorsa, önce kendinden başla. Konfüçyüs'ü incelerken kendimi düşünürüm. Şundan ötürü. Konfüçyüs ne demişse ben de onu diyorum. Toplumun düzelmesini istiyorsa, önce kendini düzelt. Konfüçyüs'ün şu sözü, üstelik bugün tartıştığımız yeni insan sorunun önemli bir ilkesi. "Yetkin insan, elde edilebilecek bir çıkarı olduğu halde tehlike karşısında hayatını hiçe sayan ve geçmişte verdiği sözleri yerine getiren-dir."

Umutsuzluğa düşmeden şunu bilmek gerekiyor. Binlerce yıl sonra Lenin şöyle diyor. "Burjuva toplumunun cesedi bir tabuta yerleştirilip üstü çivilendikten sonra toprağa gömülemez. Kapitalizmin cesedi bizim aramızda, havayı kirleterek, yaşantımızı zehirleyerek yavaş yavaş çürüyor, dağılıyor, eski, çürümekte ve yavaş yavaş ölmekte olan cesetten kopan binlerce lif, yeni, taze, genç, diri olanın ayaklarına kapılarak onu kendi tuzağına düşürüyor" (15)

Binlerce yıldır olagelen bu. Çürüyen cesetten kopan lifler, yeni toplumu da tuzağına düşürüyor. Çürümeye devam ediyor.

Peki ama biz, çürümüş sisteme göre değil, insana göre davranan... verdiği sözü yerine getiren... kendine yapılmasını istemediğini başkasına yapmayan insanı nerde bulacağız.

Konfüçyüs, bu insanı geçmişte bulabiliriz diyor, böyle düşünüyor Konfüçyüs'a göre geçmiş, altın çağ. Geçmişte nasıl yaşıyorsak şimdi de öyle yaşamalıyız. İşte o zaman mutlu oluruz. Burda bizim islâmcıları düşünüyorum. Islâmcıların hepsi geçmiş özlüyor. kimi Osmanlı'yı... kimi daha eski-

yi... İslâmın ilk günlerini.

Burda işin imkansızlığı şu. Geçmişe dönmek... geçmişte yaşamak mümkün değil. Değişen hayata ancak bir süre dirençbilirsiniz. Sonra hayat alır hakkını.

Hayatın hiçbir dönemi iki kez yaşanmadı. Yaşanmayacak.

Peki n'apacağız. Oraya koy olmadı, buraya koy olmadı. N'olacak. M.Ö. 5. yüzyılda yaşanan Mo-Ti şöyle düşünüyor. İnsanlığın ilk döneminde yöneten de yok, yönetilen de. Herkesin görüşü kendine, herkesin kurah kendine. Güzel mi bu. Değil. Herkes kendine bir kural koyduğu için her yerde vuruşma çekişme var. Kin... nefret... çekişme kırıp geçirdi insanları. Sonunda bunun böyle yürümeyeceğini anladı insan. Dediler. "Bu işin sonu yok. Bu gün sana, yarın bana. Gelin bir sözleşme yapalım. Bir de şef seçelim. Şef bizi yönetsin"

Mo-Ti'ye göre böyle yaptı insan. Böyle yaptıkta dirlik düzenlik geldi dünyaya. Ancak zaman geldi, bu sözleşme unutuldu. İnsanlar yine birbirine düştü. Dirlik düzenlik bozuldu. Kaçgun başladı. Kaçgunun bitmesi isteniyorsa, uzun boylu düşünmeye gerek yok. Başımıza bir şef gelsin. Şef ne derse o olsun. Şefin doğru dediği doğru, eğri dediği eğri.

Bu gün bunun adına faşizm diyoruz. Üstelik biz bunu hep deniyoruz. En son 12 Eylül'de denedik. Şef Kenan Evren kürsülere çıkıp konuşurdu. Şu doğru, şu eğri derdi. Sıkı bir düzen kurmuştu. "Suçluları asıp kurtulalım" diye çağırırdı.

Mo-Ti'nin önerileri akla uygun gelsin diye kuramlaştırıldı. Yalnız bizde değil, bir çok ülkede uygulandı. Olmadı. Şefler nice acılara karşın dirlik düzenliği kuramadı. Bütün bunlara karşın bu görüşün savunulması insanlığın trajodisi.

M.Ö. 570-485 yıllarında yaşayan Lao-Tsi, bu düşünceleri eliyle itiyor. Erdemli ol... bilgili ol... eskiyi yaşat... sözleşme yap... şef seç... bütün bunlarda eylem var. Eylem, kötülüğün... kaçgunun nedeni. Lao-Tsi, eylemsizliği savunuyor. Toplum düzelmek istiyorsa, dirlik düzenlik isteniyorsa, herkes yan gelip yatacak. Şöyle diyor Lao-Tsi, "Büyük adamlar, oturdukları yerde hiç-

bir şey yapmadan iş görürler."

Lao-Tsi'nin bu önerisi de geçersiz. Eylemsizlik de dirlik düzenlik getiriyor topluma. Eylemsizlik dirlik düzenlik getirseydi, Türkiye insanı dirlik düzenlikde yaşardı. Çünkü Türkiye insanı yangeldimci olmasına karşın mutlu değil ülke. Dirlik düzenlik yok.

Lao-Tsi'nin dirlik düzenlik için bir önerisi daha var. İnsanları cahilleştirmek. Bilgili... bilen insanı yönetmek zor. Bunun için cahil bırakacaksın insanı, dumura uğratacağın bilincini. Lao-Tsi'nin bu önerisini şimdi kapitalizm uyguluyor. Tabii bu yeterli değil. Bilgili insanı... bileni... düşüneni de yok edecek. Kapitalizm bunu da yapıyor.

Bütün bunlara karşın yine de dirlik düzenlik yok.

KÜÇÜK BİR MADDE

Cemil Sena'nın Filozoflar Ansiklopedisi'ni karıştırırken buldum onu. Adı Wang-Tschung. Şöyle diyor. Cemil Sena, "Çin filozofu. Miladın 27. yılında doğmuş, 97 ya da 100 yılında ölmüştür. Maddeciliğe bağlı bir kuşkucudur". Wang-Tschung, Çin'in bütün doğmalarını eleştiren... kutsallıka alay eden özgür düşünceli bir insanmış. Pek sevilmezmiş. Eleştirileriyle kırıp geçirilmiş çevresini. Bu eleştirilerine karşın Konfüçyüs'ün, Mō-Ti'nin, Lao Tsi'nin etkisini karamamış.

Peki, neden böyle bu.

Sistem içi düşünürleri eleştirmek, doğruyu söylemek etkili olmaz da ondan. Sistem içi düşünürlerin etkisini kırabilmek için, o düşünceleri destekleyecek toplumsal sınıf gerekiyor. Bir çok zamanda doğru düşünce sınıfsız kaldığı için yerlebir edilmiştir. Şimdi bu durum Türkiye için geçerli. Sözgelimi, benim Sanatta Star Sistemi diye kavramlaştırdığım düşünce. Onca doğru eleştiriye karşın burjuva sanatçısının etkisini karamadım. Çünkü bu düşünce sınıfsız. Hiç okumayan... okursa bile sanata yitivermeyen proletaryanın haberi bile yok bu düşünceden.

Bir başka sorun. Örgütlenme. Yıllardır proletaryanın örgütlenmesinden söz edilir. Bundan daha doğru bir düşünce var mı. Proletarya örgütlensin. Hem toplumsal hayatı, hem siyasi iktidarı ele geçirsin. Üreten... çalışan... emek veren

yönetsin toplumu.

Bu doğru düşünce neden hayata geçmez. Düşünce sınıfsız da ondan. Ama bakan kapitalistler... nasıl da bu düşünceyi hayata geçiriyor. Örgütlenin düşüncesinin o yarıya... kapitalistlerde sınıfı var. TUSİAD, Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Esnaf Odaları diye toplumun içine giriyor.

Bir ansiklopediye küçük bir maddeyle giren Çinli materyalist düşünürü okuduktan düşündüm bunları. Wang-Tschung eleştirdi... doğruyu söyledi ama etkili olmadı. Sınıfsız da ondan.

İNSAN İÇİNE KAPANIYOR

Sömürücülerin en çok ezdiği... sömürdüğü halklardan biri. Hind halkı. Brahmanlar bu işin ustası. M.Ö. 800 yıllarında adına kast denen bir sistem kuruyorlar. Bu sistem dört kasta. 1- Brahmanlar 2- Kşatriyalar, 3- Vaysiyalar, 4- Südralar.

Brahmanlar, din adamları, Kşatriyalar, askerler, yöneticiler. Vaysiyalar, tarımla, ticaretle uğraşanlar, Südralar, köleler. Sistem böyle. Hindistan'da bir kasttan öbür kasta geçiş mümkün değil. Hangi kasta doğmuşsan o kasta öleceksin. Bu sistemde iktidar mücadelesi Brahmanlarla Kşatriyalar arasında. Öbür kастlarda başını kaldıranın kafası uçuruluyor.

Bu sistemi değiştirmek mümkün değil. Bu imkansızlıkta insan içine kapanıyor. Hiç olmazsa iç dünyamda esenlikte yaşayayım diyor. Budizmin kurucusu Buda işte bunun için yollara düşüyor. M.Ö. 560-480 yıllarında yaşadığı sanılıyor Buda'nın. Gençliğinde vur patlasın, çal oynasın yaşayan biri.

Buda için söylencen şu. N'aparsa yapсын mutlu olamıyor. Mutlu olmak için yollara düşüyor. İçini dinliyor. Şu doğruları buluyor kendince. Hayat, bitmez tükenmez acılarla dolu. Bu acılar içinde zevk, eğlence çözüm değil. Her eğlence acıyla bitiyor. Hayatta çekilen acıların temel nedeni, eğlenceye, maddiyata düşkünlük. İnsan acı çekmek istemiyorsa bu düşkünlükten kurtulmalı. İnsan, işte o zaman Nirvana'ya ulaşır... mutlu olur.

Nirvana, kaçgundan kurtuluşun adı. Maddiyattan, hırstan, eğlenceden arınan insan Nirvana'ya ulaşır. Çünkü Nirvana

bilginin... bilgelik... esenliğin adı.

Nirvana bütün bütün içine kapanıyor. En başta kастlara karşı çıkıyor. Buda'ya göre insanlar eşit. Ama bu düşünce bugün bile geçerli değil Hindistan'da.

Buda krala da sesleniyor. Kral, toplumsal düzeni sağlamalı. Haydutluk... yol kesmeler önlenmeli.

Budizm'e devam etmeden önce burada bir noktanın üstünde durmak istiyorum. O nokta kast sistemi. Buda bu sisteme karşı çıkıyor. Ancak bakan binlerce yıl sonra Türkiye'de Cemil Meriç kast sonusunda ne diyor. Ayaen. "Hint'in aleyhinde atıp tutanların başlıca dayanağı kастlar. Ama Britanya sömürgelerinde İngiliz'le yerliyi birbirinden ayıran duvar, çok daha sarp değil miydi? Amerikan zencisinin durumu paryanından daha mı imrendirici? Batılı nasıl uzun veya kısa boylu, sarımsı veya esmer, Danimarkalı veya İspanyol doğarsa, Hintli de dokumacı veya balıkçı Brahman veya Kşatriya olarak doğar. Kast bir ana kucaktır Hintli için. Levleğin yuvadan attığı yavru yok bu ülkede. Hangi kasta doğmuşsanız o kasta ölürsünüz." (16)

Buda kастlara karşı çıkıyor. Kastın, insanı ezdiğini görüyor. Hele Südraların durumu; Südraların yaptığı yemekten yemek bile yasak... suç. Cemil Meriç, binlerce yıl sonra "Hayır" diyor. Kastları savunuyor. Kastlar için ana kucak diyor.

Peki, Cemil Meriç, niye böyle düşünüyor. Hintlileri seven biri. Sevgi bilinçli değilse, işte böyle sağlıklı düşünmeyi onlar.

Cemil Meriç kастı Batı'ya karşı savunuyor. Hint'i eleştirenlere, önce sen kendi durumuna bak diyor. Bu, bir düşünme yöntemi. İçinden çıkılmaz... tatsız bir durum varsa işin içinden ayrılmak için bir başka tatsız durumla karşılaşturma yapılır, bu düşünme yöntemine göre. Tatsız durum değiştirilmez. Durumu kurtaran bir yöntemdir. Ancak bu yöntem insanı edileğleştirir... insanı durdurur.

Bu yöntem, Türkiye'de sık sık uygulanır. Bir televizyon kanalı, geçen gün İstanbul'daki gecekondu yıkımlarını gösterdi. Daha sonra "bunlar Venezuela'da da oluyor" dedi. Venezuela'daki gecekondu yıkımlarını gösterdi.

Peki n'apmalı böyle bir durumda. Her geyden önce sevginiz sağlıklı düşünmemizi engellemeli. Tatsız durumları, oradan buradan bulacağımız tatsızlıklarla savunmamalı. İşte o zaman sağlıklı düşünürüz. Kapitalist sisteme de karşı çıkarız, kâstlara da. Yoksa Batılı kapitalist de bize "Bizde zenci varsa, sizde südra var. Dünya böyle kurulmuş" der, bizi sus pus eder.

İNSAN NEDEN SAVAŞIYOR?

Hindistan'da bir kral var. Adı Auska. Savaşı seven... vurdulu kırdılı bir kral Auska. Kalinga krallığıyla bir savaşa girmiş, yüzbin insanı öldürmüştü. İşte bu kral, günün birinde Buda'nın görüşlerini benimsiyor. Buda'nın görüşlerini benimsedikte savaş karşıtı oluyor. Bir yazıt diktiriyor. Şöyle diyor yazıtta "Kutsal Kral, tüm canlıların güvenlik, özgürlük ve erinc içinde bulunmasını, sevinçle yaşamasını ister. İşte bu amaçla oğullarının ve torunlarının yeni bir fetih yapmayı görevleri olarak düşünmemeleri için bu kutsal buyruk yazıldı." (17)

Auska, birçok bölgeye budist gönderiyor. Amaç, "tüm canlıların güvenlik, özgürlük ve erinc içinde bulunmasını, sevinçle yaşamasını" sağlamak. Bu amaç için yollara düşen budistler tabii başarılı olamıyor.

Kral Auska, barış için sağa sola budist göndereceğine, bütün dünyada sömürüyü önleyen eşitlikçi bir sistem kurseydi, dünya barış içinde yaşardı. Çünkü insanı, daha çok sömürmek için, öbürü de sömürülmek için savaşıyor.

Sözgelimi Buda'nın düşüncesi hayata geçirilebilseydi, savaşlar bitebilirdi. Peki, neydi Buda'nın temel görüşü. Buda, Brahmanizme karşı. Brahmanizm, kast sisteminin meşruluğunu... doğruluğunu savunan bir din. "Brahmanizm, teokratik bir devlet anlayışı olarak anılatının buldu. Bu anlayışta, toplumsal ve siyasal eşitsizlik (Kastlar) Brahmanların en üst kast olarak siyasal iktidarı paylaşmak ve denetlemek olarak gösteriliyordu." Brahmanizm din görüntüsüyle eşitsizliği... sömürüyü pekiştirirdi.

Buda işte buna karşı çıktı.

Budizm sistem için tehlikeliydi. Çünkü sistemde işlevsiz olsa bile savaş

karşılığı sakıncalıdır. N'olur, n'olmaz. İnsan niye savaşıyor diye düşünmeye başlayabilir. Uzun uzun savaşın hakikatını görebilir. Bundan ötürü savaş karşıtı oldu mu, sistem peşini bırakmaz.

Sistem n'apar. Üç yol uygular. Birincisi savaş karşıtı yerle bir eder. Katleder. Hapse atar. "Bu düşman" der, halkın gözünden düşürür. İkincisi, sömürüden pay verir. Ağzını tadlandırır. Üçüncüsü o düşüncüyü sisteme aydınlatır. Sistem Budizm'e işte bu üçüncü yolu uyguladı. Buda'nın toplumsal görüşleri budandı. Bugün Budizm'in iki tarikatı var. Daha çok var da bu ikisi Nina-ya'yla Mahayana büyük. Nina-ya'ya göre insanın iç kurtuluşu önemli. Sen içini kurtar... gönlünü temiz tut, gerisine karışma. Mahayana'ya göre kurtulmak istiyorsan gece gündüz ibadet edeceksin.

Budizm, sömürüden... zordan... baskıdan kurtulmak isteyen insanın sarıldığı bir düşünce. Nerden bakarsak bakalım sorun şuna dayanıyor. İnsan, zulümden, baskıdan, sömürüden nasıl kurtulur. İnsan, bunun yolunu yöntemini ararken, sömürücüler de boş dumuyor. Bakın neler yapıyorlar. Susan George şöyle diyor, "1945'ten beri neo-liberal akım, çok sayıda düşün adamı ve sermaye sahibini saflarına katmak, önemli finansal ve kurumsal araçlara sahip olmak için yoğun çaba içinde oldu (...) Harvard, Yale, Stanford ve tabii Şikago ve daha çok sayıda üniversitelerde bugün, Olin kürsileri bulunmaktadır. Fransız tarihçisi François Furet, Şikago Üniversitesi John M. Olin Kültür politikası programı direktörü sıfatıyla 470.000 dolar alarak, 'serbest pazarelikten' nasiplenen ünlüler arasına katılmıştır." (18)

Susan George, düzmece tartışmalarla insan bilincinin nasıl dondurulduğunu da anlatıyor. Allan Bloom, kimyevi ürünler üreten Olin'ün merkezi yöneticisi. Olin, Şikago Üniversitesi'ne her yıl 36 milyon dolar veriyor. Bu üniversitede demokrasinin kuram ve pratiği konusunda bir konferans vermesi için Dışişlerinin silik bir görevlisi Olin şirketinin önerisiyle çağırılıyor. Daha sonra bu konferansın metni Olin'den yılda bir milyon dolar yardım alan The National Interest dergisinde yayımlanıyor. İşlem şöyle devam ediyor. "Derginin

direktörü çok tanınmış bir neo-liberal olan ve New York Üniversitesi Business School profesörü sıfatıyla Olin Vakfı'ndan 360 milyon dolar finansman sağlayan Irving Kristol'du. Kristol, Bloom'u, daha sonra da tanınmış sağıcı aydın Samuel Huntington'u (Olin'in 14 milyon dolarlık yardımıyla kurulan Harvard Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Direktörü) derginin aynı sayısında yer alan 'sörkonusu' makalesi "vorundama" sı için davet etmişti.

Böylece Olin Vakfı'ndan yardım sağlayan dört uzman Profesör'ün, Olin tarafından düzenlenen ve yine Olin dergilerinden birinde yer alan makale çerçevesinde yarattıkları "tartışma" çok geçmeden New York Times, Washington Post ve Time'ın sayfalarında boy gösterdi. Üzerinde onca gürültü koparılan makalenin sahibi, bugün çok sayıda dilde "best seller" olan ve herkesin tanıdığı "Tarihin Sonu" kitabının yazarı Francis Fukuyama'dan başkası değildi. Büyük günlük gazetelerin, ekranların ve radyaların tartışma programlarında yer alması başarılması ve halka tanımlanmıştır. Bu zafer tek kurşun atılmadan elde edilmiştir. Düşüncenin sonuç vermediğine inanmayanlar, sonunda o düşüncelere boyun eğerler."

Kapitalistler sınıf gerçeğini çok iyi kavradıklarını bir kez daha gösteriyor. Bu gerçeği bir türlü kavrayamayan... düşüncenin sonuç verdiğine inanmayan Marksistler bir kez daha yeniliyor.

Şu belli. Sömürüyü yürütenlerin tarihi birikimleri çok güçlü. Hepsi çok deneyli. Kapitalistleri küçümsemesin hiç kimse. (Devam edecek)

Dipnotlar

- 10- Cemil Sena, Filozoflar Ansiklopedisi, Cilt 4, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1976
- 11- Age.
- 12- Child, Kendini Yaratın İnsan, Varlık Yayınları, İst. 1978
- 13- Turgut Akpınar, Türk Tarihinde İslamiyet, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994
- 14- Talip Çakmak, Uzun Yürüyüş, Sayı 7
- 15- Tony Cliff, Lenin, Kuşatılmış Devrim, Cilt 3, Çev. Bemaç Kurug, Z Yayınları, İstanbul, 1996
- 16- Cemil Meriç, Bir Dünyanın Eşiğinde, İletişim Yayınları, İst. 1994
- 17- Prof. Dr. Kıvanç Ertop-Doğ, Çetin Yetkin, Siyasal Düşünceler Tarihi I., Say Yayınları, İstanbul, 1985
- 18- Susan George, Le Monde Diplomatique, Cumhuriyet, 20.10.1996

Doğrulmalısın

Ozan VELİ

Bir kuşatma günlüğünde, kuşatmanın yarılmasının iki esas belirleyici etmeni kendisini cesaret ve akıl diye tanımlar. Bunların, feda olma tutkuları ve bilimsel düşünme gücü diye ifadelendirilmesi daha yerinde olur düşüncesindeyim. Bu her iki ögenin birinden yoksun olmak, kuşatmanın orta yerinde çaresizce kalmayı kaçınılmaz kılacak; sonuç, zarar bir takla yerine, iki takla atma gücüne itilmiş olma "şansı"na bağlı olacaktır.

Oysa, kuşatmayı yarma gücü; en önce bu iki ögenin diyalektik bağının kaçınılmazlığıyla yarma bakabilmeyle başlar. Toplumun maddi hareketinin ulaşacağı en üst evreye doğru yönelen devrimin kaynaklık edeceği bilimsel inancı yitirmemiş her birey *doğrulamalıdır*. Ve bu doğrultu en başından, ateşten kuşatma çemberlerinin içinde yanma cesareti kuşanmak ve yaşam denilen toplumsal gerçekliğe gözlerini kapamamaya başlar.

Bir kuşatma sonrası oturup kayıpların muhasebesinde akıl hocalığı yapmak işin en kolay yanı olurken: "İyi de bu iş bu kadar kolay yaşama geçmiyor, buyurun; siz tecrübe, birikim, ve derin kavrayışınızla pratik yönlendirilmemize katılın" çağrıları, hemen oracıkta değiştirilen konulara karambolinde duyulmuyor/ duyulmamazlıktan gelmiyor.

Kendi düşüncesine sınıf bilinci niteliğini yükleyen herkesin; bilimsel düşünme gücü yanında, -herkes kendisinin düşüncelerini böyle savunur- onu yaşama geçirme cesareti de göstermelidir ki, bu; düşüncelerine olan güvenin ve düşünme tutarlılığının, samimiyetinin de göstergesi olacaktır. Kendi davranış ve yaşam tarzına kaynaklık eden dünya görüşünün başka, sınıf mücadelesi sorunlarına yaklaşımına kaynaklık edenin bir başka olması pratik anlamda herhangi bir değer ifade etmezken; "o da sonuçta bir düşünceci ve biz burjuva düşüncülerin düşüncelerini de inceleriz" önemesinin

yaşama geçmesini sağlamaya çalışmak gerekecektir. Bu böyle iken, en önemli gereklerden biri, doğru olarak savunulan ya da savunulacak düşünceler uğruna pratik bir adım atabilmektir.

Çok karmaşık sorunlu bir sürecin bunalımlı kuşatması altından "ha doğruldu ha doğrulacak" beklentisinden ziyade, bu doğrultuyu en yakından omuzlayarak ve bilfiil kendi bireysel yeti ve yönlendirmelerini de katarak sürece müdahalede bulunmak, sorgulamanın ve yenilenmenin en tutarlı isteyeni olmak demektir. "*Şu gökkubbenin altında bizden kaynaklanan bir sorun yok*" diyenlerden değiliz. Aksine; devrim sürecinin en sancılı sorunlarının özne gücün kendisinden kaynaklı olduğunu ve ancak öncü bilinciyle toplumsal pratik hatın en önünde yer alarak iyi birer yenilkeçi olabileceğimize inanıyoruz/ve bunun böyle bililmesi gerektiğine inanıyoruz.

Öte yandan sızlanıp durmak ve her süreçte kösüklüklere bir ana tayin etmek de pek gerçekçi ve de çözümlenici bir yaklaşım olmayacaktır. Kendi yenilgilerinden ve süreçlerinden öğrenme yetisi, devrimci hareketin geneli açısından kayda değer olumluluklar taşıyor denilemez. Bu genel içersinde Maoizmi rehber edinen öncü geleneğin durumu da iç açıcı değildir. Olgular olduğu gibi kavramadan onun çözümü için doğrulara ulaşabilmek imkansızdır. Bu gün Maoist güçlerin dağınıklığının ötesinde, yaşamın nesnelliğini doğru tahlil etmek ve ona uygun özgün politikaları yaşama geçirebilmekteki doğrultunun önemi öne geçmektedir. En yakın güçlerle bir araya gelme sorunu, sürecin ilerleyecek zamanına meyllidir. Öncü sorunlarının gözden geçirilmesi en doğruya ulaşabilme mücadelesinin kolektifleştirilmesinin kapıya dayandığı görülmelidir. Birlik ve cepheyi genişletme sorunları da bu teori ve pratik tutarlılığı dahilinde daha doğru olarak çözümlenebilir.

Kuşatmaları yarıp geçmek müm-

kündür ve bunun tek çare olduğu unutulmamalıdır. Feda olma cesareti ve bilimsel düşünme gücüne bir arada sahip olabilmek bu kuşatmayı yarıp doğrulmanın tek dayanağıdır. Her ikisinden birinin yoksunluğu aynı sonucu -yani devrimin yerinde saymasını- doğurur.

Kartal beyinli bir tavukla, tavuk beyinli bir kartalın yeri, sonuçta aynı yerdir. Bunu böyle bilmek ve anlamak önemlidir.

Bugün doğrulmanın esasını karartacak aymazlıkların önüne dikilerek öncünün kurumlaşmasını ve sorunlarını çözümleme gücüne erişmesini sağlamak peş peşe atılacak ilk adımlardır. İşte yenilikte, yenilenmede, aydınlanmada bu tutarlı adımlarla birlikte yürünecektir.

Kuşatma günlüğünün bize öğrettiği bir başka yan ise, engin düşünme kudretine sahip olan bilincin ve beceri sırtını gökyüzüne yayılan yetilerin olgun, seviyeli, mütevaziliğinin kaçınılmazlığı yanında; keskinliklerin bir uçtan diğer uca geçmesinin erder rastlanmadığıdır. Bu nedendir ki, yanlış fikirlere karşı mücadele edenler, kendi doğru fikirlerini tartışmasız kabul ettirme yöntemi izlemezler. Bunu izlemenin başta kendi fikirlerini anlamama ve onlara güvenmeme olduğunu bilir. En geniş çevrelerle tartışabilmek işin gerekli bir yanı iken, doğrultuları karartmadan ve onların mesajlarını direkt bir yüklem ve o doğrultuda bir yönlendirme misyonu üstlenmeden öncülük bilinciyle hareket edildiği söylenemez. İnsan bilincinin tartışmasız evrilmesi zor, sık ve kendiliğindenci olur. Oysa devrimler başta, insan bilincinin devrimci dönüşümünü şart koşar. Bu olmadan, insan unsurunun rolünü üstlenmesi olanaklı olamayacaktır.

Kuşatma anında uğultular derinden gelir. Omuz omuza tutulan siperlerin bedelleri yoğunlaşır. Ve en vakur adamlar, en dirayetli tutkular, en onurlu söylemler haykırır kavga erbabının kulağına, doğrulmalısın!

Karduk

(TASLAĞIN TASLAĞI-2)

Muzaffer ORUÇOĞLU

C- POLİTİK HAKLARDA

13- Devleti yüceltmemek, dokunulmaz, eleştiri üstü bir tabuya dönüştürmemek, küçültmek. Buna bağlı olarak, halkın haklı direnme hakkına saygı duymak. Demokratik ya da sosyalist bir toplumda genel olarak kitlesel eleştiri mızrağının esas hedefi devlettir. Devletin hizmetlerini, iyi aktivitelerini desteklemek, statik, baskıcı, çürütücü, gerici, köleleştirici etkilerine ise karşı çıkmak. Destek ve eleştiriyi birlikte yürütmek.

14- Devrilen sınıflar dahil, herkesin düşüncesini açıklama ve örgütlenme özgürlüğünü güvence altına almak. Yığınlara, düşüncelerini, eleştirilerini, sözlü ve yazılı olarak etkin bir şekilde açıklama olanağını sunmak. Mahallelerde, işletmelerde yerel yayın organlarını, duvar gazetelerini yaygınlaştırmak. Halkı eleştiri anaforuna sokmanın, düşündürmenin, yazmaya özendirmenin, tartışmaya ve okumaya çekmenin varsa başka etkin araçlarına başvurmak. Aydınlanmayı yayacak, derinleştirecek araçlarına...

15- Başkalarının yaşamını, özgürlüğünü ve emek ürünlerini ortadan kaldırmayan her türlü barışçıl, bireysel, grupsal ve kitlesel mücadele biçimlerini önceden izine bağlamaksızın güvence altına almak.

16- Genel seçimlerde özellikle çok daha özgür bir ortamı yaratmak, halkın iradesine, özgür seçeneğine saygı göstermek.

17- Herkesi ilgilendiren çok önemli kararları referandumla almak.

*Devleti yüceltmemek,
dokunulmaz, eleştiri üstü
bir tabuya
dönüştürmemek,
küçültmek. Buna bağlı
olarak, halkın haklı
direnme hakkına saygı
duymak. Demokratik ya
da sosyalist bir toplumda
genel olarak kitlesel
eleştiri mızrağının esas
hedefi devlettir. Devletin
hizmetlerini, iyi
aktivitelerini
desteklemek, statik,
baskıcı, çürütücü, gerici,
köleleştirici etkilerine ise
karşı çıkmak.*

D- SOSYAL HAKLARDA

18- Çalışma süresini 6 saate indirmek. Olağanüstü durumlar dışında 6 saatten fazla çalışmayı yasaklamak.

Saklamak. Sağlığı tehdit eden ağır yeraltı ve yerüstü işlerinde çalışma süresini 5 saate indirmek. Söz konusu alanlarda uzun süre çalışmayı yasaklamak. İnsan işe değil, iş insana tabidir.

19- Sağlığı bozulanları, iş kazaları sonucunda çalışamayacak duruma gelenleri, çalıştığı yıla göre ödenen iş tazminatıyla birlikte emekliye ayırmak.

20- Onsekiz yaşına kadar olanları, gönüllü, geçici, kampanyasal işler dışında çalıştırmamak. Zorunlu eğitim sürecinden (ilk, orta, lise vs) geçirmek.

Halkın aydınlanması, bilimle donanması esastır. Halkı bilinçli, ekonomisi güçlü, çevresi temiz bir ülke, insanı durmaksızın yetkinleşen bir ülke.

21- Her altı ayda bir ay olmak üzere dinlenme ve gezi izni sistemini uygulamak. Ülkenin ve yaşamın güzelliklerine açılmayı zevk haline getiren, kazandığını kendi kişiliğinin ve bilgisinin gelişimi için harcayan, daha az stresli bir işçi sınıfı, zenginleşme hürsından uzak bir toplum için...

22- Elli yaşına basan her insanı, emekli maaşına bağlamak. Emeklilere, ağaç dikme, doğayı güzelleştirme, kendi isteklerine, yeteneklerine uygun gönüllü, yaratıcı, zevk verici alanlar açmak, emeklileri işsizlik ortamına sokmamak. Yaratıcılığın ve güzelleştirme işinin zevk haline geldiği alanları çoğaltmak. Sanatsal etkinliği kitleye yaymak.

Resim: Muzaffer Oruçoğlu

E-ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK

23- Karduk çok kültürlü bir ülkedir. Gerek tek tek parçalarda, gerekse, birleşik, demokratik, bağımsız Karduk'ta aynı ya da ayrı ayrı kökenden gelen tüm kültürler (Kurmanç, Zaza, Gorani, Sorani, Süryani, Arap, Türk vb.) Kendilerini kendi dillerinde özgürce geliştirme haklarına sahiptirler. Bu, kül-

türlerin ve dillerin birbirlerini özgürce özümsemelerinin, bir üst seviyede, yepyeni, zengin bir bileşimle ortaya çıkmalarının, yani doğal entegrasyonun ön şartıdır.

24- Belli bir toprak bütünlüğü üzerinde yaşayan, belli bir nüfus yoğunluğuna sahip olan milliyetlere özerklik statüsünü uygulamak.

Karduk Program Taslağı'na bu noktadan itibaren, daha önce kaleme aldığım Türkiye Programı Tas-

lağı'ndaki şu sorunları aynen ekliyorum: 1- Aile ve Kadın, 2- Çocuk hakları, 3- Gençlik, 4- Eğitim, 5- Çevre, 6- Farklı cinsel yaşam ve cins değiştirme hakkı, 7- Devlet, hukuk ve din, 8- Bağımsızlık ve enternasyonalizm.

Birleşik, demokratik, bağımsız bir Karduk'un kurulması, Ortadoğu ve dünya devriminin lehinedir. Karduk burjuvazisinin önderliğinde Birleşik bir Karduk devletinin ortaya çıkması da dünya devriminin lehinedir. Baskı altında olan, birleşmek isteyen parçalanmış ulusların birleşmesini savunmaktan daha doğal bir şey var mı? Zoraki birlikleri parçalamadan gönüllü birlikleri gerçekleştiremeyiz. Doğal entegrasyonun ayağındaki pranganın adıdır zoraki birlik.

Çok uluslu devletlerde, ezen ve ezilen ulus proletaryasının ortak önderliğinde yapılan devrimler, rahminden doğdukları eski toplumun ruhundan kendilerini tamamen koparamıyorlar. Bu özellikle milliyetler sorununda kendisini daha çok belli ediyor. Gürcistan'da, Lenin'in deyişiyle büyük Rus kabadayısı gibi davranan Bolşevik kadroları düşünün. Aslında Sovyetler Birliği'nde, Ruslar hariç, her milliyet, büyük Rus kabadayılığının şu veya bu ölçüde payını almıştır. Çin komünistlerinin Tibet'teki kabadayılığının, Büyük Rus kabadayılığından pek geri kalmıyorsa bir yanı yoktur. Hiç bir devrim günahsız olmaz. Önemli olan günahları görmek, üzerine yürümektir onların.

Karduk'un ayrılmasının ne zaman iyi ne zaman kötü olacağını tartışmak hakkımızdır. Bağımsızlığın doya doya yaşaması ise Karduk'un hakkıdır. Sınıf mücadelesi, bu hakkı gerçekleştiremeyen ulusların çılgın bünyelerinde, sağlıklı bir şekilde gelişemez. Ezilen ulusların gizli dünyasını derinlemesine kavramayan, acısını duyumsamayan bir devrim, çürümeye, yenilmeye mahkumdur.

"YDD" açmazı ve radikal sosyalistler

Temel DEMİRER

"YDD", Kuzey'den Güney'e, klasik formlardan önemli farklılıklar arzeden 'post-modern' görünümli genici bir müdahaleci devreye sokuyor. Dünyanın Kuzeyleştirildiği kesitte, kapitalist üretim anarşisiyle bolluk içindeki yokluğun küresel krizi yaşıyor. Kuzey'in daldığı 'postmodern' labirentte kapitalizm, sistem olarak içerici esnekliğini yitip dışlayıcılık, marjinalleştiricilik ve kutuplaştırıcılık zeminine oturmuş yıkılışını örgütleyiyor. Emekçin, kapitalizm tarafından gaspedilebilmesini ve yeni istihdam alanları açılabilmesini 'imkansız'laştırıyor. Sürekli istihdamın yemini, Kuzey'de "Bilgi Toplumu" dedikleri kontrol teknolojisinin dar istihdamı alıyor. Klasik tanımlı emek ve Güney, Kuzey'in düzenlemelerine fazlalık oluyor. Yani global ölçekli dışlayıcılık ve marjinalleştiricilik "YDD" müdahalesinin temel "mantık(sızlı-ğın)"ı oluşturuyor.

F. Engels, (1881 yılında) borsalarda spekülasyon yapan kapitalistlere "kupon kesiciler" diyor; herhangi üretken bir fonksiyonu olmayan ve toplumun sırtında yük olan sınıf olarak tanımlıyordu. Yani kapitalizm, F. Engels'e göre büyük bir "kumartane cehennemi"ydi. "YDD", Engels'in tesbitini, bir kez daha doğruladı. Asalak "YDD", klasik sınıf tanımlarını, bilimsel teknolojik gelişmelerin potasında deformasyona uğrattı. Uluslararası kumanda ekonomisinin, "esnek üretim"li boğucu edimleri; kafa gücünün, üretim sürecinde etkin pozisyonlara geçmesi; tahvil, hisse senedi, ortaklık payları vb. yollarla "mülkiyetin yaygınlaşması"; vb'lerinin sınıflı rejimi perçinleyen apolitikleştirici ideolojik paketler hali-

ne sokulması, "insanlık durumu"nu ağırlaştırdı.(1) Bilim ve teknolojinin üretici gücün önemli enstrümanı olması ve toplumsal praksise bağlanması; yani bilim ve teknolojinin hızlı devinimi; toplumsal yapılar ve değerler sisteminde önemli değişimleri devreye sokmuştur. Değişim işçi sınıfının klasik tanımlarını da etkilemektedir.(2) Sınıf bileşenlerinin emek saflarını genişlettiği, sermayenin saflarını daralttığı gidişatta, "za-yıf halka" teorisi de, "eşitsiz birleşik gelişim" gerçeğiyle anlam kazanıyor.(3)

Sonuçta karşımıza şöyle bir tablo çıktı: a) Kuzey'deki yapısal dönüşümün, 'postmodern' görünümli labirentindeki "bilinmezler"le donandığı ve kapitalizm açısından krizin, "yumuşak iniş/soft landing"le aşılabileceğinin "imkansız"laşıp, "çöküş inişi/crash landing" trendinin yükseldiği; b) Dünya kapitalizminin içericilik ve istihdam kapasitelerini yitirdiği; c) Kuzeyli "yeni küresel milliyetçiler"in, "çözüm" diye sarıldığı neo-Keynesyen önermelerin, dünya kapitalizminin ulaştığı nesnellüğün genişinde kaldığı; d) Kuzey'de ticaret savaşı startının verildiği ve hegemonya boşluğunun oluşmaya başladığı; e) Yalta-Potsdamlı klasik "denge" ve statükoların alt-üst olduğu; f) Uluslararası ilişkiler alanında, ABD'nin iki adım ileri atmak için bir adım "geri"ye attığı; g) Japonya'nın başına buyruk "yeni küresel milliyetçi" muhafazakar politikalarıyla ABD ve AB'yi sıkıştır-dığı; h) AB'nin bir hayalden, hayaletle döndüğü; ı) Avrupa'da bölgesel entegrasyon hayalleri yerine, yeniden "çift vitesli/iki halkalı/iki kademeli Avrupa/two speed/deux vitesse" ilişkilerle yani AB içinde (1. ve 2. Dünya Savaşı'na yol açan 'Mittel Europe'a benzer 1) bir Alman-Doğu Avrupa eksenli ve

buna karşı Fransa-İngiltere-İspanya-İtalya eksenli denge ve nüfuz politikalarına döndüğü; i) İhtiyar Avrupa'daki "istikrar ve istihdam" sözcüklerinin çirkin bir yalana dönüştüğü; j) Öne çıkan kriz içinde Almanya'nın Hitler patentli "Avrupa Kalesi"ni oluşturmaya yöneldiği; k) Rusya'nın yaşadığı çalkantılarla, Slav ulusçuluğunun emperyal düşlerine sarıldığı; l) "İnsanlık durumu"nun ağırlaştığı ve yeni Ortaçağ'ın realize olduğu; m) Kuzey/Güney çelişkisinin netleştiği ve; n) Kuzey'de ırkçılığın ve Güney'de kökten-dincilikle, az gelişmiş ülke milliyetçiliğinin tımandığı bir dünyada yaşıyoruz... "YDD"nin devreye soktuğu bu tablonun "soğuk barış" dönemi uzun ömürlü olmayacaktır.(4)

Üçüncü "Millenium"un eşiğinde "YDD"nin devindirdiği dipten gelen dalganın basıncıyla şekillenen "yeni durum"un çözümlenmesi, ne saltçı so-mutun kafa sığılı ne de saltçı soyutun uçuk belirsizliği ile kavranamayacak kadar giriftir. Çünkü Kuzey'in hakimiyetindeki dünya kapitalizminin emek süreci örgütlenmesini yeniden yapılandırma yönelimiyle; Fordizm'den post-Fordist üretim modeline yani toplumsal yanları olan tüketim-e dayalı ekonomik yapıdan, özelleşmiş tüketim-e dayalı "esnek üretim ve uzmanlaşmanın global ekonomik yapı-sı"na geçerek "krizi aşmaya" çalış-maktadır. Kuzey'in hakimiyetindeki bilimsel teknolojik gelişimin gidişatı, piyasanın önemini ve işlevselliğini artırmıştır. Kapitalizm için piyasanın büyük önem kazandığı kesitte; Kuzey kapitalizmi, bir "üretim toplumu" olmaktan çok, rantıye bir "tüketim toplumu" haline gelmiştir. Kapitalist toplumda metalaşma ve "şeyleşme" süreçleri büyük bir hız kazanırken; kapitalist top-

lunun şekillendirip sürüleştirdiği insanlar üretimin çok tüketimle, toplumsallıktan çok bireysellik ve emekten çok metayla ilgilenen tüketici yaşamının tutsakları kılıncılar.

1- KUZEYİN KÜRESELLEŞMESİ "ÇÖZÜM" MU?

Jean-Marie Guehenno'nun 'The End of the Nation-State/Ülüs Devletin Sonu' (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1995), John Dunn'un 'Contemporary Crisis of the Nation State /Ülüs Devletin Çağdaş Krizi' (Cambridge, Blackwell, 1995) yapıtlarında özette şunlar iddia edilir: "Küreselleşmenin beraberinde getirdiği 'bilgilendirme' ve 'demokratikleşme', 'uluslar-ötesi (trans-national)' ekonomi, 'uluslar-üstü (supranational)' oluşumlara çağrı çıkarıyor. Bu durum, 'ulus-altı (sub-national)' etnik tepkileri devreye soksa da önemli değil. Dünya yeni bir evreye girdi."

"Yeni evre", küreselleşmeden çok şey bekleyenlerin büyük umutları, kısa sürede alabora oldu. Yaşananlar, otılının teorilerini tekzip etti. Dünya alt-üst oldu. Tıpkı Bernard-Henri Levy'nin, 1995 yılı nitelenmesi gibi: "Biten yıl mı?.. Ne çok sevimli ne de gurur okşayıcı... Genel bir hazımsızlık. Barış sayılmayan barışlar... Oylesine bir yıl işte... Çabuk sayfayı çevirelim..."

Tarihin istihzasıydı bu, bitti, bitecek, noktalandı, "sonu geldi" denirken, tarihin ivmesi arttı küreselleşmeyle... Mali skandallar, Kuzey'deki ticaret savaşları, "sosyal devlet" in imhası, "Yeni Düzensizlik" in savaşları, yıkımları, felaketleri ve acıları: Bosna savaşı Dayton "barışı"... Ortadoğu ve Irak'ta çocukları katleden ambargo... Kanayan Kafkasya... Meksika'daki mali kriz ve EZLN ile EPR'nin başkaldırısı... Ruanda... AB'nin açmazı... Kanada'dan ayrılmak isteyen Quebec... Güney'de büyüyen açlık... Sokakları zapteden Fransa işçileri... Yerkürede ekolojik dengenin bozulması... 'BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) 1995 verilerine göre, Çok Uluslu Şirket, firma ve şubelerin sayısının 250 bine ulaşması... ABD merkezli çok uluslu şirketlerin 1994'teki dış yatırım-

larının 46 milyar dolar tutarında ve dünya ticaretinin yüzde 30'unun ÇUŞ kontrolünde olması... ABD'de 'Amerikan tarzı yaşam' söylemlerinin naba-yeti... 'Washington Post' gazetesinin bir araştırmasının, ABD'de her 10 gençten 4'ünün gelecekte korktuğunu ortaya çıkarması... 'CIA' Başkanı John M. Deutch'un, gelecek 10 ila 15 yılda "dünyadaki terör olaylarının artış kaydedeceği"nin altını çizmesi !..

Wallerstein'e göre, 1989'da başlayan, insan özgürlüğü adına insanın aşağılandığı ve 20-25 yıl sürmesi muhtemel bir dönemdeyiz. Eric Hobsbawm'ın 'Aşırıklar Çağı'nda ifade ettiği gibi, "dağılma, belirsizlik ve bunalım" sarmalında "kapitalizm kendi bindiği dalı kesiyor." (Eric Hobsbawm 'Le Monde' yazar Jean François Petitbon, "YDD" ile gezegenimizde "geliyorum" diyen felaketin güncesi"ni" kaleme alırken, sanki, 1930'lar dünyasından söz eder. Dr. Herbert Hauptman'ın, "insanlığın geleceğine ilişkin korku"ya ve gidişatın "insan yaşamını tehdit edici boyutlara ulaşması"na (Herbert Hauptman, Cumhuriyet, 27.07.1995, s.12) dikkat çekmesi boşuna değildir. Bu nedenle Arnold Wesker, "üçüncü binyıla açılan kapının cephesine 'masumları koruyun' yazılmalıdır", (Arnold Wesker, Cumhuriyet, 31.08.1995, s.10) diye haykırır... Gerçekte de durum vahimdir. "Kapitalizmin 1960'ların sonunda başlayarak 1974-75'te genelleyen "yapısal krizi" devam ediyor. Ve ultra-liberal ideolojinin iddia ettiğinin aksine, krizden çıkacağına dair ortalıkta hiçbir emare görülüyor." (Fikret Başkaya, Evrensel, 03.07.1995, s.3)

"YDD"nin gündemini, giderek ağırlaşan küresel istikrarsızlık ve kriz oluşturuyor... Ekonomik durgunluk, krizin küresel ölçeğinin genişlemesi, uluslararası ilişkilerin sertleşmesinde karakterize olan gidişat da, (Schiller'in deyişle), "uygarlıkta bütünü tek bir küçük parçasına prangalanan insan, artık kendisini çok zor ifade edecek. Çünkü ilkeler ve yasalar, duyumsayışın ve duyguların çok ötesine düşmüştür. İnsan kendisini ancak biraz biçimlendirebilir. Sürekli olarak döndürdüğü çarkın tekdüze uçuşmasını duymaktan varlığının uyumunu asla gerçekleştire-

mez. Doğasında bulunan insana biçim verecek yerde, basit bir canlı biçimine girer." (İnsanın Estetik Terbiyesi Üzerine Mektuplar)

II- İNSAN(LIK)IN ÇÖZÜMÜ İÇİN...

Geniş çaplı "döğence/çöküş"ünü yaşayan dünyada umudu yaratmak cürete muhtaç. Çünkü "adalet" ve "vicdan" kavramları hayatta karşılığını bulamıyor. Kapitalizmin "YDD" boyutlu depolitizasyonu süreci; ahlaki ve vicdanı iskartaya çıkartıp insani değerleri tahrip ediyor. Burjuva ideolojisi, dünyayı Kuzeylileştiren ideolojik/kültürel saldırganlığıyla, insan beynini parçalayarak dünyayı kodlayıp, düşünceyi "imajlar"ın küçük mesajı haline getiriyor. Toplumsal bölün, etkisizleştirerek lokalize etmeye çalışıyor. Labirente dönen insan beyninde şizofrenik yarılmalar oluşup toplumsal depresyonu dönlüyor. "Adalet" ve "vicdan" kavramlarını askıya alıp, insan(lık)ı şekilsizliğe mahkum eden kapitalizm, tüketimin ve anlık zevklerin tutsağı kılınmış, sorunlara tepkisiz, bireyci, küstah, konformist, tembel, sorumsuz ve başkaldır(a)mayan insan üretiyor. "Akıl" bunalımdadır. Eleştiri, anlamın yitimi ve taklitle dönüşmüştür. İnsan, "başkalaşım"ın değersiz enstrümanıdır. Belirsizliklerle bezenmiş geçiş sürecinde yakıcı Aydınlanma ve yıkıcı sorgulama ihtiyacı büyüyor. İnsan(lık), yok olacağı veya yeniden başkaldıracağı zamanı kıyasındadır.

Zorunluluktan özgürlüğe uzanmak için Marksizme, ahlak ve coşku dolu militan enerjinin katılması gerekiyor. Çünkü dünyayı değiştirmek amacıyla yürüyen insan, saltçı sözlerle yetinmez. Ateşlemeyen silahla dönüşmüş söz; yetinilebilir bir şey değildir. Söz'e anlamı veren eylemdir. Eylemsiz söz, anlamsızdır; değişiminin-değişiminin önünü açamaz. Söz, anlamını eylemle vakalar ve insana yaşama ait kılınır. "Once Söz", onu önceleyen eyleme muhtaçtır. Güçlükler, tehlikeler karşısında kenetlenmek ya da fine feseyle, yenilgilerle, sevgisizlikle cehenneme çevrilmiş kesitlerde ekle tutmak, omuz omuza olmak,

eylemsiz söylemle mümkün değildir. Saltçı söz, yitlik zamanların hayaliyle gevezelikten medet umanların demagogik sığnağıdır. Söz ile yetinmek; varolanın "hiç"lenmesi ya da "hiç"likle yok olmaya razı olmaktır. Saltçı söz; eylemle somutlanmadığı sürece eksiklik bir "iddia"dır. Yeterli değildir. Anlamını yitirmiş bir oyundur...

Oysa devrimci teorinin kazanılması için organik eylem, tamamlayıcı ve tanımlayıcıdır. Yığınlar için okunabilir bir çağlıktır; delişecek yaratıcılıktır. Devrimci praksis, tarihsel bakış açısıyla, gündelik hayatın devrimcileştirilerek, devrimin güncelliği fikrini realize etmektir. Aklın araçsal kullanımı ile tarihsel-nesnel kullanımını birbirinden ayıran tumulus kağıdıdır.

III-) UMUT BAŞKALDIRMAYA CÜRET ETMEKTE

İnkâr edilemez, hal-i pür melalimiz, toplumsal seçenek bulanlığında somutlanıyor. Orhan Veli'nin "sol elim, zavalı elim", dizelerini anımsatıyor. Ama hala umut var. Çünkü "umut, uyanık insanın rüyası"dır (Aristo)... "Umut, cesaretin yarısı"dır (Balzac)... Ve "eylem, umudun anasıdır..." (Neruda) Her şey çok kötü görünse de, karamsarlığa hakkımız yok. "Eğer gönülsüzle yetinilseydi, bütün bilim gereksiz olurdu", diyen Marx anımsanmalı... Karanlığın diyalektiği tam istin çalışırken, yeni umut rüzgarlarına da çağrı çıkarıyor. Nekahat dönemi kapanacak... Bu kolay değil, hatta çok zor... Ama "zorluklar, yalnızca alçakların vazgeçirmek içindir", diye dört yüz yıl önce haykıran Bruno değil miydi?...

O halde "Niçin, Neden, Nasıl" sorularını daha çok sorup yanıtlarını bulmak gerek. "Niçin", "Neden", "Nasıl"ın müthiş önem kazandığı küreselleşme kaosunda, aranan yanıt "lafa boğan", "sapıran", "küçümseyen" sözde "bilgicilikler"e teslim etmemek gerek... İnsan(lık) bilgiye, ufkunu genişletmeye, çözüm üretmeye muhtaç... Bu da, radikal bir silkinişle, yanlış silip atmadan mümkün değil. "Teorist yarım bilgi", sağduyuyu ve dünyayı değiştirecek insan eylemliliğinin önünü tıkmıyor, köreltiyor, çözümü erteliyor...

Düşünce tembelliğinin, hazır reçe-

telerin ve "paketlenmiş bilinç"in prangalarından kurtulmak için yaratıcılık ve öfkeye muhtacdır. Yaratıcı öfke neden kınanır, anlamak mümkün değil. Belki de öfkesizliğin duyarsızlığı, ilgisizliği, bilgisizliği körüklediğini anlamamaktan. Oysa bilinçli-yaratıcı öfke, haklı tepkilerin ve başkaldırının yoldaşı ve prangalar içinde yaşamının reddidir.

"Yaratıcı öfke gerekli", derken duyguların aklın önüne geçtiği olumsuzluğu kastetmiyoruz. Dayarlık, her koşul altında akla ve yaratıcı öfkeye tutunmak zorundadır. Akıl incelemeyi, irdelemeyi ve "Niçin, Neden, Nasıl"ın yanıtlarını araştırmayı "olmazsa olmaz" kılar. "Yaratıcı öfke" engellenme, incinme, horlanma, ezilme, sömürülme karşısında aklın duyarlılığıdır. İnsan kişiliğinin, toplumsal değerlerinin, etik ve estetiğinin gasbına tepkidir. İnsan olup da "YDD"ye öfke duymamak teslimiyettir. Toplumun sürüleştirilip, kişilik-sizleştirilmesi ve pasınlaştırılıp istençsiz bir nesneye dönüştürülmesidir...

"Yeni Düzen(sizlik)i"n Türkiye ve dünyasında, insan nasıl öfkelenmez?.. İnsan(lık) boş umutlarla aldanıyorsa, verilen sözler tutulmuyorsa, emeğe saldırlıyorsa, özgürlükçü aklın ve istencin önüne set çekiliyorsa, öfkelenmek insana ait bir hak değil de nedir ki?..

Düşünme, irdeleme, "Niçin, Neden, Nasıl"ı araştırmama, kişileri ve toplumları kaderecilğe yönlendiriyor. Mücadele gücünü köreltip teslimiyeti körükliyor. Umudun, mucizelere bağlamasına yol açıp, "İnşallah"ı en çok kullanılan söz katına çıkarıyor. Çözüm "Tanrı"dan ya da "egemen"den bekleniyor. Bunlar da duraganlıkla içiçe geçmiş çürümeye somutlanıyor. O halde skolastik ve "teorist" düşünce sisteminin, "Niçin, Neden, Nasıl"ın devrimci yanıtlarıyla aşılması, emekten yana bilinçli-yaratıcı öfkeyi "olmazsa olmaz" kılıyor. Çünkü bilincin süzgecinde damıtılmış yaratıcı öfke, insan(lık)ın aydınlık geleceğinin şaşmaz güvencesidir.(5)

IV-) "YDD" DE O'CONNOLY OLMAYI GÖZE ALMAK...

James O'Connoly'i, 1916 Dublin'inde İrlanda Ulusal Kurtuluşu'nun

gönüllü müfrezeleriyle ayaklanmayı başlatan devrim önderi... Dublin'in büyük postanesinde Bağımsız İrlanda Cumhuriyeti'nin kurulduğunu açıklayan devrimci ordunun Başkomutanı...

O'Connoly'i ayaklanmayı başlattığında, şansları olmadığını biliyordu. Yoldaşı William O'Brien'in "Başarma şansımız yok mu" sorusuna, "Kesinlikle yok, katledilmeye gidiyoruz" yanıtını vermişti... Bağımsızlık açıklamasından birkaç saat sonra İngiliz sömürgecileri şehri kuşatıp çatışmayı başlattı. James O'Connoly ve yoldaşları, geleceği kazanmak için dövüştüler. Çünkü dövüşmeden yenilmek geleceği yitirmeyle özdeşti...

"İnsanlar yaşatarak yaşar birbirini/ ve hayat meşalesini, birbirine devreder koşucular gibi" (Lucretius) gerçeğinin kanıtı O'Connoly'inin cüreti "quis fuit veritatem/ kendi gerçeğini inşa etme" ilkesine müthiş bağlıydı... "In solis sis tibi turbo locis/ ıssız yerlerde kendin için evren olmak"ın (Tibullus) örneği idi... Dayatılana boyun eğmek yerine, zorunluluğu kucaklayarak gerçekten ve gerekliliğinden yana olabildi...

Güncelin dayatmalarına boyun eğmeden, özgürlüğün zorunluluğun bilinci olduğunu unutmayan cüretle, "kendi gerçeğini inşa etmek", "YDD" koşullarındaki temel gereksinimimiz... Doğrudur, durumun felsefesi burada başlıyor. Doğrudur, durumun felsefesini yitirmiş bir yaşam, "YDD" ile sarsılan zamanda, saat sarkacı gibi savrulan, askıya alınmış bir "yaşam"dır.

İnsan(lık)ın devrimci felsefeye ihtiyacı büyürken, James O'Connoly'i anlamak gerek. İnsan(lık)ın "YDD" sarıntılılarıyla savrulmuşluğuna "Dur", diyebilmek için devrimci felsefeye muhtacdır... "Tüketiyorum öyleyse varım" girdabında tükelenen insan, "felsefesiz" insandır. Giderek yaygınlaşan felsefesiz insan karşısında, kolektif sorumlulukların bilinç ve felsefesiyle donanmış insana ve eyleme olan ihtiyaç şimdi daha büyük...

"Yeni Düzen(sizlik)i"n kurallarına hapsolmuş felsefesizlikle, insan olmanın imkanları tükenmiştir. Bu bağlamda, kapitalizm açısından "tarihin sonu"na ulaşıldığından söz edilebilir. Kapitalizm insana ait felsefeye yabancılaşıyor, üretmiyor, ürettiklerini de tüke-

iyor. İnsana ait felsefe üretmeyen toplum, kendini tartışmayan, tartışma gereği duymayan geleceksiz bir toplumdur. Felsefi üretkenliğini yitirmiş ve felsefe düşmanı özellikler kazanmış kapitalizm, nihayetinde, "ideolojilerin sonu" yalanına sarılan bir hezeyana dönmüştür. ("İdeolojilerin sonu" önermesi, kapitalizmin "son"unun itirafı olarak anlaşılmalıdır!)

Bu koşullarda insan(lık)a düşen, kendi gerçeğini inşa etmektir. Ancak devrimci felsefe ve değer yargılarının alt-üst olduğu... Yağınların sindirilip, apolitize edildiği... Gündelik maişet derlerinde boğularak metamorfoza uğratıldığı... Binlerce manipülatif dürtüyle, meta fetişizmine köle kılındığı... Paranın ve tüketimin değer yargıları "ölçütüne" dönüştürüldüğü... Hasılı insanların "tacırlaştırıldığı" bir dünyada, insana parrak ısırtan içgüçlükler yaşanmaktadır... Dünya ve Türkiye'deki durum karşısında, Ertuğrul Özkök bile sormadan edemiyor: "İnsanlar nasıl bu kadar karamsarlığa sürüklenebilir?... Bunu yaratan kimlerdir?..." (Hürriyet, 2 Nisan 994)

Elemeyi, ayıklamayı, yargılamayı, seçmeyi ve köktenci reddi 'olmazsa olmaz' kılan bu kesit, insan(lık) için değerlendirilebilir bir bilgi yığındır. Ümidini insan(lar)a, O'Connolly'yi anlatmalı ve alternatifini sunmalıyız. Devrimci felsefe, inanç ile inançsızlığın ve yalan ile doğruların içiçe girdiği kesitlerde çözümleyici bir çıkış noktası ve turnusol kağıdıdır. Yoksa eşikte bir yok oluş veya tehdidi var. Hayır abartmıyoruz... Yok oluş: Tarihin "şaşmaz" yasalarına bel bağlanmış edilgenliğin kefaretidir. Çünkü Godot, tarihin "şaşmaz" yasalarının "emri" üzere gelmeyecektir.

"YDD" koşullarında, insan olarak var olmak zorundayız. Yoksa insan(lık)ı (biçimi nasıl "seçilirse" seçilsin!) yok oluş bekliyor. Çünkü kapitalist talan boyutlanıp derinleşirken dünya debelendiği sorunlarla yalan, talan ve sungu ekseninde yönetiliyor. "YDD" sertlik ve süngüye(6), umutsuz insanlar ise dine sarılıyor. Zihinlere tek tip militarist bir üniforma giydiren küresel düzenleme karşısında, kerameti kendinden menkul bir "kurtuluş reçetesi" veya "tarihin şaşmaz yasaları"nın garantisi yok.

"YDD" gerçekliği karşısında kapalı gözler(umiz)i açmalı ve "çözüm modeli" olduğu varsayılan iddiaları, cesaretle sorgulamalıyız. Elifi görse mercek sanan dehşetengiz "teorist" bilgilere itibar etmemek gerek... Kendi gerçeğini inşa etmek zorunda olan insan(lık)ın elinde "hazır reçeteler" yok. Sormak, eleştirmek, öğrenmek ve biriktirmek gerek. Ayrıca, "YDD"ye karşı muhalif kulvarda koşmak hevesinden önce, "YDD"ye başkaldıran muhalif kulvarı yaratmak zorunlu...

O halde, Eugene Ionesco'nun "Gergerdenlaşan insanları"na benzemeden, akıntıya karşı çıkıp damıtarak biriktirmek ve insan(lar)a dayatılan iletişim-sizliği, yabancılaşmayı aşmak gerek. Bunları yaparken, mistisizm kokan lanetlemelere kodlanmış "hesaplaşmalar-hesap sormalar", uzak durulması gereken "teorist" yüzeyselliklerdir. Çünkü sorusu, sorunsal netleşmemiş arayışlar, sözde "tepki"lerin ötesine geçemez. Artık damıtarak biriktirmeyi öğrenmek zamanıdır. "*Büyük bir çalışmaya, dahası acı çekmeye katlanmadan, hiçbir şey meyve vermez.*" (Bernard Palissy)

Ancak unutulması: Duyarsızlığın ve yabancılaşmanın toplumun tüm dokularına nüfuz ettiği kesitlerde, bilim tek başına yol açamaz. Bilim, sadece olanın tanımlanması ve evrenin dönüşümünü öngören, bunun yollarını gösteren yöntemdir. Marx'ın "Onbirinci Tez'de belirttiği gibi, asloların dünyayı değiştirmekte olması, bilimin ütopyaları gerçeklemeye yönelik eylemle taçlandırılmasını 'olmazsa olmaz' kılar. Çünkü ütopya, varlığını benimsemediği dünyayı yadsırken, yeni bir dünyanın gerçekleşmesinin ipuçlarını da sunar. İnsan(lık)ı yabancılaştıran koşullara karşı başkaldırıyı besler güçlendirir. Yeni insan ve dünyanın yolunu açar. İnsan(lar)ı, rasyonalist gözlemcilik konumundan kurtarır...

V-) VE TÜRKİYE...

"80'li yılların ortalarından 90 küsurlara uzanan süreçte, Türkiye gerçekten çok değişti. Cumhuriyet ideolojisinin nişiz alanı daraldı. Ortaya çıkan boşluğu, dünyanın kuzeyinde "ideolojiler öldü" sloganıyla pazarlanan ve

iyi baslatı yapan tek tip ideolojinin yerli versiyonu doldurdu.

Özgürlük ve eşitlik projelerinin ütopyaları yıpratıldı. Onların yerini bir tür finansal pragmatizmin servet ütopyaları aldı. Medyanın toplumsal belirleyiciliği ürktücü noktalara nırmadı. İletişim kanalları, "çağdaş elitistler" in, değişimi sorgulamaktan kaçınan ve hep rüzgarın yönünde seyreden fazla ıyınak, hayli asabi bir gürültü eline geçti.

Değişim, tüm toplumsal yapıyı diklemesine yaladı, sıyırdı. Birbirine İngilizce kılıfeden insanlar çıktı ortaya. Arabesk kültür, ilginç bir çeşitleme sürecinden geçti. Yaşanan aşkların biçimi değişti. "Business" kavramı yüceltildi. Tüketim gücü, en tepedeki statü sembolü haline geldi. Ve işlevini tamamlayan resmi yasakların yerini fiili yasaklar almaya başladı. Değişim süreci, yeni düzeni sorgulama yasağı, bazı uzlaşmaları reddetme yasağı, radikal düşünme yasağı...

Bu yasakları delmenin cezası, "dinazor" damgasından başlıyor, ilkelliğe, kafasızlığa, muhafazakarlığa, hatta terörizme kadar gidiyordu. Hazır değişim paketini ustaca dayatanlar, tüm seslendirme kanallarını ele geçirmişlerdi ve bu kanallardan yoğun imaj bombardımanı yapıyorlardı. Değişimin böylesine itirazı olanlar, bu bombardımanın gürültüsünde, cezalarını temyiz bile edemediler.

Sonuçta, tepeden imajlar yağarken, gerçekte imajın birbirine karıştığı yıllar yaşandı. Değişim gerçek, ilan edilen sonuçlar birer imaj. Değişim sürecinin en kaba özet, aşağı yukarı böyle işte. Aşkın, refahın, liderlerin, zaferlerin, her şeyin ama her şeyin imajı iletildi, tüketime sunuldu. Ve yaksız ya da daha az yasaklı bir dönemin imajı pazarlanırken, yükselen değerlerin kolundaki fiili yasaklar devreye sokuldu.

Fiili yasakların asli işlevi, imajların kazınmasını engellemek. Çünkü imajlar toplu halde kazınırsa görülecek ki, Türkiye'de çok şey değişmiş, gündelik kılıplar, baskın değerler değişmiş ama bir şey değişmemiş. İnsanlar yine kendi seslerine sahip değil. Birileri hayatı onların yerine seslendiriyor ve "Bakın, bu sizin sesiniz" yutturmacası iyi işliyor. Toplumun sesi bile bir imaj yalnızca." (Can Kozanoğlu, Cilalı İmaj Devri: 3-7-

8. İletişim Yayınları-1993)

"Türkiye ve dünyada yaşanan değişim süreci 80'li yıllara özgü yeni bir değerler sisteminden söz etmeyi mümkün kıldı. Aslında 89'lara atfedilen eğilimler, 90'larda da etkisini sürdürüyor. (...) 89'lu yılların eğilimlerini en heyecanlı benimsiyen ve en yoğun yaşayan yuppilerin tipolojisi" döneme damgasını vurdu. "Yuppie, Türkiye'de 89'lu yılların ortasından başlayarak eğitimli kesimlerin jargonuna yerleşti. Alaturka, kızı, arabesk, züppe gibi tanımlar kişiye göre değişebilen, ama genel bir mesaj da verebilen kelimeler arasında yerini aldı. Yuppie bir sinerji, bir kariyer... Toplumsallığa karşı bireyciliği, paylaşmaya karşı yarışmayı, başkaldırıya karşı düzenle özdeşleşmeyi çıkarılması anlamında devrimci genç üpinin anti-tezi olarak da düşünülebilir." (Hayri Kozanoğlu, Yuppierler, Prensler ve Bizim Kuşak, s.7-8, İletişim Yayınları-1993)

Türkiye ve dünyada dört yanı kaplayan postmodern hezeyanlar, işlevselliği itibarıyla, sosyalist kimlikli eylemin yeminden devrimci tanımlanmasının engeli oluşturuyor. "Türkiye'de, sol sonrası bir durum yaşanıyor", saptamasının yaygınlaşması ve "Toplumsal gelişmede köklü bir kırılma olduğu" varsayımlarına sarılan postmodernler, dünyayı değiştirmeye uzak duran ve itiraz ederek var olmayı seçen "genel aydın"lardır. Söz konusu tipoloji, 1980 ve 1989 yıkımı sonrası koşulların rafine ürünüdür.

Sosyalizmin 1980'lerdeki yıkımının yol açtığı "depresyon", 1990'ların "şizofren" politik-psikolojisiyle derinleşti. Toplumsal kurtuluş eyleminden uzaklaşan Türk(iyeli) "münevverler", 80'lerden 90'lara uzanan neo-liberal yükselişe boyun eğdi. Polonyalı J. Kosinski'nin ünlü "Boyalı Kuş"una benzedi. "Boyalı Kuş"un öyküsü bilinir: Çocuk bir kargayı beyaza boyar. Karga beyaz olduğu için güvercinlerin yanına gitmez tabii, fakat kargalar da onu beyaz haliyle gördükçe sinirlenir ve aralarına almak istemez. Karganın yanı sıra "Boyalı Kuş"un yaşamı, sıkıntılı ve çetin bir kopukluğa dönüşür...

Yaşanan Eylül yıkımının ardından, anlatılacak çok şey olmayan, yenilenmiş anlatım yolu bulamayan, yıkımın çapı-

nı kavrayıp tartışmamaktan ötürü anlatma gücü, isteği ve iradesi körelen Türk(iyeli) "münevverleri"ni dört yanı edilgen bir umutsuzluk, yas, huzursuzluk, mutsuzluk sarmıştır. Bu, bir felaket halidir.

"Felaket'i anlamak, yeni çözümlerin başlangıcı için bir imkandır. Anlamak, bütünü bilmeyi ve sorgulamayı gerektiriyor. Çünkü anlamamak, değiştiremeyen yüzyselliğin bireyci çaresizliğidir. 'Güçlü-zayıf', 'koruyucu-korunan', 'ezen-ezilen', 'hükmeden-hükmedilen' ikileminin dışları arasında öğütülmeyi kabullenmektir.

VI- İKİ GERİCİLİK DALGASININ ETKİLERİ

80'lerden 90'lara geniş çaplı bir erozyon süreci yaşandı. Açmazları büyüyen sosyalist solda işlevsiz soyut eleştirisi sağanağı yaşandı. Kendiliğindenliği yiteltten toptancı yanlısımların beklentileri "teori" diye sunuldu. Kendiliğinden hareketin kendiliğinden örgütlenmesine denk düşen popülist "tarz-ı siyaset"i, "çözüm" olduğu görülen, akıntıya kapılmanın "gerekçe"si oldu.

1980 ve 1989'un arka arkaya gelen iki gericilik dalgası, Türkiye'de, sosyalizmden ve örgütlülüğünden kaçışı körükledi. Türk(iye) sosyalistleri'nin durgunluk ve ataleti, vahim özellikler kazandı. Kendini yeniden değerlendirmekte eksiklik kalan Türk(iyeli) sosyalistler, kendi gündemlerini yaratamamaktan ötürü, burjuvazinin belirlediği ideolojik ve politik gündeme takılıp kaldılar. Devrimci içeriği boşaltılmış kavramlar, sınıfsallıktan soyutlanmış şekilsiz "humanizm" veya "hoşgörü" edebiyatı dört yanı sardı. Karşıtı ile düşünmeyen ve yaratıcı çabaya, ısrara yabancılaşan Türk(iye) sosyalist hareketi, devrimci politik mücadelenin bütünlüğünü göz ardı ederek, "muhalafete angaje olmak" ve "İnsan hakları", "birey olma", "demokrasi", "sivil toplum", "laiklik" gibi argümanların propagandasıyla sınırlandı.

"Teorist" edilgen "sözde umutvarlığı"yla siyasi ölümler yatağına dönüşen Türk(iye) sosyalist hareketinin yüzü eyleme dönük değildir. Pratiğin olmadığı yerde, doğru ile yanlış ayırmak

olanaksızdır.(7) Toplumsal eylemden kopan Türk(iye) sosyalist hareketinin, devrim ve iktidar hırsı körelmiştir. İktidar perspektifini kaybeden(8) bir çaresizlik ve yığınlaşım kollamdadır. Eski dönem kapandığı halde geçmiş henüz aşılamamıştır. Bunun suçu da geçmiş yaratıcılara ait değil. Ayrıca geçmiş öyle lafla, geçmiş yaratıcılara küfürle aşılamaz. Geçmiş eylemini aşan eylemlilikle aşılır. "Sol tip", "sol kültür" dejenere olmuş, güvensizlik eğilimleri güçlenmiştir. Duran toplum veya topluluk durgun suya benzer. Ne kadar temiz tutmaya çalışırsan çalış mutlaka kokar, suyu an tutan temizleyen onun akıntısıdır. Geçmiş aşıp geleceği kazanmak için gereken: "Anlayacak kadar zeka, isteyecek kadar cesaret, zorlayacak kadar kuvvettir. Eğer yeni toplumla ilgili düşünceleriniz bir düştün ibaret değilse, bu haslet emekçi halkın etkin çoğunluğunu harekete geçirmelidir." (William Morris)

O halde yüzü eyleme dönük bir devrimci teorik yenilenme, gündemin temel maddesidir. Çünkü bu güne kadar Türk(iye) sosyalist hareketi pratiğinde gerçekleştirildiği biçimiyle teorik üretim, klasiklerin (özellikle Marx ve Lenin'in) hemen hemen aynı ifadelerle naklini aşamayan "yansıtmacılık"ın ötesine geçemedi. Yani "teorik üretim" denilen şey, pratikte bir "tefsir"i aşamadı. Oldukça içselleştirilmiş ve aşılması kolay olmayan bu negatif "gelenek"le yenilenmek mümkün değildir.

Oysa "YDD" koordinatlarındaki sorunlarımız, yaşamakta olduğumuz olguların ampirik araştırmasını ve kavramlaştırılarak çözümlenmesini gerektiriyor. Bunun üstesinden gelmek, kişisel ya da dar yalıtık grup çabalarıyla olası değil. Rasgelelikten kurtarılması gereken teorik yenilenme, "... dedi ki" nakliyatını aşamayan derlemeci-seçmeci anlayışın veya "a priori" doğruları terennüm eden soloların ürünü olamaz.

Toplumsal pratik ile doğrudan ilişkili olması gereken teknik yenilenmeyi pratikten, devrimci pratiği teoriden arındırma çabaları "ipe un sermek"tir. Yaşanan krizin aşılması ne "bütünsel teoriyi kotarmak" için köşeye çekilmeyi, ne de teoriyi, dar pratiğin sıradan bir aksesuarı kılmayı gerektirmez. Çünkü devrimci mücadelenin olmadığı yerde,

entelektüel gelişme de olmaz. Çünkü "filozoflar dünyayı çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; oysa sorun onu değiştirmektir." (K. Marx)

Kendini "teorisizm"le sınırlamış "entel" faaliyetleri, devrimci teorik önünde bir engeldir. "Teorisist" gerekçelere yaslanmak, sosyalistlerin aşması gereken bir kısır döngüdür. Devrimci mücadele ile doğrudan ilişkili devrimci teoriyi yaratmak, öfke duymayı, sokağa çıkmayı gerektirir. Ancak çözülüş, krizi ve kaosuyla Türkiye'nin "düşük yoğunluklu demokrasi"sinde at izi it izine karışırken, söz yetmez. Çünkü söz, tek başına yeni bir ahlakın ve eylemin güvencesini oluşturmaz. Köktenci organik aydın olmayı gerektirir.

VII-) AYDINLANMA İHTİYACI VE SOSYALİST KİMLİK...

Organik aydın, reddedendir. Gösterileni değil, gösterilmek istenenin ardındaki görendir. Zaten Türkiye'nin yöneldiği gidişatta, geleneksel aydın kategorisinden söz etmek mümkün olmayacaktır. Çünkü Türkiye'de genel aydının siyasal, ideolojik ve kültürel zemini tükenmiştir. Yeni kuşak aydınları, iki temel sınıftan birinin organik aydını olmaktan başka seçeneği yoktur. Türkiye'de "genel aydın" kategorisinin trajikomic bitiş, organik aydın kategorisinin somutlandırılmasını gerektiriyor. (9) Marksist olmayı (ve açık taraflılığını) tartışma konusu yapmadan; devrimci yenilenme sürecine yönelmeliyiz. Yenilenme lafta değil, gerçekleyen radikal sosyalistler, düşünce-davranış birliğini toplumsal eylemde ve geniş çaplı bir yeniden Aydınlanma'da aramaya zorunludur. Çünkü Marksizim'in özeti "11. Tez'dir... Çünkü, "tarihi gerçeklik bakımından kendini tanımanın organik yolu harekettir..." (A. Gramsci)

Türkiye ölümlüdeki yıllarda, son derece ciddi, sert karşılıklarla dolu bir süreçten geçerek rejimini yeniden kuracak. Ölümlüdeki yılların siyasal gündemini "aşağıdan" veya "yukarıdan", "aktif" ya da "pasif", "halkçı" veya "burjuva" bir siyasal devrim meselesi işgal edecek. Kurulu düzen şu ya da bu şekilde yeniden yapılmak zorundadır. Şeriatçılar, faşistler ve liberal burjuvazi sistemin temelini dokunmayan

toplum projelerini ve gelecek tasarımlarını insanlara dayatıyor. Oligarşik çete ise, statükoyu korumaya çalışmaktadır. Bu tablo içinde sosyalistlerin gelecek projeleri yoktur. Bu eksiklik umutsuzluğu beslemektedir.

Oysa "Yaklaşan felaketin eşiginde"ki Türkiye'de yangın var!.. Yangının adı rejim krizidir; toplumun yeniden yapılanması ile devletin yeniden yapılanması arasındaki çelişkidir. Türkiye'de yaşanan toplumsal çürümeye, yeni bir toplumsal kurucu iradenin gerekliliğine çağır çıkartıyor. "Türkiye çözülüyor. Toplum bugün çok katlı ve çok yönlü bir krizin içinden geçiyor. Gelecekteki siyasal eğilimlerin, köklü bir yeniden yapılanmayı gerçekleştirebilecek güçten yoksun olduğu ortaya çıkıyor. Burjuva siyasetin sol kanadı (sosyal demokrasi) tükeniyor. Toplumsal muhalefet odaklarını içerecek bir siyasal önderlik boşluğu, bu ortamda, yakıcı bir boyut kazanıyor. Kriz, toplumda içe kapanma, gerileme ve sağa savrulma olarak ortaya çıkıyor. Toplumda bir çözümlenme ve tükeniş yaşanıyor. Toplum, krizi ileriye doğru gerçekleştirebilecek bir atılımla aşamayınca, içine bütülmüyor. Öte yandan içe bütülmeye eğilimi şiddetli bir direnişle karşılaşıyor. Bu iki eğilim arasında yaşanan gerilim, değişim için muazzam bir olanak sunuyor. Ölümlüdeki bir kaç yıl içinde, Türkiye'de toplumsal ve siyasal bir altüst oluş kaçınılmaz görülüyor. Yeni bir toplum kuruculuğu tarih tarafından dayatılıyor. Sorun, bu kuruculuğu hangi güç ya da güçlerin gerçekleştireceğidir. Günümüzün kavgası budur.

Toplumsal muhalefetin örgütsüz ve öndersiz olduğu bugünün Türkiye'sinde, devrimci sosyalist güçler sokağı hedefleyen yeni bir politik çıkışla tekrar gündem maddesi olabilirler. Kriz döneminin doğru yönetimiyle gerçekleştirecek bu devrimci çıkış, sosyalistleri, geçmişle kıyaslanamayacak büyük bir güç haline getirebilir. Sosyalist ve devrimci hareketteki dağınıklığı giderecek, onun gündemini sadeleştirecek ve sosyalist potansiyelin bütünü üzerinde etkili olacak bir yeniden yapılanma, yeni bir çıkış için gerekli olanakları sunacaktır. Siyasal mücadele güçle yürütülüyor. Ne söylerseniz söyleyin, ne kadar doğru bir programa sahip olursanız

olun, eğer siyasal bir güç değilseniz, bütün bunların hiçbir "kıymet-i harbiyesi" olmuyor.

Bu koordinatlarda "Aydınlanma nedir?" sorusuna Kant'ın verdiği, "İnsanın kendi aklını kullanma cesareti" yanıtı durmadan anımsanmalı... Başkaldıran eleştirel aklın algı ve düşüncesine sınıf bilinci pusulası yön gösterir. Gerçeklikle sürekli ve dolaysız iletişim halinde olması gereken eleştirel akıl, yaşama müdahale ederek anlam kazanır. Çünkü dönmek ve dönüştürmek zorunda olan eleştirel aklın bütünüyle iradedir. İrade ise, süreklilik içinde kopuşun dinamiği... Kopmak, ikircimsiz bir tercih ve anlama yani ideolojik kavrayış ve politik duruştur. Kopmadan süreklilik yakalanamaz, dünyayı değiştirmeye taraf olunamaz, 'Utopya'lar gerçekleştirilemez.

'Olmayan Yer' anlamına gelen 'Utopya', yeni toplum umudunu simgeler. Eleştirel bir karşı çıkış olan 'Utopya', umut dolu müdahale zemini. Çünkü 'Utopya'da acılar ve haksızlıklar ortadan kaldırılması için akılcı uygulamalar kıyasıya eleştirilir, eşitsizliğe başkaldırı ve adil bir dünya özlemi dile getirilir. 'Utopya', "büyüme"likten nefret eden başkaldırının kaldırıcısıdır. Yabancılaştıran, yoksullaştıran, geleceksizleştiren irasyoneelliğine karşı, başkaldıran gelecek umudunun köktenci eleştirisi.

Köktenci eleştiri noktasında, muğlaklık ve kararsızlık halen sürüyor. Sosyalistler, kapitalist uygarlığı, "YDD"yi aşan, reddeden ve her alanda kopuşu gündeme getiren görsellerini açıkça öne süremiyorlar. Bu durumun aşılabilmesi için: a-) Geleneksel düşünce ve davranış kalıplarının yetmezliğini, b-) Kavramların içerik değiştirmesini; c-) Yeni kavramlara olan ihtiyacı; d-) Birikimin tanzim ve tasnif edilmesi gerekliliğinin kavranması gerekiyor. Ne ki sosyalistler hala radikal sosyalist kimlikli bir tanımlama ve eylemin uzağında duruyorlar...

"Sosyalistlik, kendinden menkul bir nitelik değildir. Belli tarihsel ve toplumsal koşullara bağlı olarak gelişen, ayrıca salt kendiliğinden ("kendinde") değil, 'kendisi için' oluşan bir kimliktir. Bu tanımın çelişkili gibi görünen iki bileşeni bulunur: İlki, özneye, bilince ve

iradeye (volantizm): öteki toplumsal bütüne ve onun belirleyiciliğine (determinizm) öncelik verir. Ancak her ikisinin diyalektik birliği olmaksızın, sosyalist kimliğin kurucu unsurları gerçekleşmez. Birinci unsur, sosyalist öznenin toplumsal varlığın basit bir kopyası olmadığına (öznelilik ilkesi) işaret ederken; ikincisi, sosyalist öznenin gelişmesinin belli tarihsel ve toplumsal koşulların varlığına bağlı olduğunu (nesnelilik ilkesi) vurgular. Sosyalist insan, duyguları, düşünceleri, tercihleri, gereksinimleri olan ve dış dünya karşısında etkin bir tutum içinde bulunan bireydir. (...) Sosyalist özne, devrimci praksis sürecinde gerçekleşir. (...) Devrimci praksisin özü, birey ile toplum, parça ile bütün, bilinç ile varlık, öznelilik ile nesnelilik arasındaki diyalektik ilişkinin gerçekleşmesidir. (...)

Sosyalizm kadar insan iradesine ve öncüllüğüne gereksinim duyan bir başka toplumsal proje yoktur. Sosyalist insan, kendiliğinden bir sürecin değil, bilinçli ve iradeci bir çabanın ürünüdür. Öte yandan eleştirel bilinç iradeyi gerçekleştirmekle birlikte, bilinç ve maddi oluşum süreçleri ile birlikte, bilinçte maddi oluşum süreçleri ile diyalektik bir iç içelik (praksis) içinde işler. Bu sosyalist kimliğin bir uğrakta değil, dinamik bir süreçte gelişen bir özne olarak kavranmasını gerektirir. (...) Sosyalist kimlik, bir yandan gündelik yaşamın pratiği içinde gerçeklik kazanır ve gelişir; öte yandan bireysel gerçekliğin toplumsal gerçeklikle diyalektik ilişkisi içinde yeniden üretilebilir. (...) Sosyalist kimliğin biçimlenmesi, birden fazla kökten beslenir. Ütopya, bilim (diyalektik ve tarihsel materyalizm), ideoloji (sosyalist düşünce) ve siyasal mücadele (parti vb. yapılar içindeki örgütlü kolektif etkinlikler), sosyalist özneyi biçimlendirir. (...)

Devrimci praksis, ütopyadan bilime ve bilimden pratiğe geçişin gerçekleşmesi olarak düşünülebilir. (...) Sosyalizm mücadelesi, bir yandan kışkıkların, yaşam pratiklerinin ve toplumsal ilişkilerin dönüştürülmesine, öte yandan bu çabaların toplumu dönüştürecek kolektif, örgütlü siyasal hareketler düzeyine yükseltilmesini içerir. (...) Sosyalist kimlik oluşumunun temeli olan devrimciyleştirme süreci, her şeyden önce so-

yalıt ve kuramsal düzeyde değil, gündelik yaşam ve toplumsal pratik içinde gerçekleşen dinamik ve sosyal bir süreçtir. (...) **Sosyalist kimlik bir anda ortaya çıkmaz; başka bir deyişle bir kez kurulup tamamlanan bir özne değildir. Sosyalist kimliğin oluşumu, güç, sancılı, çelişkili ve sürekliliği olan bir süreci gerektirir.** (...) Sosyalist insan, yalnızca özel ve gündelik yaşamdaki değil, kamusal yaşamdaki toplumsal etkinlikler, özellikle siyasal süreçlerdeki kolektif tutumlar aracılığıyla gelişir. (...)

Sosyalist formasyon, yalnızca var olan toplumun örgül değerlerinden, kısaca kapitalist biçimlerden uzaklaşmayı değil, yaşadığımız toplumsal sisteme içselleşmiş veya eklemlenmiş bulunan öteki üretim biçimlerinden ya da önceki katlardan kalan tüm değer yargılarından ve ilişki türlerinden özgürleşmeyi içerir. (...) Sosyalist kimlik, hem parça ile bütün, hem de parçalar arasındaki diyalektik ilişkiye gereken önemi vermezse glüçük kalır. (...) Kendini dönüştüremeyen insan, başkalarını ve toplumu hiç dönüştüremez. (...) Devrimciyleştirme sürecinin diyalektik özü sosyalist kimliğin statik değil, dinamik bir nitelik olarak görülmesini gerektirir. (...) Sosyalist kimliğin oluşumunun kaynağı, bir yandan kuram ise, öte yandan toplumsal pratiktir. Toplumsal gündeme (pratik) aktarılmayan kuram veya tam tersi siyasal uyanışa yol açmayan toplumsal gündem, devrimci praksisin gerçekleşmemesidir. Sosyalistler, toplumsal çatışmalarla beslenir ve kendilerini yeniden üretirlerken, toplumsal gündem de bunu başaran devrimcilerin önderliğinde yeniden belirlenir. Kendilerini toplumsal çatışmaların dinamosuyla şarj etmeyenler, gündemin ve toplumsal dinamizmin gerisinde kalmaktan ve böylece sosyalizm mücadelesinin dışına düşmekten kurtulamazlar. (...)

Devrimci özne, konformizme ve pragmatizme karşı sağlam bir formülasyondan kaynaklanan ilkel tutumlarla direnebilir. İlkel olmak, kendi kendinin egemeni olmaktır. İlkel insan, kendi dünya görüşünü kendisi oluşturan, yaşamın eleştirel ve bilinçli bir çabayla kendisi kuran ve böylece hem kendisinin, hem de toplumun pusulası olmayı başaran insandır. Özgürlük,

insanın her türlü nesne konumundan özne konumuna geçişini anlatır. Kendisini dış dünyaya edilgen bir nesnesi olarak gören insan, kendi kendisinin egemeni olmayı beceremez. İşte devrimcilik, her türlü kulluğa, köleliğe ve edilgenliğe, başka bir deyişle yabancılaşmaya karşı duruştur." (Tülin Öngen, Marksizm ve Gelecek, No:3, yaz 1994, s.103, 104, 105, 106, 107, 108, 110) (a.ç. U.Y.)

O halde 2000'lerin eşliğinde radikal sosyalistlik, Nazım Usta'nın deyişiyle şudur: "Yürümek; /yürümeyenleri / arkanda boş sokaklar gibi bırakarak, / havaları boydan boya yarıp ikiye /bir mavzer gözü gibi /karanlığın gözüne bakarak /yürümek !.. /Yürümek; /dost omuzbaşlarını /omuzlarımızın yanında duyup, /kellemi orta yere /yüreğini yumuklarının içine koyup /yürümek !.. Yürümek; /yolunda pusuya yatıklarını, /arkadan çelme atıklarını /bilerek /yürümek !.. Yürümek; /yürekte /gölerekten /yürümek..." (...) "Sende, ben, kufya giden bir geminin serglizestini, / sende, ben, kumarbaz macerasını keşiflerin, / sende uzaklığı, / sende, ben, imk. n. sızlığı seviyorum. / (...) / Sende, ben, imk. n. sızlığı seviyorum, / fakat asl, ümitsizliği değil..." (...) "Bilirim, / hele bir düşmeye gör hasretin halisine, / hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek, / yolu yok, Don Kişot'um benim, yolu yok, / yeldegirmenleriyle dövüşülecek." (...) "ümididen çekilecek acısı bunun, / duyulacak mahzunluğu şimdiden, / Böylesine sevicecek bu dünya, / Yaşadım" diyebilmen için..." (Nazım Hikmet, Yazar Bursa Kalesinde, ünlüler-4, Adam Yayınları-1990, s.17-170-161-164)

DİPNOTLAR

1- "YDD" ile "teknolojik gelişmede hızlanma", "üretim birimlerinde değişim" ve "üretim artışı ve ayrışma"nın derinleşerek devreye girmesi; "sermayenin emeğe saldırısı"nda yoğunlaşma eğilimini güçlendirdi. Yani "üretimin rasyonelleştirilmesi", sermayenin emeğe büyük saldırısı ile gündeme geldi. Ekonomik bunalım ve dünya çapında sertleşen rekabet, tekelleri özellikle personele giderlerinde tasarrufa zorluyor. Bu tasarruf sadece çok sayıda işçinin işyerinin modernleştirilmesi gerekçe-

siyle işten çıkartılmayışla sınırlı değil. İşçilerin sosyal hakları da (hastalık parası, emeklilik keseneği, ikinci maaş, izin parası) sürekli olarak kısılmaya çalışılıyor." (Engin Erkiner, Söz, 20.05.1995, No:14, s.10)

2- Emek, artık Marx'ın "kollektif işçi" ve "global işçi" kavramlarıyla açıklanmak durumundadır. Küresel düzenli oluşum, Marksist literatürün "kollektif işçi" ve "global işçi" kavramlarını doğruluyor. "Marx'ın Kapital'de emek sürecinin kooperatif yapısını incelediği bölümde, kollektif işçi yanı sıra 'global işçi' (gesamtarbeiter) devrimini kullanması rastlantı değildir. Mühendis, teknolojist, yönetici, vb. grupları içeren 'global işçi', nihai ürünün gerçekleştirilmesi için zorunlu olan emeği tanımlayan kavram niteliğindedir. (...) Marx'ın kollektif işçi ile eş zamanlı olarak tanımladığı global işçi, aslında günümüz işçi sınıfının gelişmiş ve eklektik yapısını çok iyi yansıtan bir kavramdır. Bu konuda daha öteye giderek çağdaş sınıf sorunlarının, her şeyden önce 'kollektif işçinin' ya da 'global işçinin' dinamik bir tanımını vermekten ibaret olduğu söylenebilir." (Tulin Öngen, Prometheus'un Sönmeyen Ateşi, s.265, Alan Yayıncılık-1994)

3- "Küreselleşme ve yeni uluslararası işbölümü, bir yandan ulusal işçi sınıfları arasındaki ilişkileri körikletmekte, öte yandan ulusal işçi sınıflarından kopan uluslararası ve uluslar üstü bir emek ordusu yaratmaktadır. Söz konusu gelişmelere karşın emeğin uluslararası bütünleşmesi bir türlü gerçekleştirilememektedir. Ayrıca bloklar ve emperyalistler arasındaki rekabetin faturası da tümüyle işçi sınıfına çıkartılmaktadır. Bu durumda, işçi sınıflarının, bir yandan ulusal düzeyde bütünleştirici ve dayanışmacı, öte yandan uluslararası dayanışmayı sağlayacak ve ulusal işçi sınıfları arasındaki rekabeti önleyecek enternasyonalist nitelikteki oluşumlara yönelmeleri tarihsel bir zorunluluktur." (Tulin Öngen, Marksizm ve Gelecek, No:5, Bahar-1995, s.48-49)

4- "Kapitalistler dünyayı hızla kendi nedenleriyle değil, ulaşmaları yoğunlaşma düzeyi, kar sağlamak için onları bu yola zorladığından paylaşıyorlar. Ve dünyayı 'sermayeleri', 'güçleri' ora-

nında paylaşıyorlar; çünkü kapitalizm ve meta üretimi alanında başka bir paylaşma yöntemi olamaz. Güç de ekonomik ve siyasal gelişmelere bağlı olarak değişiyor. Olanları anlayabilmek için, güç ilişkilerindeki değişikliklerin hangi sorunları çözdüğünü bilmek gereklidir. Bu değişikliklerin salt ekonomik mü, yoksa ekonomik olmayan mü (örneğin askeri) olduğu sorunu, kapitalizmin son aşaması ile ilgili temel görüşleri değiştirmeyecek ikincil bir sorundur. Kapitalist gruplar arasındaki mücadelenin içeriği sorunu yerine bunların (bugün barışçı, yarın savaşçı ve öbür gün yine savaşçı olacak) biçimleri sorununu koymak bir bilgiç durumuna düşmektir." (VL Lenin, Toplu Yapılar, C.22, s.253)

5- Yüzlü eyleme dönük politik sorumluluklarını, birincin süzgecinde daimatılmış yaratıcı öfkeyi göz ardı eden spekülasyonlar, insana bir fikrayı anımsatıyor: Hani adamın biri söze başlamış: "Hazreti İsa Fırat Nehri'nden yüzerek..." derken, öbürü sözünü kesip, "İsa değil, Musa; Fırat değil, Kızıldeniz; yüzerek değil; yürüyerek..." "Neresini düzelteyim?" demiş ya!..

6- Kırkı savaş ya da kardeş ulusun doğal hak arayışı karşısında, korkunç bir edilgenliği yaşarken, ne yazık ki, birakalım enternasyonalist yükümlülüklerimizi yerine getirmeyi, Nikolayeviç Tolstoy kadar bile anti-militarist olmadık: "Henüz bir çocukken bana askerlik sanatını öğretilmesine izin vermiştin, şimdi ise reddediyorum!..." (...) Toplumsal organizma gerçekten sağlıklı olsaydı, yani toplumsal ilişkilerde bu denli aşırı sistemler olmasaydı, biri açlıktan ölerken diğerinin ıvraf ve bolluk içinde yüzmesine göz yumulmasaydı, işte o zaman beni bu düzeni savunanların ilk safında görürdünüz; ancak mevcut düzenin korunmasına yardımcı olmayı reddediyorum." (Lev Nikolayeviç Tolstoy, Savaşa Karşı Yazılar)

7- "Sınıf mücadelesi hiçbir zaman saydamlık içinde yürümez ve kendi sınıf mücadelesini yürütmekte olan proletaryaya, herpözinin tuttuğu yoldan ayrılmaz bir yol izler, kendisi de kendisine saydam görünmez ve birliğini yaratmak zorunda olan, karışık öğelerden oluşan bir sınıftır. Sınıf kavgası içinde, yavaş

yavaş kavgadaki yerini bulur, birliğini sağlar, mücadele ve sınıf tavrını alır." (L. Althusser, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, Birikim Yayınları, s.110)

8- Devrim, özünde "iktisadi bir sorun" değil, siyasal bir sorundur. Kapitalizmin iktisadi tükenişi, otomatik olarak yıkılışı değil, yıkılışının koşullarını olgunlaştırır. Kapitalizm, siyasal eylem olmadan yıkılmaz. Siyasal bağlamı öne çıkarmak, kapitalizmi aşmak için 'olmazsa olmaz' dır. Siyasal bağlamın, öne çıkarmayan "demokratikleşme" söylemi, devrimin güncelliğini unutan, "iktidarsız muhaliflik"tir... Oysa sosyalizmin bütün amaçları bir özgürlük çağrısına içerilebilir ve özgürlükçü perspektiflerle toplumsal hegemonya yaratılmadan da, krizi aşabilmek mümkün değildir.

9- Türkiye'de "imtiyazlı sınıf" diyebileceğimiz ve devletin kapıkulları statüsünde bir "entel" kasti ya da nomenklaturası vardır. El open ve el öptüren bu "imtiyazlı sınıf"tan olabilmemizin iki şartından biri devletin ehli kapıkulu olmaksa; ikincisi de nomenklaturanın "onayını almak"tır. Yani Türkiye'de "saygın bir entel" olmak, statükonun bir parçası olmanın "gereklikleri"ni yerine getirmekle mümkündür.

Öteki Yayınevi'nden ÇIKTI! Kitapçılarda.

"Sınırları Yıkma"

Erhan MEYDAN

Bu ifade aslında Mary MELLOR'ın kitabının ana başlığı: **SINIRLARI YIKMAK**. Kitabın temel argümanını da açıklayan alt başlığı ise daha çarpıcı: **FEMİNİST YEŞİL BİR SOSYALİZME DOĞRU**. Bu ifadeler çalışmanın içeriğini ve yazarının arayışını olduğu gibi özetliyor. Yaklaşımını içeriğini ve yazarının anlayışını olduğu gibi özetliyor. Yaklaşımını ve hareket tarzını açıklıyor. Her şeyden önce sorunları ortaya koyan ve çözüm arayışları doğrultusunda kendi önermelerini formüle eden bir çabanın söz konusu olduğunu belirtmek gerek. Sınırları Yıkma, bu bağlamda çok yönlü ve kapsamlı bir sorgulayıcılığa, bütünlüklü bir eleştiri ve yönelimi ifade ediyor. Kendimize koyduğumuz düşünsel sınırlardan, her türlü ekonomik, etnik, ırksal, ulusal, kültürel ve cinsel eşitsizliklerin belirlediği sınırların kaldırılmasına kadar, bütünlüklü bir yaklaşım dile getiriyor.

Mellor, böyle bir bütünlük içerisinde yeni bir mücadele girişimi için feminizmin, yeşil anlayışın ve sosyalizmin bütünlleştirilmesi projesini tartışmaya açıyor. Bu üç hareketin potansiyellerini ve sınırlılıklarını, birbirleriyle olan ilişkilerini ardeleyerek, böylece bir bütünlüğün olanaklarına ilişkin ipuçlarını sergiliyor. Ancak, bu feminist, yeşil ya da diğer "yeni toplumsal hareketler" in sosyalizme eklenmesi yönünde bir çaba değildir. Aksine Mellor'ın anlayışındaki ayrıcalık, bu noktada ortaya çıkmaktadır. Toplama ve birbirine ekleme yaklaşımına kesin bir şekilde karşı çıkan Mellor, temellerden başlayan bir sorgulayış süreci ile sosyalizmin teorik-politik bütünselliğinin yeniden kuruluşunu önermektedir. Bu, elbette söz konusu hareketlerin toplamıyla sağlanabilecek bir şey değildir. Bunun için gerekli olan, sınırları yıkmaya kendi içimizden başlamak üzere, kuruluş ilkelerinden itibaren köklü sorgulamaların ortaya konulabilmesidir.

Kişisel bir açıklama olarak yazdığı politik girişte Mellor, şöyle söyler: *"Benim yapmayı istediğim, gerek insanlık gerek gezegen açısından yaşamı idame*

ettirebilir bir geleceğe ulaşmak istiyorsak, ister istemez bütünlükleri gerektiğini sergileyerek, bu üç hareketin fikirlerinden yola çıkıp feminist, yeşil ve sosyalist bir hareketi savunmaktır". Seslendiği kesim feministler ya da yeşillerden daha çok asıl olarak sosyalistlerdir. Sosyalizmin, kadını ve doğayı içerecek şekilde genişletilmesinden daha kapsamlı olarak, bütünselliğin sağlanabilmesi yönünde temellerden başlanması gerekliliğini belirtir.

Feminist ve Yeşil hareket kapsamlı bir bakış ve teorik birikime sahip bulunuyor. Köklü bir felsefi yaklaşım ve çok zengin bir literatür geliştirmiş durumdadır. Mellor eleştirel bir yaklaşımla bu zenginliğe sahip çıkmaktadır. Kadının ve doğanın erkek egemen ekonomik sistemlerde nesneleştirilerek sömürüldüğünden hareketle, köklü bir çözümlemenin ve karşı koyuşun bu temellerden başlaması gerektiğini savunmaktadır.

Mellor, ekolojik kriz olgusundan veri olarak hareket ediyor ve öncelikle bu olgu üzerinden ortaya çıkan yeşil anlayışın kapsamlı bir değerlendirilmesini yapıyor. İnsani gelişmenin ekolojik sınırları konusunda Yeşil hareketin önemini belirterek, ekolojik bakışın ilkelerini irdeleyor.

"Yeşil hareket, insanı gelişmenin gezegenimizin varlığını idame ettirme kapasitesini aştığı konusunda bir uyarıdır. Endüstriyalizmin yarattığı dev teknolojiler (ulaşım ve iletişim, küresel üretim ve tüketim, sanayileşmiş tarım ve askeri teknoloji) insan ırkını, diğer canlı türlerini ve gezegenin yaşamını tehdit etmektedir."

Bu tehdidin ortadan kaldırılabilmesi, toplumsal eşitsizliğin ve doğanın sınırsız bir kaynak olarak tüketilişinin bir bütün olarak ele alınmasını gerektiriyor. Bunun için her şeyden önce, "doğayı insan için bir kaynak" olarak gören bakış açılarından kurtulmak gerek. Bu ise, köklü bir şekilde modernizmin sorgulanmasını zorunlu kılıyor. Dolayısıyla, Marksizmin modernizmin sınırlarıyla beslenmesi kaçınılmaz durumdadır.

Böylece bir sorgulama hakimından ciddi mesafeler aldığı olan Yeşil hareketin temel sorunu ise, toplumsal ve poli-

tik alandaki belirsizliklerinde ortaya çıkmaktadır. Mellor, "ekolojik krizin ikin bir politikası yoktur" diye belirtir ve ekolojik krizin, kendiliğinden ekolojik bir yanı üretmediğini söyler. "Yeşiller şu an ki sömürü sisteminden bir çıkış yolu öneriyorlar mı? Yeşil bir geleceğe uzanan yol hangisidir?" vb. çeşitli soruları yanıtlarını arar. Bu noktada Mellor, insanlık ile doğanın birbirini etkilediği diyalektik ilişkiyi temel yaklaşım olarak kabul etmektedir. Biyolojik ve toplumsal evrim arasında bir süreklilik olduğu anlayışını benimsemektedir. Nitekim, toplumsal eşitsizlik ve doğanın yok edilmesinin bir bütün olarak ele alınması anlayışı buraya dayanır. Çünkü sorun, yüz yıllardır süregelen ve insan-doğa ilişkisini birbirinden koparan düalist anlayışlarından kaynaklanmaktadır. Marksizm de, başlangıcındaki diyalektik vurgularına rağmen, bu düalist yaklaşımın içinde kalmıştır. Bu noktada Mellor, Yeşil perspektifi kesin bir şekilde benimser.

Öte yandan Mellor'a göre, geleceğe uzanan yeşil yola, en çok ezilen ve en ağır yükü çeken kadınlardan başlamak gerekmektedir. Çünkü "doğanın ingesi" olarak kadına boyun eğdirilmekte ve ataerki hiyerarşik toplumlar kadınlara sınırsızca sömürülmektedir. Dolayısıyla başlangıç ilkesi olarak kadının yararı, düzenleyici ve koruyucu dünyasını yeniden keşfetmekten söz eder Mellor.

"Olay, cinsiyet temelinde bölünmüş bir toplumun yol açtığı zararları onarma olayı değil, erkeklerin yarattığı ekonomik, politik, askeri ve cinsel egemenlik yapılarını alaşağı etme olayıdır". Mellor, bu çerçevede, feminizmin, cinsiyet temelinde bölünmüş erkek egemen sistemlerin radikal eleştirisini kabul eder. Kadın merkezli yaklaşımı çıkış noktası olarak alır. Mevcut iktidar yapılarının erkek çıkarları ve önceliklerinden yola çıkarak oluştuğunu, gelecek açısından yaşamı sürdürülebilir bir toplumun ise, kadınlara önceliklerinden ve özelliklerinden yola çıkarak yaratılabileceğini belirtir. Çünkü, toplumda "yaşam araçlarını yaratıp sürekliliğini sağlamak"tan sorumlu olan kadınlardır.

Oysa, erkek egemen toplumsal sistemlerde kadınlara, yaşama "fahi erkek-

ler" olarak tanımlıyorlar. Yaşanan sosyalizm deneyimlerinde de, bu gerçeğin değeri görüldü. Kadın, tıpkı doğa gibi tahakküm altına alınmaktan ve sömürilmekten kurtulmıyor. Mellor'a göre ise, doğayı ekolojik sınırlarından olduğu gibi, kadını da biyolojisinden ayrı olarak ele almak doğru değildir. Bu nedenle, geleceğe yönelik bir toplumsal proje, kadınların özelliklerinden ve tecrübelerinden yola çıkan bir yaklaşımla geliştirilmelidir.

"Feminist yeşil bir sosyalizmin dayanağının, gündüye kadar kadınlara yüklenmiş olan değerler (fedakarlık, kendini düşünmeden bakma, başka insanların potansiyellerini gerçekleştirilmelerine yardımcı olma arzusu) oluşturmaktır. Kadınların cinsel özgürlüğü feminist, yeşil, sosyalist bir politikanın merkezine alınmadıkça başarılamayacaktır bu"

Mellor, ayrıca, kadınların ödenmemiş emeklerinin değerlendirilmesi talebinin, tıpkı doğanın sınırsızca sömürülüşünde olduğu gibi, ekonomik sistemlerin ve bu temeldeki çözüm arayışlarının sınırlarını ortaya koyduğunu belirtiyor. Ekolojik yıkım bizim dışımızda bir sorun olarak görülemeyeceği gibi, kadınlar da artık bedava ev-çi emeği olarak görülemezler. Oysa bütün ekonomik sistemler bu iki olguyu görmedi.

Bu çerçevede, feminist ve yeşil politika arasındaki ilişkilere de değiniliyor. Doğa ile yakınlığı temel alan ekofeminizm, kadınların "biyolojik özgürlüğü" ve "tinselliğe" önem verdiği ölçüde, Mellor tarafından olumlanmaktadır. Özellikle, kadınlarla erkeklerin doğa ile ilişkileri bakımından farklılıklarına işaret edilmekte ve "dişil" değerlerin altı çizilmektedir. Ancak, bu noktada Mellor, toplumsal ve politik sorunlardan uzaklaşma tehlikesine ve yeni bir düalizme düşme sorununa önemle işaret eder. Önemli olan, hem toplumsallığı hem de doğaya yakınlığı temel alan ekofeminist bir kavrayışın benimsenmesidir.

Feminist, yeşil bir sosyalizmin ana hedefi ise, Batı düşüncesindeki "ekonomizmin" egemenliği, yani endüstriyalizmdir. Mellor, Marksizm'in de içinde yer aldığını belirttiği bu düşünce tarzını, çağışının temel eleştiri konusu yapmaktadır. Sanayi üretimi temelinde ortaya çıkan Marksizm, kapsamlı bir kapitalizm eleştirisi yapmasına rağmen üretkenlik, sınıal büyüme ve gelişme saplantısına düşmekten kurtulamamıştır. Yaşan-

nan deneyimlerin "sanayi sosyalizmi" olmaktan öteye gidemeyişinin temel nedenleri buradadır. Sosyalizm, verili sanayi üretimini temelinde yeni bir ekonomik düzenleme modeli olarak kalmıştır. Dolayısıyla sürdürülebilir, eşit, özgür ve sömürsüz bir geleceğin yaratılması başlanamamıştır.

Mellor, günümüzde de geleneksel sosyalist partilerin, ekonomik sistemler içinde kalarak iktidar mücadelesi vermekle sınırlı kalırken, feministlerin ve yeşillerin politik belirsizliklerine rağmen, endüstriyalizme ve modernizme meydan okuduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla, sosyalistler bugün kendi sınırlılıklarıyla hesaplaşmak, düşünce kalıpları ve anlayışlarını aşmak zorundadır. "Sosyalizm kapitalizmle hesaplaşmadan önce, kendi akıl yürütme çerçevesinin ötesine geçerek, bu olguyu aşmak zorunda kalacaktır". Yani, sosyalist düşünce, sanayi uygarlığını aşan bir perspektife ve teorik çerçeveye sahip olmak durumundadır.

Bu doğrultuda Mellor, feminist ve yeşil hareketin köklü meydan okuyuşunu ve köklü teorik yaklaşımını, politik ve toplumsal bir proje ekseninde, iktidar mücadelesi ile bütünleştirmek gerektiğini belirtir. Bakış açısındaki ayıncı özellik, kadın ve doğa merkezli bir yaklaşıma sahip olmasıdır. Ancak, burada sınıf mücadelesinin reddedilmesi söz konusu değil. Geleneksel sınıf politikası eleştirilmekte birlikte, sınıf gerçekliği tümüyle yadsınıyor. Ayrıca, ezilen ve sömürülen halkların özgürlük mücadeleleri ve anlayışları da sahiplenilmektedir.

Ancak Marksizm, her şeyden önce endüstriyalizmle bütün bağlarını koparmak zorundadır. Mellor, teorik yapıdaki bu bağların izini sürer ve eleştirisini yapar. Sosyalizm, böylece bir hesaplaşmayı yapmadığı ölçüde reel politikanın sınırlarına hapsolmuş ve modernizmin düşünce kalıplarını, sınırlılıklarını aşamamıştır. Dolayısıyla köklü bir hesaplaşma kaçınılmaz görünüyor. Bu, yenden kuruluşun kaçınılmaz bir başlangıç adımdır.

"İnsan sıkıntılarından ve global bir çaptaki ekolojik yıkımın ağırlaşmasından kaçınmayı istiyorsak, önümüzde fazla zaman yoktur. Bugünkü dünya sistemine, özel mülkiyete, kâra ve öz çıkarı dayalı olan, militarize ulus devletlerin ayakta tuttuğu patriyarkal kapitalizmin rekabetçi ve bireyselleştirici değerleri yöneltmektedir. Bu, hem muazzam gelişme-

ler hem de muazzam yıkım üreten bir sistemdir ama, yaşamı idame ettirebilir bir geleceğe uygun örgütlenme ve değerleri olan bir sistem değildir. Bu görev ve yalnızca, feminist, yeşil bir sosyalizm uygun düşmektedir. Bu sosyalizm feministtir, çünkü kadınların yaşamı üreten ve yaşamın sürekliliğini sağlayan çalışmalarını tanımakta ve erkeklerin ykıcı kurumlardaki egemenliğine dikkat çekmektedir. Bu sosyalizm yeşildir, çünkü insanlığın gereksinimleri ile gezegenin bunların sürekliliğini sağlama yeteneği arasında yeni bir denge kurmak için global çapta düşünür hareket geçmektedir. Bu sosyalizm sosyalisttir, çünkü dünyadaki bütün insanların toplumsal bakımdan adil ve eşit bir toplulukta yaşamaya hakları olduğunu tanımaktadır"

Elbette, hazır programlar, strateji ve taktikler, devrim araçları sunmuyor Mary Mellor. Ancak, umutlu bir yaklaşımla, insanlığı geleceksizliğe mahkûm eden kapitalizme karşı, kendi sınırlarımızın yıkılmasından başlamak üzere, özgür bir geleceğin tasarlanmasına ve gerçekleştirilmesine çağırıyor. Bugünün karamsarlığı gören, ancak gelecekte umudunu yitirmemiş herkesi, köklü bir şekilde düşünmeye, sorgulamaya, tartışmaya ve harekete geçmeye çağırıyor. Kavıtsız kalmamayacak bir çağrıdır bu. Ancak, bütün sorunların çözülüp, her şeyin hallolduğu anlamına da, gelmiyor Mellor, sorunları gündeme getirmek ve kendi ifadesiyle daha çok tartışmaları teşvik etmek amacındadır.

Günümüzde "post-endüstriyalizm", "sanayi ötesi toplum", "bilgi çağı" ve benzeri söylemlerle, kapitalizmin çelişkilerinden ve sorunlarından kurtulduğu, bütün insanlığı için ideal bir sistem kurduğu propaganda ediliyor. Ancak bu söylemler hiç bir şekilde gerçekliği yansıtmamaktadır. Aksine kapitalist dünya, zenginlik kaynaklarını hızla tüketerek eşitsizlikleri katuplastırırken, yeryüzünün geleceğini de ciddi bir biçimde tehdit etmektedir. "Kapitalizmin bütün sunabileceği zalimce ve ahlaksız bir yaşam kavgasıdır." Oysa insanlığın, yaşanabilir bir geleceği yaratmak üzere gerçek bir özgürlük kavgasına ihtiyacı var. Sınırları Yıkamak, böylece bir arayışın çağışıdır.

* Sınırları Yıkamak

Feminist Yeşil bir Sosyalizme Doğru, Mary MELLOR, Çev: Osman Akanhay, Ayrıntı Yayınları.

Silik fotokopiler

Mustafa ÖZ

İnsan da diğer nesneler gibi diyalektik bir varlıktır. İnsan, felsefenin söylemi gibi yaşamın zincirlerine takılmış bir "sonuç" bekleyen ya da o zincirde işlevini üstlenmiş bir nesne değildir. İnsan, canlı dinamik, ileriye yürüyen, beyninin raflarında sakladığı ürettiği fikirleri, dışarıya çıkarandır. Başka bir yünden de tarihselliğin oluşturduğu basamaklarda, insan özündeki yitirilmişlerle kendi kendini bulmaya uğraşan ve idelerini ona göre oluşturan "tek varlık" olma çabasını sürdürmek isteyenlerdir...

"İnsan olma" ya da "insanlaşma" tarihinin kökleri çok eskilere dayanmaktadır. Bu bağlamda insan-doğa ve insan-toplum ya da insanla-insan diyalektiği, binlerce yıldan beri uzayıp gelmektedir. Bu uzun yılların çeperlerinde hep "kendini" aramıştır insan. Zaman zaman "kimliğini" bulur gibi olmuşsa da, sonucu belirlemede görünse de, kendinin bilemediği sonsuzluğa doğru uzayıp giden, tükenmeyen bir "varlık"tır insan...

İnsanın "değeri", gizli oluşumlarıyla, eylemleriyle gün ışığına çıkmaktadır. İnsan, yaşamın günlük malzemeleriyle değil, insanlığın "amaç" uçlarıyla bir "bütünlük" kazanmaktadır.... Yeryüzü nesnelliğinin özelliğe çevrildiğinde insan edimlerini, diyalektik yasalarına vurduğu zaman insanlığın ve insanlığa ait bir "varlık" olmanın belirtilerini görmektedir...

İnsan yapasallığı, bir "görünüştür", yansımanın kendisidir. Yansımayla bir "sonuç" değildir. Maddeyle-yansımanın birlikteliği bir "bütün" oluşturmaktadır. İnsanlık artı toplumsallık, insanlığın konjektürel duvarlarına vuran bir etmen olarak görünmektedir. Bu bakımlardan, "insan sürekli oluşumdur" diyebiliriz...

Bu açılarından baktığımızda Türk toplumunda "insan" bulmak zordur ve gittikçe de zorlaşmaktadır. Çünkü bugün dünya insanı, kendi "insanlık" değerlerine aramaktan vazgeçmiş, kendisini oyalayan nesnelerin peşine takılmıştır. "İnsanlığı" arama amacının dışına çıkmış, nesnenin dış görünüşünün peşine düşmüştür... yani bugünkü yeryüzü insanlığı, "insanlığın" peşinde değil, insanı etkisi altına alan doğasal ve toplumsal maddenin peşinde sürüklenerek bilinmeyen, öntü görünmeyen ıssızlığa doğru akıp gitmektedir...

Hele Türk insanı, türk toplumu maddenin bulanık sularında ucu görünmeyen ammanlara doğru hızla yuvarlanmaktadır. Biraz daha somuta incek olursak ve bu somut örnekleri, toplumun öne çıkmışlarından alacak olursak, bu toptancı kişilerin "çürük" kokularını duyanız, kendimizin de insanlığımızdan ve nefret etmeye başlarız... Zaman kesitinde toplumun "öne" çıkardığı kişilere bakıyoruz, "iyi", "dürüst", "erdemli", "özverili" vb. kişilikli görünen insanlar "zaman"la birlikte "değişime" uğramışlardır. "Çıkar" çemberi onları kendi eleğinde elemiş, kendi suyuyla kendi hamurunu yapmıştır. Hamur, başka bir "biçim" alınca, onlar toplumun kendilerine verdiği görevlerle, kendi kişiliklerini çatıştırarak bambaşka yörengelere girdikleri gözlenmektedir... Böyle kişilerin bir zamanlar, "amacım bekçiyi dövmek" diyenler, çakar dehlizlerinde körleştikçe, "zamanın" törpüsüyle törpüledikçe, "amacım, bekçiyi dövmek değil, üzüm yemek" demeye başlarlar... bu iki yüzü birden taşıyanların, "insanlık" denen yüceliğe erişme olanakları kalmamış demektir... Yani bir insanın önce hep etken iken sonradan "edilgen" duruma gelmesi zaaflaşma olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu kişiler, bu denli yitirken, er-

demliken birden kendilerini neden kaybediyorlar?... Demek ki "insanlığı", "kişilikleri" yutan kocaman bir "deniz" var ortalıkta... Ama görünmeyen deniz, nasıl bir denizdir?... Bu denizi bulmada bizlere ipuçları veren örnekler var gözlerimizin önünde... Örneklemleri, toplumun ucunda gibi görünenlerden başlayalım. Ömeklerden birincisi; toplumun ısmarlama pazarlarında dolaşan, sürekli insanlık ve erdemlerinden söz eden, iyilikleri, kişilikleri etiklikleri uzun uzun anlatan ve bu özellikleri kimselere bırakmayan politikacılar. Bunlar, toplumun basamaklarında kendilerini en yüksek "insanlık sembolü", kişiliğin en yüksek zirvesinde göstererek toplumdaki referans istemektedirler. Bunları gözlemleyen, dinleyenler de böylelerine hayranlıkla bakmaktadırlar. "İnsanlarımızın kurtuluşu bu kişilerin elinde" imajı yaratılarak bu kişilere "umut" bağlanmaktadır. Toplum, bu umut tüccarlarının peşinden koşmaya başlar. Uzun yıllardır da koşmaktadır...

Toplumun gözünde tomurcuklanan politikacılar, ne zaman toplumun onayını alıp, seçilip suyun başına geçtiklerinde, hatta TBMM'sinin kapısından içeri adimlarını attıkları andan itibaren bu kişilerin birden nasıl değiştiklerini, insanlık erdemlerinden nasıl koptuklarını, ikinci yüzlerini birden görünürleştiklerini, "toplumun umudu olup" nasıl umutsuzlukların simgesi olduklarını, daha önceleri "ilericilik" ateşi yakıklarını ve ateşleri söndürerek tamamen gericileştiklerini, halk yığınları kısa zamanda onlarla ve böyle kişilere nasıl kandıklarının öfkelerini duyarlar içlerinde.

Bu neden böyledir?... İşte denizin bir ucu görünmüştür artık. Öteki uçlarını da görebilmek için ikinci "uç" örneğinizi somutlayalım...

Toplumun üstünde gerilmiş ipte görünenlerin ikincisi de basındaki "Köşe

yazarlar"dır. Bu kişiler de köşe yazılarına başladıklarının ilk günlerinde yaktıkları ateşle, savundukları dumanla, tutarlılıklarıyla, gözlepeklikleriyle, sergiledikleri "kişilik"lerle, yığınların gözdesi oluverirler. Tam bu bağlamda yazan da okuyan da mutludur. Okuyanlar birbirlerine, "Bugün filanın yazısına okudun mu? Hemen o gazeteyi bul, oku o yazıyı" demeye başlarlar. Hatta o yazıyı gazeteden keserler, özel dosyalarına yerleştirirler... Artık bu yazar, toplumun "uç" kişisi olmuştur. Tüm gözler bu büyük yazardadır...

Bir de bakınız ki bu göklere çıkanlar köşe yazarı, aylar yıllar geçtikçe köşesinde gittikçe ufalmaya başlar. Onun okuyucuları da şaşırırlar, birbirlerinin yüzlerine alık alık bakmaya başlarlar. "Ne oldu bu adama" diye şaşkınlıklarını çevreye bildirmeye başlarlar. Çünkü umut bağladıkları yazarın ilk günlerindeki olduğu gibi "fikirlere" bitmiştir. Bu kez yeni düşünceler üretmeyen yazar, ne yapacaktır? Politik dedikoduları karalamaya başlayacaktır. Böyle böyle hem günlük yazar, hem de okuyucusu tükenir gider. (Bunların örnekleri bugünkü burjuva basınında çoktur.) Yazarın tüm tüketiş sırasında gazetesinin patronu yazarı yakalar, kendi emrine alır onu. Bundan sonra her şey bitmiştir artık. Patron-sermaye kendine iyice bağlamıştır yazarı... Yine bu süreçte yazarın ilk okuyucularıyla kendisi arasında aşılması zor zıtlıklar belirmeye başlar... Yazarın ilk okuyucuları, aynı yazarın politik yazılarını okuyunca ne denli alandıklarının ayrıntısına vararak ona küfür etmeye başlarlar bu kez...

Böyle bir yazar da "düşünce", "fikir" üretimi gibi bir "ürün" oluşmaz artık. Çünkü emir-komuta zincirine takılmış kişilerde "düşünce" oluşur mu? Düşünce olmayınca yeni fikirler nereden ve nasıl oluşacaktır?... bu örnekleri uzatmak olası. Ama anlaşılacağına göre gerek de yok uzatmaya...

Şimdi denizin tümü göründü demektir. Bu insan yutan deniz, devlettir. Devletin kurallarına uyan, onun dışına çıkamayan insanlar, "fikir" üretemezler üstelik bunlar, gittikçe de gericileşirler...

Bugün medya demek devlet de-

mektir. Bir de bu basına "beşinci kol", "halkın sesi" vb. tanımlar yapılırki, bugün için onları hiç birisi de doğru değildir. Bugünkü basın, devletin paracığında, devleti herşeyin üstünde gören, devletin her yaptığını hukuksal ve adaletli gören, hatta yargısız infazları bile "haklı" göstermeye çalışan bir basındır, halk yığınlarından çok çok uzaklardadır... İşte önceleri bir kutup yıldızı gibi parlayıp sonra birden sünen yazarlar, devlet denizine batmış olan yazarlardır...

Dünkü basın ve yazarlar, bugünküyle kıyaslanmayacak şekilde daha aydınlıkçı, daha "ileri" tutumdaydılar... onlar, devletin organı değil, halkların sesi-gözü-kulağı olma yolundaydılar... O günkü yazarlar, gazetesinde hergün yeni fikirler üretiyorlar, sergiliyorlardı. Bunları okuyan yığınlar da yeni düşüncelerden aydınlanıyorlar ve kendilerini, görüşlerini değiştiriyorlardı. Kısaca o günkü basın, "yeni insan"ı oluşturuyordu.

Bu basın organlarını en somutları, Tan, Tasvir-i Efkâr, dergilerden de Yeni Dünya, Ses, Yeni Ses, Adımlar vb. Bu ilerici basın, hem yeni düşünceleriyle halkları aydınlatıyorlar, hem de anti-faşist mücadele yürütüyorlardı. İlerici fikirleri ortaya attıkları ve insanları uyardıkları için o günkü yazarların başlarına gelmedik bela kalmamıştır. Devlet, onlar için mahkemelemini çalıştırmış, hapisane kapılarını ardına dek açmıştır... bugün de o geçmiş günde de, halk ve ezilmişler için tavır koymak oldukça zahmetli bir "iş"tir... O günkü basın, tüm bu zahmetleri göze almıştır. Bu günkü basın da dünkülerin tam tersini yapmaktadır...

Bu süreçte iki yol karşımıza çıkmaktadır: Birincisi, devletten yana, devletin sesi, bonusu olma yolu; ikincisi de emekleriyle geçinen "insan olma" yoludur ki bu çok çetin bir yoldur.

Onun için bugünkü basında yürütülen, "insanları sisteme ram etme" politikası, insan olma, özgürleşme, demokratlaşma edimlerini de susturmayla yönelmiştir. Bu bağlamda tekelsiz, devletsiz gazetelerin gerek "haber-yorumları", gerek "köşe yazarları", öylesi bir masyonu üstlenmişlerdir ki, bu-

nun altından da kalkması değildir... Bir anda devletin borusunu çalma, öte yanda da halklara ihanet etme gibi edimler, en ağır işlerdir...

Yukarıda söylenenleri konjektürel açıdan düşünecek olursak, böyle bir köşe yazarının "fikri", "görüşü" olabilir mi?... Böyle kişileri geçmişteki yazarlarla kıyaslamak olası mı?... Gerçi, o günkü devlet yapısıyla, koşullarla bugünküler arasında çok farklı ayrımlar vardır. Ama "yazarı" "koşullarla" kıyaslayamayız. Evet, bugünkü yazar, gazetesinin havasına uymak zorundadır. Zorundadır da yine fikri olan yazar, her yerde dürüstlüğü gösterir. Çünkü insan olma, bir dürüstlüğü göstergesidir...

Bugünkü tekelsiz gazetelerin köşelerinde boy gösterenlerin çokları açıkça devletin sözcüsüdürler. Bunların amaçları, toplumsaldaki alternatif düşünceleri eriterek devlet bazında toplamak ve merkezi gücü artırmaktır. Asıl olan emek-sermaye, devlet-özgürlükler çelişkisini unutturarak, hedefi başka yönlere göstererek sözde yazarlık görevlerini yapmaktadırlar!... Söz gelimi, "hürsizlikler", "rüşvetler" vb. düzenden kaynaklanan çarpıklıkları asıl "sorunmuş" gibi hergün gündemde tutmak, dikkatleri başka yönlelere çevirmektir.

Bence, günlük olayların yarım-yamalak yorumlanmasıyla "yazarlık" olmaz. Köşe yazarlığı bir yorumculuktur ama gerçekler ve sistemin özü gizlenerek, devlet-patron sarmalı gözardı edilerek, olaylara bu açıdan bakarak yazılar karalamak, köşe yazarını gittikçe küçültür... Bu köşe yazarı silikleşir. Onun için ben bunları "silik fotokopiler" diyorum. Yani devletin fotokopileri bunlar. Ama bu fotokopiler devlet gibi net değil, onun pek görünmeyen, seçilemeyen silik çıkmış fotokopileridir...

"İnsanlık" griysisini giyenler, başkalarının, başka yerlerin, başka düşüncelerin fotokopileri olmamalıdır. Çünkü insanın içselliğinde onu dürtten "mükemmellikler" vardır. Bu öz ve onun bilinci, dıştan algıladıklarıyla oluşmaktadır. Dış ve zihinsel oluşum diyalektiği, "kişiliği" oluşturmaktadır...

Aşkın ve devrimin yeni baştan doğuran pratiği

Erkan UĞUR

**YENİ BAŞTAN DOĞURAN,
BÜTÜN HAYATI
ÖZÜMLEYEN, ÜRETEK,
YENİLEYEN KİMLİK**

Aylık olarak yayınlanan **YENİDEN** dergisinin Ekim 1996 tarihli 17. sayısında yer alan **Doğanay Çakır** imzalı okur mektubu aşk ve devrim konusunda güzel noktaları yakalayan ve bütün sosyalistlerin üzerine eğilmesi gerektiğine inandığım güzel vurguları içeriyor. Bu mektubu okuyunca olduğu gibi aktarmamın ve bunun üzerinden açılmamak istediğim kimi noktaları **Uzun Yürüyüş** okurlarıyla paylaşmanın öğretici ve eğitici olacağını düşündüm.

İşte "Aşk ve Devrim" başlıklı mektubun tamamı: "Hayat devam ediyor. Kuzkusuz bunun devrimciler açısından politik ifadesi sınıflar mücadelesinin devam ettiğidir. Sınıf mücadelesinin somut görünümünün düğük yoğunluklu seyrettiği günümüzde, kendi politik kültürüne ve siyaset tarzını 80 öncesine göre oluşturmuş Türkiye solu, bu yeni duruma uygun mücadele çizgisi geliştirmekte güçlük çekiyor. Böyle bir mücadele çizgisinin geliştirilmesine katkı olabilmeleri açısından aşka değinmeyi uygun bulduk. Çünkü bugün Türkiye'de ve dünyada yaşanan tarihsel alt-üst oluşun en önemli yansıma alanı kişilere-rası ilişkilerdir. Bunun içinde AŞK'ın özgün bir konumu var. Kimse kimseye aşk konusunda "teorik" bir ders de veremez. Çünkü aşk insanın en önemli ve irrasyonel ilişki kurma biçimidir. Örnektir, çünkü siz belli bir kişiye aşık olursunuz. O kişi yalnızca size hitap ediyordur. Birçok karşı

cins içinden siz O'nu seçersiniz. İlde de O, başkası değil. Irrasyoneldir, çünkü kuralsızdır aşk. Toplumca kabul gören birçok ölçütü bir kenara koyarsanız, O ölçütlerin dışında birisine aşık oluverirsiniz. Üstelik ölçüt bile kullanmayabilirsiniz. Çünkü ölçütler rasyonel, aşk irrasyoneldir! Çünkü "gönül kimi severse güzel odur". Kişiliğimizi bulmamızda, ürettiklerimizi ve başkaları ile ilişkilerimizdeki kendimizi anılama sürecimiz önemli bir yer tutar. Her farkadışlık, akrabalık, sevgili vb...) ilişkilerimizdeki "ben", biraz farklı bir bendir. Kimi ilişkilerimizde kapridi olduğumuza, kimilerinde duygusal yaptığımız ön plana çıktığına tanık oluruz. Aşk, bütün bu ilişkilerimiz içinde, kendimizle bütün olarak en çok hesaplaştığımız, daha iyi daha olumlu olmak adına yüreğimizi gelen bir mücadele isteğinin temel dayanağı olup çıkar. Sevgimizle kuracağımız geleceğin hukukunu birlikte oluşturur ve üretiriz. Karşılıklı ve birlikte bir çabadır bu. Değişmek ve değiştirmek isteğidir. En olmadık şeyler tasarlar, en akıl almaz işlere gireriz. Bu mücadele içinde dayandığımız temel güç kaynağımız aşktır. Eğer nesnel durumumuz da (iş, aile, çevre, medeni durum vb.) uygunsa ve tabii ki aşk denilen o iletişim biçimi de sürüyorsa, birliktelik başka bir evreye (birlikte yaşamak, çocuk yapmak, evlenmek...) geçebilir. Ters durumda zorlu bir mücadele süreci sizi bekliyordur. Nesnellik ve irade karşı karşıya gelmiştir. Bu noktadan sonra, ikidır "ikimizdedir" denilir. Ürettiğimiz paylaşım biçimi, maddi değerler ilişkinin hukuka geliştikçe biz bu değişime ayak uydurmaya çalışırız. Birliktelik hukukunu yaratamadığımız ölçüde de, ilişki yormaya, tüketmeye başlar. Ve ayrılık acı bir yenil-

gidir. Ayrılıklarda da, tıpkı siyasi yenilgi dönemlerinde olduğu gibi, kendimizi sorgulamaya başlarız. Geçmişimizi, değerlerimizi, davranış biçimlerimizi... tek tek ele alır, düşünür, kendi içimizde tartışırız. bu sorgulama sırasında neyin doğru neyin yanlış olduğunu saptamakta güçlük çekeriz. Sonra bir "toparlanma süreci" başlar. Aşk ne kadar devrime benzeyen değil mi? İşte bu yüzden devrimciler aşık olmasını bilirler. İşte bu yüzden aşık olmasını bilmeyenler devrimci olamazlar. Ve işte bu yüzden, Yeni Türkü'nün o şarkısının yenilgi yaşamış devrimciler için derin bir anlamı vardır: **AŞK YENİDEN!**"

Yaşamın anlamının özülü bir değişim ve değiştirme çabasında somutlandığı, mücadelenin insanı bir yenden doğum olarak içselleştirilmeye çalışıldığı, sorgulayıcı bir çabadır aşk. Devrim her seferinde hayatı yeni baştan doğuran, bütün hayatı özümleyen, yaktığının içinden yeni, güçlü ve ileri olanı üretendir. Değer yargıları, yeteneği ve kapasite gelişkinliğiyle geleceğe uzanmış aydınlık bilinçlerin bileşkesidir devrim.

Devrimi yapabilecek bilinçlerin gerçekten devrim yapabilmesi için aşık olmayı bilmeleri gerekiyor. Çokça anlatılır sosyalistlerin 1980 öncesi aşk pratikleri. Bacı-kardeş edebiyatıyla biçimlenen türlü tutarsızlık ve yalpalamalarla aşık olamama, aşkı ifade edememe, bu noktadaki geriliğe koşut olarak devrimi kavramadaki kopukluk, dönüştüren/yaratan kimliğini özümseyememe, kuruluk ve yetersizlik.

Bunun yanında gerçekten aşık olabilmek, aşkın tabiatındaki karmaşayı, mücadeleyi ve zenginliği yakalayabilmek, aşkın üzerinde yükseldiği toplumsal zemini anlayabilmek/kavrayabilmekle ilgilidir.

Toplumlar aşklarını içinde bulundukları düzeye göre yaşarlar. Aşkların ve devrimlerin siyasal-kültürel-sanatsal olarak güçlü aydınlanmalar sonucu ortaya çıkmış olması gerçeği de bunun iyi bir açıklayıcısıdır.

Aşkın devrim gerçeğiyle tanıştığı, devrimin aşk gerçeğiyle yoğrulduğu/biçimlendiği dönemler insanlığın köklü ilerleyişinin adımlarını attığı zamanlardır. İşte bu noktadandır ki aşk için devrim gerçeğiyle tanışmak gereklidir. Devrim gerçeğiyle tanışmak içinde pişiren ve sorgulayan aşkı keşfetmek, onu yaratmakta aynı şekilde gereklidir. Bu yönüyle aşka zaman yok diyenlerin devrimi yaratmaya zaman yok diyen ütopyaların- dan kopmuş bir gerçeklikte olduğunu teslim etmemiz gerekiyor.

Devrimin mekanikçe basit bir alt-üst oluş olarak görülmesi, kaba materyalist düzeyde sadece maddi bir çıkar derekesine indirgenmesi yaklaşımlarının aşka ve devrime yabancı oluşunu peşinen vurgulamalıdır. Aşkı fizyolojik bir ihtiyaçtan daha güçlü olarak tutkuyla isteyebilecek aydınlanmacı bilinçler, aşkın özlu değişme ve değiştirme kimliğine vakıf olabilirler.

Aşkın ve devrimin insanileştiren, hayata bağlayan, öğreten ortak kimliği zevkleri, acıları, tutkuları, özlemleri, istekleri ve korkularıyla insan olmaya dönüştürüşünde, Yitirilen duygularımızı, çalınan kimliğimizi yeniden yaratmaya koyulmadır, dünyayı yeniden yaratma isteğini içinde hissetme, tükenen ümitleri alevlendirmedir.

Önemli bir nokta daha var ki aşk da devrim de geçtiği alt üst oluşlar içinden kendi biçimlendirmişini, hukukunu yaratır ve yaratılan bu biçimlendirmiş ve hukuk onun ereklere, tutkularına, ütopyalarına ulaşmada ne kadar mesafe kattığını gösteren bir aynadan başka birşey değildir.

DEVİRİM, ANLAM KATMA YA DA YENİDEN TANIMLAMADIR; AŞK DA ÖYLE!

Her devrim eğer devrimci bir

devrim ise bir şeylere yeniden anlam katmak, yada yeniden tanımlamak ve derinleştirmek misyonundadır; vicdanı kirletilmiş insanlara yeni bir ahlak, özgürlük ve ütopyanın çağrısı niteliğindedir. Aşk da bu misyonu ve niteliği bağında volkan gibi taşıyan güçlü ve köklü bir devrimdir.

Yeni Türkü'nün "Aşk Yeniden"

dediği şarkı bana başka bir Yeni Türkü parçasını arımsattı; geçmişini yanlış ve doğrularıyla kavrayan geleceğe ışık olmasını sağlayan umut dolu bir şarkının ezgisiydi bu;

*Ne geçmiş tükendi, ne yarınlar
hayat yeniler bizleri
Geçse de yolumuz bozarlardan
denizlere çıkar sokaklar...*

Yanıtlar

Serdar ÇAKMAK

Takriben dokuz aydır Uzun Yürüyüş'te yazıyorum. Derginin en fazla eleştiri alan yazarı olduğumun taşıyorum. Bana gelen eleştirileri bir vesile sayarak, şu son dokuz ayın muhasebesini yapmayı zorunlu buluyorum. Dergiyi, bazı yazıları ve kaçınılmaz olarak bana getirilen eleştirileri, okuyucunun huzurunda değerlendirmek istiyorum.

Herşeyden evvel Uzun Yürüyüş'ün, Kaypakkaya geleneğinin içerisinde bulunduğu ciddi bunalımın bir tezahürü olduğunu düşünüyorum. Son onbeş sene içerisinde, Kaypakkaya camiasının önemli ölçüde cemaatlaştığı bir vakıttır. Kızılabilir ama bu, bence sosyolojik bir tespittir. Halbuki Kaypakkaya geleneği, kurulduğu dönemde ülkenin bir çok yöresinden, bir çok milliyete mensup devrimci militanları bağrında toparlamıştır. Ancak şimdi, maalesef Dersim cemaatinin çatı örgütü halini almıştır (istisnalar katiyyen kaideyi bozmamaktadır). Taktir edilebilir ki, kapalı köy ekonomisini andıran bu ortamda, devrimci ideoloji değil, en başta feodalizmin ideolojisi yeşerir.

Kaypakkaya geleneği yoksul köylülerin geleneğidir. Ve kaçınılmaz olarak köylü savaşını vermekle mükelleftir. Ancak aydın birikimine de ihtiyacı vardır. Halbuki, geleneğimiz saflarından aydınlar kaçmıştır.

Şu anda bizim camımız için gerekli olan, bir aydınlanma dönemidir. Böylesi bir süreç, ancak içimizde sosyal bir barışla mümkündür. Sosyal barış, herşeyden evvel gereksiz husumet, güvensizlik ve önyargıyı ortadan kaldıracaktır. *Önce sağlıklı siyasi-ideolojik ayrılık, ardından da sağlıklı birliği tesis edecektir.* Kısacası, tarihin geleneğimize yaptığı cilveleri tepetaklak etmek için, tepemize toplanan karabulutları dağıtmak için, "dar grupçu çıkarlar"ımızı gündemimizden en üst sırasına oturtmak zorundayız.

Kaypakkaya geleneğinden gelen iki gazetenin yukarıda anlatmaya çalıştığımız kaygılardan uzak oldukları bir gerçektir. Cemaatlaşma her ikisi için de söz konusudur. İşte burada, Uzun

Yürüyüş'ün sözünü ettiğimiz cemaatlaşmaya tepki olarak ortaya çıktığı kanısındayım. *Kaypakkaya'nın, "Kürecik Bölge Raporu"nda "orta köylülük" diye adlandırdığı, Marks'ın ise, "sheepkeepers(dükkancı)" diye tanımladığı sınıfların siyasetini benimseyen iki gazetenin, genel olarak Marksizm-Leninizm-Maoizm'i ve özel olarak da Kaypakkaya'yı öcü gibi gösterip, her türlü tartışmanın önünü kesmesi, Uzun Yürüyüş editörlerinin "çok sesliliğe ve çok renkliliğe" ihtiyaç duymasının sebebidir diye düşünüyorum.*

Benim Uzun Yürüyüş'le müsterekliğim de burada başlamaktadır. İçinde bulunduğumuz dönemin, Kaypakkaya geleneğinin çıkarı açısından son derece nazik olduğunu düşündüğüm için, Uzun Yürüyüş'ün, bu gelenekten gelen bütün insanları tartışma platformu olmasını can-ı gönülden arzulamaktayım. Dergi ile "allah razası için bir konuda bile uyuşamayan" bendenizin, nazizane fikirlerini deşifre etme dürtüsü buradan kaynaklanmaktadır. Kaçınılmaz olarak, "Yüz Fikir'in olanaklarını aynı mantıkla sömürme"ceğim. Taa ki, "yeter artık" denilip, "persona non grata" listesine alınmaya dek.

Uzun Yürüyüş'e gelen okuyucu mektuplarının ortak paydası, "derginin fikirlerini açıkça ortaya koymadığı"dır. Ben bu tepite bir miktar katlıyorum. Editörlerin kendi düşüncelerini deşifre etmekte ürkek davrandığı kanısındayım.

Gerçi bazı fikirlerde uç vermektir. Dergideki söylem ve tekniğe baktığımızda, şehirli devrimcinin, cemaatlaşmaya karşı tepkisinin daha da ileri giderek, köylülüğe karşı bir tepkiye dönüştüğünü hissediyorum. Satır aralarından bunu okuyorum. Cemaatlaşmaya karşı tepkinin, Türkiye'nin önünde duran köylü devrimine de bir tepki haline gelmesini ise ben, kendi payıma son derece tehlikeli buluyorum. Türkiye'nin akıllı kopıradozlarını dahi, "Üç ayrı çağ, tarım toplumunu, sanayi toplumunu ve bilgi toplumunu eşanlı ve iç içe yaşayan bir ülkemiz. Bir ayağımız Ortaçağ'da, bir ayağımız bilgi çağında... Nüfusun

%40'ına ulaşan köylülük ve yükü güttükçe taşınmaz hale gelen tarımsal sübvansiyonlar'a (Türkiye daha iyisini hakediyor. Yeni Demokrasi Hareketi, İstanbul 1994, Sf.12 ve 15) dikkat çektiği ortamda bizlerin, bu tip hassas konular üzerinde daha dikkatli tartışmamız gerektiğini düşünüyorum.

Dergi'nin "sorgulama" adı altında, 80'lerin ortalarından itibaren Türkiye'ye yeni gelen sivil toplumculuğun etkisinde kaldığı kanısındayım. Köylü devriminin de ötesinde, genel olarak Marksizm'in ABC'sine yönelen sivil toplumculuğun, dergi editörlerini epey etkilediğini müşahade ediyorum. Yanı sömürge/yanı feodal ceberrutluğun ezip, büzdüğü, zaht-ı rapı altına aldığı insan "yeni korleksi"nın, "söz ve örgütlenmenin özgürce yaşandığı, demokrasinin yaşamı bulduğu bir dünya. Savaşların olmadığı, farklı ulusların mezheplerin, birbirine düşman değil, dost olduğu, her ulusun özgür olduğu bir dünya" (1. sayı, sayfa 2) düşlemesi gayet normaldir. Ama gezegenin hangi parçasında yaşarsa yaşasın, hiç bir komünistin özlediği dünya değildir bu. El insaf! burada arzulanan dünyanın altına hiç tereddütsüz bırakılmı yabancıları bir kenara- Hikmet Kıvılcımlı (Vatan partisi Tuzuğu ile), Mehmet Ali Aybar (Güleriylü Sosyalizmi ile), Murat Belge (Sosyalizm, Türkiye ve Gelecek ile) imza atarmı? Atarlar. Ama bunun adı komünizm olmaz. Dünya çapında ilelebet sürüp gidecek sosyalist ülkeler cemaat-hiriyesi olur. Bu totolojidir. Benim bildiğim komünizmde uluslar, mezhepler ve dolayısıyla da, sınıflar olmayacağı için, demokrasi denen sınıflı topluma has bir araca da gerek kalmayacaktır.

Dergi sayfalarında muazzam şekilde sosyalizm tartışmasına ihtiyaç duyulduğu hissedilmektedir. Katılım veya katılmayalım. Sevgili Oruçoğlu'nun "Taslağın Taslağı" dizisi ve üzerine yürütülen tartışmalar bunun göstergesidir. Derginin birinci sayısında yayınlanan yazımda, "Devrimci Enternasyonalist Hareket'in saflarındaki tartışmalardan ne denli haberdarız" diye sordum. Şayet "çok seslilikten" yansarsak, o zaman derginin edi-

törlerini, tartışmayı zenginleştirmesi için okuyucuların huzurunda, Kazanacak Dünya Dergisi'nde (sayı 17) yayınlanan, K. Venu ile Bob Avakian arasında sosyalizme ilişkin yürütülen polemik bölümler halinde yayınlama-ya davet ediyorum.

Kadının biri, çocukla otobüse binmiş. Çocuğa bilet almamakta kararlı. Şöför, "hanım, çocuk için de bilet alacaksınız" demiş. Kadın, "şöför bey, bacak kadar çocuğa da hiç bilet alınır mı?" diye itiraz etmiş. Şöför direneme-yip "geç hadi" demiş. Otobüs zamanla iyice dolmuş. Yaşlı bir adam ayakta duruyormuş. Yolcular, kadını uyartıp, çocuğu kucasına alıp yaşlı adama yer vermesini istemişler. Kadın karış çıkmış. "Be kardeşim, esek kadar çocuk da hiç kucaga alınır mı?"

Bizim gelenegimizde, özellikle 1972'ye "özeleştirilse" yaklaşıldığında, Kaypakkaya isimize geldiği zaman "bacak kadar çocuk"tur, isimize geldiği zaman da "büyük önderdir". Mina-reden at beni, in aşağı tut beni! Uzun Yürüyüş'ün sayfalarında, boylesı tah-lillere sıkça rastlanmak mümkündür. Örnek vereyim. "Herşeyden önce Marksist klasiklerin bir çoğunun dahi ölkeye taşınmamış olduğu bir durumda 24 yaşındaki genç bir önde-rin, kısa mücadele tarihinde yapabile-ceklerinin çok da fazla olmayacağını bilmemiz gerekiyor." (Sorunlarımızın kökenine bir değini, Erkan Uğur, sayı 1, sf.22)(abc)

Erkan Uğur kaç yaşında bilmiyo-rum amma şu, "24 yaşındaki genç" la-fına fena takılıyorum. Yeri gelmişken ilk önce küçük bir detaya değinmek istiyorum. Kaypakkaya'nın 1949 doğumlu olduğu sadece "resmî kütük"de kayıtlıdır. Doğumundan ancak iki ve-ya üç sene sonra kütüğe yazıldığını ise babası ve annesi bilmektedir. Dolayısıyla, Kaypakkaya'nın gerçek yaşını tahmin etmek pek kolay değildir. Ama epey genç olduğu doğrudur(!). Konu-muza dönelim. İlk önce okuyucuya, Kaypakkaya hakkında söylenmiş bazı şeyleri sunmak istiyorum.

"İbrahim Kaypakkaya hunharca katledildiğinde, henüz 24 yaşında olan genç bir komünist önderdi. Türkiye-Kuzey Kürdistan açısından ele alındığında ona, geçmiş deneyimlerden yola çıkarak doğru Marksist-Leninist çizgi-yi devreden bir yaşlı kuşak komünist yoktu. (...)

(...) Türkiye-Kuzey Kürdistan'da

devrimci kadrolar 'sol', 'sosyalist' li-teratürle daha yeni tanışıyor. Dünya Marksist-Leninist hareketinin temel eserlerinin birçoğu tanınmıyordu." (Yeni Dünya İçin, İbrahim Kaypakkaya Bolşevik Mücadelede Yaşıyor Ya-sayacak, İstanbul, Mayıs 1993, Özel Sayı11, sf.16-17)

"İbrahim öldüğünde 24 yaşındaydı ve taş çatlasa 5-6 yıllık bir deneye sa-hipti. 5-6 yıllık bir deney ve 24 yıl-lık yaşama ne kadar bir birikim sağla-nabilirse o kadarlık bir yetkinliği var-dı. Yaptıkları ve yazdıkları onunla sı-nırlıydı" (Oral Çalışlar, 68' Baskaldı-rının Yedi Rengi, Milliyet Yayınları, İstanbul, Temmuz 1988, Sayfa, 26)

Erkan Uğur'un yukarıdaki alıntı-lardan kopya çektiğini ima etmiyo-rum. Fakat çok enteresandır, Kaypak-kaya'ya karşı getirilen argümanların "hü listesinde" başında "24 yaş"ında oluşu bulunmaktadır.

Kaç kitabın o yıllarda dilimize çev-rildiğini merak edenlere söylüyorum. Şayet istenilirse listesini vermeye ha-zırım. 1968 ile 1970 yılları arasında dilimize çevrilen bütün Marksizm var-yantlı eserlerin sayısı, tabiri caizse burdan Şam'a yol olur. (Pardon. Sta-lin'in toplam 16 cildi maalesef tercü-me edilmiş değildir!)

Gelelim şu "24 yaş" meselesine. Afedersiniz ama, Kaypakkaya kaç ya-sında olsaydı boylesı bir münakaşa gereksiz olacaktı? Siyasi ve ideolojik önderlik için en ideal yaş grubu acaba kaçıdır? Meraklıları için araştırdım. Marks 1818'de doğdu, ilk siyasi yazı-sını 24 yaşında(1842), Lenin 1870'de doğdu, ilk siyasi yazısını 26 yaşında (1896), Stalin 1871'de doğdu, ilk si-yasi yazısını 30 yaşında(1901) ve Mao 1893'te doğdu, ilk siyasi yazısını 33 yaşında (1926) yazdı. Küçük bir detay daha. Bu adamların hepsinin, "Mark-sist klasiklerin birçoğunun dahi öl-ke(lerine) taşınmamış olduğu bir du-rumda" genç yaşlarına rağmen, boy-larından büyük işe kalkışmaları, "esef" vericidir(!). Kaypakkaya'nın "suçu" ise, 24 yaşında komünist önder olma-sıdır. Ancak, bütün bu detayların hepsi boşunadır. Ve komiktir. Çünkü muaz-zam kapsamlı bir komryı, detaya boğ-maktadır ve çapını küçültmektedir.

Sorunun adını net koyalım. Hiçbir babayiğit bugüne kadar Kaypakka-ya'nın ortaya koyduğu siyasi/ideolojik projeyi alt edemediği için, yaşyla uğ-raşmaktadır. Geri kitlelerin "daha ço-cuk bu" lafına takılıp kalmıştır.

Şimdi de Kaypakkaya'ya üç cephe-den bakalım. Birincisi devletin cephe-sinden: "Türkiye'de komünist müca-delede şimdiki haliyle en tehlikeli olan Kaypakkaya'nın fikirleridir. Onun ya-zılarında sunduğu görüşler ve öngör-düğü mücadele metodları için hiç çek-kinmeden ihtilalci komünizmin Türki-ye'ye uygulanması diyebiliriz." (TKP-Mİ Davası Dosyası'ndaki MİT Rapo-rundan)

İkincisi, Kürt cephesinden bakalım: "TIKKO Partizan savaş teorisini, ge-rilla devrim teorisini bizden daha iyi yaptı, onu söyleyeyim. Sınıf temelini esas aldıklarına göre çok daha iyi mü-cadele etmeleri gerekirdi." (Abdullah Öcalan ile Görüşme, Kaynak Yayınla-rı, İstanbul 1990, Sf. 131)(abc) Buraya No comment! demekle yetiniyorum. (Türkçesi yorum yok)

Üçüncüsü, Uluslararası Maoist Ha-reket'in cephesinden bakalım: "İbra-him Kaypakkaya'nın kısa fakat son derece zengin hayatı, 1960'lı yıllarda dünya çapında devrimci Marksizm ile karşı-devrimci revizyonizm arasında tüm dünyada süren mücadelelerin bütünselliği bir parçasıdır."

"Türkiye'de bu süreç her yönüyle önderlik eden, Yoldaş İbrahim kay-pakkaya oldu. Yoldaş İbrahim Kay-pakkaya bir dizi cephede, revizyoniz-min gayet berrak ve mahvedici bir eleştirisini geliştirdi, bundan da öte - özellikle, gerçek bir Halk Savaşı geli-ş-tirmenin Türkiye tarihindeki ilk ciddi girişimini başlatarak- bu siyasi çizgi-nin pratiğe geçirilmesinde önderliği üstlendi. İbrahim Kaypakkaya, Yoldaş Mao Zedung'un çizgisinin Türki-ye'deki en tutarlı, köklü ve en sağlam savunucusu ve Mao'nun proleter dev-rimci içeriğini boşaltmaya çalışan sahte Mao 'savunucuları'nın en keskin muhalifiydi(...)

(...) Tüm bu sebeplerden ötürü, İb-rahim Kaypakkaya, hem yaşamında hem de ölümünden sonra her çeşit devrim düşmanının hedefi olmuştur. Devrimin gelişmesine karşı olanlar, ya doğrudan ya da utana sıkıla İbrahim Kaypakkaya'nın çizgisine saldırmak zorunda kalmışlardır. Yoldaş Kaypak-kaya'nın haklı olarak sahip olduğu yüksek itibardan ötürü, sahtekarca onun mirasını savunduklarını iddia eder görünen bazıları... İbrahim Kay-pakkaya'nın sözümüne 'eksikliklerini' eleştirmekte ve/veya, kendi eğri bükü teorilerini devrimci kitlelere satmak için, İbrahim Kaypakkaya'nın çizgisi-

ni karikatürleştirip tahrif etmekteydiler. Maoistler, İbrahim Kaypakaya'nın bu çesi "savunucuları"na karşı uyanıklığı leden bırakmamalıdır." (TKP-ML'nin Kurucusu İbrahim Kaypakaya'nın Şehit Düşüşünün 20. Yıldönümü Üzerine, Devrimci Enternasyonalist Hareket'in Komitesi'nin Açıklaması, Mayıs 1993, Kazanılacak Dünya, sayı 19, sf. 47-48)

Türkiye garip bir ülkedir. Yıllar önce genç bir İtalyan tenor, bizim devlet operamızdan iş ister. Sesi "yeterli bulunmadığı" için reddedilir. Bizimkilerin beğenmediği genç İtalyan tenor, şimdi dünyaca ünlü Luciano Pavarotti'dir.

Bizim geleneğin insanları da tuhaftır. Yıllarca "İbrahim" derler, sonra "dedik de ne oldu" diye sorarlar. Ne yazık ki, O'nun değerini akıllı düşünme, sadık ve gerçek yoldaşları bilirler.

Türkiye'de seksenlerin ortalarından itibaren Marksist sol hariç, bütün siyasi akımlarda ciddi bir aydınlanma dönemi yaşanmaktadır. Bence; Sol'un çıkardığı dergiler yetmişlerden ve hatta altmışlardan da geridir. Dil, retorik, kavgacılık ve en önemlisi de tez, bu dergilerde namevcuttur.

Tez üreten kendini tartıştıran dergiler maalesef, barikatın öte tarafında çıkmaktadır. Bunlardan bir tanesi benim dikkatle takip ettiğim Türkiye Günlüğü dergisidir. Bu dergi takunyalı İkinci Cumhuriyetçilerin Cedit kanadı tarafından nesredilmektedir. Ozal'ın, yaşasa idi Çankaya'dan inip bu grupla ortak bir parti kuracağı Ankara kulislğinde çokça konuşulmuştur.

Türkiye Günlüğü'nün, "24 Aralık 1995" üst başlığının altında, "Ucuza bir seçimin pahalı neticeleri: Halksız demokrasi, halksız siyaset ve 'çekinse' bir hükümet!" manşetiyle yayınladığı 38. sayısını açıyorum.

Ve hiç yorum yapmadan, "Devrim Dönemi" adlı ara başlıktan aktarıyorum. "Bu devir, fetret devridir. Kaos Nomos'a baskın gelmiştir. Milletlerin tarihlerinde böyle fetret devirleri hep olmuştur. Fetret devirlerinde 'Hakikat' ve riya birbirine karışır, herkes gerçeğin bir kenarından tutarak çekiştirir, herkes 'haklıdır'; tıpkı bizim 24 aralık seçimlerinde olduğu gibi, herkes 'kazanmıştır'..."

(...) Fetretin Marksist literatürdeki karşılığı, 'yönetenlerin eskisi gibi yönetemedikleri, yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istemedikleri bir

devrim durumudur.' (...)

(...) Kent yoksulları ve kaderlerini onlara göre kurgulamış olan Anadolu halkı, adalet isteklerini dinlerindeki kurtuluş ilahiyatı aracılığıyla duyurmazlarsa ve hele hele dinlerinin rantı-yelerde çöceklenlerin dinleriyle aynı olduğunu (bu Ramazan iftarlarında olduğu gibi) farkederlerse, elbette mazlumlara dayanışma arzusu, bir Lenin bulmakta gecikmeyecektir.

(...) Sessiz yağınların sonsuza kadar susacağını ve merkez partilerine oy vermeyi sürdürceğini sananlar, 24 Aralık 1995 seçimlerindeki analiz edilmeye değer tek gerçek sonuca bir kez daha bakıversinler. Merkezin erozyonu, inanılmaz bir hızla sürmektedir. (Sf.53-55)(abç)

Efendim, takunyalılardan alıntı yaptım diye, bendenizin hıdayete falan erdiğini sanmayın lütfen. Dini akidilenim pek zayıftır. Öyleyse nerden mi çıktı bu alıntı? Hihiç! Yanıtlar'ı yazarken, "halkımızın hala meclisten umudunun olduğu, meclisin niteliğini tanıyıp, bilmediğini" buyuran Ata Yedigirir arkadaşım yazısı(sayı 4) aklıma gelmiştir.

Bu tip sağ subjektif tespitlerin yazar arkadaşları kimlerden yedigirir kaldığını hepimiz bilmekteyiz. Onun için ben, müsademeyle gene benim gibi "subjektiföznel değersizleştirme"ler yapmaya bayılanlardan örnekler vereceğim. Bu sefer ustalar yerine kendime bulduğum başka "şıracı" şahitleri takdim edeceğim.

Graham Fuller hepimizin malumudur. Henri Barkey ise, Fuller'in ekolündendir. ABD'nin "Think Thank" yayın organlarından "World Policy Journal"ın ilkbahar 1996 tarihli sayısında Barkey'in, "Türkiye, İslami Siyaset ve Kürt Sorunu" başlığı altında 24 Aralık seçimlerini değerlendiren bir yazısı yayımlandı. Bakın neler yazmış emperyalist kalemişörcümüz: "Bu seçim sonuçları üzerine yürütülen münakaşa-da kaybedenler, seçimin sonuçlarını da yeni bir koalisyon hükümeti münakaşalarını da kaybetmişlerdir. Ortada olan gerçek, bu seçimlerin galibinin olmadığıdır. Bu seçimler, belki de önümüzdeki dönem gelecek seçimler zincirinin ilk halkasıdır."

(...) Türkiye'de seçimler kararsızlık ve karışıklık beraberinde getirdi. Gerek merkez sağ, gerekse de merkez sol partiler, kişisel sürüşmelerin kurbanı oldular. 14 Şubat 96 (yazının yazıldığı tarih) itibarı ile şu anda güçlü bir hükümetin ortaya çıkması meçhul görün-

mektedir. Seçimlerden yedi hafta sonra Türk kamuoyu, Ankara'da parti liderlerinin sonsuz şekilde, ortak hükümet oluşturacak partner arayış dansına şahit olmaktadır. Hiç şüphe yoktur ki, bazıları gizlice ordunun müdahalesini arzulamaktadır." (sf. 44-52)(abç)

Şayet Türkiye'de kitleler, düzeni onaylıyorlar ve istikrar varsa, bütün bu islami ve emperyalist kalemişörleri tedirgin eden nedir? Ata Yedigirir'in üşenmeden, benim verdiğim, seçime katılmayanlar %15'nin içerisinde bulup çıkardığı %3 müdür? Hayır. Onları tedirgin eden "düzenin çivilerini gevşetmiş olması"da (ne kadar da masumane bir tespit) değil, yönetenlerin eskisi gibi yönetemedikleridir. Peki arkadaşımızı tedirgin eden nedir? nesnel gerçekliği "eysa da uymasa da" söylemiş olmamızdır.

Hakikaten Yedigirir'in dediği gibi; "başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi sınıflar örgütlenmez, partileşmez ve müdahale etmezse, egemen sınıflar bir yolunu bulup yakayı kurtarmaklardır." Ya nasıl? "Parlamentoya ileri derecede ilgi gösteren halkımız var olduğu sürece bu kurumlarda çalışarak! Gerçekten böylesi bir sağ subjektivist tespit "akıl alacak gibi değildir."

Daha evvelki yazılarımda, Lenin'in "Sol Komünizm" kitabının çok taktiksel bir süreçle ilişkin olduğunu, bunun da ötesinde parlamentarızme hevesin, dünyanın diğer ülkelerinde devrimci güçlere neye mal olduğunu, döne döne anlattım. Şimdi tersinden bir yöntem özeleceğim. Biraz da nesnel hayata ilişkin konuşalım.

Lenin'in "Sol Komünizm"de söylediği doğru da olsa, Türkiye'nin şu şartlarında hem genel olarak, hem de özel olarak, zerrece geçerli değildir. 1996'da Türkiye'de hakim sınıfların, birbirlerine dahi legal siyaset yapmayı birbir dalavere ile yasaklamaya çalıştığı, toplumun geniş kesimlerini meclisten umdu kesip, (sağ ve sol) radikallizme yöneldiği, komünist olmayan ulusal hareketin bile 1984'te önce dergisiz, gazetesiz, televizyonsuz ve legal partisiz her şeyini getirtilmeye yatırarak savaşı başlattığı, bugün dahi bütün silahlı gücüne rağmen, legal partisizine kendi siyasetini doğru dürüst izlettiremediği bir ortamda, söyler misiniz, bizim geleneğimiz nesine güvenip de legal mücadele verecek? Ne ordusu doğru dürüst ordu, ne parti yapısı doğru dürüst parti. Hilat garbesi gibi ortada

kalır. Acep işe nereden başlasak? Yazık. Geleniğimizin, Kaypakka'nın güzergahında nasıl ileriye götürülebileceği üzerine kafa yormayıp da, tarihsel olarak koştığımız şeylere yeniden öykünmemize, yazık. "Altı doldurulmuş" yanıtlara devam edeceğiz.

Okuyucu bilir. "24. yıl vesilesiyle" başlığı altında yazılan yazı başına bela oldu. Övünmek gibi olmasın ama, derinin daha ikinci sayısında nevi şahsına münhasır siyasi hattı net olarak ortaya koyduğum için pek bahtiyarım. Uzaklardan bir arkadaşımın deyişiyle bu yazı, "delinin biri kuyuya taş attı" misali bir yankı yaptı. İyi de oldu. Derindeki kumu karıştırdı ama, suyu durulamadı. "Altını doldurarak" kumu gene karıştırmak gerekiyor.

O yazı dikkatlice okunduğu takdirde, çuvaldızı döne döne kendimize batırdığımız müşahade edilecektir. Okun sivri ucu, geleceğimizdeki kimi arkadaşlarımızın beyin labirentlerinde var olan yanlış fikirlere (legalizm, parlamentarizm ve milliyetçi önderlik v.s.) yöneltilmiştir. Maalesef eleştiri olarak çıkan yazılarda, "ışık açacak" cevaplar bulunamamıştır.

Söz konusu yazıda birinci iddiam şudur: Türkiye'de ikinci cumhuriyetçilere karşı kendini Marksist telakki eden bütün güçlerin (bu arada geleceğimizin devamı olduğunu iddia edenlerin de) ciddi bir ayrışım çizgisi bulunmamaktadır. "Tekelci kompradorları" (böyle bir formülasyon nasıl oluyorsa) değil, komprador burjuvazinin İkinci Cumhuriyetçi kanadının reform projesi, bizim değme militan güçlerimizin bile ağızını sulandırmaktadır. Ahmet Altan, Yavuz Gökmen gibi has burjuva ideologlara gizliden gizliye asıktılar. Çünkü hakim olan mantık sinsilesi, burjuva diktatörlüğünün hangi biçimi (faşizm ya da burjuva demokrasisi) olursa olsun devirmeye talip değildir. Aşağı yukarı söylenmek istenen, "sistem faşist ise devirir, değilse devirmem"dir.

Şu anda ülkenin dört bir yanında pıtrak gibi ortaya çıkan "kültür merkezleri" yerine, İkinci Cumhuriyetçilerin olası bir reformu ile marjinal örgütlerin illegal isimlerle, legal belde örgütleri kurmalarına bile izin verilse, "taktik yapıyoruz" adı altında böylesi bir yemin üstüne atlamayacak babayiğidi ben tanımayorum. Gelgelelim ki, Türkiye'nin paranoyak yöneticileri zorunluluklarından ötürü, şimdilik buna fir-

sat tanımadıkları için, gönlünde burjuva demokrasisine tav olan, değme militan örgütlerin hala yer altında kalmalarına sebebiyet vermektedirler. Anlattıklarımızı, anlamamakta zorluk çekenler varsa, Şili tarihine bir zahmet bakıversinler.

O yazıda, ikinci önemli mesele milliyetçi önderliğe ilişkindir. Bu satırların yazarını "Türk şovenizmi" ile itham etmek, çok zoraki bir işgüzarlıktır. Zaten bendenizi de katıyken gıdıklamamıştır. Zira, orada gene okun sivri ucu kendimize yöneltilmiştir. Kaypakka'nın PDA'ya istinaden "zaman zaman Türk şovenizmine, zaman zaman da Kürt milliyetçiliğine yatakmaktadır" sözünü hatırlatmaktadır. Bugün milliyetçi önderlik yeşermişse, bunun birinci dereceden sorumlusu bizim geleceğimizdir. Şimdi de bazıları kendi çizgisinde sebat edeceğine ezilen ulusun milliyetçiliği önünde secdetmektedir. Zihnen Kürt kitlelerinin çıkarlarına çoktan milliyetçi önderliğe teslim etmişlerdir. Hatta köylü devriminin sorumluluğundan kurtuldıkları gafletine düşmüşlerdir. Kurnak istedikleri seksiyon bile bu ayabın üzerini kapatamaz. Orada, adı konulmadan anlatılmak istenen bunlardır.

Evet biliyoruz, zihnen böyle düşünenlerin yanı sıra bir de, güya 1972'nin hatında diretenler vardır. Elimizi vicdanımıza koyalım. Söylemin dışında güya bu diretenlerin, yukanda deşifre etmeye çalıştığımız yaklaşımdan hiç farkları var mıdır? Mükellef oldukları siyasi/ideolojik sorumlulukların üstesinden gelemedikleri için milliyetçi önderliğe çamur atmaktan öteye gitmedikleri alenen ortadadır. Es kaza kendileri bugün aynı güfte olmuş olsalar, örgüt içi demokrasiden tutun da, müzakere masasına oturmaya kadar her konuda, milliyetçi önderliğe tahmet okuturacakları bal gibi ortadadır.

Düşünmesi gerekenler düşünsün. Geleceğimiz evvela, üzerine düşen vazifeyi topraklarda yerine getirememiştir. Ardından milliyetçi hareketi devrimci milliyetçi bir hatta bile tutması mümkünken, benim hatırladığım kadarıyla tam üç kez karşı devrimci ilan etmiştir. Özellikle de sırf 1984 sonrası kitle tabanını kaputmamak için. Dünya dönmeye devam etmiştir. Bizim geleceğimiz daha da sağa doğru savrulurken, milliyetçi hareket doğası gereği devrimci çizgiden gittikçe kaymış, emperyalistlerin ve gerici devletlerin çekim merkezine girmiştir.

Şimdi burada ara verelim ve kimse'nin duygu sömürüsü yapmaması için bir noktanın altını özellikle çizelim. Burada tartışmayı yürüten bizler fiilen savaşın içerisinde değiliz. Fiilen bu savaşın içerisinde olanların siyasi/ideolojik hatları üzerine tartışmak, hakikaten kolay değildir. Siyasi terbiyemiz bize bunu öğretir. Bunu önce beyninde, sonra da yüreğinde hissetmek önemlidir. Kan ve barut ortamında, kafayı ayık tutup, bulutların üzerinden sorunlara bakmak şarttır. Zira, siyaset duygusallığı da kaldırmaz.

Kaldı ki yürüttüğümüz tartışmada tartışılmayacak yegane konu, ezen ulusla ezilen ulusun karşı karşıya geldiğinde bizim, ne tarafta olacağımızdır. Nerede secde edeceğimiz değil. Kendi bağımsız siyasi/ideolojik hattımızla barikatın ne tarafında duracağımızdır. Örneğin, "Sınıf bilinçli proletarya ezen ulusun Sevr histerisine kapılmayacak, ulusal bayrağa sarılmayacaktır. Dolayısıyla ezilen ulusun mücadelesinin -yani efit olmak ve milli baskının kalkmasını ve hatta ayrı devlet kurma hakkını (maalesef ezilen ulusun önderliğinin böylesi bir talebi de yoktur) islemek çeklindeki- demokratik muhtevasını, kayıtsız şartsız destekleyecektir" derken tavır son derece nettir.

Konumuza dönelim. Birakalım o yazıda Stalin'den verdiğimiz alıntılara yazarlarımızın özenle yanaşmayışlarını, ezilen ulus için duydukları kuyğu da, tıpkı "ulusal hareket" gibi buram buram yapmacıktır. Neden?

Ezen ulusun çıkarları için "real politik" düşünenlerin bile, milliyetçi önderliğin bağımsızlık söylemini ciddiye almadığı ortamda, bizim arkadaşlarımız, hareketin savaş içinde "denge aşamasına" gelebileceğini iddia edecek kadar komikleşiyorlar. Benim yine, hiç olmazsa Marksist olduğunu iddia etmeyen ama, düzeninin çıkarları için "real politik" düşünen "şıracı" şahıtlara ihtiyacım var.

"Liderlik, konjonktür öyle icap ediyorsa, isteklerinin bir bölümünden şimdilik kaydıyla vazgeçebilir, siyasi pozisyonunu değiştirebilir... Veya yeni isteklerle karşımıza çıkabilir. Bunlar, ittifaklar ve güçler dengesinin her dakika değiştiği bölgemizde normal karşılanması gereken durumlardır."

"Bağımsız bir Kürt devleti kurmak isteyen ulusal hareket, federasyona razı olabilir, o olmazsa, 5. Kongre kararlarında katagorik olarak reddettiği ottonomi benzeri bir ara formüle evet diyebi-

lit. O da olmasa örgüt militanlarının affı, kültürel haklar ve yasallaşma karşılığında silah bırakabilir" (Kadri Gürsel, Dağdakiler, Metis Yayınları, İstanbul 1996, sf.62-63).

Bu şıracıyı beğenmeyenler için şimdi de başka belgelere geçelim.

Hareketin resmi belgelerini açıp bakın. Hareket, bugün artık dışa yönelik söyleminde bağımsız ve büyük Kürdistan tezini tamamen bırakmıştır. İçerik ise, Marksist söylemi ve bağımsız Kürdistan tezini bir çırpıda bırakması - anlaşılabilir sebeplerden ötürü - mümkün değildir.

Sıraşyla gidelim. İlk önce içerik söyleme ilişkisi bir alıntı. "Örgütün amacı, Kürdistan üzerindeki sömürgeci egemenliği ve gerisindeki emperyalizmin etkilerine son vermek, Kürdistan'daki çağdışı kalıntıları tasfiye etmek, bağımsız ve birleşik bir Kürdistan'da demokratik bir halk yönetimini kurmak, ilerici insanlığın bir parçası olarak sınıfsız topluma doğru ilerlemektir." (Tüzük, sf.79 madde 3)

Şimdi bir de şu dışa yönelik söyleme bakalım. Almanya'da yayınlanan Die Welt gazetesi hükümete yakınlığı ile bilinen bir gazetedir. Aynı gazetenin 20 Mayıs 1996 tarihli nüshasında, Öcalan'ın tam bir sayfalık mülakatı yayınlandı. Oradan aktarıyorum.

Soru: Sizin hakkınızda Leninist, Stalinist, terörist, diktatör, bölücü deniyor. Gerçekten siz nesiniz? Öcalan: Evet. Bana Leninist, Stalinist deniyor. Neden? Çünkü benim gerçekten neyi nasıl düşündüğümü bilmek istemiyorlar. Evet doğrudur. Vaktiyle genç bir adam olarak sol muhalefetin içerisinde yer aldım. Tabii iktidar meselesinin tayin ediciliğine ilişkin, Lenin'in fikirlerinden yararlandırıyorum -ve Türkler gün be gün bunun doğruluğunu ispat ediyorlar. Ama bu benim komünist olduğum anlamına gelmez. Ve bir de Stalinist diyorlar. Belki bryığım, bolşevik lider Stalin'inkine benzediği için beni, onun takipçisi ilan ediyorlar. Evet, bana yapılan saldırılar bu seviyede. Şayet bryığımı biraz daha kısaltmış olsam, o zaman da herhalde Hitlerist mi diyecekler? Soru: Ama en azından adamlarınızın Türkiye'de teröre başvurduklarını inkar edemezsiniz. Öcalan: Tarihte bir çok devlet adamları "terörist" olarak başladılar. Arafat örneği hergün gözümüzün önünde duruyor. Soru: Peki sizin gerçek hedefiniz nedir? Öcalan: Biz bugün diyoruz ki, federal ve de-

mokratik bir Türkiye'de yaşasak, bir çok şey kazanılmış olur. Model olarak gözümüzün önünde Federal Almanya Cumhuriyeti durmaktadır. Almanya, yeniden bölünmemiş ama federal bir devlettir. Eğer, "Özgür Kürdistan (eyalet) devleti" Türkiye'de, "Özgür Baranya (eyaleti) devleti" kadar özerkliği olmuş olsaydı, o zaman bir sürü kurban veren savaşa gerek kalmazdı. Almanya'da uygulanan demokrasi Türkiye'de uygulanmış olsaydı, sorunların bir çoğu çözülmüştü. Federal sistem kendisini sadece Almanya'da değil, aynı zamanda ABD'de, İsviçre'de ve Belçika'da da ispatlanmıştır.

Yorum yapmadan hemen sıcağı sıcağına bir başkasının alıntısına geçiyorum. Profesör Doktor Udo Steinbach sadece, Hamburg'da ki, "Orien Enstitüsü"nden başında bulunmuyor, kendisi aynı zamanda Federal Almanya Dışişleri ve Savunma Bakanlığı'nın birinci dereceden danışmanıdır. Bu kadar ün-vana sahip olan beyfendi 1993 senesinde Öcalan'la iki gün süren bir görüşme yapıyor. Die Welt gazetesinde yayınlanan bu bizzatıhi kendisinin yazdığı makeden gelen birlikte okuyalım. Danışman beyimizin nüktedanlığına lütfen dikkat edelim.

"Kürdistan İşçi Partisi'nin şefi Abdullah Öcalan, bağımsız bir Kürt devletinin kurulması için savaşan 'Marksist Terör Örgütü'nün 'Stalinist önderi' olarak adlandırılmaktadır... Kürt sorunu etrafında tam on senedir silahlı bir çatışma yaşanmaktadır. sadece askeri bir çözüm mümkün müdür?... Türkiye'nin Güneydoğusu ile Avrupa arasında bir çok cephede savaşan 'Terörist' meşgul olmasına rağmen bir sinyal vermek için, bu satırları yazan ile 16 saat boyunca konuşmak için zaman ayarmıştır. Ve savaş üzerine değil bilakis, savaşın sonu ve siyasi bir çözüm için. Hatta oldukça yüksek seviyede, uygar bir ortamda... Bu konuşma maratonundan buraya aktarılan iki önemli mesaj çıkmıştır. Birincisi, Öcalan siyasi bir çözüm -Türkiye'nin sınırları içerisinde- hazırdır. Bu çözümün temel şartı Kürt kimliğinin tanınmasıdır. İkinci mesajda şudur. Almanya siyasi çözüm için iyi hizmetlerini sunmalıdır."

Şimdi bir anekdotu aktarmanın zamanıdır. Yıllar önce Süleymaniye'de bulunmuş, İran Komünistler Birliği (Sarbedaran)'nden bir yoldaş anlatmıştı. Süleymaniye'de bir kahvehaneye KYB yanlısı gençler gelip propaganda

yapıyorlar. Gençlerden biri "Mam Celal er-i vallahi" diyor. Yaşlı bir kadın, "neden" diye soruyor. Genç kendinden emin, "Mam Celal gitti görüştü. Amerika bize Stinger roketi verecek". Yaşlı kadın istifini bozmadan, gencin ağzının payını veriyor. "Aptal oğlum! Mam Celal, cahş-ı şeş de şeş (Celal Amca 66'nın satılmışıdır). ABD bize neden versin senin o dediğin silahları. Unutma aptal oğlum, Kürdeke fakire!"

Marksist jargonla, "ya proletaryanın kendi kaderi" dedik kıyamet koptu. "Tuzu kuru olanlar için" tekrarda mahzur yoktur. Ya Kürdeke fakirenin kendi kaderi? diyoruz. Şimdi anlaşılır mı? Lamı cimi yok. Kürt kitlelerinin arzuladığı gerçek kurtuluşun garantörü kim? Emperyalist ve gerici devletler mi? Yoksa Kürdeke fakire mi?

Kaypakkaya'nın 1972'de inşa ettiği teleskopun dışında, hiç bir mercekten gerçek bağımsızlık görülmemektedir. Hele hele arkadaşlarımızın merceğinden asla. Çünkü Stalin bir kez daha -"uysa da uymasa da"- haklıdır.

"Rusya'da karşı-devrim dönemi beraberinde sadece 'gökgürültüsü ve şimsek' değil, fakat hareket üzerine hayal kırıklığı ve birleşik güçlerde inançsızlık getirmiş bulunuyor. Önceleri, 'aydınlık geleceğe' inanılmış ve bu nedenle hangi milliyetler olursa olsun birlik içinde mücadele edilmişti. Şimdi ise düşüncelere kuşku sızdı ve ayrışmalar başladı: 'Herkes kendi ulusal meclisine, herkes sadece kendisine güvensin! Herşeyden önce 'ulusal sorun'!" (Stalin, Bütün Eserleri, Cilt 2, Devrim Yayınları, Ankara Ocak 1977, sf. 280) (abç)

Yanıtlar'ı bitirirken şu meşhur "bol turnak ve bol ünlem" eleştirilerine de küçük bir cevap vermeden edemeyeceğim.

Wolfgang Amadeus Mozart benim en çok sevdiğim klasik müzik üstadıdır. Müzik alanında zamanının devrimci dehasıdır. Vaktiyle Mozart daha Avusturya kralının sarayından kopmadığı dönemde, bir gün yazdığı bir operanın notalarına kral bakmak istiyor.

Kral bakıyor ve çok bilmiş bir eda ile, "iyi olmuş ama fazla nota doldurmuşsun bu sayfalara" diyor. Mozart o kendine has deliliği ile diyor ki, "maalesef yanlışlıyorsunuz, bu sayfalarda notalar ne az ne de çoktur, ne kadar gerekiyordysa o kadar nota koydum."

Merak ve umut ediyorum

İ. Halit Elçi / Çanakkale Cezaevi

Uzun Yürüyüş'ü ilk sayısından beri il-
giyle izliyorum. Sosyalist teori ve pra-
tiğe yenilenmeci yaklaşımı ve arayışıyla,
düzeyle, serinkanlı ve alçak gönüllü tavrıyla
iyi bir çizgide yürüyor bence. Türkiye sos-
yalist hareketinin geçmişindeki çocukluk
hastalıklarını eleştirerek, teoride ve pratik-
te devrimci olan yanlarına sahip çıkıp bun-
ları geliştirerek, bu topraklarda yeni bir
senteze ulaşabileceğine inanıyordum;
farklı kaynaklardan çıkan ırmaqların bira-
raya gelip gürül gürül bir achire dönüşebi-
leceğini düşünüyordum evvelce. Uzun
Yürüyüş bu umudumu artırdı.

Apayın düşünsel ve eylemsel süreçten
gelen bir sosyalist olarak Uzun Yürü-
yüş'un çizgisinde pek çok ortak yan bula-
biliyorum. Elbette katılmadığımı, karşı çık-
tığımı bazı temel fikirler de var. Ama pay-
laştığımı ve paylaşımadığımı görüşlerin öte-
sinde olaylara/sorunlara yaklaşımını (yön-
temini) olumlu buluyorum.

Neyse, burada niyetim Uzun Yürü-
yüş'ün değerlendirmesini yapmak değildi.
Yine de Uzun Yürüyüş'le ilgili düşünceler-
lerimi birkaç cümleyle özetlemem gereki-
yordu. Bunlar, az çok biraz sonra yazacak-
larımın gerekçesini oluşturunur.

Dediğim gibi, Uzun Yürüyüş'ü başan-
dan beri ilgiyle izliyorum. Ama "bir konu"
var ki, bu daima benim Uzun Yürüyüş'e
olan sempatisini gölgeledi. Derginizin özel-
likle ilk sayılarında hep o "bir konu" hak-
kında bir haber, bir açıklama vb. görmeyi
umudum. Ama nafile!

Uzun Yürüyüş'ün Ekim sayısında Er-
kan Uğur imzasıyla, Kemal Yazar'ın öl-
dürülmesiyle ilgili bir yazı çıktı. Tümüyle
kanıldığını bu yazıda Kemal Yazar adlı
devrimcinin, "devrimci bir eylem yaptığını
zannedenlerce" öldürülmesi kınanıyor, bu
olay mevcut sosyalist solun yapısal olum-
suz özellikleriyle bağlantısı içinde eleştiril-
liyordu. (Kemal Yazar'ın ajan, karşı-dev-
rimci vb. uydurak suçlamaları itham edi-
lip öldürülmesi, onu şahsen-cezaevinde-
tanyan biri olarak beni sadece politik yön-
nüyle değil, kişisel olarak da üzmüştür.)

Kemal Yazar'ın öldürülmesiyle ilgili
yazı bana başka bir devrimcinin, Semih
Özal'ın öldürülmesini hatırlattı. Semih
Özal (Fak) 25 Temmuz 1995'de Şam'da

bir devrimci örgütün militanları tarafından
öldürüldü. Bu olay sosyalist basında yer
almadı. (Semih Özal'ın dostlarınınca sosya-
list basın bir yazılı açıklamayla bilgilendiril-
mişti). Bunun çeşitli nedenleri olabilir.
Ama sanırım en önemli neden, Semih
Özal'ın o sıralarda örgütlü ilişkiler içinde
olmaması; ve onun öldürülmesinin duyur-
ulmasının kimsenin işine (!) yaramamasıydı.

Semih'in dostları ve eski yoldaşları ola-
rak bu korkunç olayın ayrıntılarını öğren-
meye çalıştık. Çeşitli kanallardan ve sözi-
 edilen örgüt çevrelerinden gayri resmi ola-
rak edindiğimiz bilgilere göre, Semih arka-
daş, bu örgütün bazı savaş araçlarını alış-
verişinde yardımcı olmuştu. Bu alış-veriş
işlerinde ortaya çıkan bazı sorunlardan do-
layı kendisiyle konuşulmak istenmiş, bu
yüzden bir arabaya binmeye zorlanmış, di-
renince de vurulmuştu. Yine gayri-resmi
yollardan öğrendiğimize göre, bu örgüt bu
cinayeti onaylamıyor, militanlarını fevri
bir davranış olarak niteliyor, sorumluların
cezalandırılacağını ve bu konuda bir açık-
lama yapılacağını söylüyordu. Ancak bun-
lar gayri-resmi bilgilerdi. Bu örgüt, cinaye-
tin üzerinden 1,5 yıla yakın zaman geçme-
sine rağmen bu konuda hiçbir açıklama
yapmamış, sorumluları cezalandırmamış-
tır. Öyle anlaşıyor ki bu olayın üstü kapa-
tılmaya, unutturulmaya çalışılıyor. Oysa
bir devrimci örgütün, böylece korkunç bir
hataının sorumluluğunu üstlenip halk önün-
de açıkça, dürüstçe özleştirmesi bek-
lenirdi.

Semih Özal 20 yıldır sosyalist hareket-
te çeşitli alanlarda, her düzeyde yer almış,
çalışkanlığı, fedakarlığı ve devrime olan
sarsılmaz inancıyla sadece kendi örgütüne
değil, genelde devrimci hareket büyük
katkılarda bulunmuş bir insandır. Gerek
yoldaşları, gerek ilişkide bulunduğu dost
devrimci çevrelerde daima sevilmiş, say-
gın bir yere sahip olmuştur. Semih Özal,
Türkiye'de yürüttüğü mücadelenin ve tut-
sahlıkla geçen sürelerin yanı sıra çeşitli za-
manlarda Suriye-Lübnan alanında faaliyet
gösterecekti. Orada devrimci dayanışmaya
olan derin inancıyla dost devrimci örgütler-
le çok yontlu ve yoğun yardımlarda bulun-
muştu. Bu doğrultuda örgütlü-politik tavr-
ın ötesinde bir kişisel gayret göstermişti.
Trajiktir; onun belki de en çok yardım etti-
ği hareket, onu öldüren örgütün geleneği-
dir.

Uzun Yürüyüş'teki Kemal Yazar'la
ilgili yazı bana bunları hatırlattı.

Şimdi merak ediyorum; acaba Uzun
Yürüyüş böyle bir yazıyı yayımlayabilir
mi? Kemal Yazar'ın öldürülmesi konu-
sundaki hakkı duyurulduğu Semih Özal için
de gösterebilir mi? Uzun Yürüyüş söylem

düzeyinde eleştirdiği geleneksel solun sek-
ter, kendinden başkasına değer vermeyen,
faydacı özelliklerinden kendisini geçerken
kurtarabilecek mi? Dileğim bunu yapabilir.

Yazının Erkan Uğur'un sözleriyle bit-
tiyorum: "Kendini sorgulayabiden sorgula-
tan, hatalarına farkedip düzeltebilen, öze-
leştirmede cesur ve kararlı olabilen, demok-
rasiyi kavramış, objektifliğe ve adalete ku-
yanıcı titizliğiyle dikkat eden devrimci ve
sosyalistlere ihtiyac duyuyor ülkemiz top-
rakları; geleceği onlar taşıyacak..."

Dostlukla...

UZUN YÜRÜYÜŞ'TEN AÇIKLAMA

İ. Halit Elçi arkadaşımızın dergi-
mize yolladığı yazı ile ilgili düşünceler-
lerimizi belli başlı noktalarda belir-
mek istiyoruz.

Tüm devrimcilerin muhakkak has-
sas olması gereken bir noktada dergi-
miz Uzun Yürüyüş'e uyarılarını su-
nan Halit arkadaşımıza teşekkür
ediyoruz.

Hemen belirtelim ki Halit El-
çi'nin yazısında belirttiği noktalar bi-
zimde hemfikir olduğumuz, açıkça
ve ilkel olarak savunma noktasında
vazgeçilmez gördüğümüz bir konu-
dur. Bu noktada dergimizde bir yazı-
nın şimdiye kadar yer almayışının
esas nedeni elimize bu konuya ilgili
herhangi bir açıklamanın geçmeyişi,
yazıda sözü edilen Semih Özal'ın ar-
kadaşları tarafından sosyalist basına
gönderildiği söylenen açıklamanın
bizim elimize geçmeyişi.

Bu noktada içine girilen yanlış tu-
tumlar, yapılan hatalar karşısında
dergimiz Uzun Yürüyüş eleştirelli-
ğini ve sorgulayıcılığını kesinlikle
terketmeyecektir.

Bir devrimcinin yada bir devrimci
haretinin yaptıklarını açıkça ortaya
koyma, hatalarının özleştirmesini ce-
saretlice vermesi o hareketin devrim-
ci karakterinin güçlü olduğudur tabii
ki.

Bu noktada yaşanan olayın ve ge-
lişmelerin komünizme açılması ve ta-
rafların görüşlerini ifade etmesi bi-
zim de istediğimiz, açıklığa kavuşu-
rılmasında gerektiğinde sayfalarımı-
zı açabileceğimiz bir durumdur.

Bu konuyu ele almada İ. Halit Elçi
arkadaşın üslup ve yöntemindeki ge-
rüş bildirimlerinin sağlıklı olduğunu
özellikle belirtme ihtiyacında du-
yunuyoruz.

KEMAL YAZAR'IN ANISINA

Öldürün!...

Farklı mı düşünüyor? Öldürün! Ben sizinle yürümek istemiyorum mu diyor? Öldürün! Her zaman muhalefet mi oluyor size? Öldürün!

Hem öyle bir öldürün ki ibret olsun aileme, ne kırk katır ne de kırk satır cezası o bile hafif kalsın bununyanında. Öldürün! Ki diğerleri cüret bile edemesin O'nun akıbetini sormaya. Öldürün!

Emir demiri keser, korku dağları delmiş. Öldürün!

Çünkü siz gelecek "aydınlık günler" için savaşan savaşçılarsınız. Her şey hakkınızdır, öldürün!

Güzel amaçlara güzel araçlarla gidilir demeyin. Öldürün! Biliyorsunuz insanlık tarihi "Fi" örgütü ile başladı ve "Fi" örgütü ile bitecek, yani sizinle. Öldürün!

Çok değil iki şey gerekli size bu uğurda. Önce kutsallaştırınız kendinizi, yüceltin. Sonra dokunulmaz ve yanılmaz olduğunuzu ilan edin ve kabul ettirin. Eğer bu safhayı tamamlamışsanız öncelikle eleştiriyi denen zebaniden kurtulup sayrılmış ve de ayrıcalıklı olmuşsunuz demektir. Eh umuda giden tek yol da siz olduğunuzu göre. Öldürün!

"Şartsız itaat" kesin teslimiyet istemek hakkınızdır. Eğer dokunulmazlık kutsallığınızın askeri güce kutsamışsanız... Kutsallığın zırhı güçtür çünkü. Öldürün!

Muhammed Mustafa bile Medine'yle kaçtığında Yahudilere hoş görünmek için ibadetini doğuya dönerek yapmadı mı? Evet! ne zaman ki askeri gücünü etrafında topladı, hem haklılığını ilan etti ve kadetli Yahudileri, hem de kabilesini Kâbe ilan etmedi mi? Öyleyse?! Güçlü olan her zaman haklıdır. Öldürün!

DEJENERASYON

Diyeceksiniz ki dünyada ve tabii ülkemizde Marksizm'den bir kaçış başladı. En zayıf dönemini yaşıyor Marksist hareketler. Biliyoruz!

Dinci ve ulusal hareketler aldı başını gidiyor, kadercilik revaçta diyeceksiniz. Biz de görüyoruz. Marksist-Leninist ve Maoist kitaplar raflarda örümcek tırtımlarına terk edildi. Sürgün edildi tavan aralarına, sancı var diye yazıyorsunuz biz de okuyor, görüyor, duyuyor, dinliyoruz. İşte yürümek böyle başladı. Önce adım adım, sonra hızla derinleşti, boyutlandı...

Önce Sovyetler Birliği, sonra Çin onu

takiben Arnavutluk'ta geriye çark etme, sosyalizmden kapitalizme yeniden geri dönüşler başladı. Elbeteki eleştiri furyaları takip etti bunu, dönüşlere karşı. Ama yol açacağı tahribatların geriye dönüş yapan ülkelerden daha büyük olacağını kimse tahmin edemedi. Ne zamanki bu ülkeler bir de kapılarını ardına kadar kapitalist dünyaya açtılar. "Pandora'nın kutusundaki kötülükler" gibi dalga dalga yayıldı etrafa. Modern revizyonist rüzgar, emperyalist, faşist propagandalarla birleşince korkunç bir karşı-devrimci dalga haline geldi.

Haklı eleştirileri, doğru tavırları da sildi, süpürdü, kısa bir süre için de olsa. İnsanlık tarihinde umutsuzluk rüzgarları hiç bir zaman bu kadar güçlü esmemiştir.

Bu, Lenin'in 1905 devrimi yenilgisini anlatan, hayıflanılan sözlerinin çok ötesinde bir umutsuzluktu. Lenin o zaman herkes ulusuna evine tarafına döndü demişti. Bizler ise beterin beterin gördük. İnsanlar yalnız evine dönmekle kalmadı çok daha kötü yerlere gittiler. Eski tüfekler tüfeklerini ters asıp giderken, yeni tüfekler yolunu şaşırıp ağır yükü karşısında sınıf mücadelesinin. Yalpalamalar, bunalmalar takip etti bunu ve düşmanın metodlarından medet ummaya kadar bir çok yabancı gelenek bu bunalım döneminde gelip oturdu devrim sofrasına ve yer buldu kendine bu sofrada. Ve yine ortaya açık bir şekilde çıktı ki, ülkemiz, ülkemiz devrimci hareketlerinin büyük bir kısmı bırakmaz proleter demokrasiyi burjuva demokrasini bile, burjuvazi kadar sindiremediklerini ortaya koydular. Varsın Lenin yanlısın "Proleter demokrasi burjuva demokrasisinden bin kat daha demokratiktir," diyerek.

Amaç ayakta kalmak olunca nasıl olursa olsun ama ayakta kalayım mantığı neredeyse "amaç her türlü araçı merşu kıl" noktasına geldi dayandı.

Devrimci dalgadaki düşüşün nedenini araştırmak, bilimsel değerlendirmelere tabi tutup kendi kitlelerini bu karşı devrimci dalga karşısında eğitime yerine, ülkemiz devrimci örgütleri bu gerileme aşamasını yanlış tesbit ederek, bu gerilemenin nedenini kendi içlerindeki bölünme ve ayrışmalarda görüp, kendi kitlelerini de bu düz mantığa inandırınca ardından infazlara girişmeye başladı. Sınıf mücadelesi deyince, aklına silahlı asker ve coplu polis gelen bu kafalar, sınıf mücadelesinin fırtına merkezinin, parti, örgüt içinde de tımsı huzurla ama farklı bir biçimde süreceğini. Sovyet, Çin ve Arna-

vutluk deneylerine rağmen aklına bir türlü getirmediler. Bu ülkelerdeki geriye dönüşlerde bizzat Merkez komitelerinin ve parti üyelerinin yozlaşarak, kitlelerden uzaklaşarak revizyonist dönecekler haline gelip, kapitalizme dönüşün yine bu komünist partiler ve onların önderlikleri tarafından gerçekleştirildiğini göremediler.

Akıllarına getirmediler, parti, örgüt denilen aracı toplumun içinden çıktığını ve toplumsal her olayın da onu etkileyip, dönüştüreceğini, ya ıyıya ya da kötüye doğru savuracağını doğru tesbit edemediler. İşin başının eğitim, eğitim, eğitim... olduğunu göremediler. Anlamadıklarını bir de anlamlandırmaya çalıştılar. Binlerce yıldır süren sınıf mücadelesini, bir gün, o günü kurtarmaya, daha binlerce yıl sürecektir olan sınıf mücadelesini ise kendi grup çıkarlarıyla özdeşleştirerek, "benden sonrası tufan" mantığını getirip insanlara dayatarak devrime gidişte "araç" olan partiyi ya da örgütü "amaç" olarak gördüler. Amaç haline getirilen parti, önce kutsandı, "her şeyin üstünde ve her şeyden önce" hale getirilerek dokunulmaz kılındı. Ve yanılmaz bir önderlik kültürü beyinlere işlendi. Çok zorda kalınca, iş çıkmaza girince, isteyerek değil, "hata da yapabilir ama" diyerek farklı düşünceler cebren bu hatalarla birlikte yaşanmaya zorlandı. Farklı çelişiklere farklı çözümler ve yaklaşım yerine, bütün çelişikleri aynı kefeye koyup, düşman ilan etme ve hep-sine düşmana takılan tavrın aynısının (şiddet) alınmasıyla devrimci değerler tam bir dejenerasyona uğratıldı. Ne gariptir ki bu örgütler de, bu kafalar da halbuki başka örgütlerden ayrılarak kendi grubunu, örgütünü, partisini kurmuşlardı.

Ve yine sınıf mücadelesi deyince, tarihi bile çarpıtarak neredeyse kendileriyle tarihi başlatan böylesi mantıklar, kendileri olsa da olmasa da sınıf mücadelesinin tarihsel, toplumsal bir olgu olduğunu göremediler, görmek istemediler. Bu "Kato-lik Marksist" kafalar öyle bir hale geldi ki neredeyse hanımına bile ayrılıp, boşanma veya başka biriyle evlenme ya da bekar kalma hakkı tanımamaya kadar vardı.

Evet, dünyada esen karşı devrimci fırtına, ülkemiz devrimci hareketlerini de çeşitli şekillerde derinden etkiledi ve sarstı. Her örgütün aynı oranda etkilen-diğini söylemek mümkün değildir. (...)

YANSIMALAR

Moğol İmparatoru Cengiz Han'ın çok güzel bir sözü vardı, der ki: "Eğer rakibi-

ne saldırmak istiyorsan, onun veremeyeceği şeyleri iste!". Sekizyüz yıldır bu söz savaş isteyen her devletin parolası olmuştur. Ve ne yazık ki bu mantığa tipik bir örneğini MLKP, KP-İÖ ayrışmasında hep beraber yaşadık, gördük. Olaylar şöyle gelişti: MLKP önce, kendinden ayrılan KP-İÖ'den örgütün kalan mallarını istedi. Verdiler. Filanca yerde kalan örgüt kitaplarını istedi. Verdiler. Duisburg derneğinin çoğunluğunu ayrılan KP-İÖ kitlesi olmasına rağmen, MLKP derneği de istedi, KP-İÖ onu da tıpkı diğer malzemeleri verdiği gibi İÖ'ye yakın örgütün bizzat denetiminde, gözetiminde verdi. MLKP baktı ki her istediğini alıyor, bu sefer KP-İÖ'den "adam" istedi. Yani KP-İÖ'nün yönetici şahıslarını... MLKP ortak üretilen değerleri tek yanlı olarak zimmetine geçirirken şunu da öğrenmiş oldu, "Saldırmak için temel şart verilemeyecek şeyleri istemektir!" Çünkü saldırmaya karar vermişti bir kere. Fakat KP-İÖ "adam istenmesi ve sorgulanması konusunda da "evet" deyince (bir şartı vardı yalnız bütün devrimci örgüt temsilcilerinin bulunduğu ortamda olacaktı bu sorgulama) MLKP baktı ki bu isteği de oluyor, hemen yanı çizdi. Gerçekçeyse tuhaftı "örgüt içi surlar desifre olacaktı ve kendi yalnız yargılamak istiyordu" Sanki ayrılanlar hala MLKP'nin adamlarıymış gibi. Örgütün içindeki kişilerinmiş gibi sorunu bir çıpıda "Örgüt sırası" yaparak reddetti MLKP.

Ve MLKP'nin saldırıları izledi bunu; önce yumruklarla, sonra sopalarla. Ve sonra silahlı saldırıları takip etti bunu. MLKP-YDK (Yurtdışı Komitesi) bu saldırıları Eylül 1995'te çıkardığı "Parti Her Şeyin Üstünde, Her Şeyden Önce Parti" adlı broşürde, hem dünya komünist hareketinin tarihini çarpıtarak, kendine benzetti, hem de en olumsuz örnekleri ön plana çıkartarak (özellikle şiddet unsurunu içeren örnekleri ön plana çıkartarak) kutsadı. Kendi karşı devrime hizmet eden şiddetini Marksist kılıfı gizlerken, kendi kadrolarına da gözdaki verip "çartsız itaat" istemeyi ihmal etmeden "şiddet" politikasını çizgi haline getirdi. Ne keranetse bu broşürde E. Hoca'dan bolca alıntılarla şiddet yassallaştırılırken Stalin'in, Troçki gibi bir adama karşı bile o engin sosyalist demokrasi anlayışı görmezden gelindi. Mao'nun Teng Siao Ping'e karşı bile hiç bir zaman şiddet unsurunu ön plana çıkarmadığı sosyalist zenginlik görülmüştü, saklandı gözlerden. MLKP saldırılarını böyle kutsarken onlarca saldırı yaptı KP-İÖ'ye, hem de bütün örgütlerin gözleri önünde, KP-

İÖ'ye "kari-koca" örgütü diyen MLKP, önce bir bayanı kaçırdı, ardından "K"yı. Daha sonra da "M" ve "S" isimli şahısları bütün örgütlerin katıldığı bir toplantıda öldüreceğini ilan etti ve bunu **Kemal YAZAR**'ın MLKP tarafından öldürülmesi izledi. MLKP şiddeti doruğa çıkardı. Atılım gazetesi ne acıdır ki, bu olumsuzluğu üstlendi.

Büyük devrimci, güzel insan **Kemal YAZAR**'ın öldürüldüğü gün herkes sustu. Bıçak açmadı kimse, ağız şaşkınlıktan. Ve o günün gecesi bütün Duisburg'un üstüne kara bulutlar çullandı, sağnak bir yağmur yağdı bütün bir gece, gök güleledi uzaklardan, pencereleteri yaladı yağmur suları, damları dövdü kör karanlıkta rüzgar, inim inim içimiz sızladı, yüreğimiz yandı, acı ve elem dolup-taştı o gece ve binlerce soru işaretli...

MLKP'YE ÇAĞRI

Değerli arkadaşlar!

Eleştiri arifi olgunlaştırmış, cahilli hayratlaştırmış derler, sözlerimizin eleştirilerimizden alınmayınız... Devrimci değerlere sahip çıkmak erdemdir, dalkavukluk değil. Picasso'nun dediği gibi "Biz gördüklerimizi yazdık, çizdik, suç bizim değil." Saldırılarınızı durdurun.

Niye sadece biz eleştiriliyoruz, yalnız biz mi devrimci kam diktük diye tepkici davranmıyoruz, bu yazımız bunu yöntem, çözüm olarak gören bütün yapılar için geçerlidir.

Herkesin yaptığı yanına kaldı, unutulur diye düşünmeyin. Unutulmaz!

Platon'un dediği gibi "Denizle gelen, tuncla çöker!"

Gönüllü birlik yaptığımız devrimci davada, gönüllü ayrışmalara karşı zoru dayamayalım. Bu gönüllülük ilkesini kötüye kullanmak olur. Bu yöntemler devrimci davaya çok daha büyük zararlar veriyor. Kitleler devrimci örgütlerden gittikçe uzaklaşıyor. Kadrolar suskun birer memurlar haline geliyor, iç tartışmaları ve gelişmeleri de demura uğratan yanlış tavırları bınlar. Kam durdurun!

Uğruna dövüldüğün sistem sosyalizm ise (ki öyledir) insanın insan olarak en değer kazandığı yerdir gittiğimiz yol, en geniş demokrasi insan unsurunun en serbest gelişmesi orada olacaktır şüphesiz. İnsan o zaman da düşüncecek, farklı şeyler üretecek, farklı görüşler ileri sürecek... Daha binlerce yıl sürecektir olan sınıf mücadelesinde halk güçlerine karşı eğitim, dönüşüm ve ideolojik mücadeleyi esas almaya-

rak şiddeti ön plana çıkarmak, işi başından çıkmaza sokmak demektir. Sosyalist toplumda da sürecektir bu farklılıklar, ayrışmalar, işte Sovyetler! İşte Çin! İşte Arnavutluk...

Bu ülkelerdeki sosyalist inşalar dışarıdan saldırılarla yıkılmadı. Aynı komünist önderliklerin hatalarını sistemleştirip, yozlaştırması sonucu halk düşmanı birer partiler durumuna gelmediler mi? Ayrışmaya yüz tutmuş bir grubu ya da kişiyi, disiplinle, örgütsel kararlarla "birlikte" tutmak mümkün mü? Hayır! Doğum yapmakta olan bir kadına "karar aldık, örgüt kararı doğum yapmayacaksınız" demek mümkün mü? Evet! Ama onu öldürerek. Saldırılarınızı durdurun!

Dünya devrim tarihinin gösterdiği gibi, devrimin ilerlediği ve gerilediği dönemlerde her örgütte ayrışmalar ve çalkalanmalar olmuştur. İlla da komünist olması gerekmez bu örgütün. Böylesi uyarılar da şiddet unsurunu öne çıkarmak, disiplin ve silah yöntemiyle engellemek, ülkemizi ve sosyalizmi halklar hapisanesine çevirir ve böyle bir yaklaşımın sosyalizmle uzaktan yakından ilişkisi yoktur. Kam durdurun! Bunu bekliyor sizden yüreği devrim sevdasıyla çarpan herkes. Kam, devrimci kam akmasını durdurun!

BÜTÜN DEVRİMCİ ÖRGÜTLERE ÇAĞRI

Kıymetli örgüt yöneticisi, önderi, devrimin büyük kurmayları, arkadaşlar! Değerli kadrolar, dağıtıl, fabrikayı cephe, sokakları barikat yapan devrimin savaş tanrısı militan! Kam durdurun!

Devrimini yapmış hiç bir ülkede hırpine değin, tek bir örgüt, tek bir parti iktidara gelmedi. Her devrimci örgütün bir diğerine ihtiyacı olduğu gerçektir. Düşmanın bütün gücüyle yüklendiği, saldırdığı devrim cephesi, kan ve can pahasına mücadele ederken imkansız mümkün hale getirirken, devrimciler arası şiddet bir kabos gibi çöktü umudun üzerine. Kam durdurun!

Kitleler öcü gibi kaçır oldu devrimcilerden ve devrimciler arası şiddet, düşmanın şiddetinden daha büyük yaralar açtı toplumda, devrimci saflarda. Örgütlere karşı güvensizlik ve inançsızlık aldı başını gidiyor. A-B örgütü fark etmiyor kitleler için, devrimci değerler ülkemiz tarihinde hiç bir zaman bu ölçüde erozyona uğramadı. Bu olumsuz gidişi durdurun! Bu olumsuz gidişata dur demeden kitleselleşmeyi hiç kimse beklemesin. Devrimci de-

şerhlerine sahip çıktınız. Hiç bir yapılanma bu tür süreçmelerden ufak hesaplar yapıp, siyasal çıkar sağlama yoluna gitmemelidir. Akan kan devrimin kanıdır, hem kişileri-mizi hem de kendi halkımızı kaybediyoruz. Hiç kimse bu olaylara seyirci kalamaz. Ya da "sonun ideolojik-siyasi kökenlidir" diyerek şiddet uygulayan örgütün şiddetini kesmesi için siyasetini değiştirmesi, kökünden kopması beklememelidir. Böylesi gerekçelerle saldırılar doğaltırılmaz. Böylesi gerekçelerle saldırılara karşı pratik tutum alınması ertelemektir.

Veyahutta, "bir tek bizim örgütün tavır alınmasıyla iş bitmiyor" gibi gerekçelerle tavırsızlık ve kadercilik, olayların kuyruğuna takılıp, seyirci kalmak tavrı kutsanıp, yerleştirilemez. Akan devrimci kanını durdurun!

Bildirilerin ve sözlü eleştirilerin yapılması elbetteki iyi bir şeydir. Ama görüldüğü gibi söz ayağa düşmüş, bildiriler önemsenmemiş, önemsenmemektedir de. Pratiğe hizmet eden, yaptırım gücü olan kararlar alınmanın zamanı gelmiştir, geçiyor da...

Daha kaç devrimci, devrimci kurşunlarıyla ölmeli?

İtifaklar, eylem birlikleri, dergi platformları... politikalarınızı yeniden gözden geçiriniz. Caydırıcılık taşıyan ve pratiğe hizmet eden çabalar bekliyor sizden gözaltında çocuğu kaybedilen ana, sorgusuz infazlarda babasını kaybeden çocuk, yüreği devrim için çarpan herkes!

Anti-faşist cephenin kurtmayları, devrimin ağır topları, güzel insanlar. Bu çağın milyonların çağrısıdır.

Kanı Durdurun!

7 Ekim 1996

Oturan Adam (Mücadele gazetesi ve Güney Dergisi yazarı), Duisburg ve München'den bir grup devrimci.

△ △ △

HALKA YÖNELİK ŞİDDET VE KÜLTÜR DEVRİMİ

Şiddet ile ilgili yazılar okuyorum. Yazılarda anladığımı kadariyle en fazla halka şiddet uygulayan ile, şiddete "seri" bir şekilde karşı çıkan anlayışlar arasında esas olarak bir fark göremedim. Gerek halka şiddet uygulayan anlayış olsun, gerekse şiddete karşı çıktığını iddia eden anlayış olsun, birleşikleri esas nokta aşiretin (örgüt, parti vb. yapılanmalar) çıkarları temelinde hareket etmeleridir. Şiddeti uygula-

yanlar, genellikle aşiretten ayrıldığı veya aşireti kötülediği (söz eleştirisi olarak da anlayabilirsiniz) için şiddeti uyguladığını görebilmekteyiz. ("Parti düşmanı örgüt düşmanı vb." açıklamalar dikkat edilsin) Şiddete "karşı" olan anlayışlar da aşiretin çıkarlarını korumak için karşı çıkmaktadırlar. Bu kesimin bir bölümü, bir yanda Maoizmin doğru olduğunu söylüyor, diğer taraftan da açıktan halka şiddet uygulanları da "devrimci, ilerici vb." hareketler olarak değerlendiriyor. İşte en özü bu biçimiyle bu şekilde bir değerlendirmeye yapınlar da esas olarak aşiretin çıkarlarını savundukları gibi, diğer taraftan da "töre"yi (bilindiği üzere bu kesim, Maoizm'i "kabul" etmeden önce yapmış olduğu sınıflar tahlili ile Maoizm'i kabul ettikten sonra yapmış olduğu sınıflar tahlili arasında herhangi bir değişiklik yapmadığı) yerine getirmek için uğraşmaktadır. Yani daha önceleri (yanlış olan anlayışları) "büyükleri" tarafından "devrimci, ilerici vb." değerlendirildiği için bunlar da zorunlu olarak aynı şekilde değerlendirileceklerdir. (Dogmatik anlayış neydi hatırlansın) Kısaca kafalarda nitel bir değişiklik (kafalarda bilimin iktidar olması) olmadığı için "karşı" çıkmalar sadece günü kurtarmak içindir. Bir çok insan şiddet uygulanmasının sebebini, ya işçi kökenden gelmediklerine bağlıyor, yada "teoride doğru pratikte yanlış" (bu yanlış bakış açısı diğer konular değerlendirirken de kendisini gösteriyor) gibi doğal olmayan yorumlarla açıklıyorlar. Buna benzer anlayış sahipleri, bir çok sorunda olduğu gibi, şiddet olayının temelinde yatan nedenleri de doğru kavrayamazlar. Kafalardaki ağrı için doktora(rafkan deni kesimi) gittiklerinde adeta bacagında ağrı olduğunu söylemektedirler. Ağrının acı olduğunu doğru söylemedikleri için, teşhis ve tedavide sağlıklı bir şekilde yapılmayacaktır.

Bilimi kafalamında güçlü bir şekilde iktidar yapanlar (sınıf kökenleri ne olursa olsun) halkımıza değil, şiddet uygulamayı, şiddet uygulayanları karşı-devrimci olarak değerlendirmektedir. Bu anlayışın doğruluğu BPKD'de (Büyük Proleter Kültür Devrimi) ispatlanmıştır. Çünkü doğruları bilince çıkaranlar, biliyorlarki demokrasi bir yerde ne kadar çok gelişmişse, devrimcilik ve bilimsel gelişme o kadar fazla olacaktır. (Çok tıvrılı dönem ile tek tıvrılı dönemdeki gelişmeler incelenir.) Dolayısıyla şiddet uygulayarak da "gözdağı" verilmesi bilimsel gelişmeye en büyük engellerden biridir. Yani devrimci karşı çıkmaktır. Bundan dolayı halkımıza şiddet uygulayanları hala lalkımızın bir parçası

görmek oldukça geri bir anlayış olduğu gibi, ilerisi için çok tehlikeli sonuçlar doğuracaktır. Aslında şiddet uygulayanlar üzerinde gündemi yoğunlaştırmak bile gerici-lik oluyor. Fakat ileri kesimin bir bölümü, bilimi daha yeni yeni kavramaya başladığı için "zorunlu" olarak biraz gerilerden (1957-68 lere kadar olan tartışmalara gitme gereği duyuluyor.) başlanması "doğru" oluyor; yoksa bu sorunlar BPKD döneminde bilince çıkarılmış, "yeni burjuvazi", "kapitalistvolcular" veya "sosyal emperyalist, sosyal faşist" anlayışlar olarak mahkum edilmiştir. Bundan dolayı bugün şiddet uygulayanlar da "kendilerinin doğru olduğunu" söylemektedirler. Bu anlayışlara da dikkat edilmesi gerekiyor. (BPKD'ni "saray darbesi" olarak görenler ile "Mao, sosyalist bloku böldü" diyenden kastediyorum.) Çünkü bu anlayışlar da "kapitalist yolcu"ların anlayışı diye mahkum edilmiştir. Bu anlayış sahiplerinin bir bölümü "bugün dünyada en tehlikeli revizyonizm Maoist revizyonizmdir" diyenlerdir. 1. Dünya Savaşı dönemi hatırlarsın. Kautsky'de o dönemde en tehlikeli revizyonizm Lenin'in düşünceleri -Leninizmdir diye saldırıya geçmişti. Bu düşüncede mahkum edilmişti. Demek ki bu anlayışlar da fazla tehlikeli olamazlar.

Bugün bilimsel gelişmenin önünde en tehlikeli anlayış Maoizm bayrağı ile Maoizm'e saldıranlardır. Bundan dolayı diyorum ki bu sorunun da doğru kavranabilmesi için en azından BPKD'de kitlelerin komünist partisine karşı eylemlilikleri ve bu eylemlilikler karşısında Maoistlerin tavrının nasıl olduğu, bilince çıkarılması gerekiyor. Çin Halk Cumhuriyeti'nde çok partinin varlığı, grev, direniş, yürüyüş, boykot vb. hakların anayasal hak olarak belirlenmesi gibi doğru dersler bilirse, kitlelerin partiye karşı çıkmalarının gayet meşru ve haklı olduğu bilince çıkartılacaktır. Yani özcesi halkın bugünde, yanında her türlü yanlış devrim hakkı vardır. (İster örgüt, ister parti, ister devlet olsun hiç farketmez.)

Sonlarken, şiddet uygulayanlar; "ne işçi kökenden olmadıkları" içindir, ne de "teori de başka, pratikte başka" oldukları içindir, sorun bilimin yeterince kafalarda iktidar olmamasından kaynaklanmaktadır.

Şiddetten dolayı "iyi geleneklerin kömlenmemesi", "kitlelerin içinde zor duruma" düşülmemesi, "canımızı sıkan şiddet" olmaması için de BPKD derslerini kavramak için uğraşalım. Büyük Proleter Kültür Devrimi yol göstermeye devam ediyor.

M. BİLİR / işçiye

TUYAP VE SÖYLEMEK İSTEDİKLERİM

Istanbul'da 1-10 Kasım tarihleri arasında düzenlenen ve katılımları bu yıl daha da yoğunlaştığı kitap fuarında gerçekleştirilen kimi etkinlikleri ve bu etkinliklerin önemli gördüğüm bazı yönleri üzerinde durmak istiyorum.

Doğan Cüceloğlu'nun yeni kitabının tanıtılması vesilesiyle düzenlenen söyleşi tam bir eğitim ve değişim çabası pratiği olarak gerçekleşti. **Doğan Cüceloğlu**'nun kahve bilincinin temel konulu "**İçimizdeki Biz**" adlı yeni çıkacak olan kitabını tanıttığı söyleşide 'Ben' olabilmek, 'Sen'i kabul etme ve 'Biz' olabilmek başlıklarıyla anlattığı, insanın insanlaşma mücadelesini güçlendirmeye çağrı niteliğindeki yaklaşımları salona dolduran bir çok insanın kendini tanımasına, insana yabancı olan yönlerini yakalayabilmesinde oldukça iyi bir çıkış noktası oldu.

Kuşkusuz orada bulunan ve **Doğan Cüceloğlu**'nun kimi eserlerini daha önceden okumuş bir çok katılımcı için bu söyleşi onu direkt tanıdığı, yumuşak, duru ve uyarıcı üslubuna yakinen tanık olduğu bir işlevle sınırlıyken bu noktada geride olanların onu iyi bir tanımına vesile oldu. Batı toplumunda 'ben' olmanın bireycilik, bencilik kültürüne dönüştüğü, çıkarıcılık biçiminde algılandığını vurgulayan **Cüceloğlu** bunun da insanları derin bir parçalanmaya ve kalabalıklar içinde yalnızlaşmaya götürdüğünü ortaya koydu. Bunun tersinin ise Doğu toplumlarında kullasma şeklinde yaşandığını; sürüklenen, kendisi olamayan, bağımsız kişiliğini oluşturamamış zayıf kişiliklerin toplumu oluşturduğunu, bunun da sürüleştikten öte bir anlam ifade etmediğini vurguladı.

Eğitimin, özellikle aileden başlayarak dürüstlük, paylaşım, sevgi ve saygı gibi insani değerlerin üzerinde yükselerek kökleşmesi gerektiği ve bu noktada insan, kendimizi ve karşıımızdaki tanımanın, önem vermenin, insanı sevmenin gerekliliğini üstüne basa basa vurgulayan **Cüceloğlu**, isterse her insanın içinde olan cevherin bulunup çıkarılabileceğini ve oradan sağlıklı, dayanışmacı bir kültürün kanallarının oluşturulabileceğini altını çizdi.

Katılımcıların öğrenme azmiyle dolu ve coşkulu, oluşu, çeşitli kesimlerden oluşu söyleşinin daha verimli ve renkli

geçmesini sağladı. Önemle belirtmek istediğim bir şey var ki ilerici, devrimci ve sosyalist kesimlerin böylesi etkinliklere olan ilgisinin istenilen düzeyde olmamasıdır.

Salona şöyle bir baktığımızda, katılımcıların genelinen orta tabakadan, burjuva demokrat ve liberal çevrelerden oluşu dikkati çekmektedir. Devrimcilerin ilgisi olmakla birlikte bu daha çok bireysel araştırmacılığıyla bu ucu keşfedebilmiş kişilerden oluşmaktadır. Devrimci çevrelerin veya grupların teşviki, tanıtımı sonucu böylesi etkinliklere katılan insan sayısını yoktur. Hatta böylesi etkinliklerden haberlerinin olmadığı bile söylenebilir. Bu noktada devrimci aydınlanmacı çabalara katkısı olabilecek (görülebildiğinde) böylesi yazarların eserlerini okumak, sahik vermek, etkinliklenmek katılmak, destek olmak kuşkusuz bugün her zamankinden daha çok ihtiyacımız olan bilgi birikimine, insanı ve kendimizi tanımaya, toplumu dönüştürme kavgasında çeşitli yeteneklerle kuşanmamıza yardımcı olacaktır. Bir yönüyle böylesi aydın ve araştırmacıları aydınlanmacı sosyalist mücadeleyle tanıştırmamız, ortaklaşmalarının kanalları yaratılacaktır.

Fuarın önemli ikinci etkinliği **Ahmet Altan**'ın yeni çıkan "**Tehlikeli Masallar**" kitabının imza günü vesilesiyle düzenlenen söyleşiydi. Salonun tika basa olduğu söyleşide insanların ilgisi bazı şeyleri düşünmeye neden oldu. Kuşkusuz **Ahmet Altan**'ın medyatik avantajları geniş kesimlere ulaşmasında önemli bir yere sahipti. Bu medyatik avantajları yaratan da yine kendisiydi. Kültürel, sanatsal birikimi, ülkesinin sorunlarına gözlerini kapamaması ve yazılarıyla yürüttüğü mücadelesi hak ettiği ilginin asıl kaynağıydı. Hergeyden önemlisi görebildiğim **Ahmet Altan**'ın anlatıklarının içten duyumsaması ve büyük bir güven ve rahatlıkla bazı şeyleri dile getirmesiydi. Fakat onun söylediği bir çok şeyi bir devrimci, sosyalist söylese eminim ki kitlelerin ona ilgisi yada sempatisi **Ahmet Altan**'a gösterilen yansı bile olmayacaktı. Bunun nedeni kitlelerin sosyalist sola karşı güvenini ve inandıcılığını yitirmiş olması mıydı? Yoksa **Ahmet Altan**'ın daha zararsız görülmesi miydi? Bende ağır basan şey bu durumun genel olarak sosyalist solun güven verme ve toplumu yenileme, ileri götürme noktasında içinde bulunduğu yetmezlikler ve zaafardan kaynaklı oldu-

ğuydu.

Devletin ve mevcut sistemin insanı ve toplumu nasıl kırılttığını, bir avuç azınlığın ülkenin zenginliklerini har vurup harman savururken halkın olanaksızlıklar ve adaletsizlikler çemberinde nasıldaki keşke yaşadığını cüretli ve duygulu sesıyla, doğal bir vatandaşlık görevini yerine getirircesine anlattı. Doğal olan bir çok şey ülkemizde anormal şeyler olarak karşılandığından bunları doğaltı anlatan **Ahmet Altan**'da bir içtenlik sezindim. Alaycılığı ve yazı sihirine olan inancı insanlığın önemli kazanımlarını ifade ediyordu. Ve hiç bir zorbanın, gerici rejimin bu kazanımların üstesinden gelemeyeceğini, yenilginin onlar cephesinde kaçınılmaz olduğunu anlatıyordu.

Yazarında önemle belirttiği duygu devrimine olan gereksinimi, söyleşisinde çıkış "sanata yüklenmekle" gerçekleştirir diye belirtiyordu. Sevinçlerini, öfkelerini yitirmiş, bu insani yönleri elinden atmış bu toplumun bunları yeniden kazanmasının acil bir ihtiyaç olduğunu ve bunun ancak sanat ve kültür cephesindeki çabaların güçlendirilmesi ve desteklenmesiyle mümkün olabileceğini döne döne anlatıyordu. Konuşması sık sık coşkulu alkışlarla kesilen **Ahmet Altan** bızleri bir araya getiren sihir olan yazı ve parçesindeki düşünce ortaklığının toplumu dönüştürmede vazgeçilmez bir araç olduğunu herkesin bu düşünceleri yayması ve desteklenmesi için çaba sarfetmesi gerektiğini belirttikten sonra kendisinin buraya gelenlerin desteğinden aldığı güçle daha cesur, daha kararlı ve güvenle yazacağını, desteğin anlamının bu somutlukta görülmesine işaret etti.

Söyleşide **Ahmet Altan**'ın özellikle vurguladığı bir nokta vardı ki o da bang olgusuydu. Sömürücü, mafyacı ve aşiretçi bir avuç zorbanın ülkeyi bir uçuruma sürüklediğini belirten **Altan** ölen gençlerin ve yokolan ülke zenginliklerinin sorumlusunun insan haklarını, hukuku ve demokratik değerleri hiçe sayan bir avuç savaş yarasa olduğunu belirtti. Analara ve babalara çocuklarını ölüme göndermeye çağırısında bulunan **Altan**, kendilerinden bu istendiğinde önce kendilerinin ölmesi gerektiğini ancak ondan sonra çocuklarının ölümüne gönderilebileceğini söylemelerini istedi.

Coşkun alkışlarla karşılanan konuşması sonunda herkesi öğrenmeye, toplumsal sorunlara duyarlı davranmaya ve

birlik olarak mücadele etmeye çağıran Altan hiçbir gücün bizim gücümüzden üstün olamayacağını, demokratik değerlerin tutarlı ve kararlı savunuculuğunu hep beraber yüklediğimiz oranda ülkenin karanlıkları parçalayarak onurlu bir gelecek yaratabileceğini belirtti.

Önemli olanın Türk olmada değil bir dünyalı olabilmede yattığını söyleyen Altan kendisine "sen bir Türksün" dediğinde, "n'olmuş" diyerek karşılık verdiğini, bu boyutuyla önemli olanın insan olmak, dünyalı olmak olduğunu vurguluyordu.

Devrimci aydınlanmacı bir çizginin paralelinde toplumsal duyarlılığa ve insanı erdemlere sahip çıkma, geliştirme yükü bu çabaların sosyalistler tarafından görülmesi, öğreneceğimiz şeyler olduğunun kavranması ve diyalog kanallarının yaratılması gerektiği kanısındayım. Bu yaklaşım üzerinden, karşılıklı görülen eksik yada zaafların değiştirilebileceğini düşünüyorum. Sosyalist solun, kendi dışındaki demokrat ve ilerici aydınlarla ortaklıklar yakalamada ve onlara bir şeyler verebilme noktasında önemli zaaf ve yetmezlikler içinde olduğunu belirtmekle birlikte bundan kaynaklı olarak yaşanan sevinç ve düşkünlüğünün sektörlere, basit ve yüzeysel, incir çekardeğini doldurmayacak eleştirilerle dışlamacılığa yönelttiğini vurgulamak zorundayım. Bu yaklaşım sosyalist solu gügide marjinalleştirmektedir.

Üçüncü önemli etkinlik olarak anlatmak istediğim söyleşi ise "*İnsancıl Dergisi 7 Yaşında*" duyurusuyla düzenlenen söyleşiydi. *İnsancıl* dergisinin 7 yıllık yayın faaliyetini değerlendirme konulu söyleşiyi derginin yazarlarından Aydın Öztürk yönetti. Söyleşide Temel Demirer, Afsar Timuçin, Sennur Sezer ve Evrensel Kültür dergisi adına Tefik Taş katılımcı olarak yer aldılar. Söyleşinin başlangıcından biraz sonra dolan salonda ön sırada Derginin sahibi ve Yazışları Müdürü Berrin Taş ve Genel Yayın Yönetmeni Cengiz Gündoğdu yer alıyordu. Salonun dolmasına rağmen gereken ilginin gösterilmemiş olduğunu düşünüyorum. Devrimci ve sosyalist çevrelerin yoğunlukla yer alması gereken böyle bir etkinlik, destek olunması gereken böyle bir çalışma hak ettiği ilgiye kavuşmalı bence. Burada hepimize sorumluluk düşüyor. Bu konuda duyarlılık gösteren Uzun Yürüyüş'ün çabası anlamlıdır.

Söyleşinin genelinde bir cansızlık ve

tekdüzellik hissettim diyebilirim. Temel Demirer'in açıcılığı ve Sennur Sezer'in konuşmalarının girişinde ifade ettiği kimi noktalar dışında çok fazla verimlilik sağlanamadığını gördüm. Cengiz Gündoğdu etrafında dönüp dolaşan değerlendirmeler ve övgüler, *İnsancıl*'ın başından beri katkı sunmuş üreticilerinin büyük bir çoğunluğunun burada olmayışının sitem ve öfkeyle ifade edildiği değerlendirmeler dışında katılımcılara ciddi bir ufuk açabilme noktasında başarılı olunamadı diye düşünüyorum.

Sosyalist kültür alanında önemli bir dinamik olan *İnsancıl* gibi bir derginin 7. yılının kutlanması daha derinlikli, öğretici ve renkli bir şekilde gerçekleştirilmeliydi. Böylesi imkanların daha profesyonelce, daha hazırlıklı karşılanması gerektiği inancındayım.

Bir soru işareti olarakta *İnsancıl*'ı var eden, onun yaşamasını ve gelişmesine katkı sağlayan bir çok unsurun neden *İnsancıl*'ın yanında olmadığında *İnsancıl* camiasının düşünmesi ve ayrıntılı bir tarzda irdelenmesi gerektiği kanaatindeyim. Keza aynı problemlerin Türkiye devrimci hareketinde de yaşandığını görüyoruz. Bu sorunun demokrasi kültürünün sağlıklı bir tarzda yerleşmemesine, kolektif çalışmanın kavranmamasına bağlı olarak ele alınmasının daha sağlıklı dersler çıkarmak açısından gerekli olduğuna inanıyorum.

Söyleşide Temel Demirer'in "sev-dalanmak gerek" deyişinin insanlığa, mücadeleye ve duyarlılığa çağırıcı sözleri, etkinliği ciddiye alan hazırlıklı düşülmüş gerçek notlar. Evrensel Kültür'den Tefik Taş'ın "burjuvaziden de öğreneceğimiz şeyler var" anlayışı çokta reddedilecek bir anlayış değil gibime geliyor. Verili durumda sosyalistlerin bilime ve kültüre yabancılaşmışlığını, buna bağlı olarak yaşadığı kısırlığı gözönünde bulundurursak, bu noktada önemli avantajlara ve rahatlığa sahip burjuva düşün ve sanat dünyasından alabileceğimiz şeyler olduğunu kabul etmek doğru bir yaklaşım bence. Bu yerel ve uluslararası planda da ele alınabilir. Afsar Timuçin söyleşide önemli ölçüde hantal ve üretimsizdi. Konuşmalarındaki Cengiz Gündoğdu nereye, ben oraya yaklaşımıyla bir felsefeciyeye yakışmayacak ölçüde ciddiyetten uzaktı. Burada Cengiz Gündoğdu'nun üretkenliği yada başında bulunduğu *İnsancıl* dergisine önemli katkılar ve desteklenmesinin gerekliliği bir arkadaşlık ilişkisinden

kaynaklıymış gibi bir tarz ortaya çıkıyor; olumsuzladığım şey bu noktadır.

Söyleşi başlangıcında *İnsancıl Yayıncılık*'ın çıkardığı kitaplarla beraber *İnsancıl* dergilerinin çeşitli sayılarının hediye olarak dağıtılması güzel bir davranıştır.

Bunun gibi çeşitli incelikler *İnsancıl*'ın daha geniş kesimlere ulaşmasında küçük de olsa faydalı olmaktadır.

Biraz moda olarak estirilen kitap furasına olan ilgi genede sevindirici ve olumludur. Bu sene sadece *Bulunmaz Yayıncılık* standında gördüğümüz *Uzun Yürüyüş* dergisini umarız önümüzdeki yıllarda *Tohum Yayıncılık* olarak bastığı çeşitli kitap ve yayınlarla standında ziyaret etme olanağını buluruz. Sevgilerle...

Deniz / İSTANBUL

ANCAK ŞİİR ERİTEBİLİR,
BİZİ BİZE HASRET EDEN
O BUZ DAĞLARINI...

Kardeşim Gönül ASLAN'a

Sen
puslu bir seher vaktinde
zalım bir avcının nişangahından
sakınmadığım ceylanım

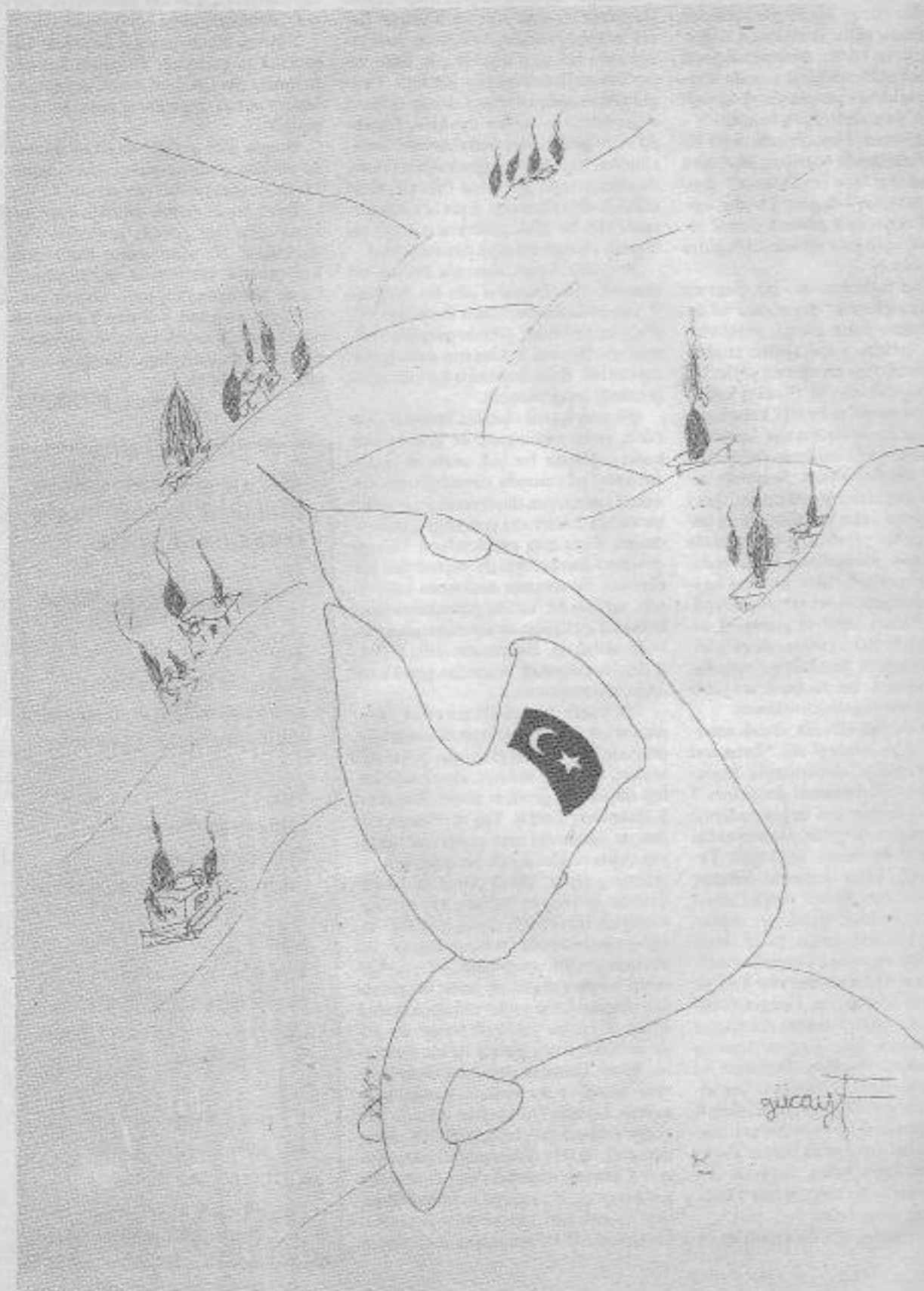
Sen
çakır ayaz gecelerde
dört duvar arasından
çekip alamadığım naçarlığım

Sen
ılık gözyaşlarımda
ve süzülen her damlasında
yüreğimde yaşama coşkusu

Sen
delişmen, futursuz ve firari
tüm korkulardan azade
nazlı cigerparemsin

Akan ASLAN/Almanya

Güray YALINCAK/ Bursa Özel Tıp Cezaevi

BASINA VE KAMUOYUNA

Bugüne kadar saldırılarına devam eden Avrupa-merkezli ideolojik hegemonya sonucunda küreselleşme piyasa ekonomisi, liberal demokrasi, enformasyon toplumu, bilgi çağı, insan hakları retoriği adı altında sermayenin küresel saldırısı gizlemeye ya da meşrulaştırılmaya çalışıldı.

Bu amaçla kafaları bulandıran kavramlar piyasaya sürülüyor. Post-modern, post-endüstriyel, post-sovyetik vb. küreselleşme çağının tüm bu ideolojik saldırılarının tek bir amacı vardır. İnsanı tarihin öznesi olmaktan çıkarmak.

Bu saldırı insan iradesinin hiç bir güce ve değere sahip olmadığı, edilgen pasif bir "yığın" olduğu, tarih yapmak gibi bir yeteneğinin de mevcut olmadığı görüşünü yayma amacı taşıyor.

Saldırının genel amacı şudur: İnsan dönüştüremez, değiştiremez. O halde boyun eğmekten, uyum göstermekten başka bir seçeneği yoktur.

Bugün Avrupa merkezli bir dünya görüşü kendini dayatmaktadır. Bu anlayışın sahipleri dünyayı kendi amaçları doğrultusunda şekillendirmektedirler.

Her alanda kendini dayatan bu ideolojik hegemonyaya karşı güçlü bir alternatif çıkış yaratılmalıdır. İnsanlık tarihinin ona ihtiyacı olanlar tarafından yeniden yazılması gerekir. İşte biz kendi coğrafyamızda böyle bir girişimi başlatmak istiyoruz.

Türkiye'deki resmi ideoloji Avrupa merkezli ideolojinin ürünüdür. Resmi ideoloji ve onun ortaya çıkardığı yabancılaşma bizi kendimize ve insanımıza yabancılaştırmıştır. Öte yandan resmi ideoloji bilimsel-entellektüel faaliyetin içeriğini boşaltıp soysuzlaştırmıştır.

Okullar ve üniversiteler resmi ideolojinin yeniden üretim merkezleridir. Buralarda çalışan öğretim üyeleri resmi ideolojinin birer uygulayıcısı haline gelmiş, bilim de metalaştırılarak ticari bir nesne haline getirilmiştir.

Türkiye Ortadoğu Forumu Vakfı(TOVF) ve Özgür Üniversite eleştirel bilimsel bilginin yönetilenler, sömürülenler ve ezilen halklar yararına yeniden üretilebileceğini kanıtlama iddiasıyla ortaya çıkıyor ve işçilerin, kimlikleri tanınmayan halkların, yoksulların, onurlu aydınların ortak çabalarıyla kendi bilim kurumlarını, kendi eğitim süreçlerini, kendi bilimsel yöntem ve araçlarını, yazar ve araştırmacılarını, yaratabilecek potansiyele sahip olacakları iddiasıyla yola çıkıyor.

Birinci dönem verilecek dersler:

1- Dünya Ekonomisi, Uluslararası Politikalar ve Küreselleşme, Temel DEMİRER

2- Emek Süreçleri Tarihi, Murat AKINCILAR

3- Düşünce Yöntemi, Cengiz GÜNDOĞDU

4- Ekonomi Politik, Hakan ASLAN

5- Marksist Düşüncenin Temel Kavramları, Hüsnü AKSOY

6- Medya, Ragıp DURAN

7- Türkiye Ekonomisi, Hacer AYDIN, Hakan ASLAN

Dersler üçer aylık iki dönem halinde uygulanacaktır. Her gün saat 18:30 - 20:30 arasında ders görülecek. Cumartesi günleri seminerler ve paneller yapılacaktır.

İstanbul Özgür Üniversitesi yeni öğretim yılına Galip Dede Cad. Şahkulu sk. Nakkaş Çıkmazı Şahin İşmerkezi, Kat:3 Tunel/Galatasaray adresinde 15 Kasım'da başlayacaktır.

ÖZGÜR ÜNİVERSİTE YÖNETİMİ

Tel:243 54 81

OKUL DIŞI

*Bakın Şimdi Őu sayacağım Şeylerin
Okulu yok
Gökyüzünde rastgele bir bulut parçası için
Körükörüne tutkunluđun
Ağacın birine durup dururken abayı yakmanın
Sigara içmekten
Kibrit çakmaktan alacağınız keyfin
Okulu yok
Yaz geceleri cırcır böceklerini
Dinlemeyi bilmenin de okulu yok
Okulu yok ekmegi peyniri domatesi
Küçümsememenin
Sözün sazın oyanın yazmanın
Halisini seçmenin
Daha buna benzer nice
Nice Şeyin okulu yok
Aşkın inancın insanlığın okulu yok
Ama dilerseniz hepsini öğrenebilirsiniz
Biraz çaba
Yeter*

S. KUDRET AKSAL